

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

«Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ
(e-Learning)».

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ
ΥΛΙΚΟΥ ΜΕ ΤΗ ΜΕΘΟΔΟ ΤΗΣ ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΜΕ ΘΕΜΑ ΤΗΝ ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ROCK ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗ**

ΚΑΚΟΥΡΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ

Επιβλέπων καθηγητής: «Παναγιώτης Αναστασιάδης»

Ρέθυμνο, Ιούλιος 2020

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ
(e-Learning)».

[Αριθμ. ΦΕΚ 635 τ.Β΄/9.3.2016]

Ακαδημαϊκός Υπεύθυνος ΠΜΣ:
Καθηγητής Αναστασιάδης Παναγιώτης
Πανεπιστήμιο Κρήτης – Παιδαγωγικό Τμήμα Δ.Ε

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ
ΜΕ ΤΗ ΜΕΘΟΔΟ ΤΗΣ ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΜΕ ΘΕΜΑ ΤΗΝ
ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ROCK ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗ**

ΚΑΚΟΥΡΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ

Υπεύθυνη Δήλωση Συγγραφέα:

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν. 1599/1986 και τα άρθρα 2,4,6 παρ. 3 του Ν. 1256/1982, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής εργασίας και δεν προσβάλλει κάθε μορφής πνευματικά δικαιώματα τρίτων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον.

© Πανεπιστήμιο Κρήτης, ΠΤΔΕ,ΕΔΙΒΕΑ, 2020

Το Π.Τ.Δ.Ε του Πανεπιστημίου Κρήτης και ειδικότερα το Ε.ΔΙ.Β.Ε.Α, διατηρεί το δικαίωμα της χρήσης και αναπαραγωγής της παρούσας εργασίας για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς.

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

**ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ
ΜΕ ΤΗ ΜΕΘΟΔΟ ΤΗΣ ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΜΕ ΘΕΜΑ ΤΗΝ
ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ROCK ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗ**

ΚΑΚΟΥΡΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ

Επιτροπή Επίβλεψης Πτυχιακής / Διπλωματικής Εργασίας

Επιβλέπων Καθηγητής:

«Παναγιώτης Αναστασιάδης»

Καθηγητής Δια Βίου και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης με τη χρήση των Τ.Π.Ε του
Παιδαγωγικού Τμήματος του Πανεπιστημίου Κρήτης & Καθηγητής - Σύμβουλος στο
Ελληνικό Ανοιχτό Πανεπιστήμιο

Συν-Επιβλέπων Καθηγητής:

«Μιχάλης Κλεισαρχάκης»

Ε.Δι.Π. του Παιδαγωγικού Τμήματος του Πανεπιστημίου Κρήτης

Συν-Επιβλέπων Καθηγητής:

«Ευάγγελος-Ιωάννης Παπαβασιλείου»

Επίκουρος καθηγητής Η.Υ του Παιδαγωγικού Τμήματος του Πανεπιστημίου Κρήτης

Ρέθυμνο, Ιούλιος 2020

«Κακούρης Χρήστος, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού με τη μέθοδο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης με θέμα την μελέτη της Rock μουσικής στην Ευρώπη και την Αμερική

Ευχαριστίες

Σεπτέμβριος 2018 συνέντευξη στο ΕΔΙΒΕΑ. Ο ευγενικός κύριος με ρωτά: «Θα καταφέρετε να ανταποκριθείτε στις απαιτήσεις του προγράμματος σπουδών;».

Σεπτέμβριος 2020 και πλέον είμαι σίγουρος ότι τότε έδωσα την σωστή απάντηση.....

Δυο υπέροχα χρόνια ...μια προσωπική εκπαιδευτική επανεκκίνηση....

Στις πολλές ώρες των μαθημάτων, στις συνεχείς μετακινήσεις, στις δυσκολίες των εργασιών, το αντίδοτο ήταν ένα ενθαρρυντικό και ειλικρινές χαμόγελο που ανταλλάσσαμε όλοι μεταξύ μας...

***Ευχαριστώ ιδιαίτερα...**την οικογένειά μου Ελένη, Τάσο, Μιχάλη για την αμέριστη συμπαράσταση, ψυχολογική ,ηθική και τεχνολογική που μου έδωσε...*

όλους τους καθηγητές μου για την συνεχή προσφορά τους.....

τους συμφοιτητές μου για την ξεχωριστή αγάπη που μου έδειξαν....

την ομάδα μου Daltons + για την στήριξή της...

την υποστηρικτική ομάδα του ΕΔΙΒΕΑ.....

την τριμελή επιτροπή της διπλωματικής μου εργασίας....

τους συναδέλφους μου του Λυκείου Μελεσών...

τον Κώστα Κωτσίδα και τον Λάμπρο Καρβούνη για την βοήθεια που μου προσέφεραν στην επίπονη προσπάθεια της σύνθεσης της διπλωματικής εργασίας....

*Τέλος ένα **μεγάλο ευχαριστώ** στον κύριο Παναγιώτη Αναστασιάδη για τα όσα μου προσέφερε σε αυτά τα δύο χρόνια.....το θέμα της παρούσης διπλωματικής εργασίας επιλέχθηκε ύστερα από ευγενική παρότρυνσή του....είχε απόλυτο δίκιο....ήταν ο κύριος στην αρχική συνέντευξη και ο επιβλέπων της εργασίας.....*

Υ.Γ “ Μουσική είναι η ηδονή που αισθάνεται η ανθρώπινη ψυχή όταν μετράει, χωρίς να έχει συναίσθηση ότι μετράει”.

Gottfried Leibniz, 1646-1716, Γερμανός φιλόσοφος και μαθηματικός

Περίληψη

Ο σκοπός της παρούσης διπλωματικής εργασίας είναι η δημιουργία διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για την μελέτη της rock μουσικής, σύμφωνα με τις βασικές αρχές της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Το εκπαιδευτικό υλικό απευθύνεται σε μαθητές της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και σχεδιάστηκε κατά τέτοιο τρόπο ώστε να προωθήσει την αυτονομία, την αυτενέργεια και την ανακαλυπτική μάθηση.

Στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η δημιουργία και η εξέλιξη της rock μουσικής μέσα από βιβλιογραφική επισκόπηση, στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι βασικές αρχές και θεωρίες της σχολικής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι βασικές αρχές δημιουργίας εκπαιδευτικού υλικού που χρησιμοποιήθηκαν στην παρούσα εργασία. Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η έρευνα που πραγματοποιήθηκε για τις ανάγκες της εργασίας. Στο πέμπτο κεφάλαιο περιλαμβάνεται η παρουσίαση και η ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας και στο έκτο κεφάλαιο η αποτίμηση της κριτικής ομάδας των εκπαιδευτικών και μαθητών καθώς και τα συμπεράσματα που προέκυψαν.

Σκοπός της έρευνας ήταν η διερεύνηση των γνώσεων και απόψεων των μαθητών για την rock μουσική πριν και μετά από την μελέτη του εκπαιδευτικού υλικού καθώς και το πόσο αυτό επέδρασε θετικά στην μετάδοση της γνώσης. Στα πλαίσια αυτό χρησιμοποιήθηκε το είδος της ποιοτικής έρευνας με αρχικές ημιδομημένες συνεντεύξεις και τελικές εκθέσεις των μαθητών. Η αποτίμηση του εκπαιδευτικού υλικού από την πλευρά των μαθητών αποτυπώθηκε μέσα από τις τελικές τους εκθέσεις και ήταν εξαιρετικά θετική. Παράλληλα εξέφρασαν και πολύ θετικές απόψεις για το οικοδόμημα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης..

Συμπληρωματικά η αξιολόγηση και αποτίμηση του εκπαιδευτικού υλικού έγινε και από μια κριτική ομάδα εκπαιδευτικών. Στην ομάδα αυτή δόθηκε ερωτηματολόγιο του οποίου οι απαντήσεις έδωσαν τα τελικά συμπεράσματα μέσα από την χρήση ποσοτικής έρευνας. Τα συμπεράσματα ήταν πολύ θετικά και έδειξαν την αποτελεσματικότητα και την χρησιμότητα του συγκεκριμένου υλικού.

Λέξεις – Κλειδιά

Μουσική Rock επιμόρφωση, Rock εξ αποστάσεως εκπαίδευση, Rock Εκπαιδευτικό υλικό, Ελληνικό Rock, Rock And Roll, Hard Rock, Heavy Metal, Punk Rock,

*«Κακούρης Χρήστος, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
εκπαιδευτικού υλικού με τη μέθοδο της εξ αποστάσεως
εκπαίδευσης με θέμα την μελέτη της Rock μουσικής στην Ευρώπη
και την Αμερική*

Abstract

The purpose of this dissertation is to create interactive educational material for the study of rock music, in accordance with the basic principles of distance learning. The educational material is aimed at secondary school pupils and was designed in such a way as to promote autonomy, self-reliance and discovery learning.

The first chapter presents the creation and evolution of rock music through a bibliographical overview, the second chapter presents the basic principles and theories of distance school education and the third chapter presents the basic principles of the creation of educational material used in this work. The fourth chapter presents the research carried out on the needs of work. The fifth chapter includes the presentation and analysis of the results and the sixth chapter includes the evaluation of the critical group of teachers and pupils as well as the conclusions drawn.

The purpose of the research was to explore students' knowledge and opinions on rock music before and after the study of educational material and how this had a positive effect on the transmission of knowledge. In this context, the type of qualitative research was used with initial semi-structured interviews and final reports of students.

In addition, the evaluation and evaluation of the educational material was also carried out by a critical group of teachers. This group was given a questionnaire whose answers gave the final conclusions through the use of quantitative research. The conclusions were very positive and showed the effectiveness and usefulness of this material.

Keywords

Rock music education, Greek Rock Music, Rock And Roll, Hard Rock, Distance Learning, Educational Material, Heavy Metal, Punk Rock, Alternative Rock

Περιεχόμενα

Ευχαριστίες	i
Περίληψη.....	ii
Abstract	iii
Περιεχόμενα	iv
Κατάλογος Εικόνων/Photo/Διαγραμμάτων/Πινάκων	vii
Συντομογραφίες & Ακρωνύμια.....	ix
Εισαγωγή.....	1
Ο σκοπός της εργασίας	2
Η δομή της εργασίας	3
1. Κεφάλαιο 1 ^ο : Η Rock μουσική	4
1.1. Υπάρχει ορισμός της rock μουσικής;.....	4
1.2. Η προέλευση του όρου Rock n Roll στην Αμερική.....	5
1.2.1. Rhythm and blues.....	5
1.2.2. Rock and Roll η δεκαετία των 50ς (I).....	6
1.2.3. Rock and Roll η δεκαετία των 50ς (II).....	7
1.2.4. Το φαινόμενο Elvis Presley	8
1.2.5. Το τέλος των 50ς.....	9
1.3. Το rock στα 60ς.....	10
1.3.1 Αμερική και 60ς	10
1.3.2 Είσοδος του rock στην Ευρώπη	12
1.3.3 Η Ευρωπαϊκή έκρηξη των 60ς	13
1.4 Το rock στα 70ς	17
1.4.1 Η αναμενόμενη φθορά	17
1.4.2 Η αρχή των 70ς	18
1.4.3 Το κίνημα Punk.....	18
1.4.4 Εμπορικότητα του Rock.....	19
1.4.5 Heavy Metal 70ς και 80ς.....	20
1.4.6 Το εναλλακτικό Rock στα 80s	21
1.5 Το Rock στην Ελλάδα	22
1.5.1 Η αρχή στα μέσα των 50ς	22
1.5.2 Το Rock στην Ελλάδα των 60ς.....	23
1.5.3 Το Rock στην Ελλάδα των 70ς	24
1.5.4 Το Rock στην Ελλάδα των 80ς	26
1.6 Σύνοψη	27
2. Κεφάλαιο 2 ^ο : Εξ αποστάσεως εκπαίδευση-Σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση.....	28
2.1 Εισαγωγή	28
2.2 Η ανοικτή εκπαίδευση	28
2.3 Εξ αποστάσεως εκπαίδευση-Οριοθέτηση	29
2.3.1 Βασικές θεωρίες για την εξΑΕ.....	31

2.3.2	Μορφές της εξΑΕ.....	32
2.4	Σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση.....	34
2.4.1	Οριοθέτηση	34
2.4.2	Η σχολική εξΑΕ στο εξωτερικό.....	34
2.4.3	Η σχολική εξΑΕ στην Ελλάδα.....	36
2.4.4	Τεχνολογία και σχολική εξΑΕ	37
2.4.5	Μοντέλα σχολικής εξΑΕ.....	38
2.5	Ο ρόλος του εκπαιδευτικού στην σχολική εξΑΕ.....	38
2.5.1	Διδάσκων στην σχολική εξΑΕ	38
2.5.2	E-Learning –Ηλεκτρονική μάθηση	39
2.5.3	Παιδαγωγικός ρόλος του εκπαιδευτικού στην ηλεκτρονική μάθηση	40
2.6	Προηγμένες μαθησιακές τεχνολογίες – Τ.Π.Ε	40
2.6.1	Τ.Π.Ε και Σχολική εξΑΕ	40
2.6.2	Παιδαγωγική αξιοποίηση των Τ.Π.Ε στην Σχολική εξΑΕ	41
2.7	Σύνοψη	42
3.	Κεφάλαιο 3 ^ο : Εκπαιδευτικό υλικό στην εξΑΕ	44
3.1	Εισαγωγή	44
3.2	Η σημασία του σχεδιασμού του Ε.Υ	44
3.3	Βασικές Αρχές Δημιουργίας Ε.Υ	45
3.4	Δημιουργία και Σχεδιασμός Ε.Υ	47
3.5	Παρουσίαση Εκπαιδευτικού υλικού.....	48
3.5.1	Εισαγωγή.....	48
3.5.2	1 ^η Διδακτική ενότητα	50
3.5.3	2 ^η Διδακτική ενότητα	55
3.5.4	3 ^η Διδακτική ενότητα	60
3.5.5	4 ^η Διδακτική ενότητα	67
4.	Κεφάλαιο 4 ^ο : Μεθοδολογία της έρευνας	72
4.1	Εισαγωγή	72
4.2	Οριοθέτηση.....	72
4.2.1	Στόχοι της έρευνας.....	72
4.2.2	Τα ερευνητικά ερωτήματα	73
4.2.3	Μεθοδολογία και μέθοδοι έρευνας	73
4.2.3	Είδη έρευνας	74
4.2.4	Ανάλυση περιεχομένου	75
4.2.5	Το δείγμα της έρευνας.....	76
4.2.6	Συλλογή των δεδομένων (I)	76
4.2.7	Οι άξονες και τα βασικά αντικείμενα	77
4.2.8	Κωδικοποίηση των δεδομένων	78
5.	Κεφάλαιο 5ο: Παρουσίαση και ανάλυση των αποτελεσμάτων	81
5.1.1	1 ^{ος} άξονας: Γνώσεις των μαθητών για την προέλευση του Rock and Roll, για τα rock συγκροτήματα και τους Rock τραγουδιστές.	81
5.1.2	2 ^{ος} άξονας: Γνώση Rock and Roll, Folk, Hard Rock, Heavy Metal, Punk, και Alternative τραγουδιών.	82
5.1.3	3 ^{ος} άξονας: Γνώση σημαντικών γεγονότων συνδεδεμένων με την Rock.....	83

5.1.4	4 ^{ος} άξονας: Γνώση Ελληνικών Rock συγκροτημάτων, ελληνικών Rock τραγουδιών, σημαντικών Ελλήνων Rock καλλιτεχνών και γνώση προέλευσης του ελληνικού Rock.....	84
5.1.5	5 ^{ος} άξονας: Απόψεις, προσδοκίες, κίνητρα των μαθητών.....	85
5.2	Παρουσίαση και ανάλυση των αποτελεσμάτων των τελικών γνώσεων-απόψεων των μαθητών σχετικά με το θέμα της Rock μουσικής.....	86
5.2.1	1 ^{ος} άξονας: Γνώσεις των μαθητών για την προέλευση του Rock and Roll, για τα rock συγκροτήματα και τους Rock τραγουδιστές.	88
5.2.2	2 ^{ος} άξονας: Γνώση Rock and Roll, Folk, Hard Rock, Heavy Metal, Punk, και Alternative τραγουδιών.	90
5.2.3	3 ^{ος} άξονας: Γνώση σημαντικών γεγονότων συνδεδεμένων με την Rock.....	91
5.2.4	4 ^{ος} άξονας: Γνώση Ελληνικών Rock συγκροτημάτων, Ελληνικών Rock τραγουδιών, σημαντικών Ελλήνων Rock καλλιτεχνών και γνώση προέλευσης του Ελληνικού Rock.	92
5.2.5	5 ^{ος} άξονας: Απόψεις, προσδοκίες, κίνητρα των μαθητών.....	93
5.2.6	Ανάλυση των αποτελεσμάτων	95
5.3	Αξιολόγηση-αποτίμηση του Ε.Υ από την κριτική ομάδα εκπαιδευτικών	98
5.3.1	Τα δημογραφικά στοιχεία της κριτικής ομάδας των εκπαιδευτικών	99
5.3.2	Παρουσίαση των αποτελεσμάτων.....	106
5.3.3	Ανάλυση των αποτελεσμάτων	110
5.3.4	Ανατροφοδότηση κριτικής ομάδας.....	113
6.	Κεφάλαιο 6ο: Συμπεράσματα	114
6.1	Αποτίμηση κριτικής ομάδας εκπαιδευτικών	114
6.2	Αποτίμηση ομάδας μαθητών	115
6.3	Περιορισμοί της έρευνας.....	116
6.4	Προτάσεις για μελλοντική έρευνα.....	117
6.5	Συνεισφορά της Δ.Ε.....	118
	Βιβλιογραφικές Αναφορές	119
	Ελληνόγλωσση βιβλιογραφία	119
	Ξενόγλωσση βιβλιογραφία.....	124
	Ηλεκτρονικές Πηγές Φωτογραφιών.....	127
	Ιστότοποι- Πηγές.....	129

Κατάλογος Εικόνων/Photo/Διαγραμμάτων/Πινάκων

Διάγραμμα 1 1: Ηλικία εκπαιδευτικών κριτικής ομάδας	100
Διάγραμμα 1 2: Χρόνια υπηρεσίας εκπαιδευτικών κριτικής ομάδας	100
Διάγραμμα 1 3: Εξοικείωση με Τ.Π.Ε	102
Διάγραμμα 1 4: Χρήση Τ.Π.Ε στην πράξη	102
Διάγραμμα 1 5: Εξοικείωση με εξΑΕ με χρήση Τ.Π.Ε	103
Διάγραμμα 1 6: Εξοικείωση με μελέτη του Ε.Υ σχεδιασμένου με τη χρήση εξΑΕ	103
Photo 1: Lennon-McCartney 1963	4
Photo 2: Muddy Waters 1945	5
Photo 3: Alan Freed	6
Photo 4: Bil Haley	7
Photo 5: Elvis Presley	8
Photo 6: Chuck Berry	9
Photo 7: Bob Dylan-Joan Baez	11
Photo 8: The Beatles	13
Photo 9: The Rolling Stones	14
Photo 10: Beatles στην Αμερική 1964	15
Photo 11: Woodstock 1969	16
Photo 12: Ζάππειο 1956	22
Photo 13: Juniors και Eric Clapton 1963	23
Photo 14: Απόκομμα εφημερίδας εποχής	25
Εικόνα 1: Πλεονεκτήματα-Μειονεκτήματα εξΑΕ	30
Εικόνα 2: Θεωρία Moore	31
Εικόνα 3: Αλληλεπίδραση και επικοινωνία	32
Εικόνα 4: Σύγχρονη ασύγχρονη εξΑΕ	33
Εικόνα 5: Διδάσκων-Ε.Υ.-Διδασκόμενος	46
Εικόνα 6. Αρχική σελίδα μαθήματος	49
Εικόνα 7. Διδακτικές ενότητες	49
Εικόνα 8 Σκοπός προσδοκώμενα αποτελέσματα Έννοιες κλειδιά	50
Εικόνα 9. Οδηγός Πλοήγησης	51
Εικόνα 10 Περιεχόμενα	51
Εικόνα 11 Alan Freed	52
Εικόνα 12. Elvis Presley	52
Εικόνα 13 Rock and Roll songs	53
Εικόνα 14. Αρχή του Rock στην Αγγλία	53
Εικόνα 15 Δραστηριότητα Drag Text	54
Εικόνα 16 . Δραστηριότητα Padlet	54
Εικόνα 17 Interactive video	55
Εικόνα 18 Bob Dylan -Joan Baez	56
Εικόνα 19 Beatlemania	56

Εικόνα 20 Rolling Stones	57
Εικόνα 21 Rock Bands	57
Εικόνα 22 Monterey Festival.....	58
Εικόνα 23 Woodstock	58
Εικόνα 24 Drag Text	59
Εικόνα 25 Multiple Choice	59
Εικόνα 26 Interactive video.....	60
Εικόνα 27 Hard Rock	61
Εικόνα 28 Songs	61
Εικόνα 29 AC/DC	62
Εικόνα 30 Punk Rock	62
Εικόνα 31 John Lennon	63
Εικόνα 32: Judas Priest.....	63
Εικόνα 33: Alternative Rock	64
Εικόνα 34 True False	64
Εικόνα 35 Mark the Words	65
Εικόνα 36 Δραστηριότητα Padlet	65
Εικόνα 37 Interactive video.....	66
Εικόνα 38 Drag Text	66
Εικόνα 39 Η Αρχή του Rock.....	67
Εικόνα 40 Τα πρώτα Ελληνικά Rock groups	68
Εικόνα 41 Συναυλία των Rolling Stones στην Αθήνα.....	68
Εικόνα 42 Rock 80s.....	69
Εικόνα 43 Multiple choice	69
Εικόνα 44 Single choice.....	70
Εικόνα 45 Interactive video.....	70
Εικόνα 46: Αρχείο Atlas	79
Εικόνα 47: Αρχείο Atlas Output	80
Εικόνα 48: Αρχείο Atlas.....	87
Εικόνα 49: Αρχείο Atlas Output	87
Εικόνα 50 : Αρχείο S.P.S.S Data view	104
Εικόνα 51: Αρχείο S.P.S.S Variable view.....	105
Εικόνα 52: Αρχείο S.P.S.S Output.....	105
Πίνακας 1: Το δείγμα μαθητών της έρευνας.....	76
Πίνακας 2: Αξονες και βασικά αντικείμενα	78
Πίνακας 3: Φύλο κριτικής ομάδας.....	99
Πίνακας 4: Τεχνολογικό προφίλ ομάδας	101
Πίνακας 5: 1ο Ερευνητικό Ερώτημα	106
Πίνακας 6: 2ο Ερευνητικό Ερώτημα	107
Πίνακας 7: 3ο Ερευνητικό Ερώτημα	107
Πίνακας 8: 4ο Ερευνητικό Ερώτημα	107
Πίνακας 9: 5ο Ερευνητικό Ερώτημα	108

*«Κακούρης Χρήστος, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
εκπαιδευτικού υλικού με τη μέθοδο της εξ αποστάσεως
εκπαίδευσης με θέμα την μελέτη της Rock μουσικής στην Ευρώπη
και την Αμερική*

Πίνακας 10: 6ο Ερευνητικό Ερώτημα	109
Πίνακας 11: 7ο Ερευνητικό Ερώτημα	109
Πίνακας 12: 8ο Ερευνητικό Ερώτημα	110

Συντομογραφίες & Ακρωνύμια

ΔΕ	Διπλωματική Εργασία
ΠΤΔΕ	Παιδαγωγικό Τμήμα Δ.Ε
ΠΜΣ	Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
ΑΕΞΑΕ	Ανοικτή και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση
εξΑΕ	Εξ αποστάσεως εκπαίδευση
Τ.Π.Ε	Τεχνολογίες, Πληροφορίας, Έρευνας
Π.Μ.Τ.	Προηγμένες Μαθησιακές Τεχνολογίες
Ε.Υ.	Εκπαιδευτικό Υλικό
R&R	Rock And Roll
R&B	Rhythm And Blues

Εισαγωγή

Ανέκαθεν η μουσική ήταν ταυτισμένη με την ανθρώπινη ύπαρξη. Ακόμα και στην αρχαιότητα κυριαρχούσε στην εκπαίδευση των νέων και θεωρούνταν σημαντικός πυλώνας της γενικής τους μόρφωσης. Όπως αναφέρει η Παπαδοπούλου, σύμφωνα με τον Πλάτωνα, η μουσική είναι για το πνεύμα ότι η γυμναστική για το σώμα και η ισόρροπη ανάπτυξη των δύο αποτελεί θεμελιώδες μέσο διάπλασης των νέων που πρόκειται να γίνουν πολίτες (Παπαδοπούλου, 2003). Ο Small αναφέρει ότι η μουσική δεν είναι απλώς ένα ηχητικό φαινόμενο ή ένα αντικείμενο, αλλά κάτι που οι άνθρωποι κάνουν, με σκοπό να κατανοήσουν την ύπαρξή τους και να σχετιστούν με όσους και ότι τους περιβάλλει (Small, 1998). Με το πέρασμα του χρόνου η αλληλεπίδραση κοινωνίας και μουσικής ήταν και παραμένει έντονη και σύμφωνα με τον Νίτσε «Χωρίς την μουσική η ζωή θα ήταν ένα λάθος».

Και εδώ έρχεται το είδος της μουσικής που άγγιξε εκατομμύρια ανθρώπους τα περασμένα χρόνια. Η rock μουσική είχε τεράστια επιρροή στην κοινωνική εξέλιξη της νεολαίας και ήταν συνοδοιπόρος σε κάθε μορφής αντιδράσεων και αμφισβήτησης του εκάστοτε πολιτικού κατεστημένου. Οπότε δημιουργείται το αδυσώπητο ερώτημα: τι γίνεται με την rock σήμερα; Υπάρχει στην σημερινή νεολαία μας; Κάποια άρθρα ισχυρίζονται ότι η rock έχει πεθάνει γιατί πολύ απλά δεν έχει λόγο ύπαρξης. Πιστεύουν πολλοί σήμερα ότι η νεολαία δεν έχει τα κατάλληλα ερεθίσματα ώστε να ανατρέξει στην έκρηξη αυτής της μουσικής ή στον καυστικό της στίχο.

Σίγουρα σήμερα μπορεί να διαπιστωθεί εύκολα η έλλειψη επαφής των νέων με το είδος της rock μουσικής. Αν επιχειρούσε κάποιος να συζητήσει με μαθητές θα δεχόταν απορίες του τύπου « ποιος είναι ο John Lennon;», «ποιος είναι ο Elvis Presley;», «γιατί τότε οι νέοι είχαν τόσο πολύ rock επιρροές στο ντύσιμο στην ομιλία και γενικά στον τρόπο ζωής τους;», «τι ακριβώς έκαναν οι Rolling Stones;». Υπήρχε λοιπόν αφορμή για μια μουσική εκπαιδευτική τους ενημέρωση στο είδος της rock. Χρησιμοποιώντας την μέθοδο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης βασικό χαρακτηριστικό της οποίας είναι η διευκόλυνση και η υποστήριξη του εκπαιδευόμενου, ώστε να δομήσει ο ίδιος τη γνώση, αναλαμβάνοντας έναν ενεργό ρόλο στη μάθηση (Mayers, 2001, όπ. αναφ. στους Χατζηδάκη, Σπαντιδάκη & Αναστασιάδη, 2014).

Ο σκοπός της εργασίας

Είναι κοινή παραδοχή ότι το φαινόμενο της rock μουσικής καθώς και η αλληλεπίδραση αυτής με τις εκάστοτε κοινωνικοπολιτικές εξελίξεις, δεν είναι γνωστό στην ευαίσθητη ηλικία των δεκαοκτάχρονων νέων σήμερα. Προφανώς και δεν υπάρχει η απαίτηση να ενταχθεί κάτι τέτοιο σαν μάθημα στο σχολείο. Σε αυτό το σημείο έρχεται η μέθοδος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης η οποία θεωρείται μια πραγματικά εκρηκτική εξέλιξη στο χώρο της εκπαίδευσης. Ο ξεκάθαρος σκοπός της εργασίας αυτής είναι η δημιουργία εκπαιδευτικού υλικού με τη μέθοδο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στο θέμα της μελέτης της ιστορικής εξέλιξης της rock μουσικής, καθώς και την αμφίδρομη επιρροή της στις κοινωνικές και πολιτικές εξελίξεις. Οπότε θα μπορούσε αυτό το Ε.Υ να χρησιμοποιηθεί από εκπαιδευτικούς για την διδασκαλία του φαινομένου της Rock μουσικής σε μαθητές, στα πλαίσια ενός σχολικού προγράμματος, ή ενός project ή με κάποιο άλλο τρόπο. Σημαντικό ρόλο σε όλες αυτές τις διαδικασίες παίζει η ταχύτατη εξέλιξη της τεχνολογίας και η καθημερινή πλέον χρήση των Τ.Π.Ε στην εκπαίδευση και όχι μόνο. Με τον σχεδιασμό του συγκεκριμένου υλικού οι στόχοι της εργασίας μας είναι:

- Ανάδειξη του φαινομένου της rock μουσικής στους μαθητές
- Διεύρυνση της γνώσης των μαθητών στο θέμα αυτό
- Κατανόηση της σημαντικής αλληλεπίδρασης της rock με τις κοινωνικοπολιτικές εξελίξεις.
- Ενδεχόμενη χρήση του Ε.Υ από εκπαιδευτικούς σε προγράμματα, σεμινάρια τύπου MOOCs ή σε διάφορα μουσικά project.

Η δομή της εργασίας

Η παρούσα εργασία αποτελείται από έξι κεφάλαια.

Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται η παρουσίαση της δημιουργίας και της εξέλιξης της rock μουσικής όπως διερευνήθηκε μέσα από την αντίστοιχη βιβλιογραφία. Η παρουσίαση πραγματοποιήθηκε με χρονολογική οριοθέτηση δεκαετίας ξεκινώντας από την δεκαετία των 50ς όπου δημιουργήθηκε το rock and roll και καταλήγοντας περίπου στην δεκαετία των 90ς όπου το rock είχε μια διαφορετική μορφή. Παράλληλα συμπεριλήφθηκε και η έλευση και εξέλιξη του rock στην Ελλάδα.

Στο δεύτερο κεφάλαιο δίνεται μια θεωρητική προσέγγιση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης με έμφαση στην σχολική εξΑΕ που αφορά την συγκεκριμένη εργασία.

Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η θεωρητική προσέγγιση της δημιουργίας του Ε.Υ με τις βασικές αρχές της εξΑΕ και συγκεκριμένα τις βασικές αρχές της πολυμεσικής μάθησης του Mayer, οι οποίες αποτέλεσαν και τη βάση της δημιουργίας του εκπαιδευτικού υλικού. Παρουσιάζονται επίσης και ενδεικτικές διαφάνειες του υλικού.

Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα ερευνητικά ερωτήματα και οι βασικοί στόχοι της έρευνας. Στην μεθοδολογία της έρευνας αναφέρεται επακριβώς όλη η ερευνητική διαδικασία της ποιοτικής και ποσοτικής έρευνας που πραγματοποιήθηκαν.

Στο πέμπτο κεφάλαιο γίνεται η παρουσίαση και η ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας με τους μαθητές και την κριτική ομάδα των εκπαιδευτικών, καθώς και η αξιολόγηση και αποτίμηση του Ε.Υ από την κριτική ομάδα εκπαιδευτικών.

Στο έκτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα συμπεράσματα, οι περιορισμοί της ερευνητικής διαδικασίας, προτάσεις περαιτέρω έρευνας καθώς και η συνεισφορά της εργασίας στο πεδίο.

1. Κεφάλαιο 1^ο: Η Rock μουσική

1.1. Υπάρχει ορισμός της rock μουσικής;

Προφανώς θα ήταν αφελής κάποιος που θα προσπαθούσε να δώσει έναν ορισμό για το τι είναι Rock. Και αυτό γιατί η χρονική εξέλιξη έδειξε ότι μέσα από το rock αναδύονται συναισθήματα όπως χαρά, οργή, λύπη, πόνος. Μέσα από το rock εκατομμύρια άνθρωποι ερωτεύτηκαν, δάκρυσαν χωρίς ντροπές και έδειξαν ευαισθησία σε οτιδήποτε συνέβαινε στην κοινωνία. Το rock δεν άφησε κανένα να βουλευτεί ή να επαναπαυθεί σε μικρόκοσμους και κατεστημένα. Όπως αναφέρει η αρθρογράφος Ναντίν Ξυθάλη το rock είναι ένα μουσικό κίνημα της νεολαίας που ζητούσε δικαιοσύνη ελευθερία και αγάπη για τους συνανθρώπους (Ξυθάλη, 2015). Είναι κοινωνική και πολιτική αντίδραση σε πολέμους φτώχεια και κάθε μορφής ρατσισμό. Το rock είναι ένα κομμάτι ιστορίας από μόνο του. Για αυτό το λόγο αγαπήθηκε τόσο πολύ. Πως λοιπόν να ορίσεις ή να τα πλαισιώσεις όλα αυτά;

Ο Richard Carlin επιχειρεί να προσεγγίσει το rock με την φράση «Μακριά μαλλιά, σταγόνες αγάπης, μωβ σατέν παντελόνια, ογκώδη χτενίσματα, ηλεκτρικές κιθάρες να κραυγάζουν, βόμβες καπνού και βροντερά τύμπανα» (Carlin, 1988, The World of Music : Rock and Roll 1955-1970 page ix.). Ο Mike Jahn αναφέρει ότι «το rock είναι ένα από τα πιο προφανή αποτελέσματα της αυτοπεποίθησης της νεολαίας που αναπτύχθηκε μετά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο» (Jahn, 1973, The Story of Rock , page 3.)

Επίσης είναι πολύ ενδιαφέρουσα και η προσέγγιση του Καλλιβρετάκη που λέει ότι το rock είναι πολιτιστικό φαινόμενο με τη διπλή σημασία του ελληνικού όρου (culture and civilization). Δεν είναι μόνο ένα cultural event αλλά και ένα φαινόμενο του τεχνικού

**Photo 1: Lennon-McCartney
1963**

πολιτισμού και κατά συνέπεια μια παραγωγική δραστηριότητα στις συνθήκες της βιομηχανικής εποχής (Καλλιβρετάκης, 1994).

Στο Γαλλικό λεξικό των Αμερικανισμών Etienne Deak, έκδοσης 1957 το Rock n Roll ορίζεται ως η: « η υπερμοντέρνα μουσική που ξετρελαίνει», συνοδευόμενη από «άγριο χορό που φοβίζει και που είναι σε θέση να προκαλέσει αληθινή υστερία μεταξύ των ανήλικων χορευτών, οι οποίοι καταλήγουν συχνά σε βανδαλισμούς». Ός Rock n Roller ορίζεται « ο φρενιτώδης νέος συνεπαρμένος από τον μυστικισμό του Rock n Roll, προσβεβλημένος από τη μανία της ζωής» (οπ.αναφ.Καλλιβρετάκης 1994 σελ.163.)

Όπως αναφέρει ο Simon Frith « ο Greil Marcus υποδηλώνει ότι το Rock ήταν ένα μυστικό που ανακάλυψε μια γενιά ώστε να γίνει πολιτιστικά ανεξάρτητη από τους παλιότερους» (Frith,1981, «Sounds effect» page 49).

1.2. Η προέλευση του όρου Rock n Roll στην Αμερική

1.2.1. Rhythm and blues

Ενώ αναζητείται η προέλευση της μουσικής rock, καλό θα ήταν να αναφερθεί το κοινωνικό, πολιτικό και κοινωνικό γίνεσθαι μιας συγκεκριμένης χρονικής περιόδου. Προφανώς μέσα από αυτή την περίοδο θα συνδεθεί η εξέλιξη της μουσικής με την εξέλιξη της κοινωνίας.

Με το τέλος του Β Παγκόσμιου πολέμου όλος ο κόσμος βρίσκεται σε πλήρη κοινωνική, οικονομική, πολιτική και πολιτιστική αστάθεια. Οι χώρες της Ευρώπης προσπαθούν να σταθούν στα πόδια τους με ποικίλους τρόπους αλλά και οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής αντιμετωπίζουν τις καταστροφικές αντιδράσεις μιας καινούργιας οικονομικής κρίσης. Υπάρχει η προσπάθεια ανάκαμψης αλλά ταυτόχρονα η φτώχεια, η μιζέρια, οι φυλετικές διακρίσεις και η καταπίεση κάνουν έντονη την παρουσία τους.

Η νεολαία βιώνει ανεργία, έλλειψη κρατικής στήριξης, περιθωριοποίηση και ρατσισμό. Οι φυλετικές διακρίσεις κυριαρχούν ειδικά στον Αμερικανικό Νότο. Και όσον αφορά το θέμα της μουσικής σύμφωνα με τον Nick Cohn δεν υπήρχε μουσική που θα μπορούσε να ταυτιστεί

Photo 2: Muddy Waters 1945

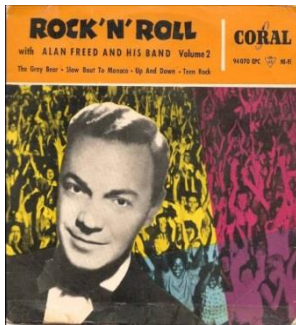
η νεολαία και αναγκαστικά κυριαρχούσε η μουσική που άκουγαν οι γονείς τους (Cohn,1969 οπ. αναφ. Jahn 1973 σελ.5). Πριν τον πόλεμο η μαύρη μουσική ήταν η Jazz και η Blues η οποία ήδη κυριαρχούσε στην επαρχία και στις πόλεις του νότου. Η αγανάκτηση και η οργή των νέων μεταφράζεται σε τραγούδι μέσα στις εκκλησίες. Η θρησκευτική μορφή του Blues ονομάστηκε «Gospel» και η κοσμική του μορφή «Blues». Όπως αναφέρει ο Mike Jahn βγαίνοντας από τις εκκλησίες αυτή η καινούργια μαύρη μουσική κουλτούρα ήταν η μελαγχολική «Rhythm and Blues» (Jahn,1973).

Ο μουσικός όρος «Rhythm and Blues» σύμφωνα με τον Richard Carlin ήταν κάτι πολύ περισσότερο από μια ετικέτα. Τώρα ορίζεται ένα τελείως διαφορετικό μουσικό style. Τα βασικά όργανα είναι η κιθάρα, το μπάσο, τα τύμπανα αλλά και το σαξόφωνο μαζί με άλλα πνευστά όργανα (Carlin,1988). Τα φωνητικά και οι στίχοι είναι μελαγχολικά και

αφηγηματικά απεικονίζοντας έτσι τις αγωνίες και τα προβλήματα της κοινωνίας των μαύρων. Ο Paul Friedlander αναφέρει ότι το R&B είναι το βασικό και κύριο θεμέλιο του Rock n Roll (Friedlander, 2006).

1.2.2. Rock and Roll η δεκαετία των 50ς (I)

Η νέα μουσική τάξη πραγμάτων άλλαξε κατά πολύ τις απαιτήσεις της Αμερικάνικης νεολαίας και κάθε στίχος ήταν ένας τρόπος ζωής, κάθε νότα δημιουργούσε νέα συναισθήματα και έτσι η ανάγκη για ελευθερία, σεβασμό και πρόοδο ήταν ισχυρότερη από ποτέ. Στις αρχές της δεκαετίας του 1950 όπως παρατηρεί ο αρθρογράφος Θανάσης Μουρατίδης υπήρχαν ήδη ξεχωριστές μουσικές τάσεις που έδωσαν μια νέα διάσταση στη μουσική σκηνή. Η μουσική απόλαυση ταυτίζεται πλέον με την ψυχαγωγία και το διδακτισμό. Αυτός ο συνδυασμός βρήκε το δικό του κοινό και έπλασε τον δικό του κόσμο (Εκδοτική Αθηνών, Μουσική επιμ. Κούρση Μαρία, 2007, σελ 171). Σύμφωνα με τον κοινωνιολόγο και μουσικό Ben Sidran το πιο σημαντικό πράγμα για την μαύρη μουσική της μεταπολεμικής περιόδου ήταν η αποδοχή της από τους λευκούς Αμερικάνους (Sidran, 1981 οπ.αναφ.Jahn 1973 σελ.7). Ο Καλλιβερέτακης (1994) επισημαίνει ότι «όσον αφορά το λεπτό ζήτημα της κοινωνικοπολιτικής διάστασης του φαινομένου ο σοβαρότερος πολιτικός αντίκτυπος προέρχεται από τη διαπίστωση ότι οι λευκοί rockers νομιμοποιούν την μαύρη μουσική και

την μπάζουν στα ανύποπτα λευκά νοικοκυριά. Πολλές ρατσιστικές οργανώσεις αντιδρούν καταγγέλλοντας αυτόν τον «κίνδυνο» ενώ αρκετοί ραδιοσταθμοί του Νότου σαμποτάρουν τους δίσκους των μαύρων καλλιτεχνών. Κατά τα άλλα η αμφισβήτηση δεν ξεπερνούσε την λεγόμενη σύγκρουση των γενεών, την προκλητική ρήξη με ηθικές κυρίως αξίες, για επιθετική ρομαντική αλητεία, τον λεγόμενο [tendy-boysment](#)».

Photo 3: Alan Freed

Όπως αναφέρει ο Jahn ,την άνοιξη του 1951 ο Leo Mintz ιδιοκτήτης δισκογραφικής εταιρείας στο Cleveland ανακοίνωσε στον disc jockey Alan Freed ένα πρωτόγνωρο και περίεργο φαινόμενο: η λευκή νεολαία αγόραζε μανιωδώς δίσκους νέγρικης μουσικής R&B (Jahn,1973). Ο Alan Freed ήταν ο κορυφαίος διοργανωτής ραδιοφωνικών παραγωγών και χορευτικών εκδηλώσεων με μουσική Blues, Jazz και R&B. Συνήθιζε να ονομάζει τα parties « Rock and Roll Shows» και όπως αναφέρει ο Nick Johnstone είναι ο πρώτος λευκός DJ που έπαιζε R&B δίσκους στο λευκό Αμερικάνικο κοινό

του με μεγάλη αποδοχή (Johnstone, 2007). Ήταν ο πρώτος που χρησιμοποίησε ταυτόχρονα τις λέξεις Rock and Roll το 1951 προτρέποντας τους νέους να χορεύουν ασταμάτητα. Αυτές οι λέξεις ήδη είχαν αναφερθεί σε τραγούδια blues όπως το «Rock me Mama» πολύ παλιότερα. Ο Freed συνδύασε τις δυο λέξεις και τους έδωσε χορευτική σημασία, με την έννοια ότι ο όρος «Rock and Roll» παρέπεμπε σε χορευτικά parties. Σύμφωνα με τον Jahn σε αυτά τα parties συμμετείχε και η λευκή νεολαία και η μαύρη νεολαία με αλληλοσεβασμό (Jahn, 1973). Το «Rock and Roll» του Freed ένωσε τις δυο μουσικές και κοινωνικές κουλτούρες από την Αμερικάνικη επαρχία μέχρι τις μεγάλες αστικές πόλεις.

1.2.3. Rock and Roll η δεκαετία των 50ς (II)

Photo 4: Bill Haley

Ενώ ο όρος «Rock and Roll» ήταν γνωστός στην Αμερική από τον Freed, διεθνώς δεν είχε ακουστεί μέχρι το 1955. Αυτή η χρονιά ήταν η αρχή μιας εκρηκτικής εξέλιξης της Αμερικάνικης και μελλοντικά της διεθνούς μουσικής. Ο Bill Haley με τους Comets ηχογράφησε το 1955 τον πρώτο Rock n Roll δίσκο από τον οποίο το τραγούδι «Rock Around The Clock», έμελλε να ήταν η αρχή μιας καινούργιας μουσικής άποψης η οποία προέτρεπε τους ανθρώπους να χορεύουν, να τραγουδούν, να είναι αγαπημένοι ανεξαρτήτως προέλευσης, χρώματος και κοινωνικής τάξης. Ήταν απλά η αρχή του rock.... Ο ήχος του δίσκου αυτού ήταν πρωτόγνωρος και μοναδικός μέχρι τότε. Όπως αναφέρει ο Mike Jahn η μουσική και οι στίχοι του Bill Haley ήταν κάτι σαν διακήρυξη της νεολαίας για ελευθερία για μια νέα χαρούμενη καθημερινότητα και για την ανάγκη να ακουστεί η φωνή των νέων για τα δικαιώματά τους παγκόσμια (Jahn, 1973). Και βέβαια ο Elvis Presley που ακολούθησε ήταν δέκα φορές πιο συναρπαστικός. Ο Haley ήταν όμως ο πρώτος...

Αξίζει εδώ να αναφερθεί ότι στο νέο ήχο του Bill Haley, η κιθάρα αποκτά πρωταγωνιστικό ρόλο με ένα κρυστάλλινο και λαμπερό ήχο, συνοδευόμενη από σταθερό ρυθμό του μπάσου και των τυμπάνων, δίνοντας ένα σύνολο τελείως καινούργιο. Ήδη το 1951 είχε κατασκευαστεί η κιθάρα Fender Telecaster από τον ραδιοτεχνίτη Leo Fender για να ακολουθήσουν η κιθάρα Gibson το 1952 και η Fender Stratocaster το 1954. Και όπως επισημαίνει ο Καλλιβρετάκης το όργανο του Rock and Roll εγκλήματος είχε εφευρεθεί...(Καλλιβρετάκης, 1994).

1.2.4. Το φαινόμενο Elvis Presley

Ο Sam Phillips ήταν ένας μουσικός παραγωγός που είχε αντιληφθεί την θετική εξέλιξη της μίξης μαύρης και λευκής μουσικής. Έβλεπε ξεκάθαρα το πλεονέκτημα των μαύρων μουσικών με την ενστικτώδη κλίση στα blues και αυτό εκφραζόταν με ένα ιδιαίτερα ανεπτυγμένο αίσθημα ρυθμού. Η φράση του « Αν μπορούσα να βρω ένα λευκό που να έχει νέγρική χροιά και νέγρικο συναίσθημα θα έβγαζα εκατομμύρια δολάρια» έμεινε στην ιστορία». Αυτός ο λευκός ήταν ένας νεαρός που από περιέργεια στην αρχή πλήρωνε δυο

Photo 5: Elvis Presley

δολάρια για να ηχογραφήσει ένα τραγούδι με σκοπό να το ακούσει η παρέα του (Μπαρμπουνάκης,1981). Ο κόσμος υποδέχτηκε τον Elvis Presley ο οποίος με το τραγούδι «That's All Right Mama» γίνεται η αρχή ενός φαινομένου που θα σαρώσει τα πάντα στο πέραςμά του. Ήταν ο πρώτος λευκός από τον Αμερικάνικο Νότο που

τραγούδησε «Rock and Roll». Όπως γράφει ο Θανάσης Μουρατίδης «ο Elvis αντλούσε τη δύναμή του από την ίδια την κοινωνία που η οργάνωσή της στηριζόταν στη θρησκεία, στην ηθική και στη μουσική. Η μουσική του Elvis απευθυνόταν σε όλους, ενώνοντας το χάσμα ανάμεσα στις ηλικίες και ανάμεσα στις κοινωνικές τάξεις. Στο κάτω κάτω η μουσική πρέπει να προκαλεί αλλά και να ευχαριστεί, να ταραξεί αλλά και να καθησυχάζει» (Εκδοτική Αθηνών, Μουσική επιμ. Κούρση Μαρία, σελ. 172, 2007).

Το εκπληκτικό είναι ότι ενώ ο Elvis εμπνεύστηκε και επηρεάστηκε από την μαύρη μουσική- ο βιογράφος του Jerry Hopkins αναφέρει ότι ο Muddy Waters ,ο B.B King και ο John Lee Hooker σημάδεψαν έντονα την μουσική του εφηβεία- αυτός ενέπνευσε και επηρέασε την Rock μουσική όλων των μετέπειτα ιστορικών συγκροτημάτων (π.χ. Beatles) δημιουργώντας έτσι την μουσική πανδαισία του Rock των επόμενων ετών, απαλλαγμένη από κοινωνικές φυλετικές και πολιτικές διακρίσεις. Και όπως αναφέρει ο Richard Carlin δεν είναι υπερβολή να πούμε ότι χωρίς τον Elvis δεν θα υπήρχε η έκρηξη του Rock n Roll τις επόμενες δεκαετίες (Carlin,1988).

Σε αυτό το σημείο είναι σημαντικό να επισημανθεί η επίτευξη της ήρεμης κοινωνικής και μουσικής επικοινωνίας ανάμεσα στους μαύρους και τους λευκούς. Επιτέλους γράφει ο Marcus, ενώ τις προηγούμενες δεκαετίες αν δεν ήσουν λευκός, πεντακάθαρος γλυκομίλητος και περιποιημένος ήσουν ένα τίποτα, τώρα πια μπορούσες να είσαι μαύρος φασαριόζος, παραβατικός, άρρωστος, χωρίς να φοβάσαι την κοινωνική κατακραυγή (Marcus, 2014).

Όπως αναφέρει ο Μπαρμπουνάκης στο βιβλίο του: «Elvis, η ζωή και τα τραγούδια του», τα παιδιά των λευκών άρχισαν να υιοθετούν το στυλ των μαύρων στη μουσική, στο χορό, στην ομιλία και στο ντύσιμο «τα στυλάτα «γατίσια» ρούχα έγιναν της μόδας, η ομιλία [be-bop](#) ήταν αξιοζήλευτη και ο Elvis καθιέρωσε μια νέα μόδα συνολικής εμφάνισης που η νεολαία την ακολουθούσε μανιωδώς. Στις μεγάλες ταινίες της εποχής όπως η «The Wild Ones» ο Marlon Brando εμφανίζεται με δερμάτινο jacket στυλ Elvis, όπως και ο James Dean στην ταινία «Rebel Without A Cause» (Μπαρμπουνάκης, 1981).

1.2.5. Το τέλος των 50ς

Το φαινόμενο Elvis στη διάρκεια των 50ς βρισκόταν στην έξαρσή του και άνοιξε τις πόρτες και σε άλλους μεγάλους μουσικούς της εποχής. Αξίζει να αναφέρουμε τον Little Richard που με το διαχρονικό «Tutti Futti» ξεσήκωνε το κοινό σε κάθε εμφάνισή του, τον Carl Perkins, τον Buddy Holly, τον Jerry Lee Lewis με το εκρηκτικό «Great Balls of Fire», τον Pat Boone με το αισθησιακό «Moody River», τον Fats Domino που ήταν ο συνθέτης του «Blueberry Hill» και τον μοναδικό μουσικό Chuck Berry με το διαχρονικό «Johnny B. Goode». Όπως αναφέρει ο Greil Marcus στο Mystery train «Ακούγοντας τώρα τον Little Richard, τον Elvis, τον Chuck Berry και μια ντουζίνα από αυτούς νιώθω δέος, θαυμασμό για το πόσο καλή ήταν η μουσική τους. Εντυπωσιάζομαι με την υπεροψία τους, το χιούμορ και την λάμψη τους. Ήταν τόσο σίγουροι για τον εαυτό τους. Τραγουδούσαν λες και ήξεραν ότι ήταν προκαθορισμένη η επιτυχία τους όχι για λίγες εβδομάδες αλλά για πάντα» (Marcus, 1975, «Mystery Train» page 5.)

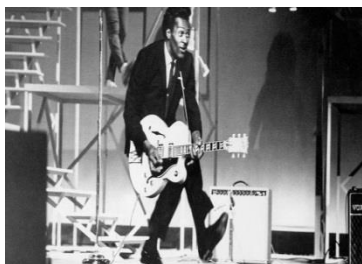

Photo 6: Chuck Berry

Όπως αναφέρει ο Mike Jahn, ο αρθρογράφος Lillian Roxon στα περισσότερα άρθρα του υποστηρίζει ότι ο Chuck Berry ίσως είναι το πιο σπουδαίο όνομα στην ιστορία του Rock. Και το στηρίζει αυτό αναφέροντας ότι ο Berry με την μουσική και τους στίχους του ανέδειξε τη ρομαντική σχέση του Rock and Roll με την κουλτούρα της νεολαίας. Ήταν από τους πρώτους που κατάλαβε ότι το Rock and Roll ήταν κάτι πολύ περισσότερο από μια μουσική που απλά άρεσε (Jahn, 1973, The Story Of Rock σελ.31). Όπως αναφέρει ο Κατσάπης «ο Berry ήταν ο πρώτος ο οποίος μετέτρεψε την ηλεκτρική κιθάρα από ένα ισοδύναμο των υπολοίπων όργανο-και κυρίως του σαξοφώνου- σε όργανο πρωταγωνιστή του Rock and Roll τοποθετώντας τη σε μια θέση που στο μέλλον ποτέ δε θα έχανε.

Καλλιέργησε ένα πρωτοποριακό για την εποχή στυλ σκηνικής παρουσίας, το οποίο και κατέστη σήμα κατατεθέν του, το περίφημο «Duck walk» (Κατσάπης, 2007, Ήχοι και απόηχοι του rock and roll στην Ελλάδα σελ 30). Ξεκάθαρα πλέον το Rock καθοδηγούσε και διαμόρφωνε την κοινωνική εξέλιξη μέσω της νεολαίας. Η επιρροή του Rock από το 1956 και μετά φαινόταν έντονα. Απλά είχε ταυτιστεί με την ζωή των νέων. Ο John Lennon αργότερα θα έλεγε με πολύ σιγουριά: Αν θέλεις να δώσεις στο rock and roll ένα άλλο όνομα, αυτό θα μπορούσε να είναι « Chuck Berry». Προφανώς πολλοί διαφωνούν με αυτή την άποψη υπάρχοντος του Elvis αλλά....Lennon ήταν αυτός!

Πλησιάζοντας στο τέλος της δεκαετίας ο Elvis καλείται να υπηρετήσει την στρατιωτική του θητεία και χωρίς να ζητήσει καμία ιδιαίτερη μεταχείριση μετατίθεται στην τότε Δυτική Γερμανία στην δύναμη του NATO. Αυτό το γεγονός όπως γράφει ο Μπαρμπουνάκης τον εξυψώνει στα μάτια όσων τον θεωρούσαν μια επικίνδυνη επαναστατική προσωπικότητα (Μπαρμπουνάκης, 1981). Αυτόματα η αποδοχή των περισσότερων rock stars είναι πλέον καθολική. Όμως η προσωρινή μουσική παύση του Elvis προκαλεί μια στασιμότητα του Rock στην Αμερική. Η στασιμότητα γίνεται πιο ορατή με την ηθελημένη απομόνωση του Jerry Lee Lewis, με τον θάνατο σε αεροπορικό δυστύχημα του Ritchie Valens και του Buddy Holly, καθώς και την απώλεια άλλων όπως ο Eddie Cochran. Ήταν φυσιολογικό γιατί η μοίρα του Elvis και όλων των τότε ινδαλμάτων ήταν άρρηκτα συνδεδεμένη με την εξέλιξη του Rock. Είχε ήδη συμβεί όμως κάτι αναμενόμενο. Η Ευρώπη με την Αγγλία σε πρώτο ρόλο είχε εισέλθει στην πανδαισία του Rock and Roll, το οποίο αρχίζει να αποκαλείται απλά Rock! Και σίγουρα η έλευση του Elvis στην Ευρώπη έπαιξε σημαντικό ρόλο γιατί ακόμα και στο στρατό επηρέαζε τους πάντες και σε όλα τα επίπεδα, είτε μουσικά είτε κοινωνικοπολιτικά.

1.3. Το rock στα 60ς

1.3.1 Αμερική και 60ς

Όπως μέχρι τώρα έχει διαπιστωθεί, αναμφισβήτητα η πατρίδα του Rock είναι η Αμερική. Στην αρχή της δεκαετίας του 1960-1970 η εξέλιξη της rock μουσικής επηρεάστηκε από σημαντικά πολιτικά και κοινωνικά γεγονότα που συντάραζαν τον κόσμο. Όπως γράφει ο Μουρατίδης (2007) ολόκληρος ο Δυτικός Κόσμος βρίσκεται κάτω από τη δοκιμασία του Ψυχρού πολέμου. Η νεολαία που είχε πιστέψει στην αυγή μιας φιλελεύθερης εποχής, είδε τα όνειρά της να γκρεμίζονται όταν ο ρατσισμός επανακάμπτει με την άρνηση εγγραφής των

μαύρων στα πανεπιστήμια του Αμερικάνικου Νότου όπου ξεσπούν αιματηρές ταραχές. Το 1965 αρχίζει η αμερικανική επέμβαση στο Βιετνάμ (Εκδοτική Αθηνών, 2007, Μουσική επιμ. Κούρση Μαρία, σελ. 173).

Photo 7: Bob Dylan-Joan Baez

Αυτές οι κοινωνικές αναταραχές δημιούργησαν την ανάγκη μιας επαυξημένης μουσικής αντίδρασης. Μιας μουσικής με τραγούδια διαμαρτυρίας και αντίθεσης με το κατεστημένο. Σε αυτή την χρονική συγκυρία γεννιέται το «Folk Rock» με κύριους εκφραστές τον Bob Dylan και την Joan Baez. Ο Κατσάπης γράφει ότι «ο όρος Folk αναφερόταν σε ένα είδος το οποίο «πατούσε» στην κληρονομιά της λευκής παραδοσιακής μουσικής, όπως αυτή είχε αποκρυσταλλωθεί στα τέλη του 19^{ου} αιώνα στις Η.Π.Α και αποτελούσε εξέλιξη των ήχων που είχαν φέρει μαζί τους το πλήθος των Ευρωπαίων μεταναστών ιδίως των Αγγλοσαξόνων» (Κατσάπης 2007, Ήχοι και απόηχοι του rock and roll στην Ελλάδα σελ.329.)

Ο μουσικός δημοσιογράφος Robert Shelton είπε για τον Dylan ότι « αυτό το αγόρι, μια διασταύρωση παιδιού του κατηχητικού και μπήτνικς, έχει μεγάλο ταλέντο». (<http://www.bobdylanroots.com/shelton.html>). Ο Anthony Scaduto αναφέρει ξεκάθαρα ότι «Βαριόμουν όλους τους άλλους folk τραγουδιστές. Δεν υπήρχε κανένα άλλο παλιόπαιδο στην χώρα που να μου αρέσει μέχρι που ήρθε ο Bob Dylan. Όλοι οι άλλοι τραγουδούσαν σαν ένα καταραμένο φαγκότο» (Scaduto, 1971).

Στη μορφή αυτή του Rock κυρίαρχο θέμα ήταν οι στίχοι των τραγουδιών που προφανώς καλούσαν όλο τον κόσμο σε ειρήνη αγάπη και αλληλεγγύη. Οι εμφανίσεις των Dylan, Baez και πολλών άλλων καλλιτεχνών σε διάφορα φεστιβάλ είχαν μήνυμα αντιπολεμικό, φιλειρηνικό και δευτερευόντως ψυχαγωγικό. Αυτή την εποχή εμφανίζεται και το κίνημα των χίπις οι οποίοι με συνεχείς διαμαρτυρίες αποδοκιμάζουν τον πόλεμο στο Βιετνάμ. Τα τραγούδια του Dylan, Like Rolling Stone, Mr Tambourine Man και το υπέροχο Diamonds and Rust της Joan Baez, είναι τα πιο χαρακτηριστικά της εποχής. Παράλληλα ο όρος Rock and Roll είχε εξασθενήσει και εκφραζόταν πλέον με συγκροτήματα όπως οι «Everly brothers», «Mamas and Papas», τα οποία έδιναν μια τελείως ερωτική και γλυκανάλατη μουσική.

1.3.2 Είσοδος του rock στην Ευρώπη

Στην δεκαετία των 50ς και ειδικά προς το τέλος της, υπήρξε η μετάδοση του Rock and Roll στην Αγγλία, όπου ήδη η νεολαία είχε την δική της αγωνία για τις κοινωνικές και πολιτικές εξελίξεις. Την συγκεκριμένη χρονική περίοδο η Ευρώπη μετρούσε τις πληγές της μετά τον Β Παγκόσμιο πόλεμο, με την ανεργία των νέων και γενικά την ανασφάλεια των ανθρώπων να είναι στο μέγιστο βαθμό. Το λιμάνι του Liverpool ήταν ο συνδετικός κρίκος Ευρώπης και Αμερικής μέσω του Ατλαντικού Ωκεανού και μέσω αυτού γίνονταν όλες οι εμπορικές και οικονομικές συναλλαγές. Όπως αναφέρει ο Carlin, αμερικάνοι ναυτικοί έφεραν διαρκώς δίσκους με τους οποίους οι αμερικάνοι rock n roll stars έγιναν πολύ γρήγορα διάσημοι στην Αγγλία (Carlin,1988). Τα ονόματα Chuck Berry, Little Richard, Elvis Presley και Muddy Waters δεν ήταν άγνωστα στο Liverpool. Τα πρώτα βήματα του rock and roll στην Αγγλία έγιναν από τους Shadows, τον Tommy Steele, τον Billy Fury και τους Quarrymen του δεκαεξάχρονου John Lennon. Ενώ στην Αμερική προς το τέλος των 50ς τα συγκροτήματα έπαιζαν πλέον ελαφρά ερωτικά τραγούδια όπως προαναφέρθηκε, το Rock στην Αγγλία δρομολογεί την μουσική κατάκτηση του κόσμου.

Το άκρως βιομηχανικό Liverpool όπως γράφει ο Καλλιβρετάκης διαθέτει πάνω από τετρακόσια rock συγκροτήματα που παίζουν σε υπόγεια clubs (από εδώ προέρχεται ο μουσικός όρος «underground rock»). Το Liverpool ήταν μια πόλη υποβαθμισμένη οικολογικά και βρισκόταν στο περιθώριο της βρετανικής πνευματικής ζωής που είχε σαν κέντρο της το Λονδίνο. Η φτώχεια και η ανεργία ήταν έκδηλη στους νέους οι οποίοι βρήκαν στην Rock μουσική καταφύγιο ελπίζοντας για καλύτερες μέρες .(Καλλιβρετάκης 1994). Σε ένα τέτοιο υπόγειο club που χωρούσε το πολύ 120 άτομα άρχισε τις εμφανίσεις του το συγκρότημα που άλλαξε την μουσική κοσμοθεωρία αλλά και την πολιτιστική ζωή μιας ολόκληρης γενιάς. Ήταν οι Beatles που όπως αναφέρει ο Μουρατίδης (2007) στα τραγούδια τους συνδύασαν το rock and roll, το R&B και τον τοπικό ήχο του Liverpool τον αποκαλούμενο «Mersey Sound». Το αποτέλεσμα πραγματικά είναι εκπληκτικό. Η μουσική των Beatles αποτέλεσε την βάση για την νέα γενιά του rock και οι στίχοι των τραγουδιών τους εξέφραζαν ανθρώπους κάθε ηλικίας και κοινωνικής προέλευσης (Εκδοτική Αθηνών, Μουσική επιμ. Κούρση Μαρία, σελ. 173, 2007).

1.3.3 Η Ευρωπαϊκή έκρηξη των 60ς

1.3.3.1 Το φαινόμενο Beatles

Photo 8: The Beatles

Το πρώτο τραγούδι των Beatles «Love Me Do» ήταν η αφορμή για την απίστευτη υποδοχή που είχαν από την νεολαία. Ήταν κάτι το πρωτότυπο κάτι το διαφορετικό αυτοί οι τέσσερις χαρισματικοί μουσικοί από το Liverpool. Νέος ήχος, αντιπροσωπευτικοί στίχοι που εξέφραζαν απόλυτα την κοινωνία και κάπως έτσι ξεκίνησε το φαινόμενο «Beatlemania». Ο μάνατζερ τους Brian Epstein

δημιούργησε μια ελκυστική συνολική εικόνα που γοήτευσε όλες τις ηλικίες στην αρχή. Όπως αναφέρει ο αρθρογράφος Hunter Davies, το ντύσιμό τους, τα σακάκια χωρίς κολάρο, το κούρεμά τους και ακόμα οι συνεντεύξεις τους ήταν πολύ μελετημένα και προκαθορισμένα (McGraw-Hill, 1968. The Authorized Biography οπ. αναφ. Jahn σελ 58). Χιλιάδες νέοι επεδίωκαν να έχουν ακριβώς την ίδια εμφάνιση δημιουργώντας παροξυσμό. Πολύ πριν γίνουν διάσημοι είχαν εμφανιστεί και στο Αμβούργο, το βόρειο λιμάνι στη Γερμανία όπου άφησαν εξαιρετικές εντυπώσεις μεταφέροντας έτσι το Rock και στη κεντρική Ευρώπη.

Το 1963 έπαιξαν στα ανάκτορα του Buckingham μπροστά στη βασιλική οικογένεια, γεγονός το οποίο ήταν πολύ σημαντικό για την αποδοχή της Rock μουσικής στη Αγγλία. Και επισημαίνεται αυτό γιατί αυτή η εμφάνιση δημιούργησε τις γέφυρες που ένωσαν το κατεστημένο με τη νέα μουσική τάξη πραγμάτων, γιατί τα χρόνια εκείνα η βασιλική οικογένεια είχε τεράστια επιρροή στην κοινωνία. Με την σύνθεση «Please, Please Me» συνέχισαν τις ευρωπαϊκές εμφανίσεις στην Γαλλία, Σουηδία, Γερμανία και σε άλλες χώρες με μεγάλη επιτυχία. Και φυσικά το πέρασμά τους στη Αμερική ήταν θέμα χρόνου. Οι Beatles σύμφωνα με των Μουρατίδη (2007) ήταν η βάση των συγκροτημάτων που δημιούργησαν την λεγόμενη «Βρετανική εισβολή» στην πατρίδα του Rock την Αμερική.

Όπως αναφέρει ο Κατσάπης «οι Beatles στα μέσα της δεκαετίας του 60 αναγνωρίζονταν ως η βασική επιρροή της νεολαίας σε παγκόσμια κλίμακα, από τη Αυστραλία μέχρι την Ισλανδία και από τον Καναδά μέχρι την Ιαπωνία. Η απήχυσή τους ήταν τεράστια ακόμα και στους νέους που κατοικούσαν στις Λαϊκές Δημοκρατίες, όπου η στάση των αρχών απέναντι στους Beatles κυμαινόταν από την αδιαφορία και την ανοχή- στην Πολωνία και την Τσεχοσλοβακία για παράδειγμα- μέχρι την απροκάλυπτη εχθρότητα που κατέστη επίσημη

πολιτική του κράτους» (Κατσάπης, 2007, Ήχοι και απόηχοι του rock and roll στην Ελλάδα σελ.219.)

1.3.3.2 Rolling Stones

Photo 9: The Rolling Stones

Παράλληλα με την δημιουργία και τον παροξυσμό που προκάλεσαν ο Beatles, το 1962 στο Λονδίνο δημιουργείται το συγκρότημα Rolling Stones που και αυτό συνέβαλε στην οριστική παγκόσμια καθιέρωση της Rock μουσικής. Οι Stones ήταν ένα συγκρότημα που ήταν το αντίπαλο δέος των Beatles. Ήταν τα «κακά» παιδιά της Rock για την τότε κοινωνία. Θορυβώδεις εμφανίσεις, εμπλοκή με διάφορες ουσίες που κυκλοφορούσαν εκείνη την εποχή, πολύχρωμο εκκεντρικό ντύσιμο, αυθάδεις συμπεριφορές, μακριά μαλλιά και καυστικό έως απρεπή για την εποχή στίχο με σεξουαλικά υπονοούμενα. Ο Carlin αναφέρει ότι είχαν επηρεαστεί από το Blues των Muddy Waters, Chuck Berry και του B.B.King και στη συνέχεια γράφει ότι ενώ οι Beatles ήταν κάτι ασφαλές για την κοινωνία οι Stones προκαλούσαν κίνδυνο και επαναστατικότητα που πολλές φορές φόβιζε τους γονείς των οπαδών τους (Carlin,1988).

Ο τραγουδιστής τους Mick Jagger ήταν ο πρώτος που η σκηνική του παρουσία συνοδευόταν με ουρλιαχτά μέσα στους στίχους και το απaráμιλλο χορευτικό του style έμεινε στην ιστορία επηρεάζοντας σχεδόν όλους τους επόμενους rock τραγουδιστές. Όπως αναφέρει ο Mike Jahn (1973), ενσάρκωσαν όλη την υπερβολή στις συναυλίες τους, ήταν άσχημοι στα μάτια των κοριτσιών και η μουσική τους ήταν σκληρή για τα μέχρι τότε δεδομένα. Και όμως πολύ σύντομα απέκτησαν το δικό τους κοινό το οποίο έστελνε μέσω αυτών την κοινωνική και πολιτική αντίδραση στο κατεστημένο. Το τραγούδι «I can't get no Satisfaction» ίσως είναι το κορυφαίο Rock τραγούδι όλων των εποχών. Αξίζει να αναφερθεί εδώ ότι οι Stones είναι το μακροβιότερο Rock συγκρότημα όλων των εποχών και ενεργό μέχρι σήμερα! Συνεχίζουν τις εμφανίσεις τους με πιο επιλεκτικό τρόπο και συνθέτουν τραγούδια με τα οποία κριτικάρουν και σχολιάζουν τις εκάστοτε εξελίξεις όπως για παράδειγμα την πρόσφατη πανδημία.

1.3.3.3 Η Βρετανική εισβολή

**Photo 10: Beatles στην Αμερική
1964**

Οι Beatles κατά κύριο λόγο ήταν αυτοί που επανέφεραν και ανανέωσαν την μουσική της Rock στην Αμερική στα μέσα της δεκαετίας των 60ς.. Οι Αμερικανοί εξοικειωμένοι πλέον και ανοιχτοί για νέο ήχο και νέα συγκροτήματα τους υποδέχτηκαν με ενθουσιασμό. Το τραγούδι «I Want To Hold your hand» ήταν αυτό που τους άνοιξε την δύσκολη πόρτα της Αμερικής το 1964. Οι εμφανίσεις τους στο διάσημο τηλεοπτικό «Ed Sullivan Show» σύμφωνα με τον Κατσάπη ξεπέρασαν κατά πολύ αυτές του Elvis και πλέον οι Beatles ήταν τα νέα είδωλα της Αμερικάνικης νεολαίας (Κατσάπης, 2007). Σύμφωνα με τον Jahn (1973), ο αρθρογράφος David Riesman στην εφημερίδα «News & World Report» γράφει: «η κοινωνικοψυχολογική απεικόνιση που προήλθε από την περίπτωση των Beatles ήταν ιδιαιτέρως πιο εξελιγμένη από αυτή που προκάλεσε ο Elvis Presley. Οι Beatles ουσιαστικά ήταν ασφαλέστεροι του Presley διότι η εικόνα τους δεν ήταν σεξουαλική, ούτε επαναστατική, ούτε ενάντια στη οικογένεια». Σε αυτή την μουσική εισβολή συμμετείχαν με μεγάλη επιτυχία οι Rolling Stones, οι Kinks, οι Animals, οι Moody Blues και άλλοι. Το «I can't get no Satisfaction» το 1965 αποτέλεσε την μουσική γέφυρα Αγγλίας και Αμερικής. Από τα κομβικά τραγούδια ήταν επίσης τα «She Loves You», «From Me To You» των Beatles, το «You Really Got Me» των Kinks καθώς και το «House Of The Rising Sun» των Animals.

1.3.3.4 Rock και κοινωνικοπολιτικές εξελίξεις

Σε αυτή την μουσική ανανέωση του Rock στην Αμερική πολλά πράγματα έχουν αλλάξει. Όπως αναφέρει ο Καλλιβρετάκης, το Rock πλέον αποτελεί ένα χαρακτηριστικό πολιτιστικό μόρφωμα που ένωσε εκατομμύρια νέους σε όλο τον κόσμο κάτω από το αφηρημένο πλέγμα της αντίθεσης στο κατεστημένο. Το πεδίο της αμφισβήτησης διευρύνεται και καταλαμβάνει όλες τις πτυχές της κοινωνικής ζωής. Το Rock συμβάλει στην απελευθέρωση των σχέσεων των δύο φύλων ενισχύοντας την ομολογία τους και την κοινωνικοποίησή τους. Στα Αμερικάνικα πανεπιστήμια γίνεται ο εκφραστής των διαμαρτυριών κατά του πολέμου του Βιετνάμ, ενός πολέμου που κατά τον Γάλλο δημοσιογράφο Serge July, είναι και ίδιος τόσο rock, όσο και αυτοί που τον καταγγέλλουν (Καλλιβρετάκης, 1994).

Βέβαια ο Bob Dylan με το υπέροχο τραγούδι «Blowing In The Wind», ήδη υποστήριζε τα ανθρώπινα δικαιώματα, απλά τώρα η κατάσταση είναι διεθνώς συνειδητοποιημένη.

Πλέον η σύνδεση της Rock με τις κοινωνικοπολιτικές εξελίξεις είναι άρρηκτη. Κυκλοφορούν τραγούδια με έντονα αντιπολεμικά και πολιτικά μηνύματα όπως το «Revolution» των Beatles και τα «Street Fighting Man» και «Gimme Shelter» των Stones που σε κάθε εμφάνισή τους εξέφραζαν τον αποτροπιασμό τους για τον πόλεμο του Βιετνάμ. Αξιοσημείωτη και η ιστορική φράση «We want the world and we want it now» από το τραγούδι «When The Music's Over» των Doors του εμβληματικού Jim Morrison, ο οποίος με τα ποιήματά του και τους στίχους του έδινε συνεχώς πολιτικά μηνύματα. Το τραγούδι αυτό των Doors έγινε σύμβολο των νέων στα γεγονότα του Μάη του 1968 στην Γαλλία, όπου οι κοινωνικοπολιτικές αντιδράσεις των φοιτητών θα έμεναν ανεξίτηλες στην ευρωπαϊκή ιστορία.

Την εποχή αυτή κάνει έντονη την παρουσία του το κίνημα των Χίπις των αποκαλούμενων «παιδιών των λουλουδιών». Με συνεχείς πορείες και καταλήψεις υποστήριζαν την ειρήνη την αλληλεγγύη και την αγάπη μεταξύ των ανθρώπων. Τα συνθήματά τους «Κάνε έρωτα, όχι πόλεμο» και «ελευθερία σκέψης και λόγου» κυριαρχούσαν με την συνοδεία της Rock μουσικής που ήταν καθημερινός σύμμαχός τους. Το 1967 ιδρύεται και το ιστορικό μουσικό περιοδικό «Rolling Stone» το οποίο αποτύπωσε πλήρως τις μουσικές εξελίξεις. Όπως αναφέρει ο Μουρατίδης (2007) «το καλοκαίρι του 1967 ορισμένα μεγάλα μουσικά ονόματα μαζεύτηκαν σε ένα γιγάντιο υπαίθριο φεστιβάλ με την ονομασία «Monterey Pop Festival». Αυτό το σπουδαίο γεγονός τράβηξε κοντά του πάνω από 100.000 άτομα. Ήταν ένα ακροατήριο που διψούσε για ζωντανή μουσική και μάλιστα σε τακτική βάση. Τότε άρχιζαν να ξεχωρίζουν οι διάφορες μουσικές τεχνικές, αφού ανάμεσα τους ήταν οι Byrds, οι Mamas and the Papas, ο Otis Redding, ο Ινδός μουσικός του σιτάρ Ravi Shankar, οι Simon and Garfunkel, οι Who και ο Jimi Hendrix» (Εκδοτική Αθηνών, Μουσική επιμ. Κούρση Μαρία 2007 σελ175.)

Photo 11:Woodstock 1969

Σε αυτό το φεστιβάλ ο σκληρός και παραμορφωμένος ήχος της κιθάρας του κορυφαίου Hendrix έδωσε στα τραγούδια μια έντονη επιθετικότητα και ο όρος «Hard Rock» ήταν μια φυσιολογική εξέλιξη των πραγμάτων. Όπως αναφέρει ο Philip Jacobs το κοινό του Hendrix ήταν σχεδόν όλοι λευκοί γεγονός που βελτίωσε κατά πολύ το κύρος της

μαύρης κοινότητας στην Αμερική (Jacobs,1990).

Αυτή η νέα τάση θα εκφραστεί πλήρως στο Woodstock το 1969, σε μια μουσική συναυλία-συγκέντρωση διαμαρτυρίας -που είναι η μεγαλύτερη όλων των εποχών. Κάπου έξω από την Νέα Υόρκη πάνω από 400.000 άνθρωποι φωνάζουν αντιπολεμικά συνθήματα και ζητούν ισότητα, ελευθερία και κοινωνική δικαιοσύνη. Έχει ήδη μεσολαβήσει και η δολοφονία του Martin Luther King στην Μέμφιδα γεγονός που τραυμάτισε ψυχολογικά τον Elvis, ενώ παράλληλα οι φοιτητικές εξεγέρσεις κορυφώνονται. Εκπληκτικοί καλλιτέχνες της Rock ταυτίστηκαν απόλυτα με το εκστασιασμένο πλήθος και το περιοδικό Rolling Stone κατέγραψε το Woodstock ως μια στιγμή που άλλαξε το Rock and Roll. Ο Simon Frith αναφέρει ότι Woodstock ήταν ένα τεράστιο σύμβολο όχι μόνο για την Rock κοινότητα αλλά και για την παγκοσμιοποίηση του Rock (Frith,1981) Μέσα από τα σόλα του Carlos Santana, την βραχνάδα του Joe Cocker, την οργή της Janis Joplin, την φιγούρα της Joan Baez και τα ατελείωτα riffs του Jimi Hendrix ο κόσμος κατάλαβε ότι η Rock ήταν πλέον η ίδια η ζωή....

1.4 Το rock στα 70ς

1.4.1 Η αναμενόμενη φθορά

Στα τέλη των 60ς και μετά το Woodstock, συνέβησαν πολλά αρνητικά γεγονότα ταυτόχρονα που κλόνισαν την μουσική εξέλιξη της Rock μουσικής. Ο θάνατος της Janis Joplin και του Jimi Hendrix από υπερβολική δόση ναρκωτικών, επηρέασαν πολύ την κοινωνία και έφεραν ένα μούδιασμα στην νεολαία. Αυτό το διάστημα η Rock μουσική δέχεται τα πυρά από πολύ κόσμο με αιτία την υποτιθέμενη υπόθαλψη της χρήσης ναρκωτικών. Όπως ρητά δηλώνει ο Καλλιβρετάκης «για να μπορέσουμε να προσεγγίσουμε το Rock σφαιρικά ως πολιτιστικό φαινόμενο είμαστε υποχρεωμένοι να μην αποσιωπήσουμε και την σκοτεινή του αυτή πλευρά. Αν το Rock εκφράζει μια εποχή, την εκφράζει συνολικά, με όλα τα αντιφατικά στοιχεία που την συναπαρτίζουν κυρίως τα ακραία» (Καλλιβρετάκης,1994, Τα ιστορικά, Historica, τόμος ενδέκατος σελ 173.) Και είναι η αλήθεια ότι τα ναρκωτικά και άλλες ουσίες είχαν παρεισφρήσει για τα καλά στην καθημερινότητα των συγκροτημάτων καθώς και των θαυμαστών τους. Ήδη ο Elvis Presley είχε προβλήματα υγείας που πριόνιζαν την προσπάθεια ανάκαμψής του. Σε πολλές συναυλίες η χρήση ουσιών οδηγούσαν σε επεισόδια και όπως αναφέρει ο Jahn, στις εμφανίσεις των Rolling Stones ακόμα και ο Mick Jagger διαπληκτιζόταν με όποιον έβρισκε μπροστά του (Jahn,1973).

1.4.2 Η αρχή των 70ς

Στο ξεκίνημα της νέας δεκαετίας τα μουσικά πράγματα δεν ήταν ρόδινα. Όπως είδαμε το rock ειδικά στην Αμερική διέρχεται κρίση. Τα πράγματα δυσκολεύουν ακόμη περισσότερο με την διάλυση των Beatles, τον θάνατο του Jim Morrison, καθώς και την καθίζηση του Elvis. Αντιθέτως οι Rolling Stones παρέμεναν στην κορυφή. Το περιοδικό «Life» γράφει για τους Stones το 1972 ότι είναι ένα από τα πιο εκθαμβωτικά μουσικά σύνολα της rock. (Jahn, 1973).

Στην Αγγλία όμως στην αρχή των 70ς τα συγκροτήματα «Led Zeppelin», «Deep Purple», «Pink Floyd», «Queen» και «Black Sabbath» με τον χαρακτηριστικό επιθετικό τους ήχο καθιέρωσαν τον μουσικό όρο «Hard rock» που επηρέασε κατά πολύ όλα τα καινούργια συγκροτήματα που εμφανίστηκαν κατά την διάρκεια της δεκαετίας. Σε αυτήν την εποχή οι Rock τραγουδιστές Ian Gillan, Robert Plant, Freddie Mercury, Ozzy Osbourne και David Gilmour με τα απίστευτα φωνητικά τους έμειναν για πάντα στην ιστορία. Όπως αναφέρει ο Μουρατίδης (2007) τώρα υπάρχει περισσότερος ρεαλισμός, αποκοπή των δεσμών με το στείο παρελθόν, αναγέννηση και ψυχολογική κάθαρση της προσωπικότητας (Εκδοτική Αθηνών, Μουσική επιμ. Κούρση Μαρία, σελ. 177, 2007).

Η νεολαία έχει εντρυφήσει πλήρως στο φαινόμενο που λέγεται Rock. Ο Simon Frith για αυτή την εποχή υποστηρίζει ότι «το rock αναλύεται σαν μια σύγχρονη λαϊκή μουσική φτιαγμένη για νέους ανθρώπους, από νέους ανθρώπους, με συνέπεια να αποτελεί ένα οργανικό κομμάτι της κουλτούρας των νέων της εποχής» (Frith, 1981, Sound effects page 75.) Τα συγκροτήματα των 70ς αφιερώνουν πλήρως την καθημερινότητά τους για την σύνθεση και την δημιουργία. Ειδικά οι «Pink Floyd» πειραματίστηκαν πολύ με τον προσωπικό τους ήχο και με αυτή τους την ηλεκτρονική μουσική επεξεργασία και τα φωτιστικά εφέ δημιούργησαν μια μορφή της «rock underground». Τώρα στις συναυλίες ο ήχος είναι πλήρως επαγγελματικός και οι επιμέρους ήχοι της κιθάρας, των πλήκτρων και των φωνητικών υποστηρίζονται από ποικίλα ηχητικά εφέ. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι για την προετοιμασία των συναυλιών των «Pink Floyd» χρειαζόταν δύο μέρες.

1.4.3 Το κίνημα Punk

Παράλληλα με όλη αυτή την συνύπαρξη της Rock με την νεολαία, στην Αγγλία υπάρχει και μια μεγάλη μερίδα η οποία αντιδρά βίαια σε κάθε μορφής κατεστημένο, πιστεύοντας έτσι ότι

θα φέρει νέες ιδέες απαλλαγμένες από κάθε κανονικότητα. Δημιουργείται έτσι μια διαφορετική μουσική οντότητα από το καθιερωμένο Rock. Ο Simon Frith υποστηρίζει ότι «η Punk ήρθε για να εκπροσωπήσει την συνείδηση της εργατικής τάξης των νέων, να προκαλέσει έλεγχο στον καπιταλισμό και για να αναπτύξει μουσικούς προβληματισμούς για τον ήχο και τον στίχο της υφιστάμενης μουσικής» (Frith, 1981, Music of Pleasure σελ.158). Οι ρίζες του Punk βρίσκονται στην Νέα Υόρκη από τα 60ς ,με συγκροτήματα όπως οι Stooges, Ramones, Dead Kennedys και κορυφώθηκε στην Αγγλία στα μέσα των 70ς με κύριους εκπροσώπους τους Sex Pistols, και τους Clash. Τα οργισμένα φωνητικά του Johnny Rotten των Sex Pistols στο τραγούδι «God Save The Queen» έρχονται να αποτυπώσουν την εικόνα της απελπισίας και διάψευσης των ελπίδων που κατείχε ένα μεγάλο τμήμα της βρετανικής νεολαίας (Μουρατίδης, 2007). Πρέπει να αναφερθεί σε αυτό το σημείο ότι η Punk συνεισέφερε τα μέγιστα στην διατήρηση της προηγούμενης Rock κουλτούρας. Και αυτό το λέμε γιατί ήδη η Pop και η Disco από τα μέσα των 70ς είχαν τεράστια αποδοχή στην νέα γενιά. Ο Frith γράφει χαρακτηριστικά ότι «η Punk διέσωσε την Rock από την νέα κουλτούρα της Pop και ουσιαστικά ήταν μια μορφή άμυνας» (Frith, 1981, Music of Pleasure page 172). Αυτό φαινόταν ξεκάθαρα από το γεγονός ότι το σύνολο των φοιτητών και των ανθρώπων της τέχνης ακολουθούσαν φανατικά τα Punk και Rock συγκροτήματα ακόμα.

1.4.4 Εμπορικότητα του Rock

Την δεκαετία των 70ς κορυφώθηκε και το φαινόμενο της οικονομικής ανάπτυξης των εταιρειών που διακινούσαν όλη την Rock μηχανή παράλληλα με τους αναρίθμητους μάνατζερ που προωθούσαν όλα τα μεγάλα συγκροτήματα της εποχής. Αυτή η ανάπτυξη βέβαια συνάδει με την γενικότερη οικονομική ανέλιξη γιατί ήδη η ατμομηχανή της παγκόσμιας οικονομίας είχε πάρει για τα καλά μπροστά, εξάλλου οι συνέπειες του πολέμου είχαν ήδη απορροφηθεί από τις ίδιες της κοινωνίες. Πολλά χρήματα διακινούνταν και πολλοί έγιναν πλούσιοι από την μουσική Rock. Κάθε συναυλία απέφερε πολλά χρήματα στους μουσικούς και στο περιβάλλον τους πράγμα που άρχιζε να φέρνει την αλλοτρίωση και την απληστία. Το οικονομικό σκέλος καθώς και οι προσωπικοί εγωισμοί ήταν η κυριότερη αιτία διάλυσης των περισσότερων συγκροτημάτων πράγμα που αλλοίωσε κατά πού την αυθεντικότητα της Rock. Οι προσωπικές καριέρες των καλλιτεχνών δεν μπόρεσαν να κρατήσουν τη σημαία του Rock ψηλά. Και αυτό ήταν πλήρως ορατό όταν οι ανταγωνιστές καλλιτέχνες τύπου David Bowie, Abba, Bee Gees, Boney M, Roxy Music, Rod Stewart είχαν συνεχώς sold out συναυλίες στην Ευρώπη και στην Αμερική.

1.4.5 Heavy Metal 70ς και 80ς

Όπως προαναφέρθηκε στα τέλη της δεκαετίας των 70ς η Rock μουσική ζητούσε μια επανεκκίνηση ή κατά κάποιο τρόπο μια νέα μουσική ταυτότητα, μέσα από τις ατελείωτες εναλλαγές συγκροτημάτων και των μελών αυτών. Ο Μουρατίδης (2007) υποστηρίζει ότι υπήρχε ανάγκη κάλυψης των «ρευμάτων» διαμαρτυρίας αλλά και των ενταγμένων στο κατεστημένο ακροατών. Το Heavy Metal ένα τέτοιο πράγμα ήρθε να καλύψει (Εκδοτική Αθηνών, Μουσική επιμ. Κούρση Μαρία, σελ. 177, 2007).

Στις αρχές των 80ς έκανε έντονη την παρουσία του και πλέον τα metal συγκροτήματα έπαιζαν με τεράστιους ενισχυτές, με διπλά τύμπανα, με τα φωνητικά να έχουν μια ιδιαίτερα υψηλή συχνότητα που ξεσήκωνε τους metal fans. Πολλοί φοβήθηκαν καταρχήν αυτό το είδος της Rock μουσικής όπως ο Joe Stuessy καθηγητής πανεπιστημίου στο Σαν Αντόνιο του Τέξας που υποστήριξε ότι « Το heavy metal είναι κατηγορηματικά διαφορετικό από την μουσική rock. Περιέχει το στοιχείο του μίσους, μια κακία της ψυχής. Η βασική θεματολογία του είναι: ακραία βία ,ακραία επανάσταση, περιεχόμενο προσβολής, σεξουαλική ακολασία, διαστροφή και σατανισμό»(Weinstein,1991,Heavy Metal: A cultural sociology, page 3). Αυτή η άποψη εξέφραζε την συνολική επιφύλαξη της κοινωνίας και στην Αγγλία και στην Αμερική. Η εξέλιξη των πραγμάτων έδειξε ότι ο Stuessy ήταν υπερβολικός.

Η ιστορία έδειξε ότι οι πρόγονοι του Heavy Metal ήταν οι Black Sabbath, Deep Purple και οι Led Zeppelin. Αυτά τα συγκροτήματα εκτός του ότι εκτόξευσαν στα 70ς την Rock με φρενήρη ρυθμό, άφησαν παρακαταθήκη για τους επόμενους, τον σκληρό τους ήχο και την απaráμιλλη μουσική τεχνική τους. Όπως αναφέρει η Deena Weinstein οι Αμερικανοί θεωρούν τους Led Zeppelin την πρώτη metal μπάντα, σε αντίθεση με τους Άγγλους οι οποίοι πιστεύουν ακράδαντα ότι οι πρώτοι heavy metals είναι οι Black Sabbath (Wienstein,1991). Ωστόσο η φράση «heavy metal thunder» ακούστηκε πρώτη φορά στο τραγούδι «Born To Be Wild» των Steppenwolf το 1968.

Το πρώτο συγκρότημα που χαρακτηρίστηκε heavy metal ήταν αναμφίβολα οι Judas Priest και ακολούθησαν οι Motorhead, Manowar, Aerosmith, Kiss, Alice Cooper, Iron Maiden, AC/DC, Van Halen,Scorpions και πολλά άλλα. Τα τραγούδια τώρα πια περιέχουν συνεχή σόλα κιθάρας με τελείως παραμορφωμένο ήχο και μια έντονη ρυθμική βάση με το μπάσο και τα τύμπανα. Είναι μεγάλα σε χρονική διάρκεια και οι στίχοι αναφέρονται σε οτιδήποτε μπορεί να απασχολεί την κοινωνία. Η θεματολογία έχει και αφηγήσεις ιστορικών και θρησκευτικών γεγονότων. Στις αρχές των 80ς το φαινόμενο του Heavy Metal βρίσκεται στο

ζενίθ. Χιλιάδες οπαδοί των συγκροτημάτων γεμίζουν τους χώρους όπου αυτά εμφανίζονται. Όπως αναφέρει η Weinstein (1991) οι metal fans ταυτίζονται απόλυτα με τα μουσικά είδωλά τους και αυτό από μόνο του συνεχίζει την κουλτούρα που πρεσβεύει η Rock γενικότερα.

1.4.6 Το εναλλακτικό Rock στα 80s

Στις αρχές της δεκαετίας του 80 συνέβησαν δυο γεγονότα που συντάραξαν την διεθνή rock σκηνή. Τον Δεκέμβριο του 1980 ο Lennon δολοφονείται στην Νέα Υόρκη από έναν παρανοϊκό θαυμαστή του και όπως γράφουν εύστοχα τα «Επίκαιρα» ή «φωνή μιας εποχής» σίγησε για πάντα. (Αλεξίου, Ogdoo.gr, 2014). Το 1982 ο αυθεντικός Ιρλανδός rocker Rory Gallagher έφυγε από τη ζωή, με συνέπεια να κλονιστεί το rock στερέωμα γιατί ο Gallagher ήταν από τους αληθινούς πρεσβευτές της μουσικής αυτής. Και σε αυτό το χρονικό σημείο πρέπει να γίνει αποδεκτό ότι το rock δεν είναι πια το ίδιο. Το heavy metal βέβαια κρατάει την δυναμική του εμφανίζοντας και νέα συγκροτήματα όπως οι Metallica, Wasp, Megadeth, Bon Jovi, Accept, Def Leppard, Guns and Roses, με τις εμφανίσεις όλων αυτών να έχουν μεγάλη επιτυχία.

Ταυτόχρονα στα 80s δημιουργούνται πολλά νέα συγκροτήματα που με την υποστήριξη της τεχνολογικής εξέλιξης του ήχου κάνουν μεγάλη προσπάθεια να κρατήσουν τη σημαία του Rock ψηλά. Τώρα λοιπόν έχουμε τους U2, Pearl Jam, Cure, Joy Division, Depeche Mode, Smiths, καθώς και τον David Bowie, τον Bryan Ferry, Iggy Pop και άλλους. Όλοι αυτοί έδωσαν την ετικέτα του Alternative Rock και πλέον η μουσική Rock μπαίνει σε άλλα μονοπάτια που υπάρχουν μέχρι και σήμερα. Και αυτό το γεγονός αναφέρεται γιατί και στην δεκαετία των 90s συγκροτήματα όπως οι Oasis, Nirvana, R.E.M, Cranberries, Red Hot Chili Peppers, Radiohead, Blur, Green Day και Coldplay παρόλο που είναι καταπληκτικά δεν μπορούν να χαρακτηριστούν ως οι ροκάδες της εποχής τους. Το rock πια έχει μεταλλαχθεί εντελώς και μάλλον αυτό είναι φυσιολογικό. Όλα αυτά τα συγκροτήματα υποστηρίζονται και προωθούνται από ένα ογκώδες marketing που περιλαμβάνει εταιρίες, video clips, διαδίκτυο και πολύ μελετημένες κινήσεις με σκοπό πρώτα τις πωλήσεις και τα κέρδη και μετά όλα τα άλλα.

Κλείνοντας την αναφορά στο διεθνές Rock είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι οι Rolling Stones είναι το μοναδικό συγκρότημα που παραμένει ενεργό μέχρι σήμερα χωρίς διακοπή από την ίδρυσή του το 1962. Οι Deep Purple, Black Sabbath και άλλα μεγάλα συγκροτήματα διέκοπταν ανά καιρούς, άλλαζαν συνεχώς μέλη, με αποτέλεσμα η ταυτότητα τους να αλλοιωθεί πάρα πολύ.

1.5 Το Rock στην Ελλάδα

1.5.1 Η αρχή στα μέσα των 50ς

Όπως όλος ο κόσμος έτσι και η Ελλάδα στις αρχές της δεκαετίας των 50ς μετρούσε τις πληγές της από την περίοδο της κατοχής και από τον αιματηρό εμφύλιο πόλεμο που ακολούθησε έως το 1949. Η νεολαία στις μεγάλες πόλεις μαστίζεται από την ανεργία ενώ στην επαρχία από πολύ νωρίς μπαίνει στις αγροτικές εργασίες. Αυτό που είναι σημαντικό είναι ότι υπάρχει οικογενειακή αυστηρότητα και το μέλλον των νέων καθορίζεται αποκλειστικά από τους γονείς. Προφανώς η νεολαία ασφυκτιά και νιώθει τρομερά εγκλωβισμένη. Όπως αναφέρει ο Μποζίνης «η κουλτούρα της ροκ αποτέλεσε από την πρώτη στιγμή ένα είδος αντίδρασης της νεολαίας στον συντηρητισμό της εποχής. Ακόμα και αν δεν υπήρχαν άμεσα κοινωνικά μηνύματα στα τραγούδια, υπήρχε ένας γενικότερος κώδικας συμπεριφοράς που συμβόλιζε μια απελευθέρωση από τα δεσμά των στερεοτύπων του καθωσπρεπισμού. Ο μύθος της Αμερικής αποτέλεσε για τους νέους της Ελλάδας πηγή έμπνευσης. Από το ντύσιμο και τη γενικότερη εμφάνιση, μέχρι τις χορευτικές κινήσεις και την ομιλία στην καθημερινή επικοινωνία, μιμήθηκαν τους Αμερικανούς συνομηλίκους τους, δημιουργώντας μια συνθήκη συμβολικής απελευθέρωσης» (Μποζίνης, 2007, οπ. αναφ. στο Ηλιόπουλος 2014 σελ 12). Το μουσικό γίνεσθαι της εποχής περιλαμβάνει ξεκάθαρα τοπικά ακούσματα όπως το ρεμπέτικο και την παραδοσιακή ελληνική μουσική. Υπήρχε άραγε χώρος για την εισαγωγή της ξενόφερτης Rock μουσικής; Και ποια ήταν η αφετηρία;

Όπως αναφέρει ο Κατσάπης αυτονόητη και πρόδηλη αφετηρία της Rock δύσκολα μπορεί να

Photo 12: Ζάππειο 1956

υπάρξει. Η αρχή θα μπορούσε να ήταν το φθινόπωρο του 1956, όταν η μπάντα του Έκτου Ευρωπαϊκού Στόλου έπαιξε για πρώτη φορά rock and roll, σε μια ιστορική όπως εξελίχθηκαν τα πράγματα, συναυλία στο Ζάππειο. Μια άλλη εκδοχή είναι ότι τον Φεβρουάριο του ίδιου έτους σε μια εποχή που ελληνική κοινωνία

ασχολείται με τις βουλευτικές εκλογές οι Αθηναϊκοί κινηματογράφοι προβάλλουν την Ζούγκλα του Μαυροπίνακα, την ταινία εκείνη που είχε μουσική της επένδυση το Rock Around The Clock του Bill Haley. Αυτή η ταινία προκάλεσε σάλο στην Ελληνική κοινωνία και ακολούθησαν δημόσιες συζητήσεις γύρω από τις –υποτιθέμενες- επιπτώσεις του rock and roll στην ψυχοσύνθεση και την συμπεριφορά των νέων (Κατσάπης 2004). Δίχως υπερβολή

το rock and roll αρχίζει να γίνεται μόδα και στην Ελλάδα από το τέλος του 1956 και μετά και σε αυτό συνέβαλε και η προώθησή του από τον Αθηναϊκό τύπο.

Στα θέατρα και στα κέντρα διασκέδασης της εποχής, τα χορευτικά Rock and Roll Shows κυριαρχούν, φέρνοντας κάτι καινούργιο και καινοτόμο. Στα parties των νέων τα τραγούδια του Elvis δημιουργούσαν παροξυσμό. Όπως αναφέρει ο Νταλούκας «στο τέρμα της οδού Πατησίων πραγματοποιούνται οι πρώτες συγκεντρώσεις των Ελλήνων ροκεντρολιστών σε club της περιοχής» (Νταλούκας ,2006 Ελληνικό ροκ, σελ.123). Είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι αυτή την εποχή η παραβατικότητα των νέων συνδέθηκε από την αυστηρά παραδοσιακή Ελληνική κοινωνία με την έξαρση του rock and roll. Βέβαια αυτό συνέβαινε ταυτόχρονα και σε όλο τον κόσμο. Ο όρος « teddy boy» που ήταν βρετανικής προέλευσης ήρθε και στην Ελλάδα. Συγκεκριμένες παραβατικές συμπεριφορές όπως κλοπή αυτοκινήτων, επιθέσεις με γιαούρτια και βίαιες αντιδράσεις προκάλεσαν την δημιουργία του περίφημου «Νόμου 4000» το 1958 από την κυβέρνηση ενάντια στους [teddy boys](#) .

1.5.2 Το Rock στην Ελλάδα των 60ς

Το φαινόμενο «Beatlemania» έφτασε στην Ελλάδα στην αρχή της δεκαετίας του 60. Το πρώτο τραγούδι των Beatles που έγινε γνωστό σύμφωνα με τον Κατσάπη (2004) ήταν το «Love Me Do». Στα τέλη του Οκτωβρίου του 1964 η ταινία « A Hard Day's Night» είχε τεράστια επιτυχία στον Ελληνικό κινηματογράφο. Η νεολαία ακολουθεί και το

Photo 13: Juniors και Eric Clapton 1963

ενδυματολογικό προφίλ των Beatles ενώ παράλληλα η γενειάδα και τα μακριά μαλλιά είναι πλέον το κοινό χαρακτηριστικό. «Αυτοί ήταν οι αποκαλούμενοι γιεγιέδες οι οποίοι αμφισβητούσαν κάθε μορφή εξουσίας. Οι γιεγιέδες ακολούθησαν τους τεντυμπόυδες και ήταν η ροκ νεολαία πριν την άφιξη των χίπις» (Νταλούκας,2016

οπ.αναφ.Κουτσούμπα σελ 15). Εντύπωση προκαλούν οι στίχοι ενός λαϊκού τραγουδιού της

εποχής, από τον Δημήτρη Ευσταθίου:

Με τους γιεγιέδες άρχισες παρέα - και δε θα καταλήξουμε ωραία

εγώ δεν θέλω μούσια και γενειάδες- και διώχτους πριν με βάλεις σε μπελάδες.

Οι Beatles και οι Rolling Stones ήταν η αφορμή για να ξεκινήσουν και τα πρώτα μουσικά rock συγκροτήματα και στην Ελλάδα. Ο Βασίλης Κωνσταντινίδης τότε μέλος των Idols, σε συνέντευξή του το 2004 είχε πει ότι « η επιρροή των Beatles ήταν τόσο μεγάλη που λειτούργησε σαν μια κοτρώνα που έριξε την τζαμαρία» (Κατσάπης,2004). Το 1964 κάθε γειτονιά και κάθε σχολείο είχε το δικό του ερασιτεχνικό συγκρότημα. Ο Ντίνος Δηματάτης αναφέρει ότι μόνο τρία προϋπήρχαν πριν από την επιρροή των Beatles. Οι Jav Adamas and Kouka το 1959 που είναι και το πρώτο ελληνικό συγκρότημα, και οι Forminx, Juniors το 1962 (Δηματάτης,1998). Στους Forminx συμμετείχαν ο Βαγγέλης Παπαθανασίου και ο Ντέμης Ρούσσοις που στα τέλη των 60ς έκαναν διεθνή καριέρα με τους Aphrodite's Child και στη συνέχεια μόνοι τους.

Όπως γράφει ο Γιάννης Αλεξίου στο άρθρο του «ροκ στη δεκαετία του 60» οι Forminx ήταν αυτοί που με τη περίφημη «yanka» ξεσήκωσαν την νεολαία στα parties και στα club της εποχής. (Ogdoo.gr, 2019). Στα μέσα της δεκαετίας δημιουργήθηκαν και οι Charms, Olympians, Νοστράδαμος, Idols, Persons-προπομπός των Socrates- και στα τέλη των 60ς δημιουργείται το πιο σημαντικό ελληνικό ροκ συγκρότημα, οι μοναδικοί «Socrates Drunk The Conium». Ο κιθαρίστας τους Γιάννης Σπάθας γρήγορα χαρακτηρίζεται ο Ritchie Blackmore της Ελλάδας και το αριστοτεχνικό του παίξιμο έμεινε στην ιστορία της ροκ. Το σκληρό ροκ ήρθε και από τους M.G.C του Δημήτρη Πουλικάκου που έπαιζαν συνεχώς Rolling Stones, Jimi Hendrix, Cream και Bob Dylan.

Οι M.G.C άνοιξαν την σημαδιακή συναυλία των Rolling Stones στην Λεωφόρο Αλεξάνδρας στις 17 Απριλίου του 1967 και όπως αναφέρει ο Αλεξίου (2015) ο «βρετανικός» ήχος τους τράβηξε την προσοχή του Mick Jagger. Πρέπει βέβαια να πούμε ότι αυτή η συναυλία δεν τελείωσε ποτέ. Όπως αναφέρει ο Χρήστος Βασιλόπουλος στην εκπομπή «Η μηχανή του χρόνου», ενώ το κοινό είχε εκστασιαστεί με το «Satisfaction», η αστυνομία θεώρησε πολιτική κίνηση τα κόκκινα γαρύφαλλα που πετούσε ο Jagger και ακολούθησε βίαιη διακοπή της συναυλίας με φοβερά επεισόδια.

1.5.3 Το Rock στην Ελλάδα των 70ς

Στα τέλη της δεκαετίας του 60 η πολιτική κατάσταση στην Ελλάδα δεν ευνοούσε την εξέλιξη των rock συγκροτημάτων, αντιθέτως προωθούσε με κάθε τρόπο την λαϊκή μουσική και τη διασκέδαση με μπουζούκια. Αυτή ήταν η αφορμή να αρχίσει η επιτυχής καριέρα των «Aphrodite's Child» στην Γαλλία όπου το τραγούδι «Rain and tears» σημείωσε τεράστια

ευρωπαϊκή επιτυχία. Η αποδοχή τους ήταν καθολική και πολλοί τόλμησαν να τους

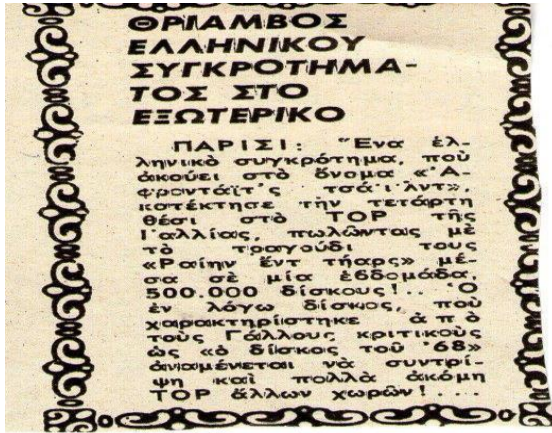

Photo 14: Απόκομμα εφημερίδας εποχής

χαρακτηρίσουν ως τους «Beatles» της Ελλάδας. Είναι κοινώς αποδεκτό ότι αυτό το συγκρότημα ανέπτυξε τον μουσικό σεβασμό της Ευρώπης απέναντι στην Ελλάδα. Κάτι που το ενίσχυσαν σε μεγάλο βαθμό οι «Socrates» αργότερα.

Μετά την διάλυσή των «Aphrodite's Child» οι Βαγγέλης Παπαθανασίου και Ντέμης Ρούσσοσ ακολουθήσαν σόλο ευρωπαϊκές καριέρες με μεγάλη επιτυχία.

Στο χρονικό διάστημα 1967-1973 υπήρχαν πολλές κοινωνικές και πολιτικές αναταραχές στην Ελλάδα οι οποίες ανέπτυξαν το πολιτικό τραγούδι μέσω μεγάλων συνθετών και τραγουδιστών. Πολλά μουσικά σχήματα μετακόμισαν στο εξωτερικό με προτίμηση την Γαλλία όπου οι «Aphrodite's Child» είχαν ανοίξει ήδη τον δρόμο. Όπως αναφέρει ο Αλεξίου «στην Ελλάδα η ροκ κατάσταση έγινε φτωχότερη, ιδιαίτερα μετά την μεταπολίτευση, όταν το πολιτικό τραγούδι έπνιξε το ελληνικό ροκ, και οι μεγάλοι Έλληνες συνθέτες, το απομόνωσαν επιμελώς για να καρπωθούν εκείνοι τη δίψα του κόσμου για μουσική. Ο απολογισμός πολλά μουσικά πρωινά, κυρίως σε κινηματογράφους, και ροκ βραδιές στο **Κύτταρο** το κορυφαίο μουσικό club διαχρονικά» (Αλεξίου 2015 Ogdoo.gr.)

Με βεβαιότητα μπορεί να αναφερθεί ότι το ελληνόφωνο ροκ στην Ελλάδα έπαιξε κυρίως ψυχαγωγικό ρόλο και λίγα συγκροτήματα είχαν καυστικό στίχο. Όπως γράφει ο Γιώργος Μπιλικάς στο άρθρο του «το ροκ και οι Έλληνες την δεκαετία του 70» στο περιοδικό Music Heaven, συγκροτήματα όπως οι Olympians, Poll, Εξαδάκτυλος, Διόσκουροι-του Βαγγέλη Γερμανού-, Δάμων και Φιντίας-του Παύλου Σιδηρόπουλου-, Μπουρμπούλια, Σπυριδούλα, Πελόμα Μποκιού και πολλά άλλα έπαιζαν μπροστά σε λίγο κόσμο επειδή ακριβώς η νεολαία είχε στραφεί στο πολιτικό τραγούδι.

Από τα λίγα αγγλόφωνα συγκροτήματα παρέμειναν οι «Socrates Drunk The Conium» οι οποίοι έκαναν μεγάλη διαχρονική επιτυχία στο ροκ κοινό της Ελλάδας και αργότερα της Ευρώπης. Τα τραγούδια τους «Mountains» και «Starvation» χαρακτηρίζονται διεθνείς επιτυχίες.

Οι Olympians του Πασχάλη Αρβανιτίδη έπαιζαν χορευτικά τραγούδια και ξένες διασκευές σε parties και σε club με στόχο μόνο την διασκέδαση της νεολαίας. Σημείωσαν μεγάλη επιτυχία και τα τραγούδια τους ακούγονται μέχρι σήμερα. Όπως αναφέρει ο Μποζίνης (2007) η μεγάλη συνεισφορά τους ήταν ότι αυτοί ουσιαστικά καθιέρωσαν τον ελληνικό στίχο, όταν σε ένα διαγωνισμό ροκ τραγουδιού τον Οκτώβριο του 1966, το κοινό με ψηφοφορία ανέδειξε πρώτο το τραγούδι «ο Τρόπος» με 78%. Από τότε αρχίζει μια σχεδόν καθολική υπεροχή του ελληνικού στίχου με πολύ χαρακτηριστικές τις διασκευές ξένων τραγουδιών στα ελληνικά. (Ηλιόπουλος, 2014).

Στον απόηχο των «παιδιών των λουλουδιών» και της γενιάς του Woodstock, στις αρχές των 70ς, εμφανίστηκαν οι Poll που προσπάθησαν να μεταφέρουν κάτι από τη χίπικη αισθητική στον ελλαδικό χώρο. Το ύφος των Poll ήταν Folk Rock και ήταν από τα ελάχιστα συγκροτήματα που με τον στίχο τους ανέδειξαν κοινωνική ευαισθησία. Στις εμφανίσεις τους συμμετείχαν και οι Πελόμα Μποκιού οι οποίοι είχαν άρτια μουσική κατάρτιση και επαγγελματικό ήχο.

1.5.4 Το Rock στην Ελλάδα των 80ς

Όπως έχει αναφερθεί, στα τέλη των 70ς και στις αρχές των 80ς η ροκ σκηνή στην Ελλάδα περνούσε κρίση. Λίγα συγκροτήματα παρέμειναν να παίζουν αυθεντικό ροκ και οι ροκ καλλιτέχνες προτιμούσαν την σόλο καριέρα. Ο Παύλος Σιδηρόπουλος, ο Διονύσης Σαββόπουλος, ο Δημήτρης Πουλικάκος, ο Κώστας Τουρνάς, ο Βαγγέλης Γερμανός, οι Χάρης και Πάνος Κατσιμίχας, ακόμα και ο Βασίλης Παπακωνσταντίνου -που αναδείχθηκε από το πολιτικό τραγούδι- προσπάθησαν να κρατήσουν το ροκ ζωντανό με συνεχείς εμφανίσεις αλλά τα πράγματα ήταν πιο δύσκολα τώρα. Η νεολαία στην Ελλάδα την δεκαετία των 80ς έβαλε άλλες προτεραιότητες στην καθημερινότητα της. Δεν είχε την εσωτερική ανησυχία και την διάθεση για μουσική αντίδραση ίσως γιατί τα πράγματα στην κοινωνία εξελίσσονταν πιο ομαλά. Παράλληλα στην Πλάκα έκλεισαν όλα τα clubs που φιλοξενούσαν τους ροκάδες με αποτέλεσμα μια μεγάλη ροκ αστάθεια.

Στη συνέχεια των 80ς το ροκ απέκτησε μια πιο προοδευτική μορφή από συγκροτήματα όπως οι Φατμέ, οι Τερμίτες, οι Sharp Ties, οι Τρύπες, οι Magic de Spell, οι Panx Romana η Λευκή Συμφωνία, ενώ οι Μουσικές Ταξιαρχίες του Τζίμη Πανούση επέλεξαν μια σατυρική και επιθετική μουσική άποψη η οποία τους έφερε πολλές δικαστικές διαμάχες. Όπως αναφέρει ο Δηματάτης και το ελληνικό ροκ ακολούθησε την διεθνή ροκ κάμψη των 80ς ενώ άλλα είδη

μουσικής όπως η disco είχε μια ιδιαίτερη αποδοχή στην νεολαία η οποία ζητούσε μόνο χορό και διασκέδαση πλέον (Δηματάτης,2001).

1.6 Σύνοψη

Στο πρώτο κεφάλαιο αρχικά παρουσιάστηκε το πώς και από ποιους δημιουργήθηκε η Rock and Roll μουσική στην Αμερική στις αρχές των 50ς και στη συνέχεια με χρονολογική οριοθέτηση δεκαετίας δόθηκε η εξέλιξη της Rock στην Ευρώπη. Δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στην αλληλεπίδραση της Rock με τις εκάστοτε κοινωνικοπολιτικές εξελίξεις και την εξέλιξη της νεολαίας. Αναφέρθηκαν τα συγκροτήματα και οι καλλιτέχνες που άφησαν το στίγμα τους στην εξέλιξη της Rock μουσικής και στο τέλος παρουσιάστηκε το πώς ήλθε το Rock στην Ελλάδα και το πώς αυτό εξελίχθηκε με την πάροδο του χρόνου. Έχει αποδειχθεί ιστορικά ότι το Rock ανέδειξε την ανάγκη για σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα, στην κοινωνική ισότητα και την ανθρώπινη αλληλεγγύη.

Όπως επισημάνθηκε, ο προβληματισμός της Δ.Ε. είναι τι γνωρίζουν οι σημερινοί νέοι για την Rock μουσική. Με αυτή την αφορμή αποφασίστηκε να δημιουργηθεί εκπαιδευτικό υλικό για την Rock μουσική, να παρουσιαστεί με την μέθοδο της εξΑΕ σε μαθητές και να αξιολογηθεί το όλο εγχείρημα. Θεωρείται λοιπόν αναγκαίο στα επόμενα κεφάλαια να δοθεί μια θεωρητική προσέγγιση της μεθόδου της εξΑΕ, της σχολικής εξΑΕ και της δημιουργίας Ε.Υ με τις βασικές αρχές της εξΑΕ.

2. Κεφάλαιο 2^ο: Εξ αποστάσεως εκπαίδευση-Σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση

2.1 Εισαγωγή

Η παρούσα εργασία όπως προαναφέρθηκε έχει σαν σκοπό την δημιουργία εκπαιδευτικού υλικού με τη μέθοδο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, ώστε να επιμορφώσει δεκαεπτάχρονους μαθητές για την εξέλιξη της rock μουσικής στο χρονικό διάστημα 1950-1990. Οπότε κρίνεται απαραίτητο να υπάρξει μια αναφορά στις έννοιες: ανοικτή εκπαίδευση, εξ αποστάσεως εκπαίδευση, σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση, e-Learning και νέες τεχνολογίες Τ.Π.Ε. Αυτές οι έννοιες και μετά την σημερινή εξέλιξη των πραγμάτων είναι πιο επίκαιρες από ποτέ, άρα κρίνεται απαραίτητη η ενεργή ενσωμάτωσή τους στο εκπαιδευτικό σύστημα.

2.2 Η ανοικτή εκπαίδευση

Ανέκαθεν το θέμα της εκπαίδευσης ήταν το πιο σημαντικό πράγμα για την εξέλιξη της κοινωνίας και όλα τα κράτη του κόσμου έχουν επενδύσει αρκετά σε αυτό. Με το πέρασμα του χρόνου δημιουργήθηκε η ανάγκη μιας μορφής εκπαίδευσης η οποία απευθύνεται σε όλους, ανεξαρτήτως προέλευσης, ηλικίας και κοινωνικής τάξης. Παράλληλα λοιπόν με την συμβατική εκπαίδευση που σταθερά δινόταν στην νεολαία, οι κοινωνικές συνθήκες γέννησαν την ανοικτή εκπαίδευση που όπως αναφέρεται από τους Κουστουράκη και Παναγιωτακόπουλο εκφράζει μια φιλοσοφία σύμφωνα με την οποία το κάθε κοινωνικό υποκείμενο δικαιούται να σπουδάσει ελεύθερα καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του χωρίς τους περιορισμούς που υφίστανται στην περίπτωση των συμβατικών τρόπων εκπαίδευσης. Για την εφαρμογή της ανοικτής εκπαίδευσης χρησιμοποιείται η μέθοδος της εκπαίδευσης από απόσταση. (Κουστουράκης και Παναγιωτακόπουλος, 2000).

Σύμφωνα με τους Λιοναράκη και Λυκουργιώτη η ανοικτή εκπαίδευση είναι ένα ιδεώδες, μια φιλοσοφική προσέγγιση σύμφωνα με την οποία η μόρφωση είναι δικαίωμα όλων των ανθρώπων και θα πρέπει να μπορούν να την απολαμβάνουν σε όλη τη διάρκεια της ζωής τους. (Λιοναράκης και Λυκουργιώτης, 1998). Και σε αυτό παίζει πολύ σημαντικό ρόλο η ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας η οποία χρησιμοποιείται ως το βασικό εργαλείο εφαρμογής της ανοικτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

2.3 Εξ αποστάσεως εκπαίδευση-Οριοθέτηση

Η μέθοδος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης θεωρείται κάτι το πρωτοποριακό κάτι το καινούργιο στην σημερινή εποχή. Όμως η προσπάθεια να αποσαφηνιστεί τι ακριβώς είναι γίνεται πάνω από έναν αιώνα. Βέβαια και αυτή η μέθοδος εξελίσσεται παράλληλα με τις σύγχρονες ανάγκες της κοινωνίας αλλά η φιλοσοφία της και ο σκοπός της παραμένουν οι ίδιοι. Ο Λιοναράκης αναφέρει ότι είναι η εκπαίδευση που διδάσκει και ενεργοποιεί το μαθητή πώς να μαθαίνει μόνος του και πώς να λειτουργεί αυτόνομα προς μία ευρετική πορεία αυτομάθησης (Λιοναράκης, 2005). Ο Zimmerman υποστηρίζει ότι η εξΑΕ είναι η μέθοδος με την οποία ο μαθητευόμενος παρεμβαίνει ενσυνείδητα στη διαδικασία του πώς μαθαίνει και τη μεταβάλλει, τη ρυθμίζει δηλαδή μόνος του, ώστε να επιτύχει το επιθυμητό αποτέλεσμα (Zimmerman & Schunk, 1989, όπ. αναφ. στο Νικολάκη & Κουτσούμπα, 2013). Ο Moore (1973) ορίζει την εξΑΕ ως μία οικογένεια εκπαιδευτικών μεθόδων, στην οποία η διδασκαλία και η μάθηση εκτελούνται χωριστά σε σημείο τέτοιο που, όταν είναι απαραίτητο, η επικοινωνία μεταξύ καθηγητή και εκπαιδευόμενου να γίνεται αποκλειστικά και μόνο μέσω του έντυπου λόγου ή μέσω διαφόρων συσκευών. Ενδιαφέρουσα είναι και η προσέγγιση του Ehrmann (1998) που θεωρεί την θεσμική χρήση της εξΑΕ σαν μια ευρεία πρόσβαση σε μια διαμοίραση της γνώσης που εφαρμόζει καινοτόμες τεχνικές.

Όπως αναφέρει ο Αναστασιάδης (2014), οι σύγχρονοι καιροί απαιτούν αυξημένη ευελιξία στον χώρο, τον χρόνο και τον ρυθμό μάθησης, οδηγώντας έτσι τους φορείς εκπαίδευσης σε εμπλουτισμό ή και αντικατάσταση της παραδοσιακής εκπαιδευτικής μεθοδολογίας με στοιχεία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης με την υποστήριξη των ΤΠΕ (Αναστασιάδης, 2007, Κόκκινος, 2005, Λιοναράκης, 2005, Βεργίδης κ.ά., 1998· Κεραμιδά & Ψιλέλης, 2005, όπ.αναφ. στο Αναστασιάδης, 2014). Έτσι η εξΑΕ κρίνεται ότι είναι απαραίτητη στις σύγχρονες ανάγκες για εκπαίδευση είτε με πρωτεύον είτε με δευτερεύοντα ρόλο.

Σε μια κοινωνική προσέγγιση του θέματος της εξΑΕ, παρατηρείται ότι στη διάρκεια των τελευταίων ετών παγκοσμίως, υπάρχει σημαντική ανάπτυξη της ανάγκης για εκπαίδευση. Ταυτόχρονα όμως ο κόσμος ακόμα υποφέρει από μια ανόητη ύπαρξη ανισοτήτων σε διεθνές επίπεδο. Σε πολλές χώρες υπάρχει περιορισμένη ως μηδενική πρόσβαση στην εκπαίδευση για τα παιδιά ενώ ταυτόχρονα πρέπει να αντιμετωπιστούν και οι βασικές εκπαιδευτικές ανάγκες των ενηλίκων. Κατώτερης ποιότητας και ανεπαρκής εκπαίδευση υπάρχει ακόμη. Αυτόματα διαπιστώνεται πόσο σημαντικός είναι ο ρόλος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης η οποία

ακριβώς ήρθε για να απεγκλωβίσει την κοινωνία από αυτές τις παθογένειες και να δώσει το δικαίωμα της μάθησης σε όλους τους ανθρώπους.

Εικόνα 1: Πλεονεκτήματα-Μειονεκτήματα εξΑΕ

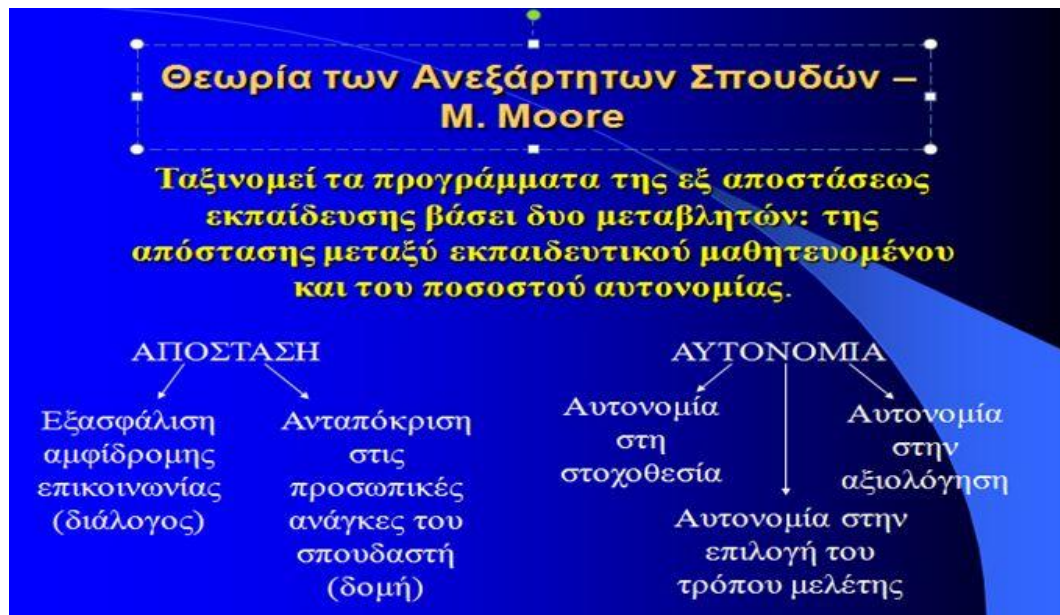
Στη συνέχεια επισημαίνονται τα βασικά χαρακτηριστικά της εξΑΕ όπως αυτά έχουν καθοριστεί από τον Keegan (1980), μελετώντας τους θεωρητικούς επιστήμονες οι οποίοι έχουν ασχοληθεί ενδελεχώς.

- Ο Holmberg θεωρεί πολύ σημαντικό το ρόλο του εκπαιδευτικού φορέα που σχεδιάζει, οργανώνει και υλοποιεί αυτή τη μορφή εκπαίδευσης. (Holmberg, 1977 Rumble, 1989).
- Η υποστήριξη του εκπαιδευόμενου από τον διδάσκοντα παρόλο που βρίσκονται σε γεωγραφική απόσταση είναι ισχυρή. (Keegan, 1988).
- Ο εκπαιδευόμενος έχει ανάγκη από το σχεδιασμό κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού ώστε να υποστηριχθεί αποτελεσματικά. (Holmberg, 1977, Keegan 2001).
- Πολύ σημαντικές είναι οι έννοιες της αλληλεπίδρασης και της επικοινωνίας μεταξύ του διδάσκοντος και του διδασκόμενου με εστίαση στην συμβουλευτική υποστήριξη του διδασκόμενου (Simonson, et al, 2003).
- Και τέλος αναδεικνύεται ο σημαντικός ρόλος των νέων τεχνολογιών στη διαμόρφωση ενός διαδραστικού εκπαιδευτικού περιβάλλοντος και στη διαμοίραση του υλικού (Garrison & Shale, 1987 Barker, 1989).

2.3.1 Βασικές θεωρίες για την εξΑΕ

Σύμφωνα με την ταξινόμηση του Keegan (1986), οι βασικές θεωρίες της εξΑΕ είναι οι εξής:

- Η θεωρία ανεξαρτησίας και αυτονομίας που εμφανίστηκε περίπου το 1970 με κυριότερους εκπροσώπους τον Charles Wedemeyer και τον Michael Moore. Ο Wedemeyer (1977) εισάγει τις έννοιες αυτοκατευθυνόμενη και αυτορυθμιζόμενη μάθηση δίνοντας έμφαση στην αυτονομία-ανεξαρτησία του εκπαιδευόμενου. Το μοντέλο των ανεξάρτητων σπουδών χαρακτηρίζεται από τα εξής: διδάσκων και διδασκόμενος δεν συνυπάρχουν, η μαθησιακή διαδικασία γίνεται μέσω έντυπου υλικού, η διδασκαλία είναι εξατομικευμένη, η μάθηση εξαρτάται από τον διδασκόμενο ο οποίος μαθαίνει στο περιβάλλον του και αυτός καθορίζει την πρόοδό του. Ο Michael Moore (1977) στη συνέχεια συνδέει την αυτονομία του εκπαιδευόμενου με την αυστηρότητα δόμησης ενός προγράμματος εξΑΕ και υποστηρίζει ότι η απόσταση δεν είναι γεωγραφική έννοια αλλά εμπεριέχει σημαντικές παιδαγωγικές διαστάσεις και θεωρεί πολύ σημαντική την παροχή της αμφίδρομης επικοινωνίας.

Εικόνα 2: Θεωρία Moore

- Η θεωρία της βιομηχανοποίησης της διδασκαλίας με κύριο εκπρόσωπο τον Otto Peters ο οποίος θεωρεί ότι η παροχή γνώσης μέσω της εξΑΕ χαρακτηρίζεται από την βέλτιστη

χρήση της τεχνολογίας αλλά και από την ορθολογική εφαρμογή μεθόδων δημιουργίας και διαμοίρασης του εκπαιδευτικού υλικού (Peters,1971).

- Η θεωρία της αλληλεπίδρασης και επικοινωνίας με κύριο εκπρόσωπο τον Borje Holmberg που θεωρείται ένας από τους πιο σημαντικούς θεωρητικούς της εξΑΕ. Ο Holmberg αναφέρεται στην σημασία της βέλτιστης επικοινωνίας διδάσκοντος και διδασκόμενου δίνοντας έμφαση στην υποστήριξη που παρέχεται στον διδασκόμενο. Εστιάζει επίσης στη σημασία του εκπαιδευτικού υλικού με σκοπό να υπάρξει αλληλεπίδραση μεταξύ διδάσκοντος και διδασκόμενου και τέλος θεωρεί πολύ σημαντική την ανάπτυξη της προσωπικής σχέσης διδάσκοντος και διδασκόμενου με αποτέλεσμα την διαμόρφωση ευχάριστης μάθησης (Holmberg,1995,2003).

Εικόνα 3: Αλληλεπίδραση και επικοινωνία

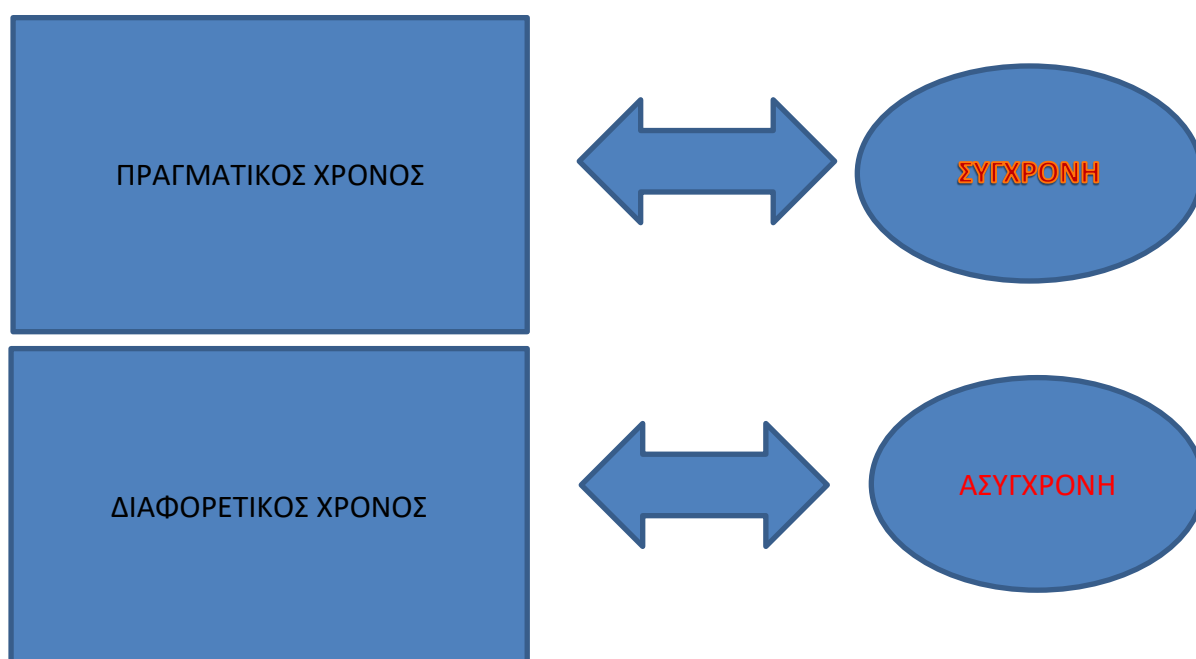
2.3.2 Μορφές της εξΑΕ

Στην διαχρονική εξέλιξη της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης ορίζονται τρία μοντέλα σε σχέση με το χρόνο πραγματοποίησής της όπως φαίνεται παρακάτω:

- η ασύγχρονη που αξιοποιεί τις προηγμένες τεχνολογίες ασύγχρονης μετάδοσης του διαδικτύου και επιτρέπει την αλληλεπίδραση διδασκόντων και διδασκόμενων σε διαφορετικό χρόνο ανεξάρτητα του γεωγραφικού χώρου που βρίσκονται (Αναστασιάδης, 2014).

- η **σύγχρονη** που παρέχει τη δυνατότητα σε εκπαιδευτικούς και εκπαιδευόμενους να αλληλεπιδρούν σε πραγματικό χρόνο ανεξάρτητα της γεωγραφικής τους θέσης (Αναστασιάδης, 2014).
- Το λεγόμενο **Μεικτό - Συνδυαστικό περιβάλλον μάθησης** που σύγχρονη και ασύγχρονη αλληλοσυμπληρώνονται δημιουργώντας έτσι ένα ολοκληρωμένο περιβάλλον συνδυαστικής μάθησης (Αναστασιάδης, 2005).

Σήμερα, υπάρχουν μέθοδοι εξ αποστάσεως εκπαίδευσης που χρησιμοποιούν και τα δύο είδη, ώστε να παρέχουν πιο ολοκληρωμένη εκπαιδευτική εμπειρία. Θα πρέπει να επισημανθεί πως οι Π.Μ.Τ σύγχρονης και ασύγχρονης εκπαίδευσης δεν λειτουργούν ως ανταγωνιστικές έννοιες, αλλά μπορούν –και πολλές φορές επιβάλλεται-να συμπληρώνουν η μια την άλλη (Anastasiades, 2008, Παπαδάκης, 2004). Με τη βοήθεια της ασύγχρονης εκπαίδευσης υπάρχει το πλεονέκτημα της μάθησης στον χρόνο και με το ρυθμό που επιθυμεί ο εκπαιδευόμενος, ενώ με την χρήση σύγχρονων συζητήσεων σε τακτά χρονικά διαστήματα, ο εκπαιδευτής γνωρίζει τους μαθητές του, οι εκπαιδευόμενοι επικοινωνούν μεταξύ τους και με τον εκπαιδευτή και δεν αισθάνονται αποξενωμένοι από την εκπαιδευτική κοινότητα και διαδικασία.

Εικόνα 4: Σύγχρονη ασύγχρονη εξΑΕ

2.4 Σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση

2.4.1 Οριοθέτηση

Σύμφωνα με τη Βασάλα ο όρος «εξ αποστάσεως σχολική εκπαίδευση» νοείται ως η εκπαίδευση που παρέχεται από απόσταση σε επίπεδο πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, καθιστώντας δυνατή την κάλυψη των σύγχρονων αναγκών των μαθητών, σύμφωνα με τα ζητούμενα της νέας εποχής της κοινωνίας της γνώσης (Βασάλα, 2005). Η εξ αποστάσεως σχολική εκπαίδευση διακρίνεται σε αυτοδύναμη και συμπληρωματική, με την πρώτη να αναπτύσσεται ανεξάρτητα από τη συμβατική σχολική εκπαίδευση και τη δεύτερη να λειτουργεί παράλληλα προς το συμβατικό σχολείο (Βασάλα, 2005 οπ. αναφ. Το cite this article: Αναστασιάδης, Π. (2014).

Στην σύγχρονη εποχή η συμβατική σχολική εκπαίδευση παραμένει ο βασικός πυλώνας μάθησης της νεολαίας με όσα διαχρονικά προβλήματα υπάρχουν σχετικά με το θέμα αυτό. Αποτελεί κοινή πεποίθηση ότι η εξ αποστάσεως σχολική εκπαίδευση θα μπορούσε να συμβάλει συμπληρωματικά στην εκπαίδευση μαθητών που απουσιάζουν για λόγους υγείας ή για οποιοδήποτε άλλο λόγο όπως γεωγραφική απόσταση ή φοίτηση στο εξωτερικό. Επίσης μπορούμε να υποστηρίξουμε ότι στα σχολεία όπως τα γνωρίζουμε σήμερα, είτε εξαιτίας νέων παιδαγωγικών αντιλήψεων είτε εξαιτίας πιέσεων από γονείς και μαθητές θα ήταν χρήσιμο να προσφέρεται η σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση με κυριότερο στόχο την κάλυψη των αναγκών των μαθητών. Στην πραγματικότητα η σχολική εξΑΕ είναι μία μέθοδος διαφορετική από τη συμβατική και αν αναμένουμε από τους εμπλεκόμενους, εκπαιδευτικούς, γονείς και μαθητές, να την αντιμετωπίσουν σαν ένα συνηθισμένο σχολικό μάθημα, το πιθανότερο είναι τα αποτελέσματα να είναι φτωχά. (Raish et al., 2017 οπ.αναφ. Τσαχάκη 2019 σελ 11).

2.4.2 Η σχολική εξΑΕ στο εξωτερικό

Σε πολλές χώρες του εξωτερικού η σχολική εξΑΕ έχει ενσωματωθεί στο εκπαιδευτικό σύστημα όλων των βαθμίδων και διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην μετάδοση της γνώσης. Το πεδίο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης όπως αναφέρει ο Barbour (2016) παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον τις τελευταίες δεκαετίες, όχι μόνο στις Η.Π.Α. αλλά και διεθνώς. Ο αριθμός των μαθητών που επιλέγουν να φοιτήσουν συμπληρωματικά ή αποκλειστικά σε ένα σχολείο πρωτοβάθμιας ή και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης αυξάνεται συνέχεια. Υπάρχουν δημόσια και ιδιωτικά σχολεία που παρέχουν σχολική εκπαίδευση εξ αποστάσεως τα οποία

διαφέρουν και στις μορφές με τις οποίες παρέχεται η εκπαίδευση (Αντωνίου, Κελενίδου, Παπαδάκης, 2017).

Στη Αυστραλία υπάρχει σχολείο σχολικής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, που παρέχει στους μαθητές τη δυνατότητα πλήρους ή μερικής φοίτησης, μέσα από ποικίλα και ευέλικτα προγράμματα σπουδών, διαδικτυακά μαθήματα και εικονικές τάξεις. Τα προγράμματα σπουδών που παρέχονται, οι πολιτικές και η δομή του, βρίσκονται υπό την αιγίδα του Υπουργείου Παιδείας, ενώ παρατηρείται μια κοινή πολιτική με τα αντίστοιχα συμβατικά πανεπιστήμια στην Αυστραλία. ως προς τη δομή αυτών και τα συστήματα αξιολόγησης που υιοθετούν (Μανούσου & Κοντογεωργάκου & Γεωργιάδη & Κόκκαλη, 2017 οπ. αναφ. Βασιλείου σελ 25).

Στις ΗΠΑ και τον Καναδά από την δεκαετία του 1990 παρατηρούμε την εμφάνιση των πρώτων οργανωμένων εικονικών σχολείων που παρέχουν εξ αποστάσεως σχολική εκπαίδευση με ισότιμο δίπλωμα. Ενώ, από τη δεκαετία του 2000 και εφεξής, παρατηρείται γενικότερα στο εξωτερικό μία αλματώδης αύξηση των μαθητών που παρακολουθούν πλήρη ή συμπληρωματική εξ αποστάσεως εκπαίδευση (Μίμινου, Σπανακά, 2013).

Το ίδιο γίνεται και σε πολλές Ευρωπαϊκές χώρες όπως στην Αγγλία και την Αυστρία όπου υπάρχουν εικονικά σχολεία μέσω της λειτουργίας των οποίων είναι δυνατή η παρακολούθηση μαθημάτων από μαθητές απομακρυσμένων και αποκλεισμένων περιοχών (Μίμινου & Σπανακά, 2013 οπ. αναφ Βασιλείου σελ 25).

Στη Γαλλία υφίσταται θεσμοθετημένη δημιουργία του Εθνικού Κέντρου για την εκπαίδευση από Απόσταση, υπό την εποπτεία του Υπουργείου Παιδείας, σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, ξεκινώντας από το Νηπιαγωγείο (Μίμινου, Σπανακά, 2013).

Στη Γερμανία, λειτουργεί εικονικό σχολείο υποστηριζόμενο από το Υπουργείο Παιδείας (<http://www.virtuelle-schule.de/>, <http://www.uebergaengestalten.de/>, <http://www.virtuellegrundschule.de/>). Στη Νορβηγία υπάρχει η κρατική Νορβηγική Σχολή δι' αλληλογραφίας, η οποία, εκτός από πανεπιστημιακές σχολές, δραστηριοποιείται και στις δύο πρώτες βαθμίδες εκπαίδευσης (http://snl.no/hjelp/Om_Store_norske_leksikon).

Στην Ασία λειτουργούν δημόσια ανοικτά και εξ αποστάσεως σχολεία στις Φιλιππίνες, στην Ταϊλάνδη, στο Μπαγκλαντές, στο Πακιστάν, στην Ινδία, και στην Κορέα.

Στην Αφρική, επίσης, παρατηρούμε τη λειτουργία πολλών σχολείων που υπαγορεύονται από ένα panaφρικανικό πρόγραμμα προώθησης της εκπαίδευσης από το διαδίκτυο (Μίμινου, Σπανακά, 2013).

Από τη μελέτη των ερευνών που έχουν πραγματοποιηθεί με θέμα την σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση, συμπεραίνεται πόσο ευρεία είναι η εφαρμογή της σχολικής εξΑΕ σε διάφορα εκπαιδευτικά συστήματα. Στις Η.Π.Α. και στον Καναδά είναι ισότιμη με την τυπική εκπαίδευση. Ένα αυστηρό θεσμικό πλαίσιο ρυθμίζει τη δομή και τη λειτουργία της. Στην Κίνα εφαρμόζεται ως συμπληρωματική σε ολοένα και περισσότερα σχολεία. Παρόμοια είναι και η κατάσταση στη Μαλαισία όπου στόχος είναι να συνδεθούν όλα τα σχολεία της χώρας έως το 2025 σε μία «εικονική» πλατφόρμα μάθησης και ταχύτητες σύνδεσης στο διαδίκτυο 4G. Στη Νέα Ζηλανδία λειτουργούν τρία εικονικά σχολεία (Dichev, Dicheva, Agre, & Angelova, 2013 οπ. αναφ. Αντωνίου, Κελενίδου, Παπαδάκης, 2017 σελ 179).

2.4.3 Η σχολική εξΑΕ στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα η σχολική εξΑΕ δεν έχει υποστηριχθεί και δεν υφίσταται θεσμικά στην Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Αυτό αναδείχθηκε στην πρόσφατη συγκυρία της πανδημίας, όπου οι φορείς προκειμένου να διατηρήσουν την μαθησιακή διαδικασία επιχείρησαν να χρησιμοποιήσουν την σχολική εξΑΕ με βιαστικό τρόπο. Βέβαια το Υπουργείο Παιδείας την τελευταία εικοσαετία έχει ξεκινήσει προγράμματα για την ένταξη των Τ.Π.Ε στην Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση ώστε αυτές να χρησιμοποιηθούν στην εφαρμογή της μαθησιακής διαδικασίας. Από το 2000 δημιουργήθηκε η ηλεκτρονική πλατφόρμα www.ebooks.edu.gr όπου υπάρχουν τα περισσότερα από τα σχολικά εγχειρίδια σε εμπλουτισμένη μορφή. Σε αυτά τα εγχειρίδια υπάρχει διαδραστικό εκπαιδευτικό υλικό με video, προσομιώσεις υπερσυνδέσμων και άλλες δραστηριότητες. Επίσης στην ηλεκτρονική διεύθυνση www.photodentro.edu.gr οι μαθητές μπορούν να αναζητήσουν αλληλεπιδραστικές δραστηριότητες, ενώ εκπαιδευτικό υλικό υπάρχει και στην ηλεκτρονική διεύθυνση www.study4exams.gr.

Επιπροσθέτως, υπάρχουν πολλά ιδιωτικά προγράμματα που λειτουργούν ως φροντιστηριακές μονάδες και προσφέρουν διαδραστικά βιντεομαθήματα μέσω διαδικτύου, εκπαιδευτικό φροντιστηριακό υλικό και ασύγχρονες τηλεδιασκέψεις σε μαθητές κυρίως δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Όμως όπως παρατηρούν οι Μίμινου και Σπανακά μπορεί να βγεί το συμπέρασμα ότι όλες οι προαναφερόμενες περιπτώσεις αφορούν σε προσπάθειες προγραμμάτων σχολικής εξΑΕ, και σε καμία περίπτωση δεν υφίσταται δημιουργία αυτόνομης / εικονικής ή συμπληρωματικής μορφής σχολικής εκπαίδευσης από το Υπουργείο

Παιδείας και Δια Βίου Μάθησης, σύμφωνα με κανόνες και αρχές ([Μίμινου και Σπανακά](#), 2013).

Είναι προφανείς οι διαφορές της Ελλάδας με τις χώρες του εξωτερικού ως προς το θέμα της σχολικής εξΑΕ. Δυστυχώς στην Ελλάδα το όλο εγχείρημα παραμένει στάσιμο παρόλες τις γεωγραφικές ιδιαιτερότητες. Τα τελευταία χρόνια παρά την ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας και τις πιέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης για καινοτόμες διαδικασίες στην εκπαίδευση, δεν παρατηρείται κάτι ιδιαίτερα σημαντικό. Αξιόλογες προσπάθειες γίνονται για την εδραίωση της σχολικής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης αλλά το αποτέλεσμα δεν είναι ανάλογο με αυτό που υπάρχει στο εξωτερικό. Το πιο σημαντικό είναι να επιλεγεί ο φορέας που θα αναλάβει το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας και την οργάνωση της σχολικής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Θα ήταν πολύ πιο αποτελεσματική και επιτυχημένη η εκπαιδευτική διαδικασία αν συμπεριελάμβανε και την σχολική εξΑΕ και το συμβατικό σχολείο θα μπορούσε να υποστηρίξει πολύ καλύτερα τις καθημερινές μαθησιακές αδυναμίες πολλών μαθητών. Είναι βέβαιο όμως ότι η σχολική εξΑΕ θα ενσωματωθεί σε κάποια χρόνια στην Ελληνική εκπαίδευση και σίγουρα οι εμπλεκόμενοι μέσω ερευνών θα πρέπει να γνωμοδοτήσουν υπεύθυνα και εμπεριστατωμένα για τον τρόπο λειτουργίας της.

2.4.4 Τεχνολογία και σχολική εξΑΕ

Η ταχύτατη εξέλιξη της τεχνολογίας θα μπορούσε να συμβάλλει αποφασιστικά στην υποστήριξη των μαθητών με την μέθοδο της σχολικής εξΑΕ. Όπως αναφέρει ο Αναστασιάδης (2006) η αξιοποίηση προηγμένων μαθησιακών τεχνολογιών με παιδαγωγικούς και κοινωνικούς όρους στοχεύει στην ενθάρρυνση της καλλιέργειας της κριτικής σκέψης και στην δημιουργία συνεργατικών περιβαλλόντων μάθησης τόσο δια ζώσης όσο και από απόσταση. Βασικές παραδοχές όμως ενός επικείμενου σχεδιασμού εξ αποστάσεως σχολικής εκπαίδευσης είναι ότι η εξΑΕ δεν αντικαθιστά τον δάσκαλο στην τάξη, δεν κοινωνικοποιεί τον μαθητή όπως κάνει το σχολείο, όμως μπορεί να διατηρήσει την φλόγα της μάθησης ζωντανή και δίνει την ευκαιρία της σύνδεσης του δάσκαλου με τον μαθητή σε μη κανονικές συνθήκες. Η έμφαση που δόθηκε τα τελευταία χρόνια στα τεχνολογικά μέσα σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να υποκαταστήσει την παιδαγωγική και κοινωνική διάσταση της μάθησης (Λιοναράκης, 2006 , Αναστασιάδης, 2008).

2.4.5 Μοντέλα σχολικής εξΑΕ

Σύμφωνα με τις Μίμινου και Σπανακά (2013) υπάρχουν τρία μοντέλα της σχολικής εξΑΕ:

- α) **η Αυτοδύναμη σχολική εξΑΕ**, η οποία παρέχει ολοκληρωμένα προγράμματα πλήρως αναγνωρισμένα και ταυτόσημα με το συμβατικό σύστημα εκπαίδευσης, με διαφορές στο είδος του εκπαιδευτικού υλικού και της επικοινωνίας. Όταν αυτή η μορφή εκπαίδευσης, παρέχεται μέσω του διαδικτύου σε τηλεσυναντήσεις σύγχρονης ή ασύγχρονης επικοινωνίας, τότε μιλάμε για τα εικονικά σχολεία, όπως λειτουργούν στην Αμερική και την Αυστραλία.
- β) **η Συμπληρωματική σχολική εξΑΕ**, η οποία ακολουθεί τις μεθόδους της αυτόνομης, λειτουργεί όμως ενισχυτικά και παράλληλα με το συμβατικό σχολείο. Η συμπληρωματική εξ αποστάσεως εκπαίδευση μπορεί να αφορά, είτε στην παρακολούθηση μεμονωμένων μαθημάτων για συγκεκριμένους λόγους, είτε σε συνεργασίες σχολείων μέσα από τα σχολικά δίκτυα, με σκοπό την ολοκλήρωση κάποιων εργασιών και τη συμμετοχή σε τηλεδιασκέψεις διαφόρων μαθησιακών αντικειμένων.
- γ) **η Μεικτή/ Πολυμορφική /Συνδυαστική εκπαίδευση**, η οποία συνιστά μια όσο το δυνατό καλύτερη όσμωση μεταξύ συμβατικών τρόπων μάθησης και εξ αποστάσεως διαδικτυακών μορφών εκπαίδευσης, με στόχο την ουσιαστική αλληλεπίδραση.

2.5 Ο ρόλος του εκπαιδευτικού στην σχολική εξΑΕ

2.5.1 Διδάσκων στην σχολική εξΑΕ

Στην παρούσα εργασία επιλέχθηκε να δημιουργηθεί ένα ψηφιακό περιβάλλον μάθησης ώστε μέσα από αυτό οι μαθητές να αποκτήσουν γνώσεις στο θέμα της Rock μουσικής καθώς και να διαμορφώσουν απόψεις για την έννοια του Rock φαινομένου. Αυτό το περιβάλλον είναι ο συνδυαστικός κρίκος εκπαιδευτικού και μαθητή και κατά συνέπεια ο ρόλος του διδάσκοντος είναι πολύ σημαντικός και η μάθηση εξαρτάται κατά πολύ από αυτόν. Η φυσική απόσταση μπορεί από μόνη της να δημιουργήσει μια αδιάφορη και ψυχρή εκπαιδευτική διαδικασία με αποτέλεσμα αυτή να θεωρείται περισσότερο ως διεκπεραιωτική συναλλαγή παρά ως προσπάθεια μάθησης. Η αποτελεσματικότητα της σχολικής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης κατά την Rice σχετίζεται περισσότερο με το ποιος μαθαίνει, ποιος διδάσκει και πώς διενεργείται η διδασκαλία και η μάθηση και λιγότερο με το μέσο που χρησιμοποιείται για να ολοκληρωθεί η διδασκαλία. (Rice, 2006 οπ. αναφ. Παπαφιλίππου, Ν., Τσιάτσος, Θ., Μανούσου, Ε., & Λιοναράκης, Α, (2016).

Σε έρευνά του ο Williams (2003) τονίζει την αναγκαία ύπαρξη δεξιοτήτων συνεργασίας, ανάπτυξης μαθητοκεντρικού περιβάλλοντος διδασκαλίας, ανατροφοδότησης, σχεδιασμού, οργάνωσης και διευκόλυνσης συζητήσεων. Ταυτόχρονα, χρειάζονται δεξιότητες παρουσίασης, διαχείρισης σχεδίων εργασίας, διαπραγμάτευσης, αξιολόγησης και ανάλυσης δεδομένων (Williams, 2003 οπ.αναφ. Ευμορφοπούλου σελ 173 Ο ρόλος του εκπαιδευτικού στη σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση σε μεικτά και πολυμορφικά μοντέλα).

Σύμφωνα με το Λιοναράκη ο ρόλος του διδάσκοντα μετατοπίζεται σε εκείνον του συμβούλου, εμψυχωτή, διευκολυντή (Λιοναράκης, 2001β). Οπότε θα ήταν πολύ καλό ο διδάσκων να διαθέτει και ανάλογες δεξιότητες. Ο Κόκκος θεωρεί τις δεξιότητες της συνεργασίας, της στοχοθεσίας και ιδιαίτερα της δημιουργίας σχέσεων και της επικοινωνίας ως ικανότητες κλειδιά για την επιτυχία του έργου ενός εμψυχωτή (Κόκκος, 2003).

2.5.2 E-Learning –Ηλεκτρονική μάθηση

Ηλεκτρονική μάθηση είναι η διαδικασία κατά την οποία κάποιος μαθαίνει – εκπαιδεύεται- μέσω της χρήσης ηλεκτρονικών υπολογιστών. Ευρέως διαδεδομένος είναι ο διεθνής όρος e-learning για την ηλεκτρονική μάθηση. Η εκπαίδευση με αυτή την διαδικασία μπορεί να χωριστεί σε εκπαίδευση με σύνδεση (online) και εκπαίδευση χωρίς σύνδεση (offline). Ηλεκτρονική μάθηση με σύνδεση είναι η προβολή εκπαιδευτικού υλικού μέσω Ίντερνετ (από κάποιο δικτυακό τόπο) ενώ ηλεκτρονική μάθηση χωρίς σύνδεση είναι η προβολή εκπαιδευτικού υλικού αποθηκευμένου στον υπολογιστή μας, εκπαιδευτικά cdrom κ.τ.λ.

Ηλεκτρονική Μάθηση ορίζεται επίσης ως η χρήση ηλεκτρονικών μέσων, εκπαιδευτικών τεχνολογιών αλλά και τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας (ΤΠΕ) στην εκπαίδευση.

Η Ηλεκτρονική Μάθηση μπορεί να λάβει χώρα τόσο μέσα όσο και έξω από την τάξη. Μπορεί να είναι είτε αυτό-καθοδηγούμενη (self-directed), είτε καθοδηγούμενη από τον εκπαιδευτή (instructor-led). Μπορεί επίσης να είναι ασύγχρονης ή σύγχρονης μορφής. Η Ηλεκτρονική Μάθηση μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως εργαλείο στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση και κατάρτιση αλλά και υποστηρικτικά στη συμβατική, πρόσωπο-με-πρόσωπο διδασκαλία. Ο όρος που έχει επικρατήσει για το σκοπό αυτό είναι, μεικτή ή υβριδική εκπαίδευση. (Πηγή: <https://el.wikipedia.org>).

Το 2013 και κυρίως το 2014 παρατηρήθηκε μια σημαντική αύξηση των διαθέσιμων μαθημάτων ηλεκτρονικής μάθησης τόσο από Ελληνικά σχολεία όσο και από ιδιωτικούς φορείς. Οι παράγοντες της αγοράς εκτιμούν ότι η άνοδος του θα συνεχιστεί δεδομένου ότι

έχει σημαντικά πλεονεκτήματα σε σχέση με την παραδοσιακή διδασκαλία αλλά και γιατί η ανάγκη για την δια βίου μάθηση διευρύνεται συνεχώς. .(Πηγή:<https://el.wikipedia.org>).

2.5.3 Παιδαγωγικός ρόλος του εκπαιδευτικού στην ηλεκτρονική μάθηση

Αν επιχειρήσουμε να δώσουμε μια παιδαγωγική διάσταση στον ρόλο του εκπαιδευτικού στην ηλεκτρονική μάθηση, θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο εκπαιδευτικός πρέπει με το μέσο της επιλογής του να εκπληρώσει τους διδακτικούς και μαθησιακούς στόχους που έχει θέσει. Το μέσο που θα επιλέξει να μεταδώσει την διδασκαλία δεν έχει καμία σημασία. Αντιθέτως πρέπει τα πάντα να προσαρμόζονται στην ιδιαιτερότητα του μαθητή και στο πως μπορεί αυτός να μάθει καλύτερα. Θα πρέπει να μάθει ο ίδιος ο μαθητής πώς να μαθαίνει.

Όπως αναφέρουν οι Τουμάσης και Αρβανίτης ο δάσκαλος οφείλει να αισθάνεται λιγότερο σαν ένας διανεμητής της γνώσης και πολύ περισσότερο σαν ένας καθοδηγητής, προπονητής και ψυχολόγος. Ενθαρρύνει τους εκπαιδευόμενους, θέτει εφικτούς στόχους και τους εμπνέει να αξιοποιήσουν τα τεχνολογικά μέσα ώστε να φτάσουν επιτυχώς στους στόχους που έχουν τεθεί. (Τουμάσης, Αρβανίτης, 2008).

Σύμφωνα με τον Nichols η ηλεκτρονική μάθηση (e-Learning) διαμορφώνει ένα νέο εκπαιδευτικό μέσο που διευκολύνει την εκπαιδευτική διαδικασία και μπορεί να εφαρμοστεί σε διάφορα μοντέλα της εκπαίδευσης (για παράδειγμα, στη δια ζώσης διδασκαλία εντός ενός εκπαιδευτικού ιδρύματος ή στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση). Προτεραιότητα έχει η παιδαγωγική προσέγγιση. Η επιλογή των εργαλείων και η λειτουργία τους στην ηλεκτρονική μάθηση ακολουθεί τον παιδαγωγικό σχεδιασμό και όχι αντίστροφα. Τα εργαλεία της ηλεκτρονικής μάθησης είναι καλύτερα να σχεδιάζονται για να λειτουργούν μέσα σε ένα προσεκτικά επιλεγμένο και βέλτιστο μοντέλο σχεδιασμού. Όπως κάθε αποτελεσματική διδασκαλία, έτσι και μια καλά οργανωμένη ηλεκτρονική μάθηση πρέπει να παρέχει ποικίλες δυνατότητες ενεργής εμπλοκής του εκπαιδευομένου με το μαθησιακό αντικείμενο. (Nichols, 2003 οπ. αναφ. Κώστας, Παράσχου, Σοφός στο Online εξ αποστάσεως εκπαίδευση σελ.25).

2.6 Προηγμένες μαθησιακές τεχνολογίες – Τ.Π.Ε

2.6.1 Τ.Π.Ε και Σχολική εξΑΕ

Η σημερινή κοινωνία βρίσκεται στην εποχή της επανάστασης της γνώσης και της πληροφορίας. Βρίσκεται σε μια χρονική συγκυρία όπου η τεχνολογία αλλάζει με ρυθμούς πιο

γρήγορους από αυτούς με τους οποίους είναι σε θέση να προσαρμοστεί σε αυτή ή να την αξιοποιήσει και νέα βελτιωμένα προϊόντα εμφανίζονται στην αγορά με έναν ξέφρενο ρυθμό. Η ενσωμάτωση των Τ.Π.Ε στην κοινωνία μας σήμερα έχει αλλάξει πολλά πράγματα όσον αφορά την επικοινωνία, τον εργασιακό χώρο, την οικονομία και προφανώς το φλέγον θέμα της εκπαίδευσης και τον τρόπο παροχής της. Με ελάχιστο κόστος και ταχύτητα διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Αυτό βέβαια ισχύει και για την συμβατική εκπαίδευση η οποία έχει αναβαθμιστεί σε μεγάλο βαθμό με την χρήση της τεχνολογίας.

Με τον όρο Π.Μ.Τ. αναφερόμαστε στο σύνολο των τεχνολογιών διαδικτύου, οι οποίες εφαρμόζονται για την εξυπηρέτηση της διαδικασίας της μάθησης και της διδασκαλίας, ενώ το επίκεντρο του ενδιαφέροντος μετατοπίζεται από την τεχνολογία στον ίδιο τον μαθητή και τη διεργασία της μάθησης (Αναστασιάδης, 2006) με αποτέλεσμα την διεύρυνση των τρόπων και των μεθόδων συνεργασίας μεταξύ εκπαιδευομένων-εκπαιδευτών καθώς και της αλληλεπίδρασης αυτών με το εκπαιδευτικό υλικό (Anastasiades, 2005, Paulsen, 2003). Όπως αναφέρει ο Μουζάκης η ταχύτερη διείσδυσή τους στον χώρο της εκπαίδευσης συνοδεύεται από αισιόδοξες εκτιμήσεις σχετικά με την συμβολή τους στην αναβάθμιση της διδακτικής διαδικασίας και στη βελτίωση της ποιότητας της μάθησης (Μουζάκης, 2011).

Σύμφωνα με τον Bates (2000b) η αποτελεσματική χρήση της τεχνολογίας αποτελεί μια επανάσταση στην διαδικασία της διδασκαλίας και της μάθησης και καθιστά αναγκαία την αναδιάρθρωση της οργάνωσης της εκπαίδευσης. Η τεχνολογία είναι από μόνη της μια κινητήρια δύναμη που θα πρέπει να χρησιμοποιείται για την παροχή της εκπαίδευσης, για την επέκταση της γνώσης και για να κάνει την διδασκαλία πιο ευέλικτη και προσιτή. Και είναι σημαντικό σε αυτό το σημείο να αναφερθεί ότι είναι απαραίτητη η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στην χρήση και εφαρμογή των νέων τεχνολογιών ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν στις ανάγκες της σχολικής εξΑΕ.

2.6.2 Παιδαγωγική αξιοποίηση των Τ.Π.Ε στην Σχολική εξΑΕ

Η πρόωρη εστίαση στην τεχνολογική υποδομή έδωσε τη θέση της στην αύξηση της ευαισθητοποίησης και του διαλόγου σχετικά με τον σχεδιασμό της μάθησης, τη συνάφεια και την ανάμειξη νέων και παλαιότερων προσεγγίσεων στη μάθηση (Jamani & Figg, 2013). Ο σχεδιασμός των μαθησιακών δραστηριοτήτων και οι δεσμοί μεταξύ της ψηφιακής τεχνολογίας και της διδασκαλίας έχουν καταστεί πολύ σημαντικά στοιχεία. Όπως αναφέρει ο

Αναστασιάδης η δημιουργική ένταξη των Τ.Π.Ε στο ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο και η αξιοποίηση της τεχνολογίας με παιδαγωγικούς όρους δημιουργούν τις προϋποθέσεις ανάπτυξης συνεργατικών περιβαλλόντων οικοδόμησης της γνώσης από απόσταση, τα οποία καλλιεργούν τη διερευνητική (ή ανακαλυπτική) μάθηση και προάγουν την κριτική σκέψη (Αναστασιάδης, 2014). Αυτή η γνώση όμως δεν έχει αξία αν δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί με ευέλικτο τρόπο και ειδικότερα να ενσωματωθεί στις καθημερινές εκπαιδευτικές διαδικασίες. Θα πρέπει να σημειωθεί επίσης ότι η εφαρμογή ψηφιακά ενισχυμένης μάθησης είναι μια πολύπλοκη διαδικασία που αφορά πολλαπλά περιβάλλοντα και ενδιαφερόμενους, αλλά περιλαμβάνει και πολλούς κινδύνους (Salmon, 2014 οπ. αναφ Δροσάτος 2019). Ο μεγαλύτερος κίνδυνος είναι να γίνει το επίκεντρο η χρήση της τεχνολογίας και όχι ο μαθητής πράγμα που θεωρείται αντιπαιδαγωγικό. Και αυτό γιατί όπως αναφέρει ο Κανάκης η έμφαση που δίνεται στις μέρες μας στα τεχνολογικά μέσα σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να υποκαταστήσει την παιδαγωγική και κοινωνική διάσταση της μάθησης και της διδασκαλίας και την προσπάθεια μετάβασης σε ένα μαθητοκεντρικό περιβάλλον που θα ενθαρρύνει τον εκπαιδευόμενο στην αναζήτηση της γνώσης (Κανάκης, 1990 οπ. αναφ. Αναστασιάδης 2011). Όπως αναφέρουν οι Αντωνίου, Παπαδάκης, Κελενίδου έχουν διεξαχθεί πολλές έρευνες για την διερεύνηση της παιδαγωγικής αξιοποίησης των νέων μέσων-πλατφορμών μάθησης. Συγκεκριμένα στην έρευνα της Κολέσια (2014) αξιολογήθηκε η πλατφόρμα μάθησης wiki και κρίθηκε κατάλληλη για την παροχή συμπληρωματικής σχολικής εξΑΕ. Διαπιστώθηκε πως η πλατφόρμα ενισχύει την αυτοκαθοδηγούμενη μάθηση, δίνοντας στους μαθητές τη δυνατότητα να επιλέξουν τις πληροφορίες που χρειάζονται, να επικοινωνήσουν με τους συμμαθητές τους, ενισχύοντας έτσι τη συνεργατική μάθηση, να μάθουν με το δικό τους ρυθμό. Σχεδόν τα ίδια συμπεράσματα είχε και η έρευνα της Λάζαρη και των συνεργατών της το 2015 για την πλατφόρμα Edmondo. (Αντωνίου, Παπαδάκης, Κελενίδου 2017).

2.7 Σύνοψη

Συμπερασματικά η χρήση της τεχνολογίας στην σχολική εξΑΕ αναντίρρητα επιταχύνει την μετάδοση της γνώσης και της πληροφορίας. Θα πρέπει όλοι οι εκπαιδευτικοί να αντιληφθούν ότι η τεχνολογία είναι ένα εργαλείο, ένα μέσο μετάδοσης και όχι η ίδια η γνώση. Από αυτούς εξαρτάται αν χρησιμοποιηθεί και αξιοποιηθεί σωστά, έτσι ώστε να διευρύνει την κατανόηση και να οδηγήσει στην μάθηση. Είναι βέβαιο ότι η σωστή χρήση της τεχνολογίας είναι ένα αναπόσπαστο μέρος της οπτικής μας για το μέλλον της διδασκαλίας στην σχολική

*«Κακούρης Χρήστος, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
εκπαιδευτικού υλικού με τη μέθοδο της εξ αποστάσεως
εκπαίδευσης με θέμα την μελέτη της Rock μουσικής στην Ευρώπη
και την Αμερική*

εξΑΕ αλλά και στην συμβατική διδασκαλία. Η δημιουργία του εκπαιδευτικού υλικού στην σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση είναι το επόμενο και σημαντικό βήμα για την επιτυχή ολοκλήρωση της μαθησιακής διαδικασίας. Στην παρούσα Δ.Ε. δόθηκε έμφαση στο Ε.Υ και στις βασικές αρχές της δημιουργίας του και αυτό θα αποτυπωθεί στο επόμενο κεφάλαιο.

3. Κεφάλαιο 3^ο: Εκπαιδευτικό υλικό στην εξΑΕ

3.1 Εισαγωγή

Στο τρίτο Κεφάλαιο θα παρουσιαστεί μια θεωρητική προσέγγιση της δημιουργίας του εκπαιδευτικού υλικού στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Συγκεκριμένα θα αναφερθούν οι βασικές αρχές δημιουργίας και σχεδιασμού του εκπαιδευτικού υλικού, η παιδαγωγική διάσταση της δημιουργίας Ε.Υ. και η αλληλεπίδραση του τριγώνου **εκπαιδευτικού-Ε.Υ-εκπαιδευόμενου**.

3.2 Η σημασία του σχεδιασμού του Ε.Υ

Στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση το εκπαιδευτικό υλικό είναι η γέφυρα που ενώνει τον διδάσκοντα με τον διδασκόμενο. Ένα σωστά σχεδιασμένο Ε.Υ εκμηδενίζει την φυσική απόσταση τους και το μαθησιακό αποτέλεσμα εξαρτάται κατά πολύ από αυτό. Το εκπαιδευτικό/διδασκτικό υλικό αποτελεί το βασικό μοχλό της διδακτικής διαδικασίας στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση και σε αντίθεση με το συμβατικό εκπαιδευτικό σύστημα το εκπαιδευτικό υλικό είναι αυτό που διδάσκει. (Λιοναράκης,2001β). Την τελευταία δεκαετία η εισαγωγή και η χρήση των Τ.Π.Ε στην εκπαίδευση από απόσταση έχει δημιουργήσει νέα προοπτικές και προκλήσεις στον σχεδιασμό του Ε.Υ. (Γκιόσος, Κουτσούμπα και Μαυροειδής,2007). Σύμφωνα με τον Holmberg οι αρχές που διέπουν τον σχεδιασμό και την ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού είναι οι παρακάτω:

- Απλή και κατανοητή παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου
- Ξεκάθαρες συμβουλές και προτροπές στον μαθητή στο τι πρέπει να κάνει
- Πρόσκληση για ανταλλαγή απόψεων για αξιολόγηση της μάθησης
- Προσπάθεια για συναισθηματική εμπλοκή του μαθητή και φιλική προσέγγιση αυτού (Holmberg,1995).

Ο Γκιόσος (2007) αναφέρει ότι για το σχεδιασμό του Ε.Υ είναι σημαντικό να τηρήσουμε τέσσερις παιδαγωγικούς παράγοντες που έχουν σχέση με την εξΑΕ. Αυτοί είναι οι παράγοντες της αυτονομίας, του ελέγχου, της αλληλεπίδρασης και της πρόσβασης. Αυτές οι έννοιες έχουν προσδιοριστεί από τους θεωρητικούς της εξΑΕ τα προηγούμενα χρόνια και αποτελούν τα θεμέλια της εξΑΕ. Η Μena προτείνει την ανάπτυξη ενός αμφίδρομου, αλληλεπιδραστικού και διαλεκτικού Ε.Υ μέσω της εναλλασσόμενης χρήσης της

πληροφόρησης, του αναστοχασμού, της ανταλλαγής και συζήτησης, της σχετικοποίησης των δεδομένων, της επεξεργασίας και της αξιολόγησης (Mena,1992).

Ενδιαφέρουσα είναι και η προσέγγιση του Race σύμφωνα με τον οποίο ο σχεδιασμός εκπαιδευτικού υλικού πρέπει να στηρίζεται σε ένα πλουραλιστικό μοντέλο, κύριοι άξονες του οποίου θα είναι η «η θέληση, η πράξη, η ανατροφοδότηση, η αφομοίωση». (Race,1999 οπ. αναφ. στο Μανούσου & Κοντογεωργάκου & Γεωργιάδη, 2017, σελ.8). Πριν σχεδιάσουμε εκπαιδευτικό υλικό για ΕξΑΕ είναι απαραίτητο να αναζητήσουμε πρώτα απ' όλα το λόγο της δημιουργίας του (Rowntree, 1994). Στη συνέχεια πρέπει να γνωρίζουμε πολύ καλά τα προσωπικά χαρακτηριστικά, τα μαθησιακά στυλ καθώς και τις γνώσεις και δεξιότητες - προϋπάρχουσες και αυτές που αναμένεται να αποκτηθούν- (Μανούσου, 2008).

3.3 Βασικές Αρχές Δημιουργίας Ε.Υ

Δεν είναι εύκολο να σχεδιαστεί ένα σωστό και αποτελεσματικό Ε.Υ στην εξΑΕ.. Πολλές φορές η ματαιοδοξία και οι αδικαιολόγητα υψηλές προσδοκίες ενός εκπαιδευτικού τον οδηγούν σε λάθος διαδικασίες που τελικά δεν παρέχουν μάθηση. Πριν σχεδιαστεί το υλικό πρέπει να έχει αποφασηνηστεί ότι άλλο είναι η διδασκαλία και άλλο είναι η μάθηση. Ο μαθητής στην εξΑΕ έχει απέναντί του το υλικό και όχι τον δάσκαλο. Επίσης οι έννοιες επικοινωνία και εκπαίδευση είναι τελείως διαφορετικές. Για αυτό το λόγο πρέπει οι αρχές δημιουργίας Ε.Υ να τηρούνται κατά το μέγιστο δυνατόν. Σύμφωνα με τον Λιοναράκη σε μια διαδικασία εξ αποστάσεως εκπαίδευσης οι μαθητές εξαρτώνται πολύ περισσότερο από το εκπαιδευτικό υλικό σε σχέση με την παραδοσιακή σε αίθουσα διδασκαλία, εξαιτίας της περιορισμένης επικοινωνίας με τον διδάσκοντα. Το εκπαιδευτικό υλικό θα πρέπει να είναι σχεδιασμένο και δομημένο με τέτοιο τρόπο ώστε να αναπληρώνει όσο το δυνατό καλύτερα την απουσία του διδάσκοντα και τις διάφορες διδακτικές λειτουργίες που αυτός επιτελεί σε μια κλασική τάξη. (Λιοναράκης 2001,οπ.αναφ. στο Διεθνές Συνέδριο για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση 2011,σελ 400).

Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί στην διάδραση που θα πρέπει να παρέχεται μέσα από την δημιουργία του Ε.Υ. Ο βασικός στόχος είναι να υπάρχουν δραστηριότητες οι οποίες με την ανατροφοδότηση οδηγούν τον μαθητή στην ανακαλυπτική μάθηση με όποιο ρυθμό αυτός επιλέγει.

Εικόνα 5: Διδάσκων-Ε.Υ.-Διδασκόμενος

Στην παρούσα εργασία το να δημιουργηθεί διαδραστικό Ε.Υ ήταν ο βασικός αρχικός σκοπός, με συνέπεια να αξιοποιηθούν οι εξής βασικές αρχές **Πολυμεσικής μάθησης** του Richard Mayer (Mayer, 2017 οπ. αναφ. Αναστασιάδης & Κωτσίδης, 2015).

- Η **Πολυμεσική Αρχή**, όπου χρησιμοποιήθηκε ταυτόχρονα **κείμενο**, **εικόνα** και **πληροφορία** δίνοντας έμφαση στον βαθμό συμβατότητας της εικόνας με το κείμενο, ώστε ο εκπαιδευόμενος να μπορεί να τα επεξεργαστεί συνολικά και πιο εύκολα,
- η **Αρχή της Χωρικής Συνάφειας**, όπου το συναφές σε μια εικόνα κείμενο εμφανίζεται κοντά της,
- η **Αρχή της Χρονικής Συνάφειας**, όπου οι λέξεις παρουσιάζονται **ταυτόχρονα** με τις εικόνες,
- η **Αρχή της Συνοχής**, με την παροχή **απλών** και **απέριττων** λεκτικών και οπτικών πληροφοριών χωρίς ίχνος πλεονασμού
- η **Αρχή της Τροπικότητας** σύμφωνα με την οποία είναι προτιμότερη η **αφήγηση** από την **παράθεση** γραπτών κειμένων,
- η **Αρχή του Πλεονασμού**, σύμφωνα με την οποία η **χρήση πολλαπλών μέσων** για την παρουσίαση του περιεχομένου **επιβαρύνει** το εκπαιδευτικό υλικό,

- η **Αρχή της Προσωποποίησης**, σύμφωνα με την οποία η **φιλικότητα** του Ε.Υ. ενισχύεται από τη χρήση φιλικής γλώσσας, χρήση δευτέρου προσώπου, χρήση γραφικών στοιχείων καθοδήγησης, χρήση διαδραστικών δραστηριοτήτων και διαμόρφωση προσωπικού στυλ,
- η **Αρχή της Κατάτμησης**, όπου οι πληροφορίες δίνονται με **σύντομο** και **περιεκτικό** τρόπο ώστε να είναι πιο εύκολη η διαχείριση από τον εκπαιδευόμενο
- η **Αρχή της Σηματοδότησης**, όπου δόθηκαν οι κατάλληλες οδηγίες την κατάλληλη χρονική στιγμή, για την άμεση **εστίαση** και **αφομοίωση** από τον μαθητή
- η **Αρχή της Προπαίδευσης** σύμφωνα με την οποία δόθηκε εισαγωγική δραστηριότητα με στόχο την εύκολη **προσαρμογή** στην μελέτη του Ε.Υ.
- η **Αρχή της Φωνής**, με φιλική και ευγενική χρήση
- η **Αρχή της Εικόνας**, όπου προτιμήθηκε η έλλειψη της εικόνας του αφηγητή.

Συμπερασματικά στην παρούσα εργασία δόθηκε έμφαση στην λιτή και απέριτη παρουσίαση του Ε.Υ. Χρησιμοποιήθηκε απλό ταξινομημένο κείμενο καθώς και οπτικό και ακουστικό υλικό.

3.4 Δημιουργία και Σχεδιασμός Ε.Υ

Στην παρούσα εργασία το Ε.Υ σχεδιάστηκε με βασικό γνώμονα να είναι απλό, κατανοητό, αποτελεσματικό και αλληλεπιδραστικό. Στην αρχή έγινε διερεύνηση της προϋπάρχουσας γνώσης των εκπαιδευόμενων- οι οποίοι ήταν μαθητές της Β Λυκείου-, ώστε να τεθούν οι διδακτικοί στόχοι και η εύστοχη δημιουργία του Ε.Υ. Για τον σχεδιασμό του Ε.Υ χρησιμοποιήθηκε το ανοικτού τύπου λογισμικό **H5p** στο οποίο δημιουργήθηκαν διαδραστικές παρουσιάσεις με την χρήση του **Course Presentation**. Σε αυτές τις παρουσιάσεις χρησιμοποιήθηκε κείμενο, εικόνα, ήχος και video, σύμφωνα με την Αρχή της Πολυμεσικότητας. Ο χρωματισμός των διαφανειών και των εικονιδίων επιλέχθηκε να μην είναι έντονος γιατί το Ε.Υ απευθύνεται σε μαθητές Λυκείου δεκαοκτώ χρόνων. Δημιουργήθηκαν δραστηριότητες μέσα στις παρουσιάσεις ώστε να υπάρχει αλληλεπίδραση και αυτοαξιολόγηση του μαθητή. Η χρήση του **Interactive Video** αποδείχθηκε πολύ ενδιαφέρουσα και ελκυστική καθώς και οι σύντομες ερωτήσεις κλειστού τύπου.

Σύμφωνα με τον σχεδιασμό δημιουργήθηκαν τέσσερις διδακτικές ενότητες όπου υπάρχουν αναλυτικά ο σκοπός και οι στόχοι του μαθήματος, καθώς και μια καθοδήγηση για την εύκολη περιήγηση του μαθητή. Στο τέλος κάθε ενότητας υπάρχει ανακεφαλαίωση και η σχετική Βιβλιογραφία. Ακολούθως με αντιγραφή κώδικα ενσωματώθηκαν οι διδακτικές ενότητες από το **H5p** στην πλατφόρμα **Learning Management System (L.M.S)** του **Chamilo**, όπου το μάθημα με τίτλο «**Μουσική Rock**» δομήθηκε κατάλληλα και πήρε την τελική του μορφή. Το βασικό πλεονέκτημα της χρήσης των Τ.Π.Ε στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση φάνηκε αμέσως γιατί με την απλή αποστολή του συνδέσμου του μαθήματος, οι μαθητές είχαν στην διάθεσή τους το Ε.Υ οποιαδήποτε στιγμή ήθελαν.

3.5 Παρουσίαση Εκπαιδευτικού υλικού

3.5.1 Εισαγωγή

Σε αυτό το σημείο θα ακολουθήσει μια σύντομη παρουσίαση ενδεικτικών διαφανειών των Διδακτικών ενοτήτων του μαθήματος μετά την πλήρη δόμησή του. Ο μαθητής με απλό κλικ στο εικονίδιο «**Μονοπάτι γνώσης**» εισέρχεται στις διδακτικές ενότητες και με απλό κλικ στο εικονίδιο «**Περιγραφή μαθήματος**» έχει την πλήρη καθοδήγηση της μελέτης του. Στην πρώτη εικόνα που ακολουθεί είναι η αρχική σελίδα του μαθήματος «**Μουσική Rock**» στο διαδικτυακό περιβάλλον του Chamilo, η οποία περιλαμβάνει τα εικονίδια της περιγραφής του μαθήματος ,του μονοπατιού γνώσης που οδηγεί στις διδακτικές ενότητες και του chat που είναι η περιοχή πιθανών συζητήσεων.

Ο διαδικτυακός σύνδεσμος του μαθήματος με τίτλο «**Μουσική Rock**» είναι ο <http://chamilo.datacenter.uoc.gr/metchamilo/courses/MOYSIKHROCK/index.php>

όπου ο αναγνώστης μπορεί να περιηγηθεί στις Διδακτικές ενότητες καθώς και να ασχοληθεί με τις διαδραστικές δραστηριότητες που έχουν δημιουργηθεί.

Σας καλωσορίζουμε στο μάθημα "Μουσική Rock" το οποίο ξεκινάει από την δημιουργία του Rock and Roll στην Αμερική περίπου στα μέσα της δεκαετίας 1950-1960 έως την δεκαετία των 90ς. Πατήστε την "Περιγραφή μαθήματος" και το "Μονοπάτι Γνώσης".

Ελπίζουμε να έχετε ένα ωραίο και δημιουργικό μουσικό ταξίδι.....

Περιγραφή μαθήματος

Μονοπάτι γνώσης

Chat

Εικόνα 6. Αρχική σελίδα μαθήματος

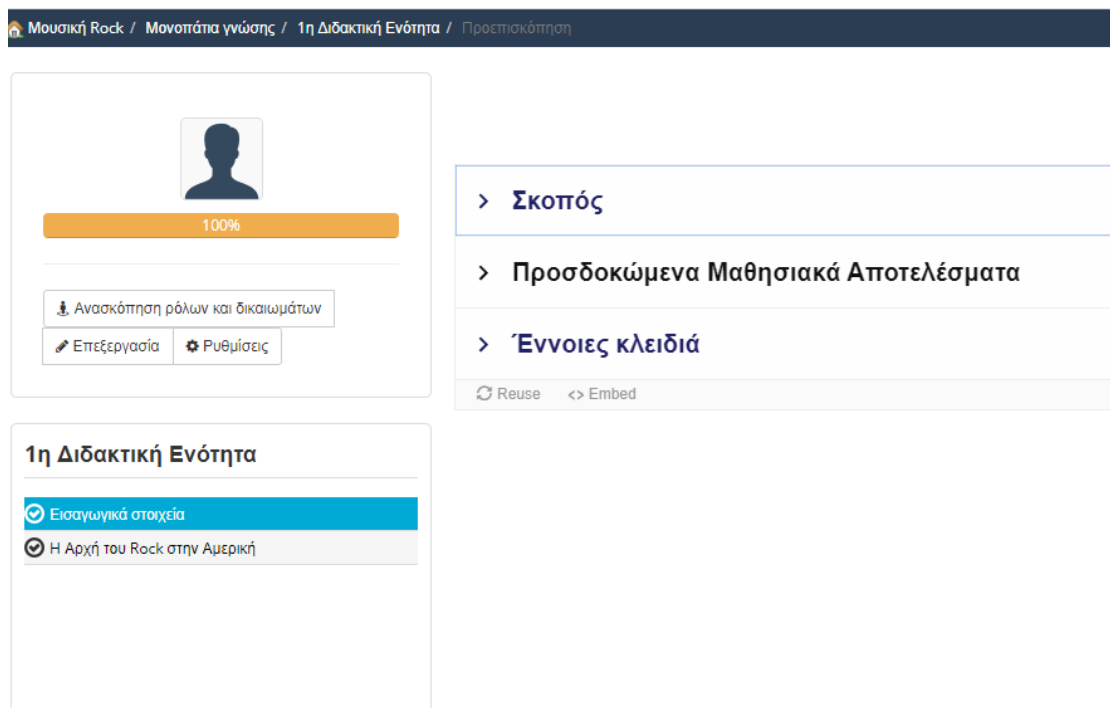

Τίτλος	Πρόοδος	Λεπτομέρειες
1η Διδακτική Ενότητα	100%	
2η Διδακτική Ενότητα	100%	
3η Διδακτική Ενότητα	100%	
4η Διδακτική Ενότητα	100%	

Εικόνα 7. Διδακτικές ενότητες

3.5.2 1^η Διδακτική ενότητα

Στην πρώτη διδακτική ενότητα παρουσιάζεται η δημιουργία του Rock and Roll στην Αμερική στις αρχές της δεκαετίας των 50ς καθώς και το πώς αυτό μεταδόθηκε στην Αγγλία στο τέλος της δεκαετίας. Στα εισαγωγικά στοιχεία πάντα θα υπάρχει ο σκοπός του μαθήματος, οι λέξεις- έννοιες κλειδιά, καθώς και τα προσδοκώμενα αποτελέσματα που διατυπώθηκαν ανάλογα με τους τομείς μάθησης σε επίπεδο γνώσεων, δεξιοτήτων και στάσεων (Ράπτη, Α., 2006 οπ. αναφ. Μπαλκίζας, (2008).

The screenshot shows a digital learning interface. At the top, a dark blue header contains the text: Μουσική Rock / Μονοπάτι γνώσης / 1η Διδακτική Ενότητα / Προεπισκόπηση. Below the header, on the left, is a user profile section with a silhouette icon, a 100% progress bar, and buttons for 'Ανασκόπηση ρόλων και δικαιωμάτων', 'Επεξεργασία', and 'Ρυθμίσεις'. To the right of the profile is a list of three expandable sections: 'Σκοπός', 'Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα', and 'Έννοιες κλειδιά'. Below these is a 'Reuse' button and an 'Embed' link. At the bottom left, a section titled '1η Διδακτική Ενότητα' contains two items: 'Εισαγωγικά στοιχεία' (highlighted in blue) and 'Η Αρχή του Rock στην Αμερική'.

Εικόνα 8 Σκοπός προσδοκώμενα αποτελέσματα Έννοιες κλειδιά

Στην αρχή κάθε παρουσίασης και βασιζόμενοι στις Αρχές της Προπαίδευσης και Σηματοδότησης, υπάρχει οδηγός πλοήγησης και ερμηνεία όλων των εικονιδίων των διαφανειών τα οποία είναι Περιεχόμενα, Αρχική σελίδα, Επόμενη διαφάνεια, Προηγούμενη διαφάνεια, Ήχος, Βιβλιογραφία και Δραστηριότητες. Πατώντας στο κάθε εικονίδιο ακολουθεί η ενέργεια που αναφέρεται στην αντιστοίχιση.

Εικόνα 9. Οδηγός Πλοήγησης

Στην διαφάνεια Περιεχόμενα πατώντας πάνω σε κάθε λέξη ο μαθητής οδηγείται στην αντίστοιχη διαφάνεια για ταχύτερη πλοήγηση.

Εικόνα 10 Περιεχόμενα

Ακολουθούν ενδεικτικές διαφάνειες με κείμενο, εικόνα, ήχο και video που δημιουργήθηκαν σύμφωνα με τις βασικές αρχές δημιουργίας Ε.Υ που προαναφέρθηκαν.

Alan Freed

Ο [Alan Freed](#) ήταν μουσικός ραδιοφωνικός παραγωγός και διοργανωτής χορευτικών εκδηλώσεων με μουσική **jazz, blues** και **R&B**.

Δραστηριότητα

Rock and Roll party 50s

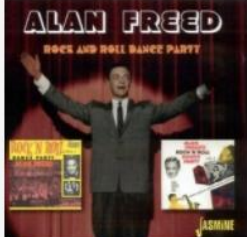

Κοινωνία των 50ς και Rock and Roll

για συνέλψη σας

Εικόνα 11 Alan Freed

Elvis 2

- Ο **Elvis** με το τραγούδι **That's all right Mama** γίνεται η αρχή ενός φαινομένου που θα σαρώσει τα πάντα στο πέρασμά του
- Αυτό το τραγούδι μαζί με το **Rock around the clock** είναι οι θεμέλιοι λίθοι του **Rock n Roll** και άνοιξαν το δρόμο της **Rock** μουσικής
- Ο **Elvis** είναι ο μουσικός που αντλούσε την δύναμή του από την ίδια την κοινωνία και τα τραγούδια του απευθύνονταν σε όλους ανεξαρτήτως οικονομικής και κοινωνικής προελεύσεως

5 πράγματα για τον Elvis

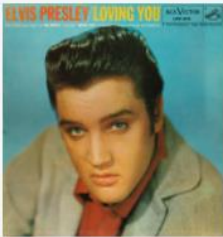
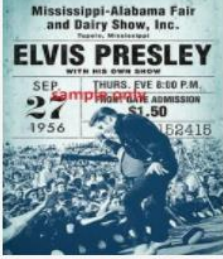

Δραστηριότητα

για συνέλψη σας

Εικόνα 12. Elvis Presley

«Κακούρης Χρήστος, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού με τη μέθοδο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης με θέμα την μελέτη της Rock μουσικής στην Ευρώπη και την Αμερική

SONGS

Στο σημείο αυτό ας μεταφερθούμε στα 50s με τα πρώτα Rock and Roll τραγούδια **Rock around the clock** και **That's all right Mama**

Εικόνα 13 Rock and Roll songs

Αγγλία 2

- › Ενώ όπως είδαμε η πατρίδα του Rock and Roll είναι η Αμερική , η μουσική αυτή γρήγορα εξαπλώθηκε στην **Ευρώπη** και ιδιαίτερα στην **Αγγλία** λόγω της κοινής γλώσσας
- › Σε αυτό συνέβαλε και η έλευση του **Elvis** στην **Δυτική Γερμανία** για να υπηρετήσει στο στρατό, οπότε η πανδαισία του **Rock and Roll** άρχισε να κυριαρχεί και στην Ευρώπη
- › Τώρα πια η μουσική αυτή αποκαλείται απλά **Rock** και ήδη στο τέλος των 50s στο **Liverpool** δημιουργήθηκαν τα πρώτα rock συγκροτήματα
- › Το 1959 οι **Quarrymenn** αλλάζουν το ονομά τους σε **Beatles** και με αυτό το όνομα αρχίζουν τις εμφανίσεις τους σε ένα club που λεγόταν **The Cavern club**

Εικόνα 14. Αρχή του Rock στην Αγγλία

Στις εικόνες 11,12,13,14 όπως παρατηρούμε υιοθετούνται οι αρχές της Χωρικής Συνάφειας, Χρονικής Συνάφειας, Συνοχής, Κατάτμησης και γενικότερα η Πολυμεσική Αρχή.

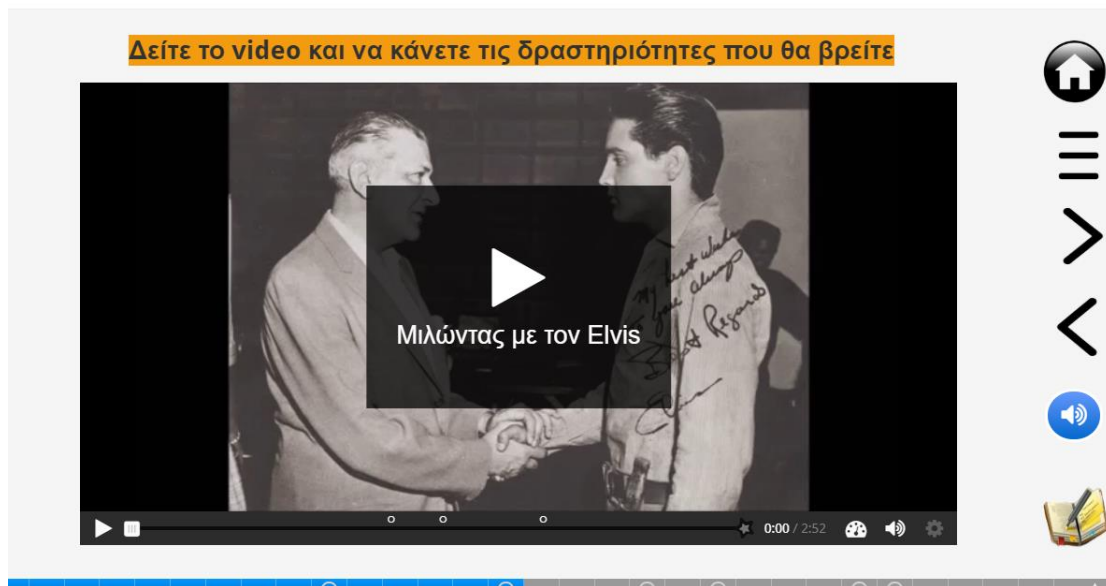
Στις εικόνες 15,16,17 παρουσιάζονται ενδεικτικές διαφάνειες με δραστηριότητες αλληλεπίδρασης καθώς και interactive video βασιζόμενες στην Αρχή της Προσωποποίησης.

Εικόνα 15 Δραστηριότητα Drag Text

Εικόνα 16 . Δραστηριότητα Padlet

Εικόνα 17 Interactive video

3.5.3 2^η Διδακτική ενότητα

Στην 2^η Διδακτική ενότητα παρουσιάζεται η εξέλιξη της Rock στην Αγγλία την δεκαετία των 60ς, το φαινόμενο των Beatles, το Hard Rock και το Folk Rock στην Αμερική. Ακολουθούν κάποιες ενδεικτικές διαφάνειες στις εικόνες 18,19,20,21,22,23, όπου διαφαίνονται οι αρχές Κατάτμησης, Χωρικής και Χρονικής συνάφειας και Συνοχής.

Bob Dylan

- Ο **Bob Dylan** με την χαρακτηριστική μεταλλική χροιά του και τις διαχρονικές συνθέσεις του γρήγορα γίνεται σύμβολο της ειρήνης και της αλληλεγγύης
- Τα τραγούδια του έχουν αντιπολεμικό, ειρηνικό χαρακτήρα και δευτερευόντως ψυχαγωγικό ,με στίχους που ταυτίστηκαν με κάθε διαδήλωση και κοινωνική εξέγερση
- Απλά αναφέρουμε τα **Mr Tambourne Man**, **Like a Rolling Stone**, **Blowing in the Wind**, **Senior** και **One more cup of coffee**
- Μαζί του πάντα η υπέροχη **Joan Baez** που του αφιέρωσε το συγκλονιστικό τραγούδι **Diamonds and Rust** το οποίο άφησε ισχυρή rock παρακαταθήκη για το μέλλον

Εικόνα 18 Bob Dylan -Joan Baez

Beatlemania

- Οι **Beatles** πριν την μεγάλη τους επιτυχία είχαν ήδη εμφανιστεί στο **Αμβούργο**, στο **Παρίσι** και σε άλλες πόλεις της **Ευρώπης** με αποτέλεσμα την προώθηση της **rock** μουσικής
- Το 1963 έπαιξαν στα ανάκτορα του **Buckingham** μπροστά στην βασιλική οικογένεια γεγονός το οποίο τους εδραίωσε σε όλες τις κοινωνικές τάξεις
- Με το τραγούδι **"Please Please me"** άρχισαν να δημιουργούν παροξυσμό όπου εμφανίζονταν με αποτέλεσμα να γεννηθεί ο όρος **"Beatlemania"**
- Στα μέσα των 60ς ήταν ήδη παγκοσμίως γνωστοί σε χώρες όπως **Αυστραλία**, **Ιαπωνία**, **Καναδά**, ακόμα και σε **Λαϊκές Δημοκρατίες** όπως **Τσεχοσλοβακία** και **Πολωνία**

BEATLEMANIA 12 / 35

Εικόνα 19 Beatlemania

Rolling Stones 1

Το **1962** δημιουργείται στο **Λονδίνο** το συγκρότημα **Rolling Stones** που και αυτό είχε τεράστια συμβολή στην καθιέρωση και την εξέλιξη του **rock**.

για συνέλεξε σας

Δραστηριότητα

Δείτε τους Rolling Stones

Mick Jagger, Keith Richards

Beatles vs Rolling Stones

Εικόνα 20 Rolling Stones

Rock Bands 1

Στην **Αγγλία** στις αρχές των 60s παράλληλα με τους **Beatles** και τους **Stones** εμφανίζονται και άλλα σπουδαία συγκροτήματα με μεγάλη επιτυχία

για συνέλεξε σας

Δραστηριότητα

Δείτε τους Animals

Δείτε τους Kinks

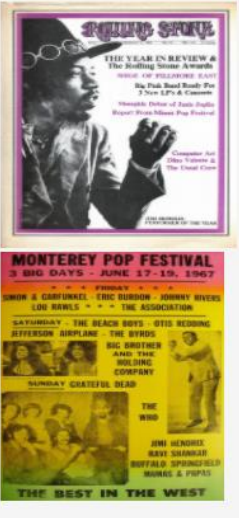
Εικόνα 21 Rock Bands

Monterey Festival

- Το **1967** ιδρύεται το μουσικό περιοδικό **Rolling Stone** το οποίο με τα άρθρα του και τις δημοσιεύσεις του αποτύπωνε πλήρως τις μουσικές εξελίξεις
- Το **1967** έγινε το **"Monterey Pop Festival "** στο οποίο συμμετείχαν πάνω από **100.000** άτομα με τον βιρτουόζο **Jim Hendrix** να ξεσηκώνει τα πλήθη

Janis Joplin στο Monterey →   για συνέχιση >

Δραστηριότητα Ο μοναδικός Jimi Hendrix →

Εικόνα 22 Monterey Festival

Woodstock

Το **1969** πραγματοποιείται το μουσικό φεστιβάλ **Woodstock** στο οποίο πάνω από 400.000 άνθρωποι μέσα από την μουσική φωνάζουν για ισότητα, ελευθερία και κοινωνική δικαιοσύνη

Joe Cocker στο Woodstock →   για συνέχιση >

Δείτε ένα δείγμα της συναυλίας στο Woodstock →

Δραστηριότητα Carlos Santana στο Woodstock →

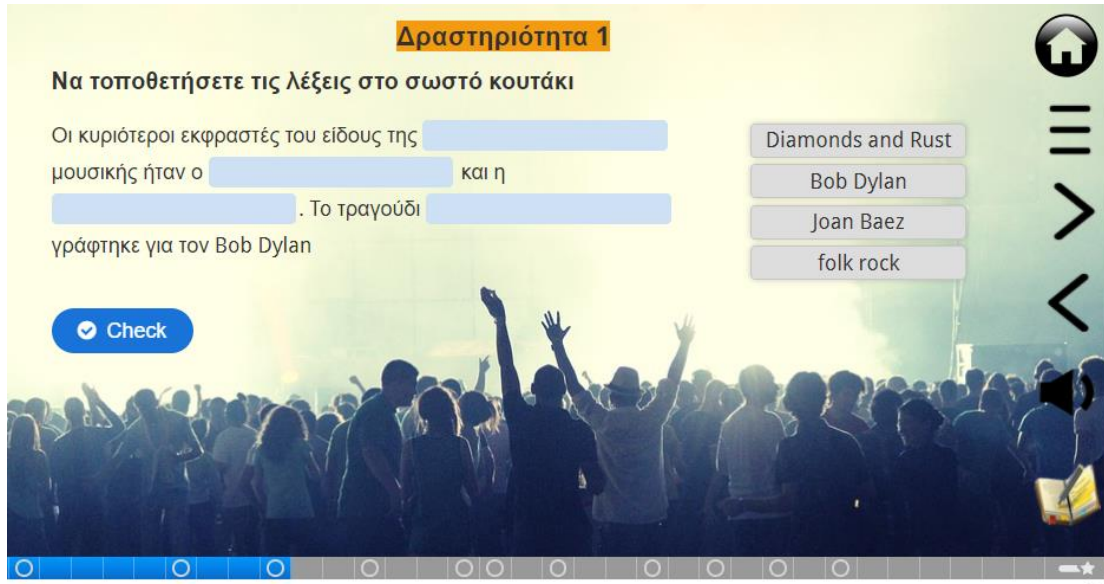

Εικόνα 23 Woodstock

Ακολουθούν κάποιες ενδεικτικές δραστηριότητες

Δραστηριότητα 1

Να τοποθετήσετε τις λέξεις στο σωστό κουτάκι

Οι κυριότεροι εκφραστές του είδους της [] μουσικής ήταν ο [] και η []. Το τραγούδι [] γράφτηκε για τον Bob Dylan

Εικόνα 24 Drag Text

Δραστηριότητα 6

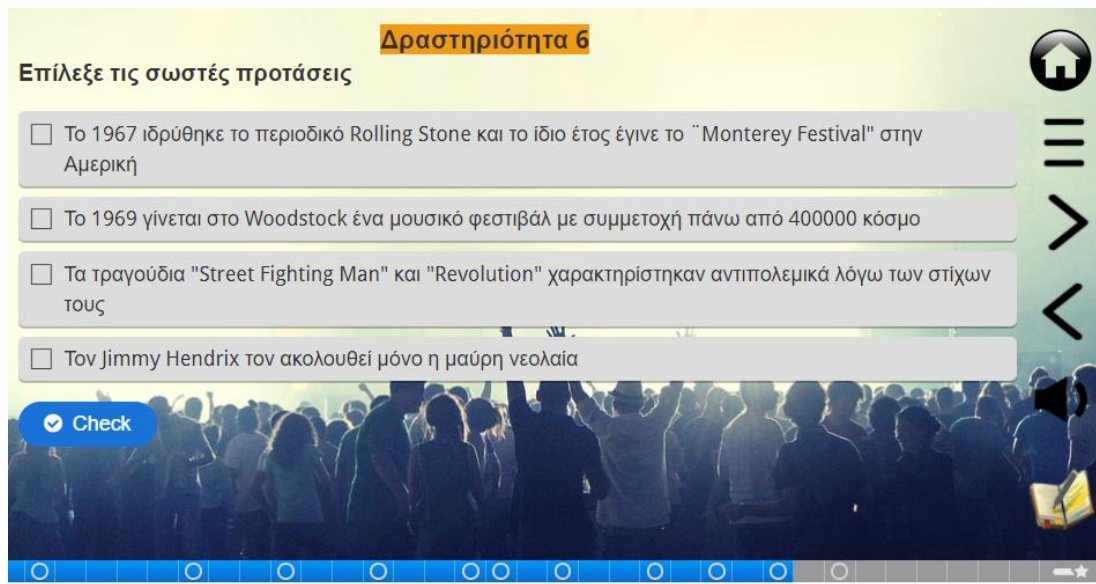
Επίλεξε τις σωστές προτάσεις

☐ Το 1967 ιδρύθηκε το περιοδικό Rolling Stone και το ίδιο έτος έγινε το "Monterey Festival" στην Αμερική

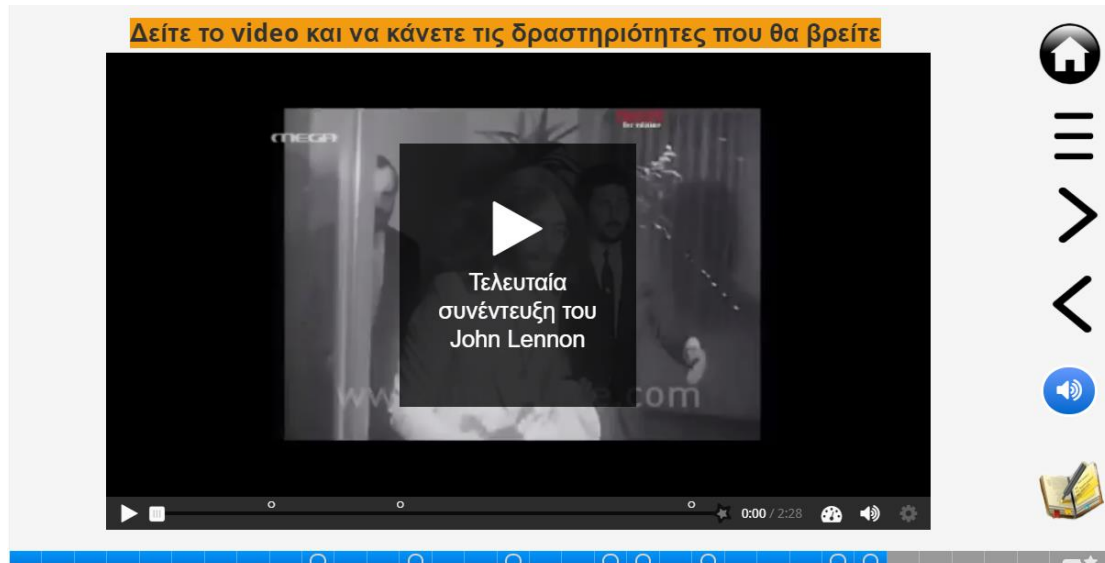
☐ Το 1969 γίνεται στο Woodstock ένα μουσικό φεστιβάλ με συμμετοχή πάνω από 400000 κόσμο

☐ Τα τραγούδια "Street Fighting Man" και "Revolution" χαρακτηρίστηκαν αντιπολεμικά λόγω των στίχων τους

☐ Τον Jimmy Hendrix τον ακολουθεί μόνο η μαύρη νεολαία

Εικόνα 25 Multiple Choice

Εικόνα 26 Interactive video

3.5.4 3^η Διδακτική ενότητα

Στην 3^η Διδακτική ενότητα παρουσιάζονται το Hard Rock, το Heavy Metal, το Punk Rock και το Alternative Rock. Ακολουθούν ενδεικτικές διαφάνειες που βασίζονται στις αρχές που προαναφέραμε. Συγκεκριμένα και στις επόμενες εικόνες χρησιμοποιείται ταυτόχρονα κείμενο, εικόνα και πληροφορία με έμφαση στην σύνδεση των εικόνων με το κείμενο.

Οι λέξεις βρίσκονται κοντά στο κείμενο το οποίο είναι λιτό και απεριττο δίνοντας απλές και κατανοητές πληροφορίες. Επομένως υιοθετούνται και στις εικόνες 27,28,29,30,31,32,33 οι αρχές Κατάτμησης, Χωρικής και Χρονικής συνάφειας, Συνοχής και Τροπικότητας.

Αγγλία 70ς

- Στην **Αγγλία** στα τέλη των 60ς δημιουργούνται **rock** συγκροτήματα υψηλού επιπέδου και έτσι το επίκεντρο του **rock** των 70ς βρίσκεται στην **Ευρώπη**
- Τα τρία συγκροτήματα που καθιέρωσαν τον όρο "**Hard Rock**" ήταν οι **Deep Purple**, **Led Zeppelin** και οι **Black Sabbath** οι οποίοι έμειναν στην ιστορία

Δραστηριότητα

Δείτε εδώ για την δυναμική του Hard Rock

Εικόνα 27 Hard Rock

Songs

Νιώσε τι σημαίνει να είσαι rock.....

Εικόνα 28 Songs

AC/DC

- Οι **AC/DC** δημιουργούνται το **1973** από τους **Angus** και **Malcolm Young** και οι συνθέσεις τους απογειώνουν το **Hard rock** στα τέλη των 70ς
- Ο κιθαρίστας **Angus Young** με την εκπληκτική του σκηνική παρουσία προκαλεί παροξυσμό στους χιλιάδες **fans**

για συνέχισή σας Το φαινόμενο Angus Young

Δείτε την απίστευτη ενέργεια των AC/DC

Brian Johnson's Audition for AC/DC

Εικόνα 29 AC/DC

Punk Rock

Το είδος της **Punk** είναι ένα είδος επιθετικού και βίαιου rock μέσα από το οποίο μια μεγάλη μερίδα της νεολαίας αντιδρούσε βίαια σε κάθε μορφής κατεστημένο

για συνέχισή σας Ο αντισυμβατικός Johnny Rotten

Δείτε την επιθετικότητα των Sex Pistols στο live

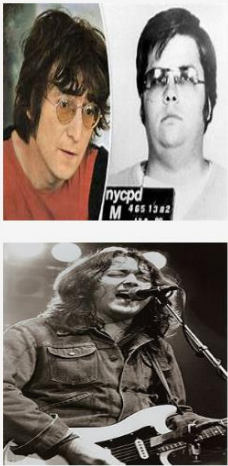
The Clash, I Fought The Law

Εικόνα 30 Punk Rock

Rock 80ς

- Το 1980 ο **John Lennon** δολοφονείται στην Νέα Υόρκη από παρανοϊκό θαυμαστή του και το 1982 πεθαίνει ο Rock performer **Rory Gallagher**
- Ήταν μεγάλο πλήγμα για το **Rock** και η κοινή παραδοχή είναι ότι τίποτα πια δεν είναι το ίδιο παρόλες τις επανενώσεις συγκροτημάτων
- Αντιθέτως το **Heavy Metal** κρατάει την δυναμική του και το **rock** κοινό έχει μετατοπιστεί πλήρως προς την **Metal** πλευρά
- Τα **Metal groups** έχουν πιο απλό και προσιτό στίχο με ερωτική, κοινωνική και καθημερινή θεματολογία και επίσης τα τραγούδια είναι πιο μελωδικά

Εικόνα 31 John Lennon

Judas Priest

Το πρώτο συγκρότημα που χαρακτηρίστηκε **Heavy Metal** ήταν οι **Judas Priest** του εκπληκτικού τραγουδιστή **Rob Halford** οι οποίοι ήταν ενεργοί από το 1969

για την μελέτη σου ⓘ

Before The Dawn, η μελωδική πλευρά του Heavy Metal ➡ 🎬

Motorhead, Ace Of Spades ➡ 🎬

Iron Maiden, The Number Of The Beast ➡ 🎬

Εικόνα 32: Judas Priest

Alternative Rock 1

- Σε αυτή τη δεκαετία δημιουργούνται συγκροτήματα που με την υποστήριξη της τεχνολογικής εξέλιξης του ήχου παράγουν ένα διαφορετικό **rock style**
- Αυτό το **style** χαρακτηρίστηκε **εναλλακτικό rock** και κάθε **group** χαρακτηριζόταν από τον προσωπικό του ήχο προιον της τεχνολογίας

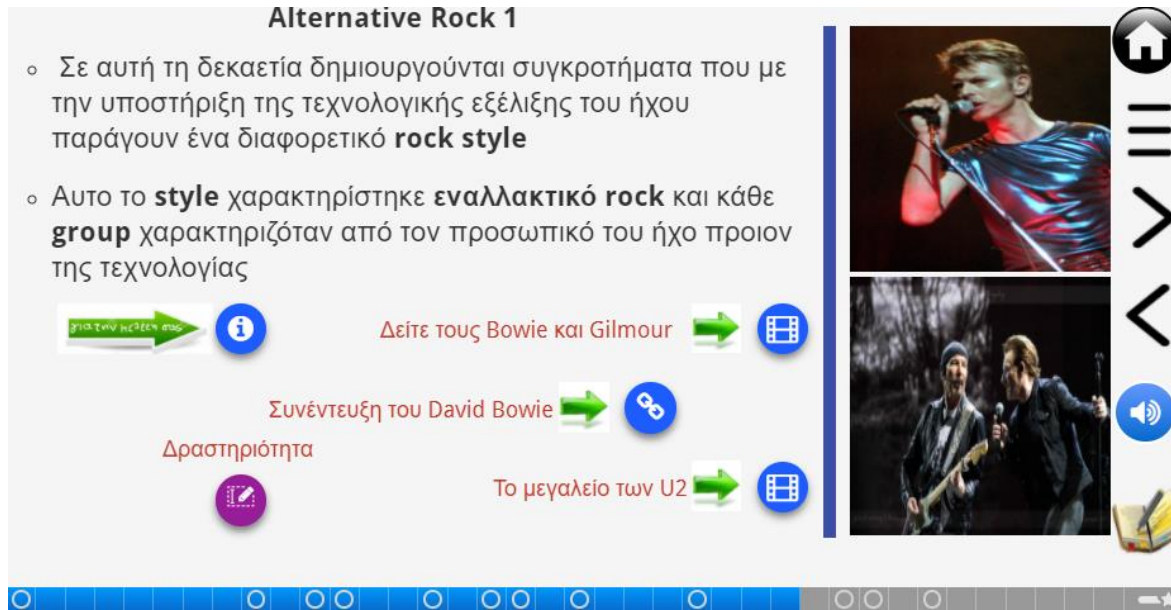
για την μελέτη σου

Δείτε τους Bowie και Gilmour

Συνέντευξη του David Bowie

Δραστηριότητα

Το μεγαλείο των U2

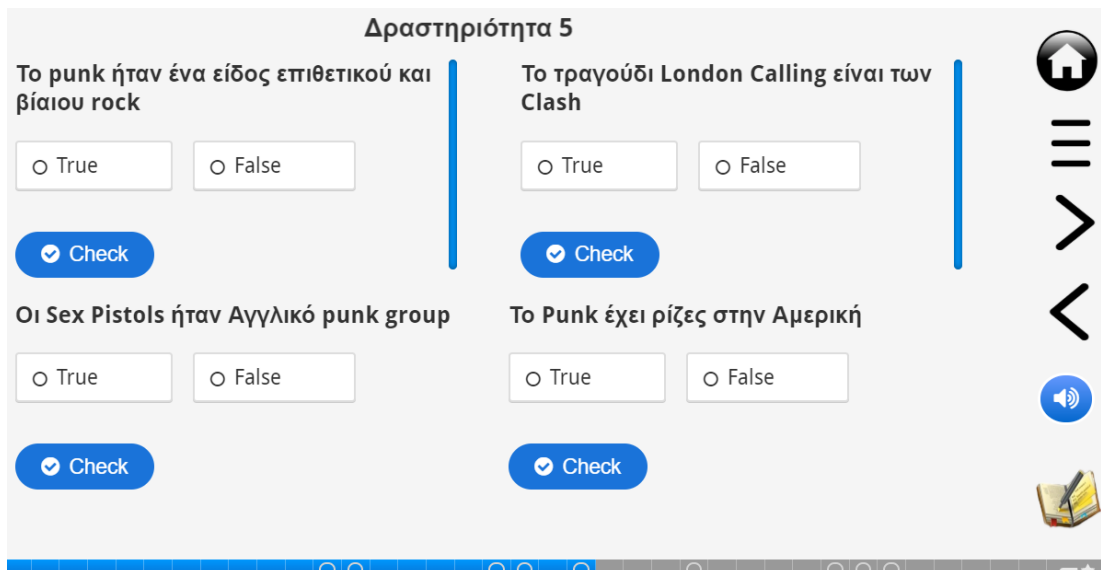

Εικόνα 33: Alternative Rock

Ακολουθούν ενδεικτικές δραστηριότητες

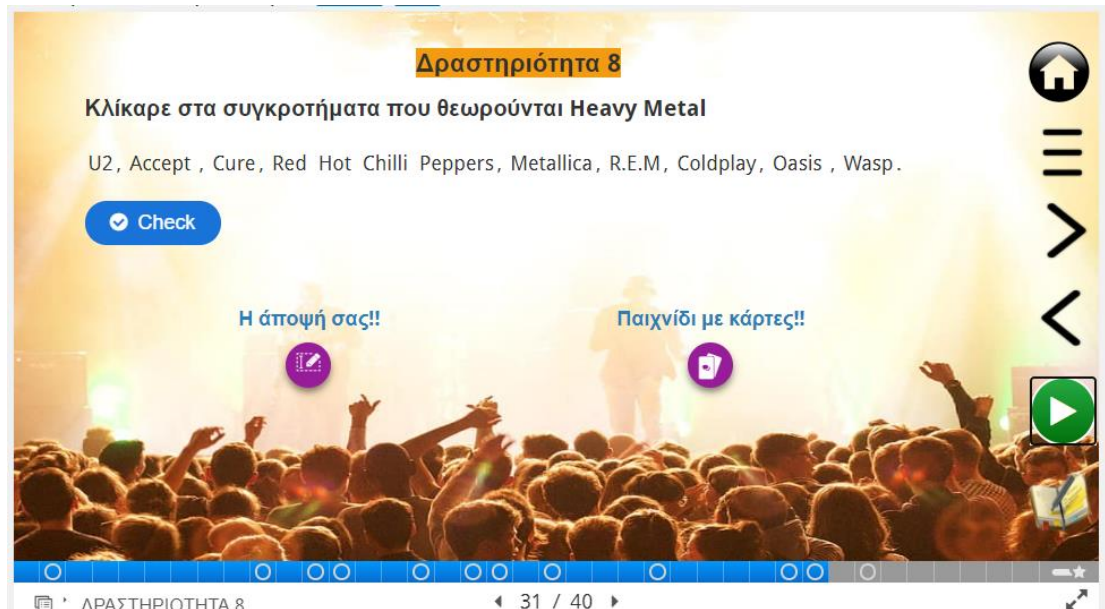
Δραστηριότητα 5

Το punk ήταν ένα είδος επιθετικού και βίαιου rock ☐ True ☐ False ✓ Check	Το τραγούδι London Calling είναι των Clash ☐ True ☐ False ✓ Check
Οι Sex Pistols ήταν Αγγλικό punk group ☐ True ☐ False ✓ Check	Το Punk έχει ρίζες στην Αμερική ☐ True ☐ False ✓ Check

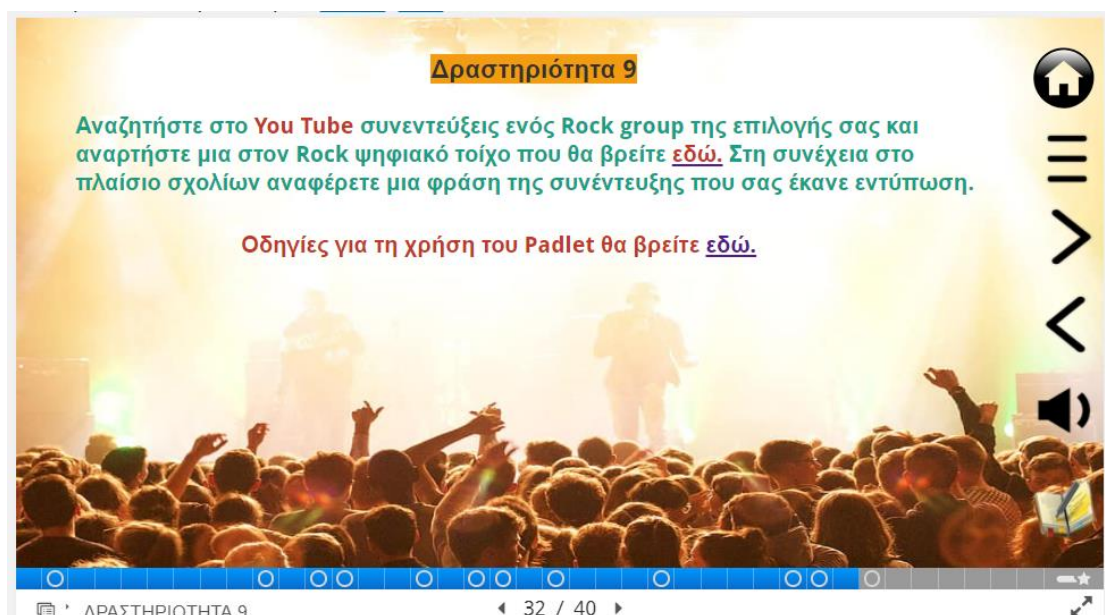

Εικόνα 34 True False

«Κακούρης Χρήστος, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού με τη μέθοδο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης με θέμα την μελέτη της Rock μουσικής στην Ευρώπη και την Αμερική

Εικόνα 35 Mark the Words

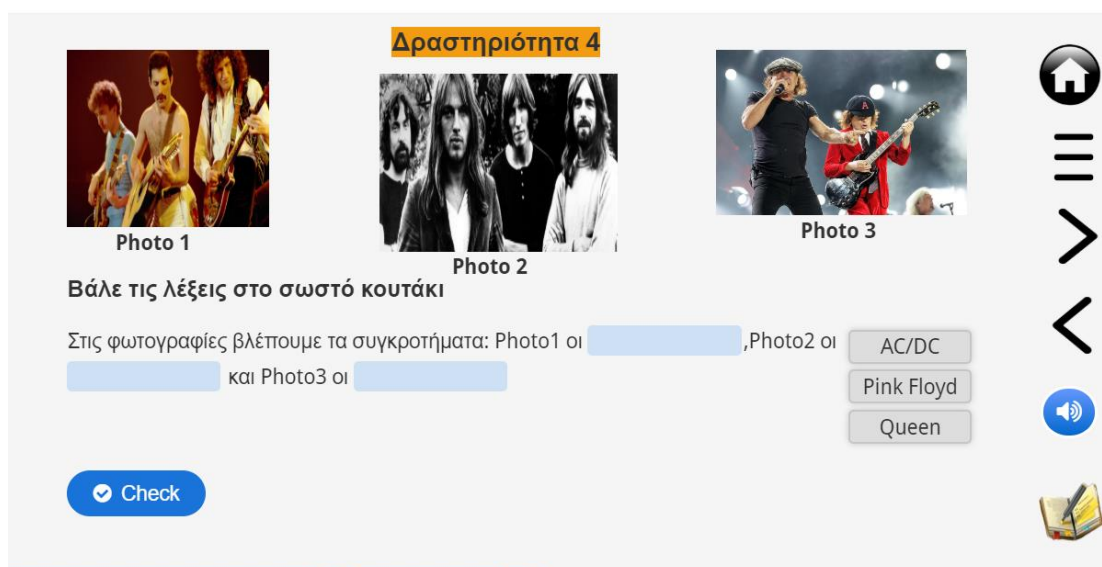

Εικόνα 36 Δραστηριότητα Padlet

«Κακούρης Χρήστος, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού με τη μέθοδο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης με θέμα την μελέτη της Rock μουσικής στην Ευρώπη και την Αμερική»

Εικόνα 37 Interactive video

Εικόνα 38 Drag Text

3.5.5 4^η Διδακτική ενότητα

Στην 4^η Διδακτική ενότητα παρουσιάζεται το πώς ξεκίνησε το Ελληνικό Rock στα μέσα των 60ς, καθώς και η εξέλιξή του μέχρι την δεκαετία των 90ς. Ακολουθούν ενδεικτικές διαφάνειες που βασίζονται στις αρχές που έχουν υιοθετηθεί σε όλη την παρουσίαση του Ε.Υ και έχουν προαναφερθεί.

Εικόνα 39 Η Αρχή του Rock

Rock Groups

- Οι **Forminx** στα μέσα των 60ς με το τραγούδι "**Yanka**" ξεσήκωναν την νεολαία στα χορευτικά parties και έτσι προέκυψε το είδος χορού **"Yanka"**
- Στα μέσα των **60ς** δημιουργούνται οι **Charms, Idols, Olympians, Νοστράδαμος, Persons** και το **1969** εμφανίζεται το κορυφαίο διαχρονικά Ελληνικό **Rock group** οι **Socrates** **Drunk The Conium**

Ένα σπάνιο video των Socrates

The Charms

Γιάννης Σπάθας

Εικόνα 40 Τα πρώτα Ελληνικά Rock groups

Στις εικόνες 39,40,41,42 διαφαίνονται οι αρχές Κατάτμησης, Χωρικής και Χρονικής συνάφειας, Συνοχής και Τροπικότητας.

Οι Rolling Stones στην Αθήνα

- Ένα γεγονός που έμεινε στην ιστορία της **Ελληνικής Rock σκηνής** ήταν η συναυλία των **Rolling Stones** στην Αθήνα στις 17 Απριλίου του 1967
- Οι **M.G.C** άνοιξαν την συναυλία με εξαιρετική παρουσία και όταν εμφανίστηκε ο **Mick Jagger** στη σκηνή έγινε πανζουρλισμός από τους χιλιάδες fun

Η συναυλία των Rolling Stones στην Ελλάδα

Οι Beatles στην Ελλάδα το 1967

Εικόνα 41 Συναυλία των Rolling Stones στην Αθήνα

Rock 80s

- οι αρχές των 80s εμφανίζονται οι **Φατμέ** του Πορτοκάλογλου, οι **Τερμίτες** του Μαχαιρίτσα, οι **Τρύπες** του Αγγελάκα, οι **Λευκή Συμφωνία**, οι **Magic De spell**, οι **Panx Romana** και οι **Sharp Ties** με την Επιτυχία **Get that Beat**

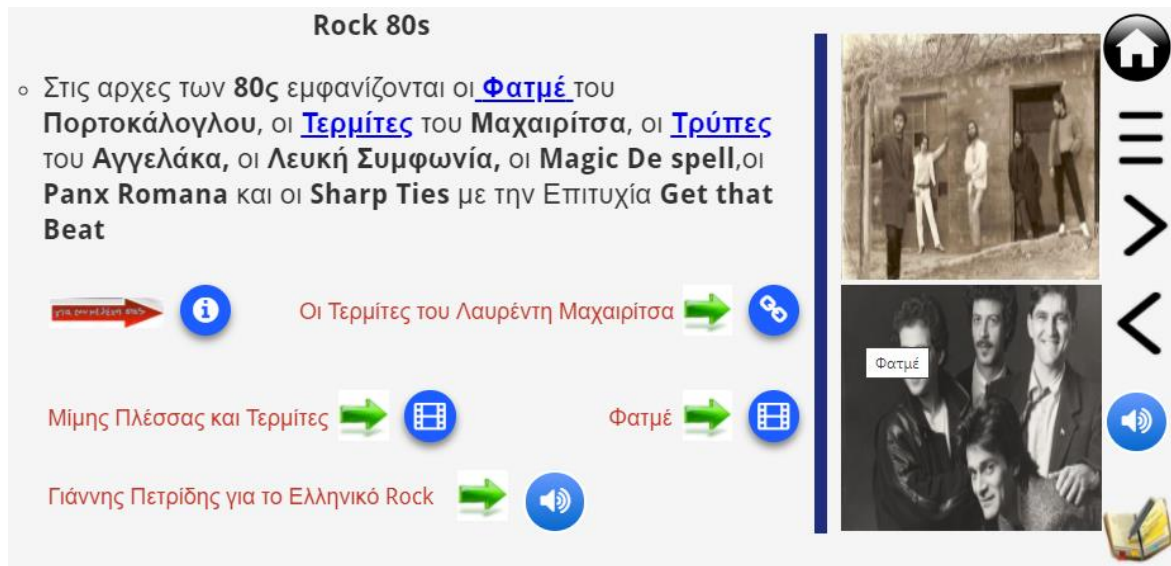
για συνέχισή σου

Οι Τερμίτες του Λαυρέντη Μαχαιρίτσα

Μίμης Πλέσσας και Τερμίτες

Φατμέ

Γιάννης Πετρίδης για το Ελληνικό Rock

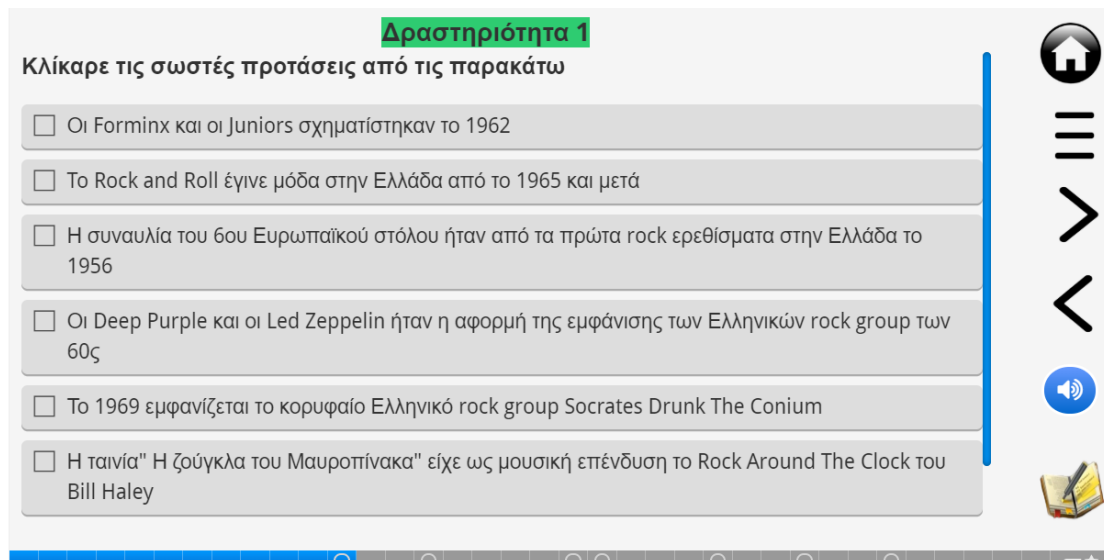
Εικόνα 42 Rock 80s

Ακολουθούν ενδεικτικές δραστηριότητες

Δραστηριότητα 1

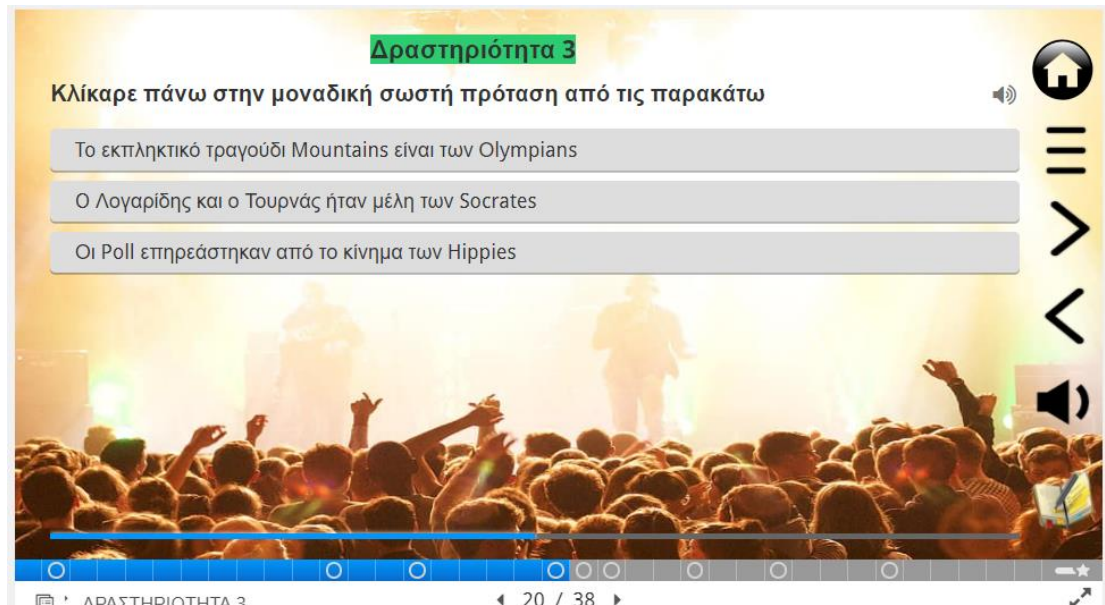
Κλικάρε τις σωστές προτάσεις από τις παρακάτω

- ☐ Οι Forminx και οι Juniors σχηματίστηκαν το 1962
- ☐ Το Rock and Roll έγινε μόδα στην Ελλάδα από το 1965 και μετά
- ☐ Η συναυλία του βου Ευρωπαϊκού στόλου ήταν από τα πρώτα rock ερεθίσματα στην Ελλάδα το 1956
- ☐ Οι Deep Purple και οι Led Zeppelin ήταν η αφορμή της εμφάνισης των Ελληνικών rock group των 60ς
- ☐ Το 1969 εμφανίζεται το κορυφαίο Ελληνικό rock group Socrates Drunk The Conium
- ☐ Η ταινία "Η ζούγκλα του Μαυροπίνακα" είχε ως μουσική επένδυση το Rock Around The Clock του Bill Haley

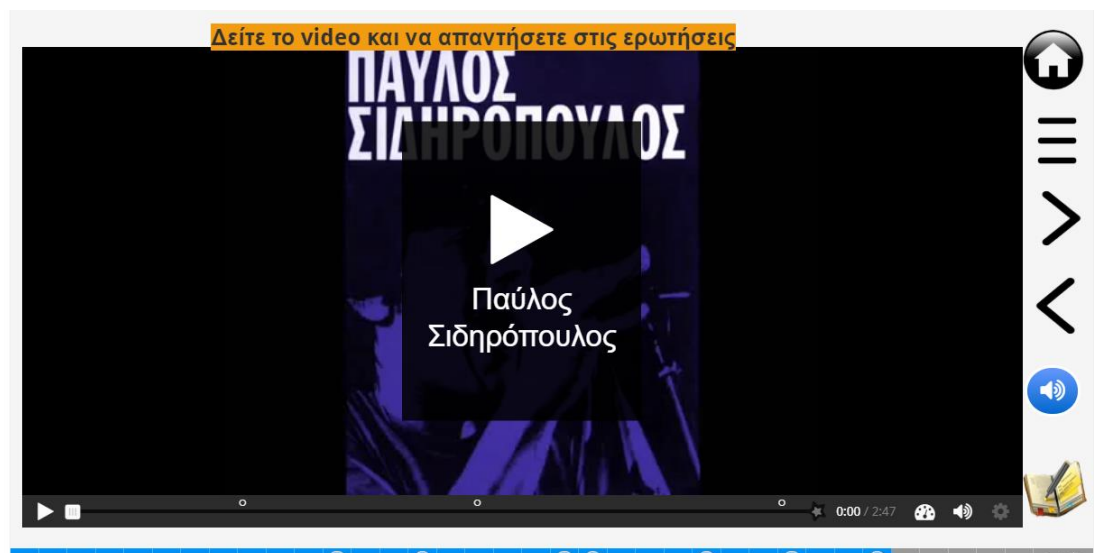

Εικόνα 43 Multiple choice

«Κακούρης Χρήστος, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού με τη μέθοδο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης με θέμα την μελέτη της Rock μουσικής στην Ευρώπη και την Αμερική»

Εικόνα 44 Single choice

Εικόνα 45 Interactive video

Και ο Επίλογος-Σύνοψη

Επίλογος

- Κάπου εδώ τελειώνει το Rock μουσικό μας ταξίδι στο παρελθόν. Το σίγουρο είναι ότι η Rock μουσική επηρέασε και επηρεάστηκε από την παγκόσμια κοινωνία και αποτελεί σημαντικό κομμάτι της ανθρωπίνης εξέλιξης.
- Παρόλες τις διαφορετικές απόψεις όλοι συμφωνούν ότι το Rock υπήρξε ένα φαινόμενο που διδάσκεται σε πολλά Πανεπιστήμια του κόσμου
- Ίσως θα έπρεπε να γίνει και αυτό στην Ελλάδα κάποτε...
- Σας ευχαριστώ για την μελέτη σας και τον χρόνο σας...

FOR THOSE ABOUT TO ROCK WE SALUTE YOU !!!

4. Κεφάλαιο 4^ο: Μεθοδολογία της έρευνας

4.1 Εισαγωγή

Σε αυτό το Κεφάλαιο θα γίνει μια σύντομη θεωρητική προσέγγιση του θέματος της έρευνας και στη συνέχεια θα περιγραφούν η ποιοτική και ποσοτική έρευνα που πραγματοποιήθηκε για τις ανάγκες της παρούσης διπλωματικής εργασίας. Θα περιγραφεί η μεθοδολογία της έρευνας, το δείγμα, τα ερευνητικά ερωτήματα

4.2 Οριοθέτηση

Στην προσπάθεια να δοθεί ένας αντιπροσωπευτικός ορισμός της έρευνας, αναφέρεται ο ορισμός του Tucman «Έρευνα είναι η συστηματική προσπάθεια εξεύρεσης απαντήσεων σε ερωτήματα» (Tucman, 1978, οπ. αναφ. στο Βάμβουκας, 2006). Με την ταχύτατη εξέλιξη της ανθρωπότητας οι καθημερινοί προβληματισμοί και ανησυχίες δημιουργούν την ανάγκη έρευνας, ώστε να δημιουργούνται επιστημονικά δεδομένα πλήρως αποδεδειγμένα. Σε όλα τα επίπεδα βρίσκονται σε εξέλιξη ερευνητικές διαδικασίες οι οποίες προσπαθούν να δώσουν απαντήσεις στα ερευνητικά ερωτήματα που έχουν τεθεί. Ο ερευνητής διατυπώνει με σαφήνεια τα ερευνητικά του ερωτήματα και καταστρώνει την μεθοδολογία της έρευνας.

4.2.1 Στόχοι της έρευνας

Όπως έχει προαναφερθεί ο σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η δημιουργία και η αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού με την μέθοδο της ΕξΑΕ για την μελέτη της Rock μουσικής στην Ευρώπη και την Αμερική. Η έρευνα έχει τους παρακάτω στόχους:

- να διερευνήσει τις γνώσεις και τις απόψεις των μαθητών για την Rock μουσική πριν την δημιουργία του Ε.Υ
- να διερευνήσει τις γνώσεις και τις απόψεις των μαθητών για την Rock μουσική μετά την μελέτη του Ε.Υ
- να διερευνήσει κατά πόσο επέδρασε θετικά το Ε.Υ στην μετάδοση της γνώσης στους μαθητές
- να περιγράψει την αξιολόγηση και αποτίμηση του Ε.Υ από την κριτική ομάδα εκπαιδευτικών.

4.2.2 Τα ερευνητικά ερωτήματα

Τα ερευνητικά ερωτήματα που θα επιχειρήσει να απαντήσει η παρούσα έρευνα είναι:

1. Ποιες οι γνώσεις και οι απόψεις των μαθητών για την δημιουργία και την εξέλιξη της Rock μουσικής πριν από την μελέτη του Ε.Υ;
2. Ποιες οι γνώσεις που αποκόμισαν οι μαθητές μετά την μελέτη του Ε.Υ;
3. Κατά πόσο βοήθησε το Ε.Υ στην μετάδοση και εμπέδωση αυτής της γνώσης;
4. Ποια η αποτίμηση της κριτικής ομάδας των εκπαιδευτικών όσον αφορά το Ε.Υ;

4.2.3 Μεθοδολογία και μέθοδοι έρευνας

Ο Crotty εξετάζοντας το ζήτημα της μεθόδου και της μεθοδολογίας από μια ευρύτερη προοπτική τοποθετεί αυτές ανάμεσα σε άλλες δύο βασικές έννοιες που συνδέονται με την ερευνητική διαδικασία ως ακολούθως:

- **Μέθοδοι:** οι τεχνικές ή οι διαδικασίες που χρησιμοποιούνται για τη συλλογή και ανάλυση των δεδομένων που σχετίζονται με κάποιο ερευνητικό ερώτημα ή υπόθεση.
- **Μεθοδολογία:** η στρατηγική, το σχέδιο δράσης, η διαδικασία, ή ο σχεδιασμός που βρίσκεται πίσω από την επιλογή και τη χρήση των συγκεκριμένων μεθόδων και συνδέοντας την επιλογή και τη χρήση των μεθόδων με τα επιθυμητά αποτελέσματα.
- **Θεωρητική προοπτική:** η φιλοσοφική στάση που πληροφορεί τη μεθοδολογία και, συνεπώς, παρέχει ένα πλαίσιο για τη διαδικασία και τη θεμελίωση της λογικής και των κριτηρίων της.
- **Επιστημολογία:** η θεωρία της γνώσης που ενσωματώνεται στη θεωρητική προοπτική και ως εκ τούτου στη μεθοδολογία. (Crotty,1998).

Μια ακόμη θεωρητική προσέγγιση του όρου μεθοδολογία της έρευνας δίνεται και από τον Δημητρώπουλο ο οποίος αναφέρει ότι η μεθοδολογία έρευνας αναφέρεται στις παραμέτρους της ερευνητικής προσπάθειας του ερευνητή, οι οποίες αφορούν στις γενικές μεθοδολογικές προσεγγίσεις, στις μεθόδους, στις τεχνικές, στα μέσα, στα υλικά και στις διαδικασίες που θα επιλέξει για την διεξαγωγή της έρευνάς του (Δημητρώπουλος,2004).

4.2.3 Είδη έρευνας

Υπάρχουν διάφοροι τύποι έρευνας όπως η ποσοτική έρευνα (Quantitative Analysis), η ποιοτική έρευνα (Qualitative Analysis), η έρευνα δράσης και η εθνογραφική έρευνα. Στην παρούσα εργασία επιλέχθηκε η ποιοτική έρευνα για την ομάδα των μαθητών, γιατί κρίθηκε ότι με την παράθεση απόψεων και γνώσεων για την Rock μουσική προηγείται το «πώς» και το «γιατί». Θεωρήθηκε ότι έτσι θα υπάρξει πιο σαφή περιγραφή του υπό διερεύνηση θέματος και πιο αποτελεσματική αποτίμηση. Για την αποτίμηση του Ε.Υ από την πλευρά της κριτικής ομάδας των εκπαιδευτικών επιλέχθηκε η ποσοτική έρευνα γιατί θεωρήθηκε ότι έτσι θα επιτευχθούν καλύτερα και πιο αντιπροσωπευτικά αποτελέσματα.

Αυτό που θα μπορούσε κάποιος να παρατηρήσει κατά την διάρκεια της ανεύρεσης ενός ορισμού της ποιοτικής έρευνας μέσα από την βιβλιογραφία, είναι ότι δύσκολα θα μπορούσε να αποδώσει επακριβώς αυτή την ερμηνεία. Και μάλλον αυτό συμβαίνει γιατί στη προκείμενη περίπτωση δεν έχουμε αριθμούς και ποσά με τα οποία ασχολείται η ποσοτική έρευνα.

Η ποιοτική έρευνα είναι μια πλαισιοθετημένη δραστηριότητα (situated activity), η οποία τοποθετεί τον παρατηρητή στον κόσμο. Αυτή συνίσταται σε ένα σύνολο ερμηνευτικών και υλικών πρακτικών, οι οποίες κάνουν τον κόσμο ορατό. Αυτές οι πρακτικές μετασχηματίζουν τον κόσμο. Μετατρέπουν τον κόσμο σε μια σειρά από αναπαραστάσεις του εαυτού, συμπεριλαμβανομένων των σημειώσεων πεδίου, των συνεντεύξεων, των συνομιλιών, των φωτογραφιών, των μαγνητοφωνήσεων και των σημειώσεων σε ημερολόγια. Σε αυτό το επίπεδο, η ποιοτική έρευνα περιλαμβάνει μια ερμηνευτική, νατουραλιστική προσέγγιση στον κόσμο. Αυτό σημαίνει ότι οι ποιοτικοί ερευνητές μελετούν τα πράγματα στο φυσικό τους πλαίσιο, επιχειρώντας να δώσουν νόημα ή να ερμηνεύσουν τα φαινόμενα με όρους των νοημάτων που οι άνθρωποι δίνουν σε αυτά (Denzin & Lincoln, 2005 οπ. αναφ. Κολοκυθά & Συννεφάκης σελ.60).

Η Willing αναφέρει ότι ποιοτική έρευνα είναι η έρευνα που δίνει έμφαση και εστιάζεται στο νόημα και όχι στη συμπεριφορά των ανθρώπων. Οι ποιοτικοί ερευνητές, σύμφωνα με την Willing ενδιαφέρονται για το νόημα, για τον τρόπο που οι άνθρωποι βιώνουν τα γεγονότα (Willing, 2001. οπ. αναφ. Ίσαρη, Πουρκός, 2015: Εισαγωγή στην ποιοτική έρευνα). Η ποιοτική μέθοδος προσδιορίζεται ως περιγραφική, κατανοούσα, ιδιογραφική (ονομάζεται έτσι γιατί

αναφέρεται στην περιγραφή, ερμηνεία και κατανόηση καταστάσεων και διαδικασιών που αφορούν το άτομο) ή ερμηνευτική». (Ισαρη & Πουρκός, 2015).

Η ποιοτική έρευνα αφορά την περιγραφή των συστατικών ιδιοτήτων μιας οντότητας (φαινομένου), σε αντιδιαστολή με την ποσοτική έρευνα που εδράζεται στον καθορισμό του ποσοτικού μεγέθους αυτής της οντότητας ή του βαθμού συνάφειας μεταξύ προκαθορισμένων, διακριτών του πτυχών ή διαστάσεων (μεταβλητών). Ο στόχος των περισσότερων ποιοτικών ερευνητών είναι να προσφέρουν πλούσιες ή «πυκνές», σύμφωνα με τον Geertz περιγραφές του υπό διερεύνηση φαινομένου. (Geertz 2003, οπ. αναφ. στον ιστοτοπο https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/5818/3/02_chapter_01.pdf σελ.4).

4.2.4 Ανάλυση περιεχομένου

Η ανάλυση περιεχομένου στην ποιοτική έρευνα είναι μια απλοποιημένη και γρήγορη μέθοδος η οποία αφορά λιγότερο το ύφος του κειμένου και περισσότερο τις εκφραζόμενες ιδέες. Χαρακτηρίζεται από το γεγονός ότι οι αναλύόμενες ενότητες δεν είναι συνήθως λέξεις αλλά έννοιες (Τζάνη, 2005 οπ. αναφ. Κολοκυθά & Συννεφάκης σελ 63). Σύμφωνα με τον Bardin η ανάλυση περιεχομένου είναι ένα σύνολο από τεχνικές ανάλυσης της επικοινωνίας μέσα από συστηματικές και αντικειμενικές διαδικασίες περιγραφής του περιεχομένου των μηνυμάτων, για να εξάγουμε τις ενδείξεις εκείνες που θα μας επιτρέψουν να καταλήξουμε σε συμπεράσματα για γνώσεις σχετικές με τις συνθήκες παραγωγής-υποδοχής αυτών των μηνυμάτων (Bardin, 1986). Στην συγκεκριμένη έρευνα επιχειρήθηκε να συμπεστεί το πλήθος των λέξεων των κειμένων σε λιγότερες κατηγορίες περιεχομένου, με συγκεκριμένους κανόνες κωδικοποίησης, ώστε να εξαχθούν όσο το δυνατόν πιο αξιόπιστα συμπεράσματα.

Οι κατηγορίες στις οποίες θα κωδικοποιήθηκαν τα κείμενα της έρευνας επιδιώχθηκε να είναι:

- **σαφείς και διακριτές**
- **αμοιβαία αποκλειόμενες**, έτσι ώστε τα κείμενα να κωδικοποιούνται μονοσήμαντα και χωρίς παρερμηνείες
- **εξαντλητικές**, δηλαδή όλα τα δεδομένα να ταιριάζουν σε κάποια από τις κατηγορίες που έχουν επιλεγεί.

Στην συγκεκριμένη ποιοτική έρευνα επιλέχθηκε ως μονάδα ανάλυσης η πρόταση γιατί θεωρήθηκε ότι έτσι τα αποτελέσματα θα είναι πιο αντιπροσωπευτικά.

4.2.5 Το δείγμα της έρευνας

Στην διαδικασία επιλογής του δείγματος τέθηκε το θέμα των κριτηρίων επιλογής των μαθητών. Σύμφωνα με τον αρχικό προβληματισμό, δηλαδή τι γνωρίζουν οι σημερινοί νέοι για την Rock μουσική, επιλέχθηκαν πέντε μαθητές από την Β Λυκείου Μελεσών. Τα κριτήρια επιλογής ήταν η πολύ καλή γνώση της Αγγλικής γλώσσας, η κατοχή και χρήση ηλεκτρονικού υπολογιστή και η προσωπική διάθεση για μελέτη και δημιουργικότητα. Το προφίλ του δείγματος και η κωδικοποίηση των μαθητών φαίνεται στον παρακάτω πίνακα:

Κωδικός μαθητή	Ηλικία	Γνώση Αγγλικής	Χρήση Η/Υ	Σχολική τάξη
m120	18	Πολύ καλή	Πολύ καλή	B1
m220	18	Πολύ καλή	Πολύ καλή	B1
m320	18	Πολύ καλή	Πολύ καλή	B2
m420	18	Πολύ καλή	Πολύ καλή	B3
m520	18	Πολύ καλή	Πολύ καλή	B3

Πίνακας 1: Το δείγμα μαθητών της έρευνας

4.2.6 Συλλογή των δεδομένων (I)

Η διαδικασία της συλλογής των δεδομένων ξεκίνησε τον Μάιο του 2020 με την πρώτη συγκέντρωση των μαθητών στο σχολείο μετά από καιρό. Είχε προηγηθεί μια διερευνητική συζήτηση του ερευνητή με δημοσιογράφους και μουσικούς που έχουν γαλουχηθεί με την Rock μουσική με σκοπό την εστίαση των συνεντεύξεων στα ερευνητικά ερωτήματα. Οι ερωτήσεις που κλήθηκαν να απαντήσουν οι μαθητές διαφαίνονται στους άξονες της έρευνας. Οι μαθητές ενημερώθηκαν για τις λεπτομέρειες της έρευνας και δημιουργήθηκε κοινός λογαριασμός ηλεκτρονικού ταχυδρομείου για την εύκολη και γρήγορη επικοινωνία. Την ίδια ημέρα πραγματοποιήθηκε ημιδομημένη συνέντευξη με τον καθένα ξεχωριστά, στην οποία προτιμήθηκε η καταγραφή των απαντήσεων να γίνει ταυτόχρονα στον ηλεκτρονικό υπολογιστή για εξοικονόμηση χρόνου. Δημιουργήθηκαν έτσι τα πέντε πρώτα αρχεία word με τίτλους τους κωδικούς των μαθητών, στα οποία ήταν καταγεγραμμένες οι γνώσεις και οι απόψεις τους για την Rock μουσική πριν από την μελέτη του Ε.Υ.

Ακολούθως δόθηκε στους μαθητές άμεση πρόσβαση στην πλατφόρμα [Chamilo](#), ώστε να αρχίσουν να μελετούν το μάθημα όποια χρονική στιγμή ήθελαν στην διάρκεια της εβδομάδας. Παράλληλα πραγματοποιήθηκε παρουσίαση του μαθήματος στο σχολείο στην αίθουσα πληροφορικής, ώστε να δοθεί και η απαιτούμενη ανατροφοδότηση για καλύτερα αποτελέσματα. Στην παρουσίαση συμμετείχε και η κριτική ομάδα των καθηγητών.

Για τις ανάγκες της έρευνας έγινε η κατηγοριοποίηση των γνώσεων-απόψεων των μαθητών με βάση τους παρακάτω άξονες, οι οποίοι δημιουργήθηκαν με βάση τα ερευνητικά ερωτήματα.

4.2.7 Οι άξονες και τα βασικά αντικείμενα

Ακολουθούν οι πίνακες με τους άξονες με τα βασικά αντικείμενα όπως αυτά ορίστηκαν από τον ερευνητή.

1 ^{ος} άξονας: Γνώση Rock συγκροτημάτων	
Γνώση Rock n Roll καλλιτεχνών	GNOSI_RNR_GROUP
Γνώση προέλευσης RNR	GNOSI_RNR_ORIGIN
Γνώση Folk Rock καλλιτεχνών	GNOSI_FOLK_GROUP
Γνώση Beatles, Rolling Stones	GNOSI_BEATLES_STONES
Γνώση Hard Rock συγκροτημάτων	GNOSI_HARD_ROCK_GROUP
Γνώση Heavy Metal συγκροτημάτων	GNOSI_HEAVY_METAL_GROUP
Γνώση Punk συγκροτημάτων	GNOSI_PUNK_GROUP
Γνώση Alternative συγκροτημάτων	GNOSI_ALTERNATIVE_GROUP

2 ^{ος} άξονας: Γνώση Rock τραγουδιών	
Γνώση Rock n Roll τραγουδιών	GNOSI_RNR_SONGS
Γνώση Folk Rock τραγουδιών	GNOSI_FOLK_SONGS
Γνώση Hard Rock τραγουδιών	GNOSI_HARD_ROCK_SONGS
Γνώση Heavy Metal τραγουδιών	GNOSI_HEAVY_METAL_SONGS
Γνώση Punk τραγουδιών	GNOSI_PUNK_SONGS
Γνώση Alternative τραγουδιών	GNOSI_ALTERNATIVE_SONGS

3 ^{ος} άξονας: Γνώση σημαντικών γεγονότων συνδεδεμένων με την Rock	
Γνώση Woodstock Festival	GNOSI_WOODSTOCK
Γνώση Monterey Festival	GNOSI_MONTEREY
Γνώση άλλων γεγονότων	GNOSI_OTHER_EVENT

4 ^{ος} άξονας: Γνώση Ελληνικού Rock	
Γνώση ελληνικών Rock συγκροτημάτων	GNOSI_GREEK- ROCK- GROUP
Γνώση ελληνικών Rock τραγουδιών	GNOSI_GREEK- ROCK_ SONGS
Γνώση Ελλήνων Rock καλλιτεχνών	GNOSI_GREEK_ ROCK_ SINGERS
Γνώση προέλευσης ελληνικού Rock	GNOSI_GREEK_ ROCK_ ORIGIN

5 ^{ος} άξονας: Απόψεις-Προσδοκίες-Κίνητρα	
Εκπεφρασμένες απόψεις μαθητών	ASPECT
Προσδοκίες-κίνητρα μαθητών	ASPIRATION_MOTIVATION
Άλλο	OTHER

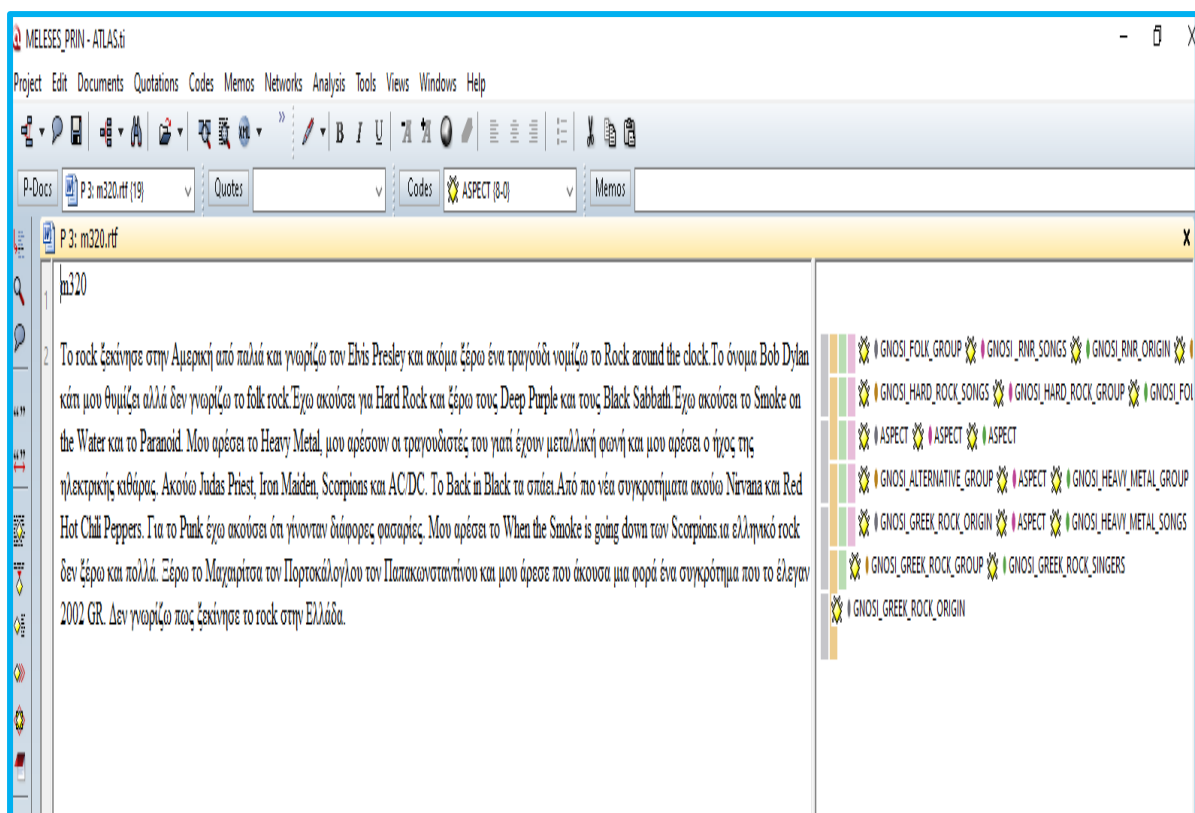
Πίνακας 2: Άξονες και βασικά αντικείμενα

4.2.8 Κωδικοποίηση των δεδομένων

Όπως προαναφέρθηκε για την επεξεργασία των κειμένων των μαθητών χρησιμοποιήθηκε η ποιοτική ανάλυση περιεχομένου και ως μονάδα ανάλυσης επιλέχθηκε η πρόταση. Για την ανάλυση του περιεχομένου των κειμένων χρησιμοποιήθηκε το ειδικό λογισμικό **Atlas-ti**. Οι αρχικές συνεντεύξεις των μαθητών αποθηκεύτηκαν σε μορφή εμπλουτισμένου κειμένου **rtf (Rich Text Format)** και έτσι μεταφορτώθηκαν στο πρώτο αρχείο **Atlas**. Ακολούθως έγινε η κωδικοποίηση των κειμένων των μαθητών, αντιστοιχίζοντας κάθε πρόταση του κειμένου σε ένα άξονα και ένα βασικό αντικείμενό του.

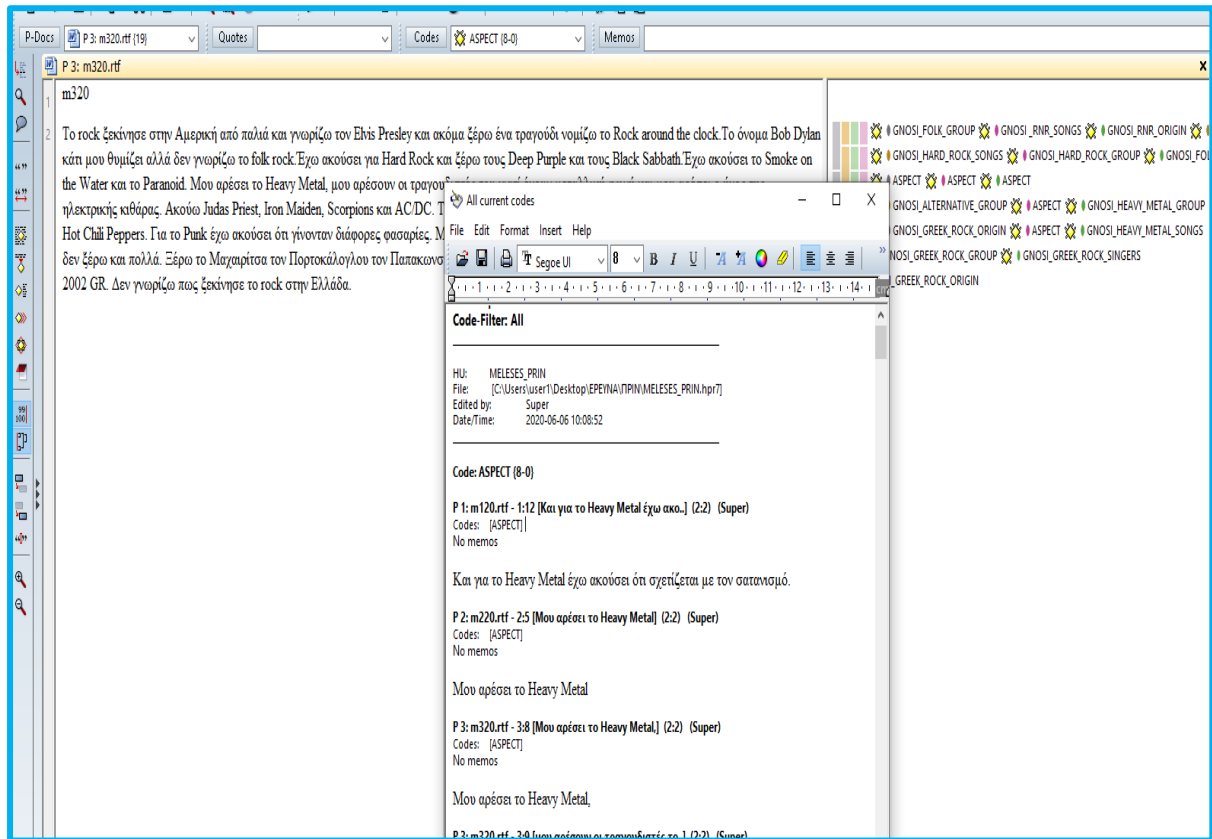
«Οι άξονες αποτελούν ένα είδος κωδικοποίησης που δημιουργήθηκαν προκειμένου να ολοκληρωθεί η επεξεργασία των γραπτών κειμένων. Η βασική ιδέα της ανάλυσης του περιεχομένου συνίσταται στην ταξινόμηση των στοιχείων ενός κειμένου σ' έναν ορισμένο αριθμό κατηγοριών, εκ των προτέρων καθορισμένων. Οι κατηγορίες αυτές αποτελούν το πλαίσιο ταξινόμησης, τις «θυρίδες» όπως αλλιώς ονομάζονται. Αποτελούν απλά τα πλαίσια της ανάλυσης του περιεχομένου» (Τζάνη, 2005 οπ. αναφ. Κολοκυθά, Συννεφάκης 2020,σελ.70).

Σύμφωνα με τις γνώσεις που αποκτήθηκαν από την μελέτη της μεθοδολογίας της έρευνας, οι άξονες που παρουσιάστηκαν στην προηγούμενη υποενότητα κατηγοριοποιήθηκαν σύμφωνα με τους κανόνες της **αντικειμενικότητας** (objectivity), **εξαντλητικότητας** (exhaustivity), **καταλληλότητας** (correctness) και **αμοιβαίου αποκλεισμού** (exclusivity) (Βάμβουκας, 2000). Ακολουθούν δυο ενδεικτικές εικόνες αρχείων **Atlas-ti** όπου φαίνονται κείμενο και κωδικοποίηση καθώς και μέρος της εξαγωγής αποτελεσμάτων.

Εικόνα 46: Αρχείο Atlas

Διαφαίνεται η κωδικοποίηση του κειμένου με μονάδα ανάλυσης την πρόταση.

Εικόνα 47: Αρχείο Atlas Output

Διαφαίνεται στην εικόνα ο τρόπος εξαγωγής αποτελεσμάτων στο λογισμικό Atlas-ti.

5. Κεφάλαιο 5ο: Παρουσίαση και ανάλυση των αποτελεσμάτων

5.1.1 1^{ος} άξονας: Γνώσεις των μαθητών για την προέλευση του Rock and Roll, για τα rock συγκροτήματα και τους Rock τραγουδιστές.

Στην υποενότητα αυτή παρουσιάζονται οι αρχικές γνώσεις και απόψεις των μαθητών σχετικά με το Rock and Roll και τα συγκροτήματα Hard Rock, Heavy Metal, Punk Rock και Alternative Rock.

5.1.1.1 Γνώση Rock η Roll καλλιτεχνών

Από ότι προέκυψε οι μαθητές γνωρίζουν μόνο τον Elvis Presley και δεν αναφέρονται σε κάποιο άλλο όνομα.

Ξέρω τον Elvis Presley που άρεσε στις κοπέλες (m120)

και έχω ακούσει πολλά για τον Elvis Presley (m220)

και γνωρίζω τον Elvis Presley (m320)

και έχω ακούσει πολλά για το Elvis Presley (m420)

5.1.1.2 Γνώση προέλευσης Rock and Roll

Οι περισσότεροι από τους μαθητές γνωρίζουν ότι το R&R γεννήθηκε στην Αμερική.

Από ότι γνωρίζω το Rock and Roll γεννήθηκε στην Αμερική (m120)

Νομίζω ότι το Rock and Roll ξεκίνησε στην Αμερική πολύ παλιά (m220)

Το rock ξεκίνησε στην Αμερική από παλιά (m320)

Γνωρίζω ότι το rock and Roll ξεκίνησε στην Αμερική πολύ παλιά (m420)

Δεν γνωρίζω κάτι για το Rock and Roll (m520)

5.1.1.3 Γνώση Folk Rock καλλιτεχνών

Οι μαθητές από τους καλλιτέχνες του Folk Rock γνωρίζουν μόνο τον Bob Dylan.

Έχω ακούσει τον Bob Dylan μια φορά στο ραδιόφωνο (m120)

Δεν μου λέει κάτι το Folk Rock αλλά το όνομα Bob Dylan μου είναι γνωστό (m220)

Το όνομα Bob Dylan κάτι μου θυμίζει (m320)

αλλά δεν γνωρίζω το folk rock (m320)

αλλά ξέρω τον Bob Dylan (m420)

Ξέρω τον Bob Dylan (m520)

5.1.1.4 Γνώση Beatles-Rolling Stones

Δύο μόνο μαθητές αναφέρθηκαν στα διάσημα συγκροτήματα των Beatles και των Rolling Stones χωρίς να γνωρίζουν όμως την μεγάλη συμβολή τους στην εξέλιξη της Rock μουσικής.

Γνωρίζω τους Beatles και τους Rolling Stones (m220)

Μου αρέσουν οι Beatles και οι Rolling Stones. (m420)

5.1.1.5 Γνώση Hard Rock συγκροτημάτων

Οι μαθητές μάλλον αναμενόμενα γνώριζαν τους Deep Purple, Led Zeppelin και λιγότερο τους Black Sabbath.

Ξέρω τους Led Zeppelin και τους Deep Purple. (m120)

Έχω ακούσει για Hard Rock και ξέρω τους Deep Purple και τους Black Sabbath. (m320)

Ξέρω από Hard Rock τους Deep Purple και τους Led Zeppelin (m420)

Από Hard Rock γνωρίζω τους Deep Purple αλλά ακόμα καλύτερα τους Led Zeppelin (m520)

τους Deep Purple και τους Led Zeppelin (m220)

5.1.1.6 Γνώση Heavy Metal συγκροτημάτων

Οι μαθητές στην πλειοψηφία τους έδειξαν να έχουν κάποια γνώση των κλασσικών Heavy Metal groups όπως οι Iron Maiden, Scorpions, Metallica, AC/DC και ένας μόνο ανέφερε τους Judas Priest και Guns and Roses.

Από Heavy Metal ξέρω τους Iron Maiden τους Scorpions τους Metallica και τους AC/DC (m120)

και από συγκροτήματα ξέρω τους Iron Maiden, Scorpions, Metallica, Guns and Roses και AC/DC (m220)

Ακούω Judas Priest, Iron Maiden, Scorpions και AC/DC (m320)

Δεν γνωρίζω κάτι για το Heavy Metal και το Punk Rock (m420)

Μου αρέσουν οι Metallica, Scorpions, Iron Maiden (m520)

5.1.1.7 Γνώση Punk συγκροτημάτων

Οι μαθητές δεν γνώριζαν κάτι για Punk συγκροτήματα εκτός από έναν που ανέφερε τους Sex Pistols.

Για την Punk δεν γνωρίζω τίποτα (m120)

Από Punk ξέρω τους Sex Pistols που έκαναν όλο φασαρίες. (m220)

Δεν ξέρω κάτι για Punk rock (m520)

5.1.1.8 Γνώση Alternative συγκροτημάτων

Οι μαθητές έδειξαν να γνωρίζουν κάποια εναλλακτικά νεότερα συγκροτήματα όπως οι Red Hot Chili Peppers, U2, Oasis, Nirvana ενώ εντύπωση μας προκάλεσε ότι σε αυτήν την κατηγορία ένας μαθητής ανέφερε τους Pink Floyd και τους Queen.

αλλά από νέο Rock ξέρω τους U2, Oasis και Red Hot Chili Peppers (m120)

Από καινούργια rock γνωρίζω τους U2, Red Hot Chili Peppers, Queen και Pink Floyd. (m220)

Από πιο νέα συγκροτήματα ακούω Nirvana και Red Hot Chili Peppers. (m320)

5.1.2 2^{ος} άξονας: Γνώση Rock and Roll, Folk, Hard Rock, Heavy Metal, Punk, και Alternative τραγουδιών.

5.1.2.1 Γνώση Rock and Roll τραγουδιών

Οι μαθητές δεν γνώριζαν κάποια Rock and Roll τραγούδια εκτός από δύο που ανέφεραν το Rock around the Clock.

Έχω ακούσει το Rock around the Clock σε ένα party (m120)

και ακόμα ξέρω ένα τραγούδι νομίζω το Rock around the clock (m320)

Δεν γνωρίζω κάποια τραγούδια rock and Roll (m420)

ούτε γνωρίζω Rock and Roll τραγούδια. (m520)

5.1.2.2 Γνώση Folk Rock τραγουδιών

Και σε αυτήν την κατηγορία δεν υπήρχαν ιδιαίτερες γνώσεις εκτός από δύο μαθητές που ανέφεραν τα τραγούδια Blowing in the Wind και Mrs Tambourine Man.

και μου άρεσε ένα τραγούδι του το Blowing in the Wind. (m120)

και επίσης ξέρω ένα τραγούδι του Bob Dylan το M'rs Tambourine Man. (m420)

και έχω ακούσει τραγούδια του αλλά δεν ξέρω τους τίτλους. (m520)

5.1.2.3 Γνώση Hard Rock τραγουδιών

Οι μαθητές ανέφεραν ότι γνώριζαν τραγούδια Hard Rock αλλά δεν ήξεραν τους τίτλους αλλά γνώριζαν το Smoke on the Water το Paranoid και ένας ανέφερε το Stairway to Heaven.

Τραγούδια έχω ακούσει πολλά αλλά δεν γνωρίζω τους τίτλους (m220)

Όμως θυμάμαι το Smoke on the Water και το Paranoid. (m220)

Έχω ακούσει το Smoke on the Water και το Paranoid (m320)

Γνωρίζω από τους Led Zeppelin το τραγούδι Stairway to Heaven και από τους Deep Purple το Smoke on the Water (m420) .

Από τραγούδια έχω ακούσει πολλά αλλά δεν ξέρω ποιος λέει τι (m520)

5.1.2.4 Γνώση Heavy Metal τραγουδιών

Από ότι προέκυψε οι μαθητές είχαν ακούσει τραγούδια Heavy Metal αλλά δεν ήξεραν τους τίτλους εκτός από δύο που ανέφεραν τα When the Smoke is going down και Wind of Change

και έχω ακούσει πολλά Heavy Metal τραγούδια αλλά δεν γνωρίζω τους τίτλους. (m120)

Μου αρέσει το When the Smoke is going down των Scorpions (m320)

και ξεχωρίζω το τραγούδι Wind of change των Scorpions. (m520)

5.1.2.5 Γνώση Punk Rock τραγουδιών

Οι μαθητές δεν γνώριζαν κάποιο τραγούδι της Punk Rock.

5.1.2.6 Γνώση Alternative τραγουδιών

Οι μαθητές δεν γνώριζαν κάποιο τραγούδι της Alternative Rock.

5.1.3 3^{ος} άξονας: Γνώση σημαντικών γεγονότων συνδεδεμένων με την Rock

5.1.3.1 Γνώση Woodstock Festival

Οι μαθητές είχαν μια σχετική γνώση για το τι έγινε στο Woodstock και ένας από αυτούς ανέφερε την κοινωνική και πολιτική διάσταση της συναυλίας καθώς και την συμμετοχή του Bob Dylan.

Γνωρίζω ότι στο Woodstock είχαν μαζευτεί πολλοί ροκάδες και έγινε χαμός (m120)

Κάτι έχω ακούσει για το Woodstock νομίζω ήταν μια μεγάλη συναυλία. (m220)

Έχω ακούσει για το Woodstock ότι ήταν ένα συνδικαλιστικό κίνημα με τραγούδια του Bob Dylan (m420)

5.1.3.2 Γνώση Monterey Festival

Οι μαθητές δεν γνώριζαν κάτι για το μουσικό φεστιβάλ που έγινε στο Monterey και ουσιαστικά ήταν ο προάγγελος του Woodstock.

5.1.3.3 Γνώση άλλων γεγονότων

Οι μαθητές δεν γνώριζαν κάποιο άλλο γεγονός που να συνδέεται με την Rock.

5.1.4 4^{ος} άξονας: Γνώση Ελληνικών Rock συγκροτημάτων, ελληνικών Rock τραγουδιών, σημαντικών Ελλήνων Rock καλλιτεχνών και γνώση προέλευσης του ελληνικού Rock.

5.1.4.1 Γνώση ελληνικών Rock συγκροτημάτων

Οι μαθητές δεν γνώριζαν παλαιότερα ελληνικά Rock συγκροτήματα εκτός από έναν που είχε ακούσει απλά τους Τερμίτες και τους Φατμέ και έναν ο οποίος ανέφερε τους 2002 GR. Από νεότερα συγκροτήματα αναφέρθηκαν οι Πυξ Λαξ, Τρύπες και Ξύλινα σπαθιά.

Από ελληνικό rock δεν ξέρω πολλά πράγματα (m120)

Ακούω Ελληνικό rock και μου αρέσουν οι Πυξ Λαξ, οι Τρύπες, τα Ξύλινα σπαθιά (m220)

Από παλιά συγκροτήματα κάτι έχω ακούσει για τους Φατμέ και τους Τερμίτες. (m220)

και μου άρεσε που άκουσα μια φορά ένα συγκρότημα που το έλεγαν 2002 GR (m320)

Από παλιά συγκροτήματα δεν γνωρίζω (m420)

Δεν γνωρίζω παλιά συγκροτήματα Ελληνικού rock (m520)

5.1.4.2 Γνώση ελληνικών Rock τραγουδιών

Οι μαθητές ανέφεραν κάποια ελληνικά Rock τραγούδια που γνώριζαν. Αυτά τα τραγούδια είναι πιο πρόσφατα. Από παλιά ελληνικά rock δεν ανέφεραν κάτι.

και μου αρέσουν τα τραγούδια Βικτώρια, Χαιρετίσματα, Ταξιδιάρια ψυχή, Να με Αγαπάς , Ανόητες αγάπες. (m220)

Μου αρέσουν τα τραγούδια Στην Κ του Σιδηρόπουλου, Κουρσάρος του Παπακωνσταντίνου και Μια βραδιά στο λούκι των αδερφών Κατσιμίχα (m420)

5.1.4.3 Γνώση Ελλήνων Rock καλλιτεχνών

Οι μαθητές από παλαιότερους rock καλλιτέχνες γνώριζαν τον Παύλο Σιδηρόπουλο τον

Κώστα Τουρνά τους αδελφούς Κατσιμίχα τον Πορτοκάλογλου τον Παπακωνσταντίνου και τον Μαχαιρίτσα.

και γνωρίζω μόνο τους Πυξ Λαξ, τον Παπακωνσταντίνου και τον Μαχαιρίτσα. (m120)

Γνωρίζω και τους Παύλο Σιδηρόπουλο, Κώστα Τουρνά, Βασίλη Παπακωνσταντίνου και Λαυρέντη Μαχαιρίτσα. (m220)

Ξέρω το Μαχαιρίτσα τον Πορτοκάλογλου τον Παπακωνσταντίνου (m320)

Από Ελληνικό Rock γνωρίζω τον Παύλο Σιδηρόπουλο, τον Βασίλη Παπακωνσταντίνου τον Μαχαιρίτσα και τους αδερφούς Κατσιμίχα (m420)

αλλά μου αρέσει ο Παύλος Σιδηρόπουλος, ο Βασίλης Παπακωνσταντίνου, ο Μαχαιρίτσας και οι αδελφοί Κατσιμίχα (m520)

5.1.4.4 Γνώση προέλευσης ελληνικού Rock

Οι μαθητές δεν γνώριζαν το πώς ήλθε το rock στην Ελλάδα και το πώς καθιερώθηκε με το πέρασμα του χρόνου.

Δεν ξέρω από πότε ξεκίνησε το rock στην Ελλάδα (m220)

για ελληνικό rock δεν ξέρω και πολλά (m320)

Δεν γνωρίζω πως ξεκίνησε το rock στην Ελλάδα. (m320)

5.1.5 5^{ος} άξονας: Απόψεις, προσδοκίες, κίνητρα των μαθητών

5.1.5.1 Εκπεφρασμένες απόψεις μαθητών

Οι μαθητές εξέφρασαν κάποιες απόψεις όπως ότι τους αρέσει το Heavy Metal γιατί οι τραγουδιστές του έχουν μεταλλική φωνή και ο ήχος της κιθάρας είναι σκληρός. Επίσης ανέφεραν ότι το Heavy Metal ίσως σχετίζεται με τον σατανισμό και το punk σχετίζεται με φασαρίες.

Και για το Heavy Metal έχω ακούσει ότι σχετίζεται με τον σατανισμό. (m120)

Μου αρέσει το Heavy Metal (m220)

Μου αρέσει το Heavy Metal, (m320)

μου αρέσουν οι τραγουδιστές του γιατί έχουν μεταλλική φωνή (m320)

και μου αρέσει ο ήχος της ηλεκτρικής κιθάρας (m320)

Το Back in Black τα σπάει. (m320)

Για το Punk έχω ακούσει ότι γίνονταν διάφορες φασαρίες. (m320)

Ο όρος folk rock δεν μου λέει κάτι (m420)

5.1.5.2 Προσδοκίες –κίνητρα μαθητών

Οι μαθητές εξέφρασαν την επιθυμία να μάθουν πράγματα για το Rock και ειδικά για το ελληνικό.

Ανυπομονώ να μάθω πολλά πράγματα για το rock. (m120)

«Κακούρης Χρήστος, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού με τη μέθοδο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης με θέμα την μελέτη της Rock μουσικής στην Ευρώπη και την Αμερική

Θα ήθελα να μάθω πολλά πράγματα για την rock μουσική (m420)

Με γοητεύει πολύ το να μάθω πράγματα για το rock και ειδικά για το Ελληνικό rock. (m520)

5.1.5.3 Άλλο

Δεν εκφράστηκε κάτι άλλο από τους μαθητές που θα ήταν άξιο αναφοράς.

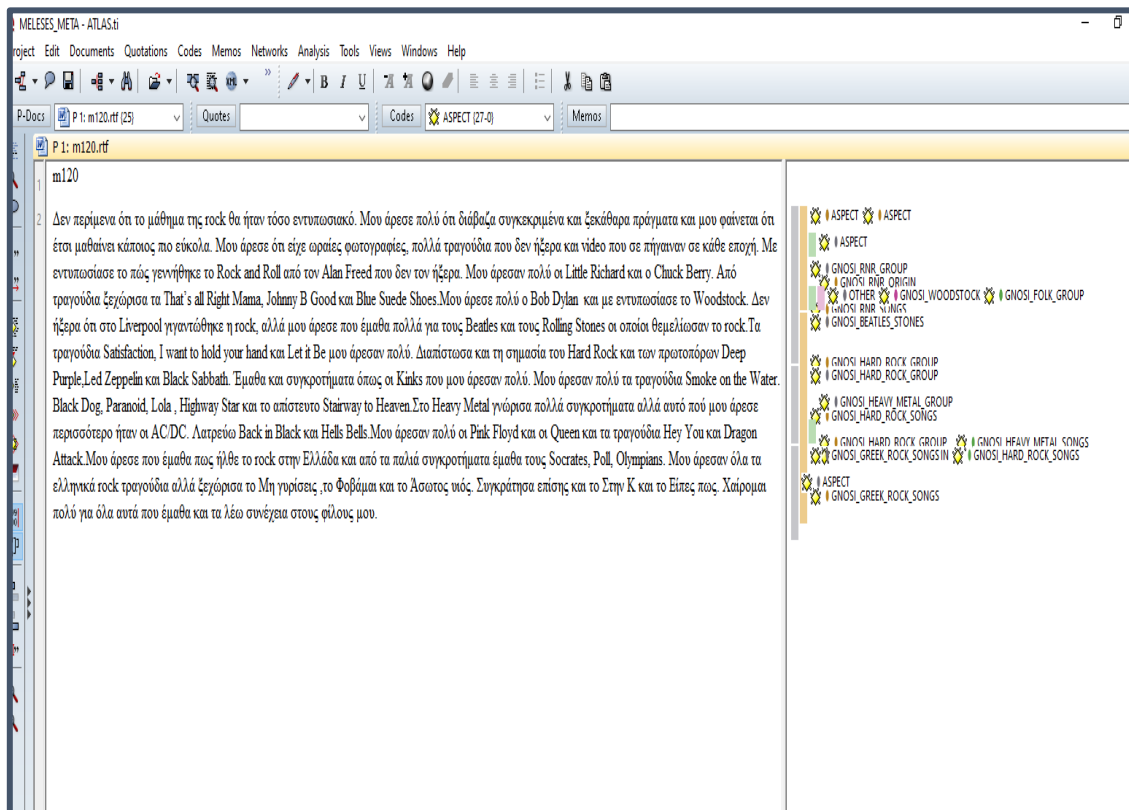
5.1.5.4 Συλλογή δεδομένων (II)

Στην δεύτερη φάση της έρευνας και μετά την μελέτη του Ε.Υ το οποίο οι μαθητές είχαν στη διάθεσή τους, συμφωνήθηκε να ληφθούν οι απόψεις τους και οι γνώσεις που αποκόμισαν, με την μορφή μιας γραπτής έκθεσης. Οι εκθέσεις εστάλησαν με τη χρήση του κοινού ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, πληκτρολογήθηκαν όλα τα κείμενα στο **word** και ακολουθήθηκε η ίδια διαδικασία με τη χρήση του λογισμικού **Atlas-ti**. Πρέπει εδώ να αναφερθεί ότι με τη χρήση του βασικού αντικειμένου **ASPECT** του 5^{ου} άξονα ουσιαστικά γίνεται και η αποτίμηση του Ε.Υ από τους μαθητές κάτι που θεωρείται ότι είναι πολύ βασικό για την συγκεκριμένη έρευνα.

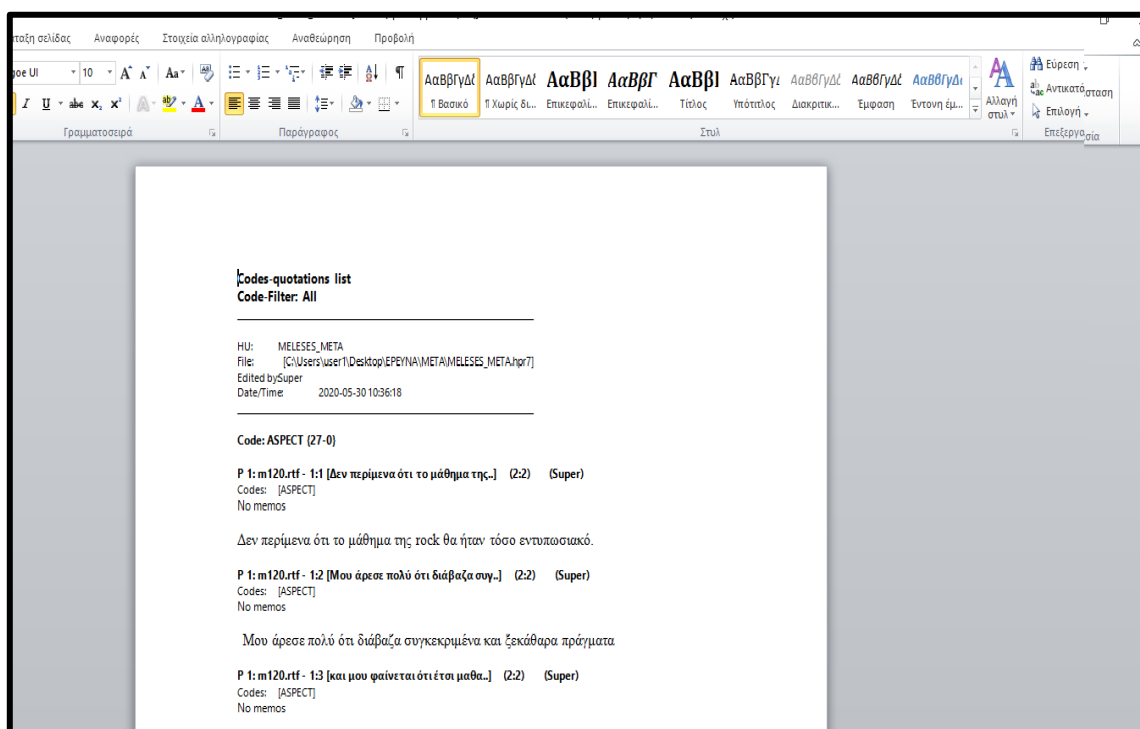
5.2 Παρουσίαση και ανάλυση των αποτελεσμάτων των τελικών γνώσεων-απόψεων των μαθητών σχετικά με το θέμα της Rock μουσικής

Ακολουθούν δυο ενδεικτικές εικόνες αρχείων **Atlas-ti**, όπου φαίνονται κείμενο και κωδικοποίηση καθώς και εξαγωγή αποτελεσμάτων των τελικών γνώσεων-απόψεων των μαθητών.

«Κακούρης Χρήστος, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού με τη μέθοδο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης με θέμα την μελέτη της Rock μουσικής στην Ευρώπη και την Αμερική»

Εικόνα 48: Αρχείο Atlas

Εικόνα 49: Αρχείο Atlas Output

5.2.1 1^{ος} άξονας: Γνώσεις των μαθητών για την προέλευση του Rock and Roll, για τα rock συγκροτήματα και τους Rock τραγουδιστές.

Στην υποενότητα αυτή παρουσιάζονται οι γνώσεις και οι απόψεις των μαθητών σχετικά με το Rock and Roll και τα συγκροτήματα Hard Rock, Heavy Metal, Punk Rock και Alternative Rock μετά την μελέτη του Ε.Υ.

5.2.1.1 Γνώση Rock and Roll καλλιτεχνών

Οι μαθητές εκφράζονται πολύ θετικά για συγκεκριμένους καλλιτέχνες του Rock and Roll που προφανώς δεν γνώριζαν.

Μου άρεσαν πολύ οι Little Richard και ο Chuck Berry (m120)

Μου άρεσαν πολύ οι Bill Haley, Elvis Presley, Chuck Berry και Buddy Holly. (m220)

και μου άρεσε πολύ ο Elvis Presley. (m320)

5.2.1.2 Γνώση προέλευσης Rock and Roll

Δυο μαθητές όπως φαίνεται αποκόμισαν σχετικές γνώσεις για την προέλευση του R&R.

Με εντυπωσίασε το πώς γεννήθηκε το Rock and Roll από τον Alan Freed που δεν τον ήξερα.

m120

Έμαθα πολλά για το rock and roll (m320)

5.2.1.3 Γνώση Folk καλλιτεχνών

Ο Bob Dylan και η Joan Baez άρεσαν πολύ στους μαθητές.

Μου άρεσε πολύ ο Bob Dylan (m120)

Ο Bob Dylan και οι Joan Baez Μου άρεσαν πολύ. (m220)

Ο Bob Dylan μου άρεσε πολύ (m520)

5.2.1.4 Γνώση Beatles- Rolling Stones

Από ότι διαφαίνεται στους μαθητές άρεσαν οι Beatles και οι Rolling Stones και το πιο σημαντικό είναι ότι αντιλήφθηκαν την τεράστια συνεισφορά των δυο αυτών συγκροτημάτων στην εξέλιξη της Rock μουσικής. Επίσης αναφέρουν και τραγούδια που τους άρεσαν πολύ.

αλλά μου άρεσε που έμαθα πολλά για τους Beatles και τους Rolling Stones οι οποίοι θεμελίωσαν το rock.

(m120)

Τα τραγούδια Satisfaction, I want to hold your hand , Let it Be μου άρεσαν πολύ. (m120)

Έμαθα πολλά για τους Beatles και τους Rolling Stones (m220)

και μου άρεσαν πολύ τα τραγούδια Let it Be, Satisfaction, Love me do και Brown Sugar. (m220)

Από ότι κατάλαβα οι Beatles και οι Rolling Stones ήταν μεγάλο κεφάλαιο για την rock μουσική και τα τραγούδια τους Love me Do και Satisfaction είναι πολύ ωραία. (m320)

Τελικά οι Beatles και οι Rolling Stones έπαιξαν μεγάλο ρόλο στην rock μουσική. (m420)

Το Satisfaction μου άρεσε πολύ και το Let it Be επίσης. (m420)

Οι Beatles και οι Rolling Stones από ότι κατάλαβα ήταν πολύ σημαντικοί για την rock μουσική. (m520)

Άκουσα πολλά τραγούδια τους και μου άρεσαν τα Let it Be, Revolution, Satisfaction και Brown Sugar. (m520)

5.2.1.5 Γνώση Hard Rock συγκροτημάτων

Είναι προφανές ότι το Hard Rock σαν είδος άρεσε πολύ στους μαθητές και τα κλασικά συγκροτήματα είχαν μεγάλη αποδοχή. Επίσης σημαντική είναι και η αναφορά των Pink Floyd και των Queen σε αυτό το είδος του Rock.

Διαπίστωσα και τη σημασία του Hard Rock και των πρωτοπόρων Deep Purple, Led Zeppelin και Black Sabbath. (m120)

Έμαθα και συγκροτήματα όπως οι Kinks που μου άρεσαν πολύ. (m120)

Μου άρεσαν πολύ οι Pink Floyd και οι Queen (m120)

Στο Hard Rock οι Deep Purple, Led Zeppelin και Black Sabbath τα ξεκίνησαν όλα και μου άρεσαν πολλά τραγούδια τους. (m220)

Μου άρεσαν πολύ οι Pink Floyd (m220)

Οι Deep Purple, Led Zeppelin και Black Sabbath ξεκίνησαν το Hard Rock και μου άρεσαν πολλά τραγούδια τους. (m320)

Μου άρεσαν πολύ και οι Pink Floyd. (m320)

Στο Hard Rock μου άρεσαν πολύ οι Deep Purple και οι Led Zeppelin (m420)

Μου άρεσε πολύ ο ήχος των Pink Floyd (m420)

και με εντυπωσίασε η φωνή του Freddie Mercury των Queen. (m420)

Μου άρεσε το Hard Rock με τους Led Zeppelin να είναι οι κορυφαίοι. (m520)

Οι Pink Floyd και οι Queen είχαν ένα δικό τους μουσικό ύφος (m520)

5.2.1.6 Γνώση Heavy Metal συγκροτημάτων

Από τα Heavy Metal συγκροτήματα οι μαθητές ξεχώρισαν τους AC/DC κατά κύριο λόγο και επίσης τους Scorpions Iron Maiden Metallica και Judas Priest.

Στο Heavy Metal γνώρισα πολλά συγκροτήματα αλλά αυτό που μου άρεσε περισσότερο ήταν οι AC/DC. m120

Από το Heavy Metal μου άρεσαν πολύ οι AC/DC (m320)

Με εντυπωσίασαν οι Judas Priest (m320)

Στο Heavy Metal ξεχώρισα τους Iron Maiden, Judas Priest και AC/DC. (m420)

Στο Heavy Metal μου άρεσαν πολύ οι AC/DC, Scorpions, Judas Priest και Metallica. (m520)

5.2.1.7 Γνώση Punk συγκροτημάτων

Οι μαθητές δεν αναφέρθηκαν καθόλου σε Punk συγκροτήματα ούτε στο είδος της Punk.

5.2.1.8 Γνώση Alternative συγκροτημάτων

Οι μαθητές έδειξαν ενδιαφέρον για νεότερα rock συγκροτήματα και τους άρεσαν οι U2, Nirvana, Oasis, R.E.M και Red Hot Chili Peppers. Σε αυτό το είδος αναφέρουν τον David Bowie και τους Guns and Roses.

Στο Alternative Rock μου άρεσαν οι U2, David Bowie και οι R.E.M. (m220)

Από τα πιο καινούργια συγκροτήματα μου άρεσαν οι Oasis U2, Red Hot Chili Peppers, Nirvana. (m320)

και από τα νεότερα συγκροτήματα μου άρεσαν οι Nirvana και Guns and Roses. (m420)

Στο Alternative rock ξεχώρισα τους U2, David Bowie, R.E.M, Oasis και Red Hot Chili Peppers. (m520)

5.2.2 2^{ος} άξονας: Γνώση Rock and Roll, Folk, Hard Rock, Heavy Metal, Punk, και Alternative τραγουδιών.

5.2.2.1 Γνώση Rock and Roll τραγουδιών

Αρκετά τραγούδια R.&R. άρεσαν στους μαθητές και όπως φαίνεται το That's All Right Mama του Elvis Presley το ξεχώρισαν.

Από τραγούδια ξεχώρισα τα That's all Right Mama, Johnny B Good και Blue Suede Shoes. (m120)

Από Rock and Roll τραγούδια περισσότερο μου άρεσαν τα Lucille και That's all right Mama. (m220)

Τα τραγούδια Rock around the clock, That's all right Mama και Jailhouse Rock ήταν πολύ ωραία. (m320)

Στο Rock and Roll μου άρεσαν πολύ τα τραγούδια Blue Suede Shoes και Great Balls Of Fire. (m420)

Το rock and roll μου φάνηκε πολύ χορευτικό και μου άρεσαν πολύ τα τραγούδια That's All Right Mama, Great Balls Of Fire και Johnny. B. Good. (m520)

5.2.2.2 Γνώση Folk τραγουδιών

Οι μαθητές ξεχώρισαν το τραγούδι Diamonds and Rust ενώ ένας μαθητής αναφέρει και το τραγούδι Like a Rolling Stone

Εκπληκτικό το τραγούδι Diamonds and Rust πραγματικά με ταξίδεψε. (m220)

Μου άρεσε πολύ το τραγούδι Diamonds and Rust από το Folk rock. (m320)

Το τραγούδι Diamonds and Rust ήταν πολύ ερωτικό. (m420)

και το τραγούδι Like a Rolling Stone είναι πολύ ωραίο. (m520)

Και το Diamonds and Rust πολύ καλό. (m520)

5.2.2.3 Γνώση Hard Rock τραγουδιών

Οι μαθητές έδειξαν ιδιαίτερη προτίμηση στα Hard Rock τραγούδια και αναφέρουν αρκετά από αυτά. Ξεχώρισαν ιδιαίτερα τα Smoke on the Water, Stairway to Heaven και Paranoid. Σε αυτή την κατηγορία αναφέρουν και τραγούδια των Queen και Pink Floyd.

Μου άρεσαν πολύ τα τραγούδια Smoke on the Water, Black Dog, Paranoid, Lola, Highway Star και το απίστευτο Stairway to Heaven. (m120)

«Κακούρης Χρήστος, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού με τη μέθοδο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης με θέμα την μελέτη της Rock μουσικής στην Ευρώπη και την Αμερική

και τα τραγούδια Hey You ,Dragon Attack. (m120)

Ξεχωρίζω το Child in Time, το Black Dog και το Paranoid. (m220)

και τα τραγούδια τους The Wall και Shine on you crazy Diamond. (m220)

Κορυφαία τραγούδια του Hard rock θεωρώ τα Smoke on the Water, Stairway to Heaven και Paranoid. (m320)

και από τραγούδια μου άρεσαν τα Smoke on the Water, Child in Time, Stairway To Heaven , All of my Love. (m420)

Μου άρεσε πολύ και το Man on the silver mountain των Rainbow. (m420)

Το τραγούδι Stairway to Heaven είναι πλέον το αγαπημένο μου. (m520)

και μου άρεσαν τα τραγούδια τους Comfortably Numb και Bohemian Rhapsody. (m520)

5.2.2.4 Γνώση Heavy Metal τραγουδιών

Οι μαθητές σε αυτήν την κατηγορία ξεχώρισαν τα τραγούδια Back in Black, Hells Bells των AC/DC, Holiday και Always Somewhere των Scorpions και Hell Bent For Leather των Judas Priest.

Λατρεύω Back in Black και Hells Bells. (m120)

Μου άρεσαν τα τραγούδια Holiday και Always Somewhere. (m220)

και ξεχώρισα το Highway to Hell. (m320)

και μου άρεσε πολύ το Hell Bent for leather. (m320)

Μου άρεσαν πολύ τα τραγούδια Back in Black, Hells Bells και Hell Bent for leather. (m420)

5.2.2.5 Γνώση Punk τραγουδιών

Οι μαθητές δεν ανέφεραν τραγούδια της Punk Rock μουσικής.

5.2.2.6 Γνώση Alternative τραγουδιών

Οι μαθητές δεν ανέφεραν τραγούδια της Alternative Rock μουσικής.

5.2.3 3^{ος} άξονας: Γνώση σημαντικών γεγονότων συνδεδεμένων με την Rock

5.2.3.1 Γνώση Woodstock Festival

Η συναυλία στο Woodstock φαίνεται ότι έκανε ιδιαίτερη εντύπωση στους μαθητές και αναφέρονται με ενθουσιασμό σε αυτό το γεγονός.

και με εντυπωσίασε το Woodstock. (m120)

Φοβερή η συναυλία στο Woodstock. (m220)

Με εντυπωσίασε το φαινόμενο Woodstock. (m320)

Το Woodstock ξεσήκωσε τον κόσμο και ήταν ένα ξεχωριστό γεγονός στην rock μουσική (m520)

5.2.3.2 Γνώση Monterey Festival

Οι μαθητές δεν έκαναν κάποια αναφορά στο Monterey Festival.

5.2.3.3 Γνώση άλλων γεγονότων

Δύο μαθητές αναφέρονται στην δολοφονία του John Lennon και στην απώλεια του Jim Morrison και από ότι φαίνεται τους έκαναν εντύπωση αυτά τα άσχημα γεγονότα.

Η δολοφονία του John Lennon και ο θάνατος του Jim Morrison ήταν πολύ άσχημα γεγονότα. (m320)
και επίσης μου έκανε εντύπωση η παράλογη δολοφονία του Lennon. (m520)

5.2.4 4^{ος} άξονας: Γνώση Ελληνικών Rock συγκροτημάτων, Ελληνικών Rock τραγουδιών, σημαντικών Ελλήνων Rock καλλιτεχνών και γνώση προέλευσης του Ελληνικού Rock.

5.2.4.1 Γνώση ελληνικών Rock συγκροτημάτων

Οι μαθητές έμαθαν ελληνικά rock συγκροτήματα που δεν ήξεραν όπως τους Socrates, Poll, Olympians, Φατμέ, Τερμίτες και ακόμα τους Juniors και Aphrodite's Child.

και από τα παλιά συγκροτήματα έμαθα τους Socrates, Poll, Olympians. (m120)

Στο ελληνικό rock έμαθα πολλά παλιά συγκροτήματα όπως τους Socrates, M.G.C, Poll, Olympians
οι Φατμέ και οι Τερμίτες (m220)

όπως τους Socrates, Juniors και Poll. (m320)

και οι Φατμέ. (m320)

Από ελληνικό rock και τα παλιά συγκροτήματα μου άρεσαν οι Socrates, Poll, και Olympians. (m420)

Μου άρεσαν πολύ οι Socrates και ο κιθαρίστας Γιάννης Σπάθας ήταν φοβερός. (m520)

Μου άρεσαν επίσης οι Poll, Olympians και οι Aphrodite's Child. (m520)

5.2.4.2 Γνώση ελληνικών Rock τραγουδιών

Στους μαθητές άρεσαν πολλά ελληνικά rock τραγούδια και από παλαιότερα συγκροτήματα και από νεότερους rock καλλιτέχνες. Από αγγλόφωνα τραγούδια ξεχώρισαν το Starvation, Rain and Tears, Mountains.

Μου άρεσαν όλα τα ελληνικά rock τραγούδια αλλά ξεχώρισα το Μη γυρίσεις ,το Φοβάμαι και το Άσωτος υιός.
(m120)

Συγκράτησα επίσης και το Στην Κ και το Είπες πως. (m120)

και μου άρεσαν πολλά τραγούδια όπως το Άνθρωπε αγάπα, Ο τρόπος και το Starvation.
m220

Τα τραγούδια Φάνης, Φοβάμαι, Κουρσάρος και Υπόγειο είναι υπέροχα. (m220)

Τα τραγούδια Άσωτος υιός ,Στην Κ και Μου είπες θα φύγω είναι πολύ ωραία. (m320)

Τα τραγούδια Κουρσάρος, Υπόγειο, Χαιρετίσματα και Μη γυρίσεις είναι πολύ ωραία. (m320)

Τα τραγούδια Starvation, Rain and Tears, ο γέρος και Μείνε κοντά μου άρεσαν πάρα πολύ. (m420)

Τα καλύτερα τραγούδια είναι ο Κουρσάρος, Κι αν είμαι ροκ, Χαιρετίσματα και Μη Γυρίσεις. (m420)

Τα τραγούδια Mountains και Rain and Tears μάλλον έχουν μείνει στην ιστορία. (m520)

και μου άρεσε πολύ το τραγούδι Φάνης. (m520)

5.2.4.3 Γνώση Ελλήνων Rock καλλιτεχνών

Από ότι φαίνεται οι Παύλος Σιδηρόπουλος, Βασίλης Παπακωνσταντίνου και αδελφοί Κατσιμίχα άρεσαν ιδιαίτερα στους μαθητές. Ένας μαθητής αναφέρεται και στον Νίκο Πορτοκάλογλου.

Μου άρεσε πολύ ο Παύλος Σιδηρόπουλος (m220)

Επίσης ο Βασίλης Παπακωνσταντίνου και οι αδελφοί Κατσιμίχα μου άρεσαν πολύ. (m220)

Μου άρεσε ο Παύλος Σιδηρόπουλος (m320)

Ο Παπακωνσταντίνου και οι Κατσιμίχα είναι φοβεροί (m320)

Ο Παύλος Σιδηρόπουλος ήταν μορφή στο ελληνικό Rock (m420)

Ο Βασίλης Παπακωνσταντίνου επίσης και οι αδελφοί Κατσιμίχα. (m420)

Μου άρεσαν πολύ ο Παύλος Σιδηρόπουλος, ο Βασίλης Παπακωνσταντίνου και ο Νίκος Πορτοκάλογλου. (m520)

Οι Κατσιμίχα είναι πολύ ωραίοι (m520)

5.2.4.4 Γνώση προέλευσης ελληνικού Rock.

Οι μαθητές δεν κάνουν κάποια συγκεκριμένη αναφορά για την προέλευση του ελληνικού rock, αλλά κάνουν μια απλή τοποθέτηση.

Μου άρεσε που έμαθα πως ήλθε το rock στην Ελλάδα (m120)

Στο ελληνικό rock έμαθα πολλά πράγματα (m320)

Δεν περίμενα ότι το ελληνικό Rock έχει τόσο παλιά συγκροτήματα. (m420)

5.2.5 5^{ος} άξονας: Απόψεις, προσδοκίες, κίνητρα των μαθητών

5.2.5.1 Εκπεφρασμένες απόψεις μαθητών

Σε αυτό το βασικό αντικείμενο του 5^{ου} άξονα ουσιαστικά οι μαθητές κάνουν μια αποτίμηση του μαθήματος rock με την μέθοδο της ΕξΑΕ ,και του εκπαιδευτικού υλικού. Επίσης αναφέρουν κάποιες απόψεις για το φαινόμενο της Rock μουσικής. Ακολούθως παρατίθενται οι απόψεις τους.

Δεν περίμενα ότι το μάθημα της rock θα ήταν τόσο εντυπωσιακό. (m120)

Μου άρεσε πολύ ότι διάβαζα συγκεκριμένα και ξεκάθαρα πράγματα (m120)

και μου φαίνεται ότι έτσι μαθαίνει κάποιος πιο εύκολα. (m120)

Μου άρεσε ότι είχε ωραίες φωτογραφίες, πολλά τραγούδια που δεν ήξερα και video που σε οδηγούσαν σε άλλες εποχές. (m120)

Χαίρομαι πολύ για όλα αυτά που έμαθα και τα λέω συνέχεια στους φίλους μου. (m120)

Μου άρεσε πάρα πολύ το μάθημα γιατί ήταν κάτι το διαφορετικό. (m220)

Το καλό ήταν ότι ήταν σύντομο και περιεκτικό και το μελετούσα όποτε ήθελα γιατί το είχα στον υπολογιστή

μου. (m220)

Η μουσική πάντα μου άρεσε αλλά τώρα την βλέπω με άλλο μάτι. (m220)

Τελικά η Rock μουσική είναι φαινόμενο και έχει επηρεάσει πολύ την ανθρωπότητα. (m220)

Τελικά το μάθημα της rock μουσικής ήταν πολύ καλό. (m320)

Έμαθα πράγματα που δεν θα τα έβρισκα εύκολα (m320)

και με βοήθησε ότι το μάθημα ήταν απλό και κατανοητό. (m320)

Παρατήρησα ότι ήταν χωρισμένο σε ενότητες ώστε να το μελετάς πιο εύκολα. (m320)

Είχε ωραίες φωτογραφίες, πολύ καλό ήχο και video. (m320)

Νιώθω πολύ ωραία που έμαθα τόσα πράγματα για την Rock μουσική. (m320)

Το μάθημα μου άρεσε πάρα πολύ γιατί ήταν διαφορετικό από τα άλλα μαθήματα. (m420)

Το διάβαζα όποτε ήθελα στο σπίτι μου και μου άρεσαν πολύ οι δραστηριότητες που είχε. (m420)

Ήταν απλά γραμμένο και μου άρεσε ο ήχος και τα video των τραγουδιών. (m420)

Οι φωτογραφίες ήταν εντυπωσιακές. (m420)

Δεν περίμενα ότι θα μάθω τόσα πολλά πράγματα σε λίγο χρόνο. (m420)

Θα μου άρεσε και στο σχολείο να ήταν κάπως έτσι. (m420)

Εγώ είδα ένα μάθημα φτιαγμένο με καινούργιο τρόπο. (m520)

Με απλή θεωρία, απλές ασκήσεις και πολύ ευχάριστο. (m520)

Διάβαζα όποτε μπορούσα χωρίς άγχος. (m520)

Ήταν ωραίο μάθημα με ωραία video, τραγούδια και εικόνες. (m520)

Δεν ήξερα για την rock μουσική αλλά τώρα έμαθα αρκετά πράγματα με ενδιαφέρον. (m520)

Πέρασα πάρα πολύ ωραία και θα το λέω και στους φίλους μου. (m520)

5.2.5.2 Προσδοκίες –Κίνητρα μαθητών

Οι μαθητές στην δεύτερη φάση των γραπτών εκθέσεων δεν ανέφεραν κάτι σε αυτό το αντικείμενο.

5.2.5.3 Άλλο

Σε αυτό το αντικείμενο παρατίθενται κάποιες διαφορετικές αναφορές των μαθητών, όπως ο ρόλος της πόλης του Liverpool στην διάδοση του rock στην Ευρώπη και χαρακτηρισμούς καλλιτεχνών και τραγουδιών.

Δεν ήξερα ότι στο Liverpool γιγαντώθηκε η rock, (m120)

Οι φωνές των τραγουδιστών του Heavy Metal είναι φοβερές (m220)

Ο David Bowie έχει γράψει πολύ ωραία τραγούδια (m420)

5.2.6 Ανάλυση των αποτελεσμάτων

Όπως έχει αναφερθεί, η ερευνητική διαδικασία που πραγματοποιήθηκε με τους μαθητές, έγινε για να διερευνήσει τις γνώσεις και τις απόψεις τους για την δημιουργία και την εξέλιξη της Rock μουσικής πριν από την μελέτη του Ε.Υ και τις γνώσεις που αποκόμισαν οι μαθητές μετά την μελέτη του Ε.Υ. Ταυτόχρονα στις τελικές τους εκθέσεις οι μαθητές εκφράζουν την άποψή τους κατά πόσο βοήθησε το Ε.Υ στην μετάδοση και εμπέδωση αυτής της γνώσης και κατά πόσο υπήρχε αλληλεπίδραση Ε.Υ. και μαθητών. Ουσιαστικά με αυτόν τον τρόπο έχουμε και την αποτίμηση του Ε.Υ από τους μαθητές και την αξιολόγηση της αλληλεπίδρασης Ε.Υ.- μαθητών. Μετά την μελέτη των αποτελεσμάτων της έρευνας προέκυψαν τα παρακάτω συμπεράσματα:

Ως προς τον πρώτο άξονα - γνώσεις των μαθητών για την προέλευση του Rock and Roll, για τα rock συγκροτήματα και rock τραγουδιστές-, οι μαθητές στις αρχικές συνεντεύξεις από ότι προέκυψε γνωρίζουν μόνο τον Elvis Presley και κάποιοι γνωρίζουν ότι το R&R γεννήθηκε στην Αμερική. Οι μαθητές από τους καλλιτέχνες του Folk Rock γνωρίζουν μόνο τον Bob Dylan. Δύο μόνο μαθητές αναφέρθηκαν στα διάσημα συγκροτήματα των Beatles και των Rolling Stones χωρίς να γνωρίζουν όμως την μεγάλη συμβολή τους στην εξέλιξη της Rock μουσικής πράγμα αναμενόμενο γιατί υπάρχει μεγάλη χρονική διαφορά. Οι μαθητές γνώριζαν τους Deep Purple, Led Zeppelin και λιγότερο τους Black Sabbath και έδειξαν να έχουν ακούσει Heavy Metal groups όπως οι Iron Maiden, Scorpions, Metallica, AC/DC και ένας μόνο ανέφερε τους Judas Priest και Guns and Roses. Οι μαθητές δεν γνώριζαν κάτι για Punk συγκροτήματα εκτός από έναν που ανέφερε τους Sex Pistols. Αυτό ενισχύει την άποψη ότι η Punk μουσική επειδή έμεινε λίγο χρόνο στο προσκήνιο δεν είναι γνωστή στις επόμενες γενιές. Οι μαθητές ανέφεραν κάποια εναλλακτικά νεότερα συγκροτήματα όπως οι Red Hot Chili Peppers, U2, Oasis, Nirvana, ενώ σε αυτήν την κατηγορία ένας μαθητής ανέφερε τους Pink Floyd και τους Queen. Στις τελικές τους εκθέσεις οι μαθητές εκφράζονται πολύ θετικά για συγκεκριμένους καλλιτέχνες του Rock and Roll όπως οι Little Richard, Chuck Berry, Bill Haley, Elvis Presley, και Buddy Holly. Ο Bob Dylan και η Joan Baez τους άρεσαν πολύ. Προκύπτει επίσης ότι τους άρεσαν οι Beatles και οι Rolling Stones και το πιο σημαντικό είναι ότι αντιλήφθηκαν την τεράστια συνεισφορά των δυο αυτών συγκροτημάτων στην εξέλιξη της Rock μουσικής. Επίσης αναφέρουν και τραγούδια που τους άρεσαν πολύ. Είναι προφανές ότι το Hard Rock σαν είδος άρεσε πολύ στους μαθητές και οι Deep Purple, Led

Zeppelin είχαν μεγάλη αποδοχή. Επίσης σημαντική είναι και η αναφορά των Pink Floyd και των Queen σε αυτό το είδος του Rock. Από τα Heavy Metal συγκροτήματα οι μαθητές ξεχώρισαν τους AC/DC κατά κύριο λόγο και επίσης τους Scorpions, Iron Maiden, Metallica και Judas Priest. Οι μαθητές δεν αναφέρθηκαν καθόλου σε Punk συγκροτήματα ούτε στο είδος της Punk ενώ έδειξαν ενδιαφέρον για νεότερα rock συγκροτήματα όπως οι U2, Nirvana, Oasis, R.E.M και Red Hot Chili Peppers και σε αυτό το είδος αναφέρουν τον David Bowie και τους Guns and Roses.

Ως προς τον δεύτερο άξονα – *γνώσεις των μαθητών για Rock and Roll, Folk, Hard Rock, Heavy Metal, Punk, και Alternative τραγουδιών*- οι μαθητές στις αρχικές τους συνεντεύξεις δεν γνώριζαν κάποια Rock and Roll τραγούδια εκτός από δύο που ανέφεραν το Rock around the Clock, ενώ και στην Folk Rock δεν υπήρχαν ιδιαίτερες γνώσεις εκτός από δύο μαθητές που ανέφεραν τα τραγούδια Blowing in the Wind και M's Tambourine Man. Οι μαθητές ανέφεραν ότι γνώριζαν τραγούδια Hard Rock χωρίς να θυμούνται τίτλους, αλλά γνώριζαν το Smoke on the Water, το Paranoid και ένας ανέφερε το Stairway to Heaven. Από ότι προέκυψε οι μαθητές είχαν ακούσει τραγούδια Heavy Metal αλλά δεν ήξεραν τους τίτλους εκτός από δύο που ανέφεραν τα When the Smoke is going down και Wind of change. Οι μαθητές δεν γνώριζαν κάποιο τραγούδι της Punk Rock και της Alternative Rock. Από ότι προέκυψε με τις τελικές τους εκθέσεις αρκετά τραγούδια R.N.R. άρεσαν στους μαθητές όπως τα That's All Right Mama, Johnny B Good, Blue Suede Shoes, Lucille, Jailhouse Rock και Great Balls Of Fire. Από την Folk άρεσε πάρα πολύ το Diamonds and Rust της Joan Baez και ένας μαθητής ανέφερε και το Like a Rolling Stone του Bob Dylan. Οι μαθητές έδειξαν ιδιαίτερη προτίμηση στα Hard Rock τραγούδια και αναφέρουν αρκετά από αυτά όπως τα Smoke on the Water, Stairway to Heaven, Paranoid, Child in Time, Black Dog, Man on the silver mountain, All of my Love. Σε αυτή την κατηγορία αναφέρουν και τραγούδια των Queen και Pink Floyd όπως τα Hey You, Dragon Attack, The Wall, Shine On You Crazy Diamond, Comfortably Numb και Bohemian Rhapsody. Ίσως αυτό το στοιχείο δείχνει την διαχρονικότητα του Hard Rock με συνέπεια να γίνεται πιο εύκολα αποδεκτό από την σημερινή νεολαία. Στο Heavy Metal ξεχώρισαν τα τραγούδια Back in Black, Hells Bells, Holiday, Always Somewhere, Hell Bent For Leather, Highway to Hell. Τέλος δεν έγινε κάποια αναφορά για τραγούδια της Punk Rock και Alternative Rock.

Ως προς τον τρίτο άξονα- *Γνώση σημαντικών γεγονότων συνδεδεμένων με την Rock* -οι μαθητές στις αρχικές συνεντεύξεις είχαν μια σχετική γνώση για το τι έγινε στο Woodstock

και ένας από αυτούς ανέφερε την κοινωνική και πολιτική διάσταση της συναυλίας, καθώς και την συμμετοχή του Bob Dylan, ενώ δεν γνώριζαν κάτι για το μουσικό φεστιβάλ που έγινε στο Monterey ούτε κάποιο άλλο γεγονός συνδεδεμένο με την rock μουσική. Μετά τις τελικές τους εκθέσεις αναφέρονται με ενθουσιασμό για την συναυλία στο Woodstock, εστιάζουν στην παράλογη δολοφονία του Lennon και στην πρόωρη απώλεια του Jim Morrison. Διαφαίνεται σε αυτό το σημείο η ιδιαίτερη ευαισθησία που προκύπτει από τους μαθητές για τα συνταρακτικά αυτά γεγονότα που κλόνισαν την κοινωνία της τότε εποχής.

Ως προς τον τέταρτο άξονα- *γνώση ελληνικών Rock συγκροτημάτων, ελληνικών Rock τραγουδιών, σημαντικών Ελλήνων Rock καλλιτεχνών και γνώση προέλευσης του ελληνικού Rock-* οι μαθητές στις αρχικές τους συνεντεύξεις δεν γνώριζαν παλαιότερα ελληνικά Rock συγκροτήματα εκτός από έναν που είχε ακούσει απλά τους Τερμίτες και τους Φατμέ και έναν ο οποίος ανέφερε τους 2002 GR. Από νεότερα συγκροτήματα αναφέρθηκαν οι Πυξ Λαξ, Τρύπες και Ξύλινα σπαθιά. Οι μαθητές ανέφεραν κάποια ελληνικά Rock τραγούδια όπως τα Χαιρετίσματα, Να μ' αγαπάς, Ανόητες αγάπες, Στην Κ, Κουρσάρος, Βικτώρια, Ταξιδιάρη Ψυχή, Μια βραδιά στο Λούκι ενώ από παλαιότερα ελληνικά rock τραγούδια δεν ανέφεραν κάτι. Θεωρείται απολύτως λογική η έλλειψη γνώσης για το παλαιότερο ελληνικό rock για το λόγο ότι υπάρχει μεγάλη χρονική διαφορά. Ανέφεραν ότι γνώριζαν τον Παπακωνσταντίνου τον Σιδηρόπουλο, τους Κατσιμίχα, τον Μαχαιρίτσα τον Πορτοκάλολο και τον Τουρνά. Για το πώς ξεκίνησε το rock στην Ελλάδα δεν γνώριζαν κάτι πράγμα το οποίο είναι απολύτως λογικό και αναμενόμενο. Μετά τις τελικές τους εκθέσεις οι μαθητές έμαθαν ελληνικά rock συγκροτήματα που δεν ήξεραν πριν όπως τους Socrates, Poll, Olympians, Φατμέ, Τερμίτες και ακόμα τους Juniors και Aphrodite's Child. Από αγγλόφωνα τραγούδια ξεχώρισαν τα Starvation, Rain and Tears και Mountains και από ελληνόφωνα τα Μη γυρίσεις, Φοβάμαι, Άσωτος υιός, Στην Κ, Είπες πως, Άνθρωπε αγάπα, Ο τρόπος, Φάνης, Φοβάμαι, Κουρσάρος, Υπόγειο, Κι αν είμαι ροκ . Είναι προφανές ότι το ελληνόφωνο rock άγγιξε περισσότερο τους μαθητές για το λόγο της αμεσότητας της γλώσσας. Στους Έλληνες Rock καλλιτέχνες ανέφεραν σχεδόν τους ίδιους αλλά έδειξαν ιδιαίτερη αποδοχή στον Παύλο Σιδηρόπουλο. Για την δημιουργία του Rock στην Ελλάδα δεν γίνεται κάποια αναφορά ίσως γιατί σήμερα οι νέοι ενδιαφέρονται περισσότερο για καλλιτέχνες και τραγούδια παρά για ερμηνεία μουσικών-και όχι μόνο- γεγονότων.

Ως προς τον πέμπτο άξονα- *απόψεις, προσδοκίες, κίνητρα των μαθητών* – στις αρχικές τους συνεντεύξεις οι μαθητές διατύπωσαν με δισταγμό κάποιες απόψεις για το Heavy Metal και

το Punk τα οποία τα συνέδεσαν με περίεργα γεγονότα. Αυτό αποδίδεται στην φήμη που έχουν δημιουργήσει κάποια μεμονωμένα γεγονότα και στο πως αυτά έχουν μεταφερθεί στο πέρασμα του χρόνου. Εκφράζουν όμως την επιθυμία τους να μάθουν πράγματα για την rock μουσική. Στις τελικές τους όμως συνεντεύξεις εξέφρασαν τον ενθουσιασμό τους για την γνωριμία με την Rock μουσική στο σύνολό της αντιλαμβανόμενοι πλήρως την ιστορική και κοινωνική της σημαντικότητα. Όπως προαναφέρθηκε, σε αυτό το σημείο ουσιαστικά γίνεται και η αποτίμηση του Ε.Υ από τους μαθητές. Η γνώμη τους για το μάθημα ήταν πάρα πολύ καλή. Χαρακτηρίζουν το μάθημα απλό και κατανοητό και αναφέρουν ότι εστιάζει με εύστοχο τρόπο στα σημεία που θα βοηθήσουν το μαθητή να αποκτήσει πιο εύκολα την γνώση. Αναφέρονται με ενθουσιασμό στη χρήση εικόνας, ήχου και video και θεωρούν ότι το να μελετούν το μάθημα όποτε θέλουν είναι μεγάλο πλεονέκτημα. Εδώ αναδεικνύεται και το μεγάλο πλεονέκτημα της εξΑΕ δηλαδή της αυτονομίας του εκπαιδευόμενου. Κάνουν συγκρίσεις του συμβατικού μαθήματος με αυτό της εξΑΕ και μάλλον εδώ προτιμούν την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Αναφέρουν επίσης ότι το μάθημα με τον τρόπο που δόθηκε τους δημιούργησε ωραία συναισθήματα και εστιάζουν περισσότερο στα τραγούδια που χαρακτηρίστηκαν εύστοχες και αντιπροσωπευτικές επιλογές.

Από τα παραπάνω συμπεραίνουμε ότι το Ε.Υ που σχεδιάστηκε ικανοποίησε σε μεγάλο βαθμό τους συμμετέχοντες μαθητές και τους παρείχε την προσδοκώμενη γνώση. Η εφαρμογή των βασικών αρχών της εξΑΕ στην δημιουργία του Ε.Υ οδήγησε τους μαθητές στην εύκολη προσαρμογή και την εύκολη κατανόηση του μαθήματος της Rock μουσικής και τους έδωσε το κίνητρο να ασχοληθούν και στο μέλλον με δική τους πρωτοβουλία.

5.3 Αξιολόγηση-αποτίμηση του Ε.Υ από την κριτική ομάδα εκπαιδευτικών

Όπως προαναφέρθηκε ορίστηκε μια κριτική ομάδα του Ε.Υ από εικοσιένα εκπαιδευτικούς στους οποίους δόθηκε η πρόσβαση στην πλατφόρμα [Chamilo](#) ώστε να έχουν για αρκετό χρονικό διάστημα το μάθημα στη διάθεσή τους. Η ανατροφοδότηση που παρείχε η κριτική ομάδα ήταν συνεχής και εύστοχη. Μετά την μελέτη του Ε.Υ δόθηκε [ερωτηματολόγιο](#) με ερωτήσεις κλειστού τύπου ομαδοποιημένες σε κατάλληλα ερευνητικά ερωτήματα τα οποία ήταν τα εξής:

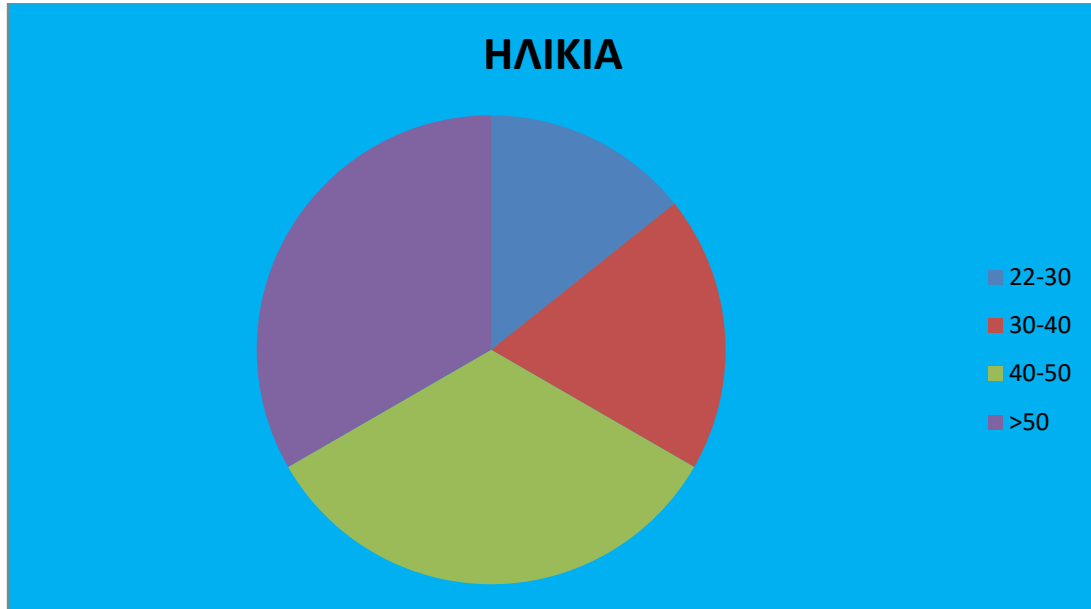
- A. Υπάρχει Επιστημονική συνοχή και Τεκμηρίωση του Ε.Υ;**
- B. Το Ε.Υ. συμβάλει στην απλή και κατανοητή παρουσίαση του Γνωστικού Αντικειμένου;**
- Γ. Είναι το Ε.Υ. εύχρηστο;**
- Δ. Το Ε.Υ. υποστηρίζει - καθοδηγεί τον εκπαιδευόμενο στη μελέτη του;**
- Ε. Ο εκπαιδευόμενος υποστηρίζεται στην αλληλεπίδραση με το Ε.Υ. στη μελέτη του;**
- Στ. Το Ε.Υ. παρέχει δυνατότητα Αναστοχασμού - Αυτοαξιολόγησης στον εκπαιδευόμενο;**
- Ζ. Στο Ε.Υ. προσδιορίζονται με σαφήνεια ο Σκοπός και τα Προσδοκώμενα Αποτελέσματα;**
- Η. Το Ε.Υ. έχει δημιουργηθεί σύμφωνα με τις αρχές της Πολυμεσικής Μάθησης;**
- Σε κάθε ερευνητικό ερώτημα αντιστοιχούν ερωτήσεις που κρίθηκε ότι θα μας δώσουν ασφαλή συμπεράσματα σχετικά με την αποτίμηση του Ε.Υ από την κριτική ομάδα. Για την συγκεκριμένη παρουσίαση των αποτελεσμάτων επιλέχθηκε η ποσοτική μέθοδος. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε τους μήνες Μάιο και Ιούνιο του 2020. Χρησιμοποιήθηκαν ερωτήσεις με κατηγορικές μεταβλητές που μετατράπηκαν σε ποσοτικές δίνοντας την πενταβάθμια κλίμακα Likert (Διαφωνώ απόλυτα-1, Μάλλον Διαφωνώ-2, Ούτε Διαφωνώ ούτε Συμφωνώ-3, Μάλλον Συμφωνώ-4, Συμφωνώ απόλυτα-5).

5.3.1 Τα δημογραφικά στοιχεία της κριτικής ομάδας των εκπαιδευτικών

Ακολουθούν τα δημογραφικά στοιχεία της κριτικής ομάδας των εκπαιδευτικών

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ	N	%
ΦΥΛΟ		
ΑΝΤΡΕΣ	9	42,9
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	12	57,1
ΣΥΝΟΛΟ	21	100

Πίνακας 3: Φύλο κριτικής ομάδας

Διάγραμμα 1 1: Ηλικία εκπαιδευτικών κριτικής ομάδας

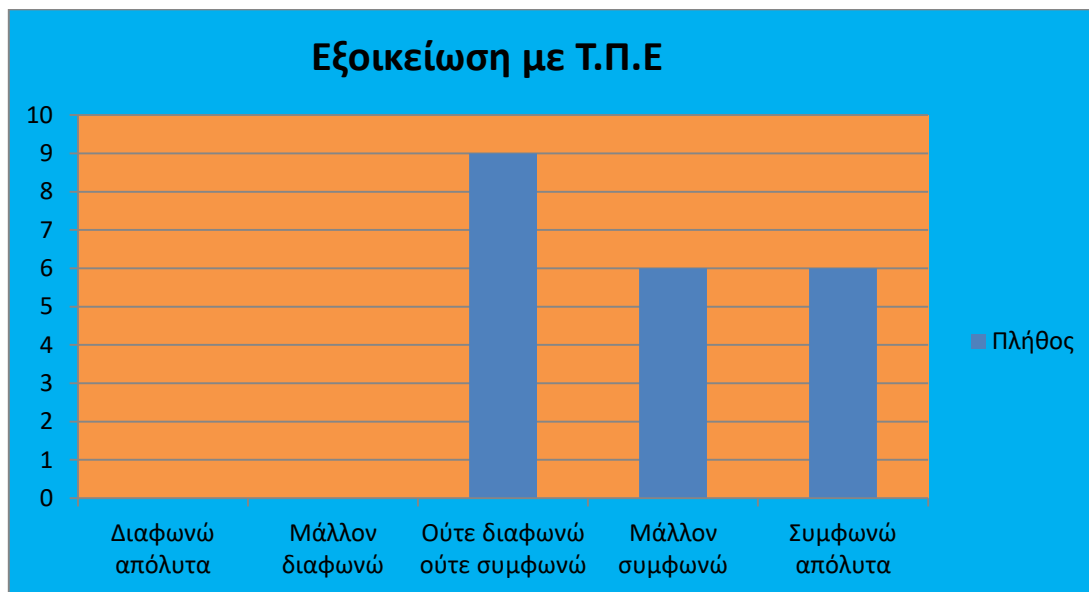
Διάγραμμα 1 2: Χρόνια υπηρεσίας εκπαιδευτικών κριτικής ομάδας

Στον πίνακα που ακολουθεί φαίνεται το τεχνολογικό προφίλ της κριτικής ομάδας όπως αυτό προέκυψε από την επεξεργασία των δεδομένων στο λογισμικό **S.P.S.S.**

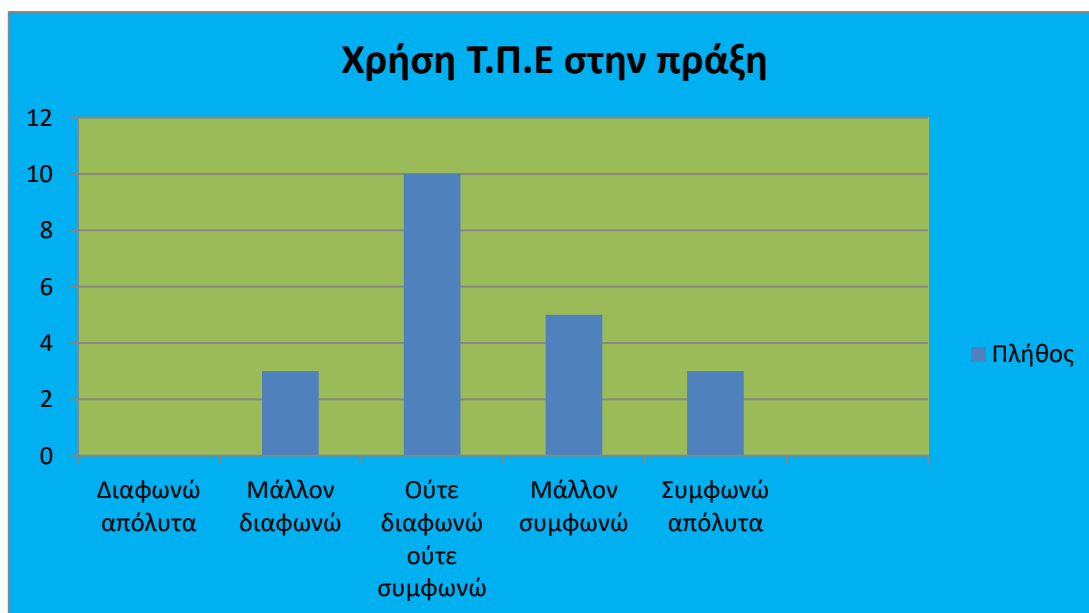
Τεχνολογικό Προφίλ Κριτικής ομάδας	Διαφωνώ απόλυτα	Μάλλον διαφωνώ	Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα	Σύνολο	M.O
Εξοικείωση με Τ.Π.Ε	0	0	9	6	6	21	3,86
Χρήση Τ.Π.Ε στην πράξη	0	3	10	5	3	21	3,38
Εξοικείωση με εξΑΕ με την χρήση Τ.Π.Ε	0	2	9	9	1	21	3,43
Εξοικείωση με μελέτη του Ε.Υ σχεδιασμένου με χρήση εξΑΕ	0	1	12	5	3	21	3,48

Πίνακας 4: Τεχνολογικό προφίλ ομάδας

Ακολουθούν και τα αντίστοιχα διαγράμματα παρουσίασης του τεχνολογικού προφίλ της κριτικής ομάδας των εκπαιδευτικών.

Διάγραμμα 1 3: Εξοικείωση με Τ.Π.Ε

Διάγραμμα 1 4: Χρήση Τ.Π.Ε στην πράξη

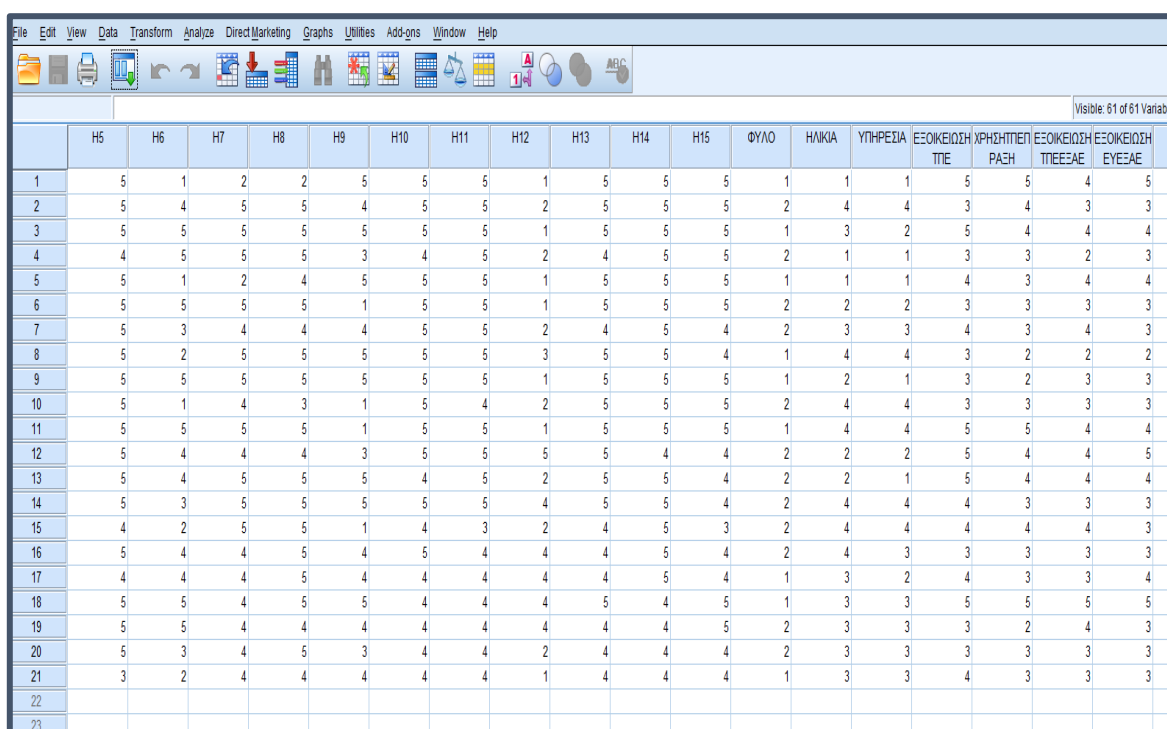
Διάγραμμα 1 5: Εξοικείωση με εξΑΕ με χρήση Τ.Π.Ε

Διάγραμμα 1 6: Εξοικείωση με μελέτη του Ε.Υ σχεδιασμένου με τη χρήση εξΑΕ

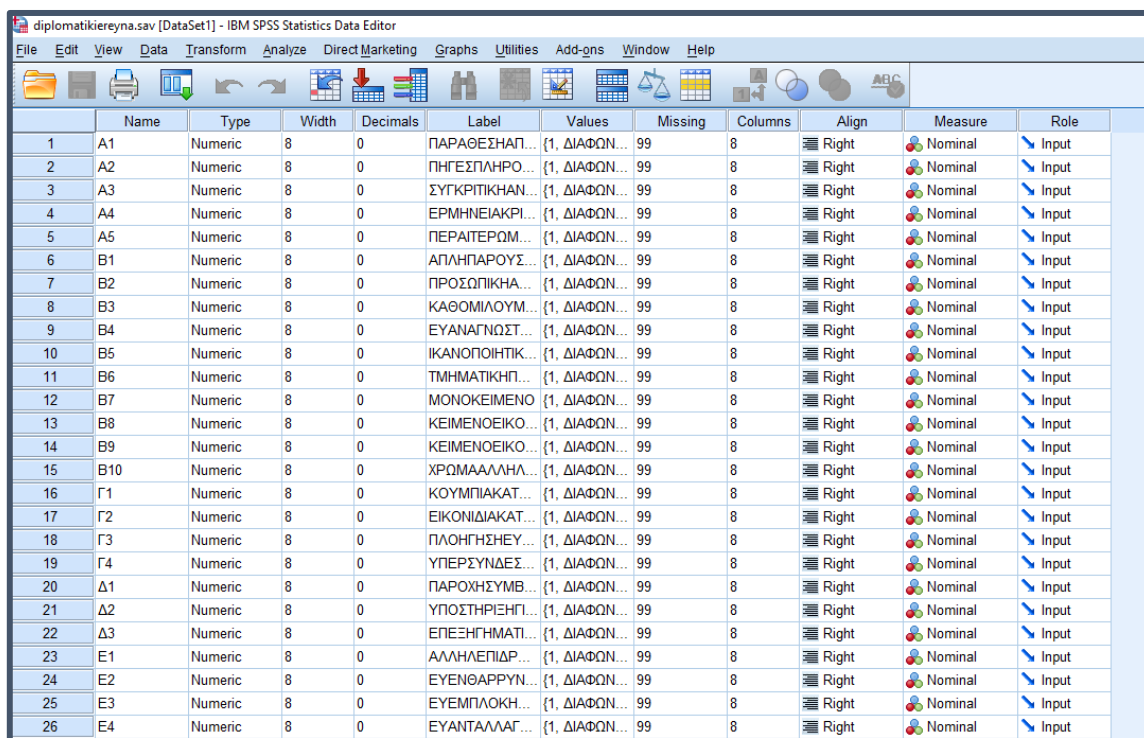
Από τα παραπάνω στοιχεία παρατηρείται ότι τα μέλη της κριτικής ομάδας φαίνεται ότι μάλλον έχουν εξοικείωση με τις Τ.Π.Ε (3,86) ενώ με την χρήση των Τ.Π.Ε στην εκπαιδευτική πράξη έχουν μια σχετική εξοικείωση (3,38). Στην εξοικείωση στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση με τη χρήση Τ.Π.Ε επίσης υπάρχει κάποια σχέση (3,43) και το ίδιο ισχύει και για την εξοικείωση μελέτης του Ε.Υ με τη χρήση εξΑΕ (3,48). Συνολικά συμπεραίνουμε ότι η κριτική ομάδα των εκπαιδευτικών έχει μια καλή σχέση με την χρήση των Τ.Π.Ε και την εξΑΕ ώστε να αξιολογήσει επαρκώς το εκπαιδευτικό υλικό που δημιουργήθηκε για τις ανάγκες της παρούσης εργασίας.

Ακολουθούν κάποιες ενδεικτικές εικόνες από την επεξεργασία των δεδομένων στο λογισμικό S.P.S.S. Για την εξαγωγή των συμπερασμάτων χρησιμοποιήθηκε το μέτρο θέσης **Μέσος Όρος (Μ.Ο)** ως το πιο αξιόπιστο μέτρο αναφοράς.

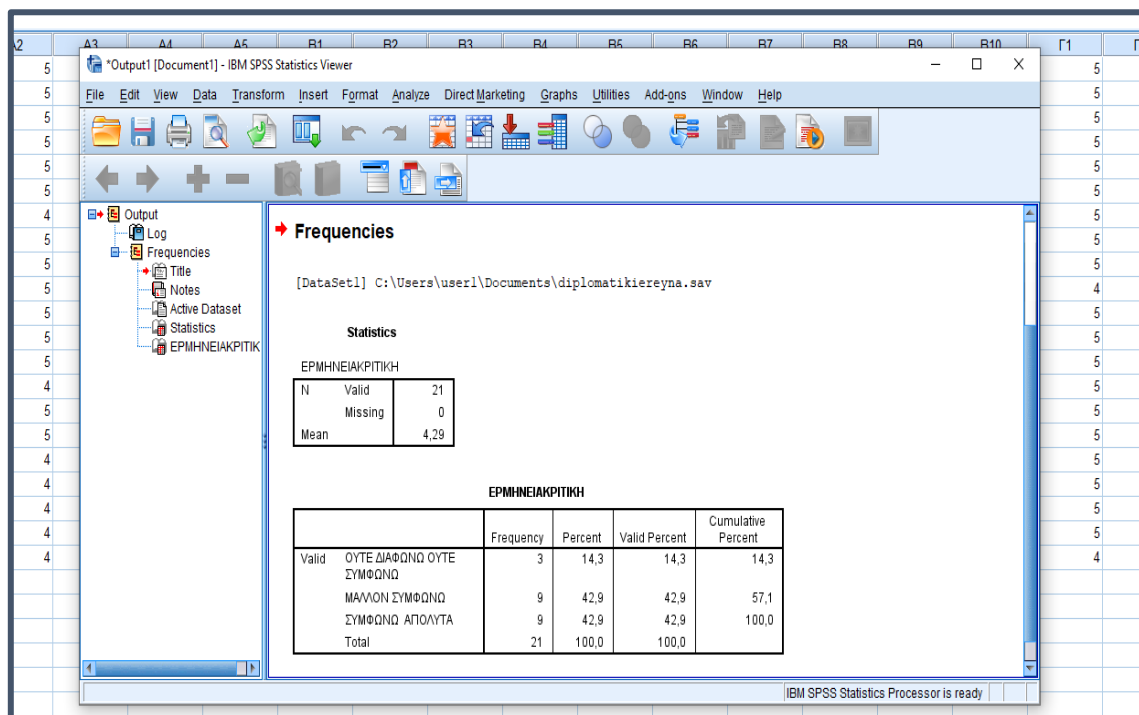
	H5	H6	H7	H8	H9	H10	H11	H12	H13	H14	H15	ΦΥΛΟ	ΗΛΙΚΙΑ	ΥΠΗΡΕΣΙΑ	ΕΞΟΙΚΕΙΩΣΗ ΤΠΕ	ΧΡΗΣΗ ΤΠΕ	ΕΞΟΙΚΕΙΩΣΗ ΕΥ	ΕΞΟΙΚΕΙΩΣΗ ΕΥΕΑΕ
1	5	1	2	2	5	5	5	1	5	5	5	1	1	1	5	5	4	5
2	5	4	5	5	4	5	5	2	5	5	5	2	4	4	3	4	3	3
3	5	5	5	5	5	5	5	1	5	5	5	1	3	2	5	4	4	4
4	4	5	5	5	3	4	5	2	4	5	5	2	1	1	3	3	2	3
5	5	1	2	4	5	5	5	1	5	5	5	1	1	1	4	3	4	4
6	5	5	5	5	1	5	5	1	5	5	5	2	2	2	3	3	3	3
7	5	3	4	4	4	5	5	2	4	5	4	2	3	3	4	3	4	3
8	5	2	5	5	5	5	5	3	5	5	4	1	4	4	3	2	2	2
9	5	5	5	5	5	5	5	1	5	5	5	1	2	1	3	2	3	3
10	5	1	4	3	1	5	4	2	5	5	5	2	4	4	3	3	3	3
11	5	5	5	5	1	5	5	1	5	5	5	1	4	4	5	5	4	4
12	5	4	4	4	3	5	5	5	5	4	4	2	2	2	5	4	4	5
13	5	4	5	5	5	4	5	2	5	5	4	2	2	1	5	4	4	4
14	5	3	5	5	5	5	5	4	5	5	4	2	4	4	4	3	3	3
15	4	2	5	5	1	4	3	2	4	5	3	2	4	4	4	4	4	3
16	5	4	4	5	4	5	4	4	4	5	4	2	4	3	3	3	3	3
17	4	4	4	5	4	4	4	4	4	5	4	1	3	2	4	3	3	4
18	5	5	4	5	5	4	4	4	5	4	5	1	3	3	5	5	5	5
19	5	5	4	4	4	4	4	4	4	4	5	2	3	3	3	2	4	3
20	5	3	4	5	3	4	4	2	4	4	4	2	3	3	3	3	3	3
21	3	2	4	4	4	4	4	1	4	4	4	1	3	3	4	3	3	3
22																		
23																		

Εικόνα 50 : Αρχείο S.P.S.S Data view

	Name	Type	Width	Decimals	Label	Values	Missing	Columns	Align	Measure	Role
1	A1	Numeric	8	0	ΠΑΡΑΘΕΣΗΑΠ...	{1, ΔΙΑΦΩΝ...	99	8	Right	Nominal	Input
2	A2	Numeric	8	0	ΠΗΓΕΣΠΛΗΡΟ...	{1, ΔΙΑΦΩΝ...	99	8	Right	Nominal	Input
3	A3	Numeric	8	0	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗΑΝ...	{1, ΔΙΑΦΩΝ...	99	8	Right	Nominal	Input
4	A4	Numeric	8	0	ΕΡΜΗΝΕΙΑΚΡΙ...	{1, ΔΙΑΦΩΝ...	99	8	Right	Nominal	Input
5	A5	Numeric	8	0	ΠΕΡΑΙΤΕΡΩΜ...	{1, ΔΙΑΦΩΝ...	99	8	Right	Nominal	Input
6	B1	Numeric	8	0	ΑΠΛΗΠΑΡΟΥΣ...	{1, ΔΙΑΦΩΝ...	99	8	Right	Nominal	Input
7	B2	Numeric	8	0	ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΑ...	{1, ΔΙΑΦΩΝ...	99	8	Right	Nominal	Input
8	B3	Numeric	8	0	ΚΑΘΟΜΙΛΟΥΜ...	{1, ΔΙΑΦΩΝ...	99	8	Right	Nominal	Input
9	B4	Numeric	8	0	ΕΥΑΝΑΓΝΩΣΤ...	{1, ΔΙΑΦΩΝ...	99	8	Right	Nominal	Input
10	B5	Numeric	8	0	ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚ...	{1, ΔΙΑΦΩΝ...	99	8	Right	Nominal	Input
11	B6	Numeric	8	0	ΤΜΗΜΑΤΙΚΗΠ...	{1, ΔΙΑΦΩΝ...	99	8	Right	Nominal	Input
12	B7	Numeric	8	0	ΜΟΝΟΚΕΙΜΕΝΟ	{1, ΔΙΑΦΩΝ...	99	8	Right	Nominal	Input
13	B8	Numeric	8	0	ΚΕΙΜΕΝΟΕΙΚΟ...	{1, ΔΙΑΦΩΝ...	99	8	Right	Nominal	Input
14	B9	Numeric	8	0	ΚΕΙΜΕΝΟΕΙΚΟ...	{1, ΔΙΑΦΩΝ...	99	8	Right	Nominal	Input
15	B10	Numeric	8	0	ΧΡΩΜΑΑΛΛΗΛ...	{1, ΔΙΑΦΩΝ...	99	8	Right	Nominal	Input
16	Γ1	Numeric	8	0	ΚΟΥΜΠΙΑΚΑΤ...	{1, ΔΙΑΦΩΝ...	99	8	Right	Nominal	Input
17	Γ2	Numeric	8	0	ΕΙΚΟΝΙΔΙΑΚΑΤ...	{1, ΔΙΑΦΩΝ...	99	8	Right	Nominal	Input
18	Γ3	Numeric	8	0	ΠΛΟΗΓΗΣΗΕΥ...	{1, ΔΙΑΦΩΝ...	99	8	Right	Nominal	Input
19	Γ4	Numeric	8	0	ΥΠΕΡΣΥΝΔΕΣ...	{1, ΔΙΑΦΩΝ...	99	8	Right	Nominal	Input
20	Δ1	Numeric	8	0	ΠΑΡΟΧΗΣΥΜΒ...	{1, ΔΙΑΦΩΝ...	99	8	Right	Nominal	Input
21	Δ2	Numeric	8	0	ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΓ...	{1, ΔΙΑΦΩΝ...	99	8	Right	Nominal	Input
22	Δ3	Numeric	8	0	ΕΠΕΞΗΓΗΜΑΤ...	{1, ΔΙΑΦΩΝ...	99	8	Right	Nominal	Input
23	E1	Numeric	8	0	ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡ...	{1, ΔΙΑΦΩΝ...	99	8	Right	Nominal	Input
24	E2	Numeric	8	0	ΕΥΕΝΘΑΡΡΥΝ...	{1, ΔΙΑΦΩΝ...	99	8	Right	Nominal	Input
25	E3	Numeric	8	0	ΕΥΕΜΠΛΟΚΗ...	{1, ΔΙΑΦΩΝ...	99	8	Right	Nominal	Input
26	E4	Numeric	8	0	ΕΥΑΝΤΑΛΛΑΓ...	{1, ΔΙΑΦΩΝ...	99	8	Right	Nominal	Input

Εικόνα 51: Αρχείο S.P.S.S Variable view

*Output1 [Document1] - IBM SPSS Statistics Viewer

File Edit View Data Transform Insert Format Analyze Direct Marketing Graphs Utilities Add-ons Window Help

← → + - [Icons]

Output Log Frequencies Title Notes Active Dataset Statistics ΕΡΜΗΝΕΙΑΚΡΙΤΙΚΗ

Frequencies

[DataSet1] C:\Users\user1\Documents\diplomatikiereyna.sav

Statistics

ΕΡΜΗΝΕΙΑΚΡΙΤΙΚΗ	
N	Valid 21
	Missing 0
Mean	4,29

ΕΡΜΗΝΕΙΑΚΡΙΤΙΚΗ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ΟΥΤΕ ΔΙΑΦΩΝΟ ΟΥΤΕ ΣΥΜΦΩΝΟ	3	14,3	14,3	14,3
ΜΑΛΛΟΝ ΣΥΜΦΩΝΟ	9	42,9	42,9	57,1
ΣΥΜΦΩΝΟ ΑΠΟΛΥΤΑ	9	42,9	42,9	100,0
Total	21	100,0	100,0	

IBM SPSS Statistics Processor is ready

Εικόνα 52: Αρχείο S.P.S.S Output

5.3.2 Παρουσίαση των αποτελεσμάτων

1^ο Ερευνητικό Ερώτημα (Α. Επιστημονική συνοχή / Τεκμηρίωση του Ε.Υ).

Ερωτήσεις	Μ.Ο
A.1. Στο Ε.Υ. γίνεται παράθεση πληροφοριών / απόψεων με την σχετική βιβλιογραφική τεκμηρίωση	4,81
A.2. Στο Ε.Υ. γίνεται αναφορά σε διαφορετικές πηγές πληροφοριών (Βιβλία, επιστημονικά περιοδικά, επιστημονικά συνέδρια κλπ).	4,67
A.3. Στο Ε.Υ. γίνεται συγκριτική ανάλυση των πληροφοριών / απόψεων	4,24
A.4. Το Ε.Υ. είναι εμπλουτισμένο με την ερμηνεία / κριτική συζήτηση των πληροφοριών	4,29
A.5. Το Ε.Υ. παρέχει τη δυνατότητα στον εκπαιδευόμενο για περαιτέρω μελέτη σε διαφορετικές πηγές.	4,62

Πίνακας 5: 1ο Ερευνητικό Ερώτημα

2^ο Ερευνητικό Ερώτημα (Β. Το Ε.Υ. συμβάλει στην απλή και κατανοητή παρουσίαση του Γνωστικού Αντικειμένου).

Ερωτήσεις	Μ.Ο
B.1. Το ύφος γραφής του Ε.Υ. είναι φιλικό για τον αναγνώστη	4,90
B.2. Στο Ε.Υ. γίνεται χρήση προσωπικών και κτητικών αντωνυμιών.	1,95
B.3. Στο Ε.Υ. γίνεται κατά το δυνατόν χρήση της καθομιλουμένης γλώσσας.	4,62
B.4. Η γραφή του Ε.Υ. είναι ευανάγνωστη.	4,81
B.5. Η πυκνότητα των πληροφοριών του Ε.Υ. είναι ικανοποιητική.	4,62
B.6. Το Ε.Υ. παρουσιάζεται τμηματικά στο μέγεθος της οθόνης.	4,43
B.7. Το Ε.Υ. περιέχει μόνο κείμενο.	1,24
B.8. Το Ε.Υ περιέχει κείμενο και εικόνες.	3,48

B.9. Το Ε.Υ περιέχει κείμενο, εικόνες και video.	4,90
B.10. Οι χρωματικές συνθέσεις του Ε.Υ. συμβάλλουν στην άνετη αλληλεπίδραση.	4,76

Πίνακας 6: 2ο Ερευνητικό Ερώτημα

3^ο Ερευνητικό Ερώτημα (Γ. Ευχρηστία του Ε.Υ).

Ερωτήσεις	Μ.Ο
Γ.1. Τα κουμπιά που χρησιμοποιήθηκαν στο Ε.Υ. (εμπρός, πίσω κλπ) είναι κατανοητά και αναγνωρίσιμα.	4,90
Γ.2. Τα εικονίδια που χρησιμοποιήθηκαν στο Ε.Υ. (πρόσθετες πηγές, δραστηριότητες κλπ) είναι κατανοητά και αναγνωρίσιμα.	4,90
Γ.3. Η πλοήγηση στο Ε.Υ. είναι εύκολη.	4,71
Γ.4. Οι υπερσύνδεσμοι του Ε.Υ. οδηγούν στο αναμενόμενο περιεχόμενο	4,71

Πίνακας 7: 3ο Ερευνητικό Ερώτημα

4^ο Ερευνητικό Ερώτημα (Δ. Το Ε.Υ. υποστηρίζει - καθοδηγεί τον εκπαιδευόμενο στη μελέτη του).

Ερωτήσεις	Μ.Ο
Δ.1. Παρέχονται συμβουλές για το πώς να μελετηθεί το εκπαιδευτικό υλικό.	4,48
Δ.2. Το Ε.Υ. υποστηρίζει τον εκπαιδευόμενο προκειμένου να δώσει έμφαση σε συγκεκριμένα σημεία (Υπάρχουν πλαίσια ή έντονη γραφή (σήμανση) ώστε να τονίζονται σημαντικές έννοιες).	4,71
Δ.3. Στο Ε.Υ. υπάρχουν επεξηγηματικά σχόλια τα οποία υποστηρίζουν τον σπουδαστή στη μελέτη του.	4,29

Πίνακας 8: 4ο Ερευνητικό Ερώτημα

5^ο Ερευνητικό Ερώτημα (Ε. Το Ε.Υ υποστηρίζει την αλληλεπίδραση με τον εκπαιδευόμενο στη μελέτη του).

Ερωτήσεις	Μ.Ο
------------------	------------

E.1. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να εκφράσει τις δικές απόψεις (κρίσεις) πάνω σε σημαντικά ζητήματα.	4,10
E.2. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να διατυπώνει τις δικές του ερωτήσεις πάνω σε σημαντικά ζητήματα.	3,81
E.3. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να εμπλακεί συναισθηματικά με βάση τα προσωπικά του ενδιαφέροντα.	4,33
E.4. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να ανταλλάξει απόψεις με τους άλλους εκπαιδευόμενους.	3,86
E.5. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να θεωρήσει τον εαυτό του ως μέλος μιας κοινωνικής ομάδας που έχει συγκεκριμένες ανάγκες και προσδοκίες.	4,14
E.6. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να ενσωματώσει / εμπλουτίσει τις απόψεις του σε αυτό.	4,33

Πίνακας 9: 5ο Ερευνητικό Ερώτημα

6^ο Ερευνητικό Ερώτημα (Στ. Το Ε.Υ. παρέχει δυνατότητα Αναστοχασμού - Αυτοαξιολόγησης στον εκπαιδευόμενο).

Ερωτήσεις	Μ.Ο
Στ.1. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν την αυτοαξιολόγηση του εκπαιδευόμενου.	4,29
Στ.2. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν την ανάπτυξη της αυτόνομης κριτικής σκέψης του εκπαιδευόμενου.	4,29
Στ.3. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν την ανάπτυξη διαύλων επικοινωνίας με στόχο την ανατροφοδότηση του εκπαιδευόμενου.	4,19
Στ.4. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να συσχετίσει τα νέα δεδομένα με τη δική του πραγματικότητα.	4,24

Στ.5. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να εφαρμόσει τη νέα γνώση στη δική του πραγματικότητα.	4,43
--	------

Πίνακας 10: 6ο Ερευνητικό Ερώτημα

7^ο Ερευνητικό Ερώτημα (Ζ. Σκοπός / Προσδοκώμενα Αποτελέσματα)

Ερωτήσεις	Μ.Ο
Z.1. Στο Ε.Υ. διατυπώνεται σαφώς ο σκοπός της κάθε διδακτικής ενότητας.	4,76
Z.2. Στο Ε.Υ. διατυπώνονται σαφώς τα προσδοκώμενα αποτελέσματα σε κάθε διδακτική ενότητα.	4,62
Z.3. Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο γνώσεων.	4,67
Z.4. Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο δεξιοτήτων.	4,29
Z.5. Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο στάσεων.	4,29
Z.6. Ο εκπαιδευόμενος ελέγχει την πρόοδό του με βάση τα προσδοκώμενα αποτελέσματα.	4,48

Πίνακας 11: 7ο Ερευνητικό Ερώτημα

8^ο Ερευνητικό Ερώτημα (Η. Το Ε.Υ. έχει δημιουργηθεί σύμφωνα με τις αρχές της Πολυμεσικής Μάθησης).

Ερωτήσεις	Μ.Ο
H.1. Στο Ε.Υ. υπάρχει συνδυασμός κειμένου και εικόνας για την παρουσίαση του γνωστικού αντικείμενου. (Πολυμεσική Αργή)	4,81
H.2. Στο Ε.Υ. η χρήση των εικόνων σας βοηθάει να κατανοήσετε το γνωστικό αντικείμενο. (Πολυμεσική Αργή)	4,67
H.3. Στο Ε.Υ. υπάρχουν στοιχεία αφήγησης (μονόλογος, διάλογος, περιγραφή, σχόλια κ.ά.). (Αργή της Τροπικότητας)	4,43
H.4. Στο Ε.Υ. συμπεριλαμβάνονται μη σχετικές πληροφορίες (λέξεις, εικόνες, ήχοι) με το γνωστικό αντικείμενο. (Αργή της Συνοχής)	3,05
H.5. Στο Ε.Υ. γίνεται χρήση φιλικής γλώσσας. (Αργή της Προσωποποίησης)	4,76

H.6. Στο Ε.Υ. γίνεται χρήση δευτέρου προσώπου. (Αρχή της Προσωποποίησης)	3,48
H.7. Στο Ε.Υ. γίνεται ηχητική παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου. (Αρχή της Προσωποποίησης)	4,29
H.8. Στο Ε.Υ. το ύφος της ηχητικής παρουσίασης είναι φιλικό για τον εκπαιδευόμενο. (Αρχή της Φωνής)	4,52
H.9. Στο Ε.Υ. εμφανίζεται ένας φιλικός χαρακτήρας (avatar) που ενισχύει τη διαδικασία μάθησης των εκπαιδευόμενων. (Αρχή της Εικόνας)	3,67
H.10. Στο Ε.Υ. η παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου γίνεται τμηματικά. (Αρχή της Κατάταξης)	4,62
H.11. Στο Ε.Υ. υπάρχουν διαδραστικές δραστηριότητες που παρέχουν ανατροφοδότηση στους εκπαιδευόμενους. (Αρχή της Προσωποποίησης)	4,57
H.12. Στο Ε.Υ. υπάρχουν μακροσκελή κείμενα για την παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου. (Αρχή της Κατάταξης)	2,33
H.13. Το Ε.Υ. παρέχει σαφείς οδηγίες στους εκπαιδευόμενους για την υλοποίηση των δραστηριοτήτων και εργασιών. (Αρχή της Σηματοδότησης)	4,62
H.14. Στο Ε.Υ. υπάρχουν στοιχεία επισήμανσης (έντονη γραφή, υπογράμμιση, χρωματισμός κ.ά.). (Αρχή της Σηματοδότησης)	4,76
H.15. Στο Ε.Υ. υπάρχουν εισαγωγικές δραστηριότητες που βοηθούν στη μελέτη του γνωστικού αντικειμένου. (Αρχή της Προπαίδευσης)	4,48

Πίνακας 12: 8ο Ερευνητικό Ερώτημα

5.3.3 Ανάλυση των αποτελεσμάτων

Σε ότι αφορά το πρώτο ερευνητικό ερώτημα –*Επιστημονική συνοχή και Τεκμηρίωση του Ε.Υ.*– η κριτική ομάδα τείνει να συμφωνήσει απόλυτα ότι γίνεται παράθεση πληροφοριών και απόψεων με την σχετική βιβλιογραφική τεκμηρίωση (4,81) και το ίδιο θεωρεί ότι γίνεται στο θέμα της αναφοράς σε διαφορετικές πηγές πληροφοριών (4,67). Μάλλον συμφωνεί ότι πραγματοποιείται συγκριτική ανάλυση πληροφοριών και απόψεων (4,24) και επίσης μάλλον συμφωνεί ότι το Ε.Υ. είναι εμπλουτισμένο με την ερμηνεία-κριτική συζήτηση των πληροφοριών (4,29). Επίσης τείνει να συμφωνήσει απόλυτα ότι το Ε.Υ. παρέχει την δυνατότητα στον εκπαιδευόμενο για περαιτέρω μελέτη σε διαφορετικές πηγές (4,62).

Στο δεύτερο ερευνητικό ερώτημα-*Συμβολή του Ε.Υ στην απλή και κατανοητή παρουσίαση του Γνωστικού αντικειμένου*- η κριτική ομάδα συμφωνεί απόλυτα ότι το ύφος γραφής του Ε.Υ. είναι φιλικό για τον αναγνώστη (4,90) και μάλλον διαφωνεί στο ότι γίνεται χρήση προσωπικών και κτητικών αντωνυμιών (1,95). Τείνει να συμφωνήσει απόλυτα ότι γίνεται κατά το δυνατόν χρήση της καθομιλουμένης γλώσσας (4,62), ότι η γραφή του Ε.Υ. είναι ευανάγνωστη (4,81) και ότι η πυκνότητα των πληροφοριών είναι ικανοποιητική (4,62). Μάλλον συμφωνεί ότι το Ε.Υ παρουσιάζεται τμηματικά στο μέγεθος της οθόνης (4,43) και διαφωνεί απόλυτα ότι το Ε.Υ. περιέχει μόνο κείμενο (1,24). Στο ερώτημα αν το Ε.Υ περιέχει κείμενο και εικόνες η κριτική ομάδα μάλλον εμφάνισε μια ουδέτερη στάση (3,48) ενώ συμφωνεί απόλυτα ότι το Ε.Υ περιέχει κείμενο, εικόνες και video (4,90) και ότι οι χρωματικές συνθέσεις του Ε.Υ συμβάλουν στην άνετη αλληλεπίδραση (4,76).

Στο τρίτο ερευνητικό ερώτημα-*Ευχρηστία του Ε.Υ.*- η κριτική ομάδα συμφωνεί απόλυτα ότι τα κουμπιά που χρησιμοποιήθηκαν στο Ε.Υ. είναι κατανοητά (4,90), ότι τα εικονίδια είναι κατανοητά (4,90) και τείνει να συμφωνήσει απόλυτα ότι η πλοήγηση στο Ε.Υ είναι εύκολη (4,71) και ότι οι υπερσύνδεσμοι του Ε.Υ οδηγούν στο αναμενόμενο περιεχόμενο (4,71).

Σε ότι έχει σχέση με το τέταρτο ερευνητικό ερώτημα-*Υποστήριξη καθοδήγηση εκπαιδευόμενου στην μελέτη του*- η κριτική ομάδα συμφωνεί ότι παρέχονται συμβουλές μελέτης του Ε.Υ.(4,48), τείνει να συμφωνήσει απόλυτα ότι ο εκπαιδευόμενος υποστηρίζεται προκειμένου να δώσει έμφαση σε συγκεκριμένα σημεία (4,71) και συμφωνεί ότι υπάρχουν επεξηγηματικά σχόλια για την υποστήριξη της μελέτης του μαθήματος (4,29).

Στο πέμπτο ερευνητικό ερώτημα- *Το Ε.Υ. υποστηρίζει την αλληλεπίδραση με τον εκπαιδευόμενο στην μελέτη του*- , η κριτική ομάδα μάλλον συμφωνεί ότι το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο στην μελέτη του (4,10) και τείνει να συμφωνήσει ότι υπάρχουν δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να διατυπώνει τις δικές του ερωτήσεις πάνω σε σημαντικά θέματα (3,81). Η κριτική ομάδα συμφωνεί ότι το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να εμπλακεί συναισθηματικά με βάση τα προσωπικά του ενδιαφέροντα (4,33) και μάλλον συμφωνεί ότι υπάρχουν δραστηριότητες ενθάρρυνσης του εκπαιδευόμενου για ανταλλαγή απόψεων με άλλους εκπαιδευόμενους (3,86). Μάλλον συμφωνεί ότι το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να θεωρήσει τον εαυτό του ως μέλος μιας κοινωνικής ομάδας που έχει συγκεκριμένες ανάγκες και προσδοκίες (4,14) και

συμφωνεί ότι το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να ενσωματώσει-εμπλουτίσει τις απόψεις του σε αυτό (4,33).

Στο έκτο ερευνητικό ερώτημα –*Το Ε.Υ. παρέχει δυνατότητα αναστοχασμού και αυτοαξιολόγησης στον εκπαιδευόμενο*-, η κριτική ομάδα συμφωνεί ότι το Ε.Υ εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν την αυτοαξιολόγηση του εκπαιδευόμενου (4,29) και την ανάπτυξη της αυτόνομης κριτικής σκέψης του (4,29). Συμφωνεί επίσης ότι το Ε.Υ εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν την ανάπτυξη διαύλων επικοινωνίας με στόχο την ανατροφοδότηση του εκπαιδευόμενου (4,19), την συσχέτιση των νέων δεδομένων με την δική του πραγματικότητα (4,24) και την εφαρμογή της νέας γνώσης στην δική του πραγματικότητα (4,43).

Στο έβδομο ερευνητικό ερώτημα –*Σαφήνεια σκοπού και προσδοκώμενων αποτελεσμάτων*-, η κριτική ομάδα τείνει να συμφωνήσει απόλυτα ότι στο Ε.Υ διατυπώνεται σαφώς ο σκοπός κάθε διδακτικής ενότητας (4,76), διατυπώνονται σαφώς τα προσδοκώμενα αποτελέσματα κάθε διδακτικής ενότητας (4,62) και στο ότι τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο γνώσεων (4,67). Επίσης η κριτική ομάδα συμφωνεί ότι τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο δεξιοτήτων (4,29), σε επίπεδο στάσεων (4,29) και ότι ο εκπαιδευόμενος ελέγχει την πρόοδό του με βάση τα προσδοκώμενα αποτελέσματα (4,48).

Στο όγδοο ερευνητικό ερώτημα –*Δημιουργία Ε.Υ σύμφωνα με της αρχές της Πολυμεσικής μάθησης*-, η κριτική ομάδα συμφωνεί απόλυτα ότι στο Ε.Υ υπάρχει συνδυασμός κειμένων και εικόνων για την παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου (4,81) και τείνει να συμφωνήσει απόλυτα ότι η χρήση εικόνων βοηθάει στην κατανόηση του γνωστικού αντικειμένου (4,67). Συμφωνεί ότι στο Ε.Υ υπάρχουν στοιχεία αφήγησης (4,43) και ούτε διαφωνεί ούτε συμφωνεί ότι στο Ε.Υ. συμπεριλαμβάνονται μη σχετικές πληροφορίες με το γνωστικό αντικείμενο (3,05). Τείνει να συμφωνήσει απόλυτα ότι στο Ε.Υ. γίνεται χρήση φιλικής γλώσσας (4,76) και διαφωνεί στο ότι στο Ε.Υ γίνεται χρήση δεύτερου προσώπου (3,48). Η κριτική ομάδα συμφωνεί ότι στο Ε.Υ. γίνεται ηχητική παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου (4,29) και ότι το ύφος της ηχητικής παρουσίασης είναι φιλικό για τον εκπαιδευόμενο (4,52). Μάλλον τείνει να συμφωνήσει ότι στο Ε.Υ. εμφανίζεται ένας φιλικός χαρακτήρας που ενισχύει την διαδικασία μάθησης των εκπαιδευόμενων (3,67) και τείνει να συμφωνήσει απόλυτα ότι στο Ε.Υ. η παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου γίνεται τμηματικά (4,62). Επίσης η κριτική ομάδα συμφωνεί ότι στο Ε.Υ υπάρχουν διαδραστικές

δραστηριότητες που παρέχουν ανατροφοδότηση στους εκπαιδευόμενους (4,57), ενώ μάλλον διαφωνεί ότι στο Ε.Υ υπάρχουν μακροσκελή κείμενα για την παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου (2,33). Συμφωνεί ότι το Ε.Υ. παρέχει σαφείς οδηγίες στους εκπαιδευόμενους για την υλοποίηση των δραστηριοτήτων και εργασιών (4,62) και τείνει να συμφωνήσει απόλυτα ότι στο Ε.Υ. υπάρχουν στοιχεία επισημάνσης (4,76). Τέλος συμφωνεί ότι στο Ε.Υ υπάρχουν εισαγωγικές δραστηριότητες που βοηθούν στην μελέτη του γνωστικού αντικειμένου (4,48).

5.3.4 Ανατροφοδότηση κριτικής ομάδας

Κατά την διάρκεια της δημιουργίας του Ε.Υ η κριτική ομάδα έχοντας την άμεση πρόσβαση σε αυτό, έδινε διαρκώς την ανατροφοδότησή της με τις εύστοχες παρατηρήσεις και επισημάνσεις της όπως:

Υπάρχει λογική αλληλουχία του μαθήματος και πολύ ωραία η αισθητική της παρουσίασης του Ε.Υ

Δυνατό σημείο του Ε.Υ είναι η ευελιξία της διαδικασίας της μάθησης, η σαφήνεια, η περιεκτικότητα και η πρωτοτυπία του θέματος. Θα ήταν καλό οι ερωτήσεις αξιολόγησης να ήταν πιο βιωματικές.

Δυνατό σημείο η μουσική που γέμιζε όλο το μάθημα και θα ήταν καλό να αναφέρεται στο μάθημα και στο τι γίνεται σήμερα με την rock μουσική.

Απλή γλώσσα, φιλικό ύφος, οργανωμένο υλικό, οπτικοακουστικό υλικό. Θα ήταν καλό να υπάρχουν περισσότερες διαδραστικές ασκήσεις

Πολύ καλό πολυμεσικό περιεχόμενο, φιλική απλή γλώσσα και επιτυχημένη κατάτμηση Ε.Υ.

Ελκυστικός τρόπος παρουσίασης, σωστή καθοδήγηση του μαθητή στις δραστηριότητες και άμεση ανατροφοδότηση του μαθητή. Εντυπωσιακός ο πίνακας περιεχομένων.

Ελκυστικό περιεχόμενο, διαδραστικότητα, πολυτροπικότητα και θα ήταν καλό να υπάρχουν επιπλέον αναφορές στην ιστορική αναγκαιότητα εμφάνισης του rock.

Πολύ καλό οπτικοακουστικό υλικό, πρωτότυπο θέμα και καλή βιβλιογραφία.

6. Κεφάλαιο 6ο: Συμπεράσματα

6.1 Αποτίμηση κριτικής ομάδας εκπαιδευτικών

Από την έρευνα για την αποτίμηση της κριτικής ομάδας διαφαίνεται ότι υπάρχει πλήρης επιστημονική συνοχή και τεκμηρίωση του Ε.Υ. Συγκεκριμένα συμφωνεί ότι υπάρχει βιβλιογραφική τεκμηρίωση στην παράθεση του μαθήματος από κατάλληλες και διαφορετικές πηγές πληροφοριών, καθώς και ότι παρέχει το Ε.Υ την δυνατότητα στους μαθητές για περαιτέρω μελέτη. Επίσης συμφωνεί ότι στο Ε.Υ. υπάρχει ερμηνεία και κριτική συζήτηση των πληροφοριών.

Ακολούθως η κριτική ομάδα θεωρεί ότι το Ε.Υ. συμβάλει απόλυτα στην απλή και κατανοητή παρουσίαση του γνωστικού αντικείμενου της rock μουσικής. Συγκεκριμένα συμφωνεί απόλυτα ότι υπάρχει φιλικό και απλό ύφος γραφής, με κείμενο, ήχο, εικόνες και video. Συμφωνεί ότι υπάρχει άνετη αλληλεπίδραση με την συμβολή των χρωματικών συνθέσεων και ότι η πυκνότητα και η τμηματική παρουσίαση των πληροφοριών είναι ικανοποιητική. Επίσης παρατηρεί ότι δεν γίνεται χρήση προσωπικών και κτητικών αντωνυμιών και ότι το Ε.Υ δεν περιέχει μόνο κείμενο και εικόνες. Συμφωνεί απόλυτα ότι το Ε.Υ είναι εύχρηστο αναφέροντας ότι τα κουμπιά και τα εικονίδια είναι κατανοητά, η πλοήγηση είναι εύκολη και ότι οι υπερσύνδεσμοι οδηγούν στο αναμενόμενο περιεχόμενο.

Η κριτική ομάδα εντοπίζει ότι υπάρχει υποστήριξη και καθοδήγηση του εκπαιδευόμενου στην μελέτη του. Συγκεκριμένα αναγνωρίζει ότι παρέχονται οι κατάλληλες συμβουλές και επεξηγηματικά σχόλια για την υποστήριξη του μαθήματος και την εστίαση σε σημαντικές έννοιες. Επίσης η κριτική ομάδα καταλήγει ότι το Ε.Υ. υποστηρίζει την αλληλεπίδραση με τον μαθητή στην μελέτη του. Παρατηρεί ότι υπάρχουν δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τον μαθητή στην μελέτη του και τον ωθούν να διατυπώνει τα δικά του ερωτήματα. Αναφέρεται επίσης ότι οι δραστηριότητες ενισχύουν τη συναισθηματική εμπλοκή του μαθητή με το γνωστικό αντικείμενο και προωθούν την ανταλλαγή απόψεων με τους άλλους μαθητές. Επίσης οι δραστηριότητες ενισχύουν την κοινωνική υπόσταση των μαθητών και ενθαρρύνουν την ενσωμάτωση των απόψεών τους στο Ε.Υ.

Ακολούθως η κριτική ομάδα συμφωνεί ότι το Ε.Υ. παρέχει την δυνατότητα αναστοχασμού και αυτοαξιολόγησης των μαθητών. Παρατηρεί ότι οι δραστηριότητες ενθαρρύνουν την αυτοαξιολόγηση και την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης των μαθητών. Ενισχύουν την

επικοινωνία με στόχο την ανατροφοδότηση, συσχετίζουν την νέα γνώση με την ήδη υπάρχουσα και ενθαρρύνουν την εφαρμογή της νέας γνώσης.

Η κριτική ομάδα παρατηρεί ότι υπάρχει απόλυτη σαφήνεια σκοπού και προσδοκώμενων αποτελεσμάτων σε κάθε διδακτική ενότητα και ότι τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τους μαθητές σε επίπεδο γνώσεων, στάσεων και δεξιοτήτων. Επίσης εντοπίζει ότι οι μαθητές μπορούν να ελέγξουν την πρόοδό τους με βάση τα προσδοκώμενα αποτελέσματα.

Η κριτική ομάδα θεωρεί ότι το Ε.Υ. δημιουργήθηκε σύμφωνα με τις αρχές της Πολυμεσικής μάθησης. Αναφέρει ότι υπάρχει συνδυασμός κειμένου και εικόνας το οποίο ενισχύει την κατανόηση του γνωστικού αντικειμένου. Υπάρχει επίσης αφηγηματικός χαρακτήρας, φιλική γλώσσα και ηχητική παρουσίαση με φιλικό ύφος. Υπάρχουν διαδραστικές δραστηριότητες με σαφείς οδηγίες που ενισχύουν την ανατροφοδότηση των μαθητών. Επίσης δεν θεωρεί ότι χρησιμοποιείται δεύτερο πρόσωπο και παρατηρεί ότι δεν υπάρχουν μακροσκελή κείμενα. Αναφέρει τέλος ότι οι εισαγωγικές δραστηριότητες βοηθούν στην μελέτη του μαθήματος και ότι υπάρχουν τα κατάλληλα στοιχεία επισήμανσης.

6.2 Αποτίμηση ομάδας μαθητών

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα ευρήματα της έρευνας που πραγματοποιήθηκε με την ομάδα των μαθητών αναφορικά με το θέμα της Rock μουσικής. Αρχικά επιβεβαιώθηκε η άποψη ότι οι μαθητές είχαν μια τελείως επιφανειακή γνώση για το φαινόμενο της Rock, γεγονός που μάλλον δικαιολογείται λόγω μεγάλης χρονικής διαφοράς με την Rock έκρηξη. Ακόμα και κάποια συγκροτήματα και τραγούδια που γνώριζαν δεν θεωρείται γνώση της σημασίας και της δυναμικής της Rock και το πώς αυτή επηρέασε την κοινωνία και γενικά την πολιτιστική εξέλιξη των προηγούμενων δεκαετιών. Εντύπωση προκαλεί και ότι διέθεταν ελλιπείς γνώσεις για την ελληνική rock μουσική των 60ς, 70ς, 80ς και το πώς αυτή επηρέασε την εξέλιξη του ελληνικού πενταγράμμου. Όμως παρά τον αρχικό τους δισταγμό και αιφνιδιασμό επέδειξαν αυξημένη διάθεση και μεγάλο ενδιαφέρον για την μελέτη του εκπαιδευτικού υλικού το οποίο είχε τον σημαντικό ρόλο της παροχής γνώσεων και δραστηριοτήτων.

Είναι σημαντικό να επισημανθεί η διάθεση και ο ενθουσιασμός που είχαν οι μαθητές κατά την διάρκεια της μελέτης του Ε.Υ και αυτό διαφαίνεται έντονα από τις απαντήσεις τους στις τελικές εκθέσεις τους. Όπως αναφέρουν αυτή η διάθεση προέκυψε από τον τρόπο

παρουσίασης του Ε.Υ. όπου χρησιμοποιήθηκαν οι αρχές της πολυμεσικής μάθησης που έχουν προαναφερθεί. Αυτό σημαίνει ότι οι μαθητές έδειξαν ώριμοι για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση γεγονός το οποίο αξιολογείται ως πολύ σημαντικό. Επιπλέον ενισχύεται η άποψη ότι ένα καλά δομημένο και διαδραστικό Ε.Υ. παίζει σημαντικό ρόλο στην μαθησιακή διαδικασία και οδηγεί τον μαθητή στην αυτενέργεια και την αυτομάθηση. Συμπερασματικά εφαρμόζεται πλήρως και η θεωρία της ανακαλυπτικής μάθησης που αναφέρει ότι ο μαθητής διερευνά, επεξεργάζεται, κωδικοποιεί και κατακτά την γνώση μόνος του.

Η συμβολή του Ε.Υ είναι ορατή στις απαντήσεις των μαθητών στις τελικές τους εκθέσεις. Χαρακτήρισαν τον τρόπο παρουσίασης του μαθήματος απλό και κατανοητό και εξέφρασαν την επιθυμία να ενισχυθεί αυτός ο τρόπος εκπαίδευσης δηλαδή η εξ αποστάσεως σχολική εκπαίδευση. Αν αναλογιστούμε βέβαια και την κρίση της σχολικής εκπαίδευσης μέσα στην πανδημία που διανύουμε, είναι προφανές ότι η μαθητές δίνουν το μήνυμα για την εμφάνιση και καθιέρωση της συμπληρωματικής σχολικής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Επιπλέον είναι καλό να αναφερθεί ότι η ομάδα μαθητών που συμμετείχε στην έρευνα αποκόμισε σημαντικές γενικές και πιο ειδικές γνώσεις για την Rock μουσική. Οι μαθητές δηλώνουν εντυπωσιασμένοι με το είδος αυτό της μουσικής και αναγνωρίζουν την ιδιαίτερη επιρροή της στην εξέλιξη της κοινωνίας των προηγούμενων ετών.

6.3 Περιορισμοί της έρευνας

Κατά την διάρκεια της έρευνας υπήρξαν δυσκολίες και περιορισμοί όπως αναμενόταν, αλλά κρίνεται ότι δεν επηρέασαν τα αποτελέσματα και γενικά όλη την ερευνητική διαδικασία. Και αυτό οφείλεται στην εξαιρετική συνεργασία του ερευνητή με την ομάδα των μαθητών και την κριτική ομάδα των εκπαιδευτικών.

Το πιο σημαντικό πρόβλημα ήταν η παύση λειτουργίας του σχολείου τους μήνες Μάρτιο και Απρίλιο λόγω της πανδημίας. Αυτό το γεγονός απέκλεισε την δια ζώσης επαφή με τους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς. Βέβαια μέσω διαδικτύου οργανώθηκε καταρχήν η ερευνητική διαδικασία, αλλά ταυτόχρονα πραγματοποιούνταν και άλλα πράγματα από τους μαθητές που αποτελούσαν εμπόδιο, όπως μαθήματα, δράσεις και διάφορες άλλες δραστηριότητες.

Με την εκ περιτροπής επιστροφή στο σχολείο η ερευνητική διαδικασία επιταχύνθηκε παρόλα τα προβλήματα προσέλευσης των μαθητών και των εκπαιδευτικών. Η κριτική ομάδα των εκπαιδευτικών έστειλε απάντηση στο ερωτηματολόγιο μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Οι

μαθητές παρόλη την πίεση του χρόνου ανταποκρίθηκαν πλήρως παρά κάποια παροδικά προβλήματα που είχαν στην σύνδεσή τους με το διαδίκτυο.

Ένα πρόβλημα της παρούσης έρευνας είναι και κατά πόσο το δείγμα των πέντε μαθητών είναι αντιπροσωπευτικό για μια αξιόπιστη εξαγωγή συμπερασμάτων. Αυτό όπως είναι γνωστό είναι και γενικότερο πρόβλημα της ποιοτικής έρευνας. Από τον ερευνητή κρίνεται ότι πάντα ένα δείγμα έχει να δώσει ένα μήνυμα ή ένα συμπέρασμα που μπορεί να αξιοποιηθεί. Επίσης το πλήθος του δείγματος της κριτικής ομάδας των εκπαιδευτικών κρίνεται επαρκές για την αξιολόγηση του εκπαιδευτικού υλικού.

6.4 Προτάσεις για μελλοντική έρευνα

Στο πλαίσιο της παρούσης Δ.Ε διερευνήθηκαν οι γνώσεις και οι απόψεις πέντε μαθητών Λυκείου στο θέμα της Rock μουσικής και την διαχρονική σημασία αυτής. Θα είχε ιδιαίτερο ενδιαφέρον να γίνει κάτι παρόμοιο σε πολλά σχολεία και σε μεγαλύτερες ομάδες μαθητών ώστε να εξαχθούν πιο ασφαλή συμπεράσματα. Και προτείνεται αυτό γιατί η Rock μουσική είναι κάτι ξεχωριστό από το οποίο μπορεί η νεολαία μας να κερδίσει πολλά πράγματα. Η αλληλεπίδραση της Rock με τις εκάστοτε κοινωνικοπολιτικές εξελίξεις είναι και θέμα ιστορικό και ως γνωστόν η ιστορία επαναλαμβάνεται.

Επίσης κατά την διάρκεια της βιβλιογραφικής επισκόπησης διαπιστώθηκε ότι δεν έχουν διεξαχθεί στο παρελθόν παρόμοιες έρευνες, οπότε η αξιοποίηση και η επέκταση της έρευνας που πραγματοποιήθηκε στην παρούσα Δ.Ε θα ήταν πολύ σημαντικό πράγμα.

Σημαντικό επίσης είναι να αναφερθεί ότι παρόμοιου τύπου έρευνες θα ενίσχυαν σε μεγάλο βαθμό την σχολικής εξ αποστάσεως εκπαίδευση και θα αναδείκνυαν την αξία της συμπληρωματικής της παρέμβασης ,στην συμβατική εκπαιδευτική διαδικασία.

Θα ήταν μια ενδιαφέρουσα πρόταση επίσης να γίνει και ανάλογη έρευνα σε ενήλικες όπως π.χ. εκπαιδευτικούς ώστε και αυτοί να μεταλαμπαδεύσουν ενδεχόμενα κάποιες γνώσεις στο θέμα της Rock με τον τρόπο μετάδοσης της εξΑΕ στους μαθητές τους.

Τέλος η βιβλιογραφική επισκόπηση που πραγματοποιήθηκε για τις ανάγκες της παρούσας Δ.Ε, αναδεικνύει οτι πολλά αμφιλεγόμενα θέματα της Rock μουσικής χρήζουν εξονυχιστικής διερεύνησης και ερμηνείας. Θα μπορούσαν λοιπόν να δημιουργηθούν διάφορα ερευνητικά ερωτήματα από μελλοντικούς ερευνητές, ώστε να προκύψουν ερμηνείες και συμπεράσματα για πολλά από αυτά και τελικά ίσως η παρούσα Δ.Ε θα είχε μια αξιόλογη συνεισφορά σε όλο αυτό το ζήτημα.

6.5 Συνεισφορά της Δ.Ε

Ο σκοπός της εν λόγω Δ.Ε ήταν η δημιουργία διαδραστικού Ε.Υ με θέμα την Rock μουσική καθώς και η διερεύνηση των γνώσεων και των απόψεων μαθητών πάνω σε αυτό το θέμα. Η δημιουργία του Ε.Υ πραγματοποιήθηκε με την εφαρμογή των βασικών αρχών της πολυμεσικής μάθησης του Richard Mayer για να στηρίξει την εκπαίδευση των μαθητών. Το υπάρχον εκπαιδευτικό υλικό μπορεί πλέον να αξιοποιηθεί στην Δευτεροβάθμια και Τριτοβάθμια Εκπαίδευση με διάφορους τρόπους.

Στην Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε μουσικά projects με θέμα την Rock μουσική ως αυτοδύναμη σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση ή ακόμη και ως συμπληρωματική σχολική εξΑΕ. Στην Ελλάδα υπάρχουν πολλοί εκπαιδευτικοί που θα ήθελαν να έχουν το συγκεκριμένο Ε.Υ στην διάθεσή τους για να το χρησιμοποιήσουν ανάλογα στα σχολεία τους και ειδικά στο Γυμνάσιο όπου διδάσκεται το μάθημα της Μουσικής ως αυτόνομο μάθημα.

Στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση υπάρχουν πολλά ελληνικά και διεθνή μουσικά προγράμματα όπως π.χ τα Erasmus τα οποία πραγματοποιούνται εξ αποστάσεως. Οπότε είναι προφανές ότι το διαδραστικό Ε.Υ της παρούσης Δ.Ε θα ήταν πλήρως αξιοποιήσιμο και αποτελεσματικό από τους συμμετέχοντες. Επίσης στις πανεπιστημιακές σχολές που παρέχονται μαθήματα μουσικής το συγκεκριμένο Ε.Υ θα μπορούσε να ενταχθεί σε κάποιες ενότητες και να συμπληρώσει την συμβατική εκπαίδευση με οποιοδήποτε πρόσφορο τρόπο.

Στην διαδικτυακή εκπαίδευση εντάσσονται και τα [MOOCs](#) στα οποία μπορεί να εγγραφεί ο καθένας την σημερινή εποχή όπου η τεχνολογία κυριαρχεί. Υπάρχουν πολλά διεθνή μουσικά διαδικτυακά σεμινάρια -π.χ μέσα στο [Coursera](#)- στα οποία το Ε.Υ της Δ.Ε θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί σε πρωταγωνιστικό ρόλο αφού όλα αυτά τα σεμινάρια πραγματοποιούνται εξ αποστάσεως. Με την εγγραφή του εκπαιδευόμενου αμέσως του παρέχεται ένας προγραμματισμός μαθημάτων στα οποία μοιράζεται ανάλογα το εκπαιδευτικό υλικό.

Τέλος με την δημιουργία του Ε.Υ και την διεξαγωγή της έρευνας για τις ανάγκες της παρούσης Δ.Ε είναι προφανές ότι αναδεικνύεται το φαινόμενο της Rock μουσικής στην νεολαία μας. Και αυτή η ανάδειξη θεωρείται εξαιρετικά σημαντικό γεγονός για τους μαθητές μας γιατί πολύ απλά η Rock μουσική είναι από μόνη της ένα πολιτιστικό πολιτικό και κοινωνικό φαινόμενο.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

Ελληνόγλωσση βιβλιογραφία

Αλεξίου, Γ. (2015) Ανακτήθηκε 14 Μαρτίου 2020, από

<https://www.ogdoo.gr/erevna/thema/1965-2015-50-xronia-elliniko-rok-meros-v>

Αναστασιάδης, Π. (2014). *Η έρευνα για την ΕξΑΕ με τη χρήση των ΤΠΕ (e-learning) στο Ελληνικό Τυπικό Εκπαιδευτικό Σύστημα. Ανασκόπηση και προοπτικές για την Πρωτοβάθμια, Δευτεροβάθμια και Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 10(1), 5-32.

Ανακτήθηκε 7/04/2020, από

<https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/openjournal/article/view/9809/9933>

Αναστασιάδης, Π. (2006). *Περιβάλλοντα Μάθησης στο Διαδίκτυο και Εκπαίδευση από Απόσταση. Στο Α. Λιοναράκης, επιμ., Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης – Στοιχεία θεωρίας και πράξης*. Αθήνα: Προπομπός

Αναστασιάδης, Π. , Σπαντιδάκης Γ. & Χατζηδάκη, Α. (2014) *Ελληνόγλωσση εκπαίδευση και ηλεκτρονική μάθηση στη διασπορά. Σχεδιασμός και ανάπτυξη ενός Διαδικτυακού Μαθησιακού Περιβάλλοντος*. Ρέθυμνο: Πανεπιστήμιο Κρήτης, Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ. Διαθέσιμο στο:
http://www.ediamme.edc.uoc.gr/ellinoglossi/images/ebooks/meletes_epistimoniko_yliko/Ellinoglossi_Ekpaideysi_Sxediasmos/Ellinoglossi_Ekpaideysi_B-Tomos.p

Αναστασιάδης, Π. & Κωτσίδης, Κ. *Βασικές Αρχές Πολυμεσικής μάθησης*. Ανακτήθηκε 12 Μαρτίου 2020 από <https://www.edivea.org/mayer.html>

Αντωνίου, Παπαδάκης, Κελενίδου (2017) *Η εξ αποστάσεως σχολική εκπαίδευση. Συστηματική ανασκόπηση της ελληνικής και διεθνούς βιβλιογραφίας K-12 distance education. A systematic Review of the Greek and international bibliography* Ανακτήθηκε 14 Ιουνίου 2020

από

«Κακούρης Χρήστος, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού με τη μέθοδο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης με θέμα την μελέτη της Rock μουσικής στην Ευρώπη και την Αμερική

<file:///C:/Users/user1/Desktop/%CE%A3%CF%87%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CE%AE%20%CE%B5%CE%BE%CE%B1%CE%B5%202.pdf>

Αρβανίτης Τ. και Τουμάσης Μ. (2008). *Διδασκαλία Μαθηματικών με χρήση Η/Υ*. Εκδόσεις Σαββάλας, Αθήνα.

Βάμβουκας, Μ. (2006). *Εισαγωγή στην ψυχοπαιδαγωγική έρευνα και μεθοδολογία*. (8ή έκδ.). Αθήνα: Δελφοί. Ανακτήθηκε 13 Ιουνίου 2020 από <https://www.politeianet.gr/books/9789603331452-bamboukas-i-michail-grigori-eisagogi-stin-psuchopaidagogiki-ereuna-kai-methodologia-197677>

Βασάλα Π. (2005). *Εξ Αποστάσεως Σχολική Εκπαίδευση. Στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Σπουδές στην Εκπαίδευση για τη Θεματική Ενότητα Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. Παιδαγωγικές και Τεχνολογικές Εφαρμογές*. Πάτρα: ΕΑΠ

Βασιλείου 2019, Διπλωματική εργασία ανακτήθηκε 12 Απριλίου 2019 από https://edivea.a2hosted.com/repo/sites/default/files/webform/ypoboli_diplomatikis_ergasi/52/ergasia_final_after_feedback_antoualena_basiliou.pdf

Βασιλόπουλος, Χ. (2015) "Η Μηχανή του χρόνου" Ανακτήθηκε 17 Μαρτίου 2020, από <https://www.youtube.com/watch?v=vw5Tpv34fSQ>

Γκιόσος, Ι., Κουτσούμπα, Μ. & Μαυροειδής, Η. (2007). *Το ηλεκτρονικό κείμενο στην Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση*. Open Education-The Journal for open and Distance Education and Educational Technology, 6, 30-42.

Δηματάτης, Ν. (1998) "Get that Beat": Ελληνικό Ροκ 60ς-70ς, Εκδόσεις: Κατσάνος 1998. Ανακτήθηκε 15 Μαρτίου 2020, από <https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/21688/1/KoutsoumpaVasilikiPe2018.pdf>.

«Κακούρης Χρήστος, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού με τη μέθοδο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης με θέμα την μελέτη της Rock μουσικής στην Ευρώπη και την Αμερική

Δηματάτης, Ν. (1992) " 25 Χρόνια Ελληνικού ροκ", Εκδόσεις: Εκδοτικός οίκος Α.Α.Λιβάνη 1992

Δημητρόπουλος, Ε., (2004). *Εισαγωγή στη μεθοδολογία της επιστημονικής έρευνας: προς ένα συστηματικό δυναμικό μοντέλο μεθοδολογίας επιστημονικής έρευνας*. Αθήνα: Έλλην. Ανακτήθηκε 15 Ιουνίου 2020 από

https://www.lib.unipi.gr/files/Stratigikes_Anazitis_Pliroforiakon_Pigon/1.%20CE%9CCE%B5%CE%B8%CE%BF%CE%B4%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%AF%CE%B1%20CE%AD%CF%81%CE%B5%CF%85%CE%BD%CE%B1%CF%82.pdf

Ηλιόπουλος, Π., 2014, Διπλωματική εργασία. *Το πολιτικό τραγούδι την περίοδο 1960 – 1989: Η περίπτωση του Διονύση Σαββόπουλου*, Σχολή Καλλιτεχνικών Σπουδών, Τμήμα Λαϊκής & Παραδοσιακής Μουσικής, ΤΕΙ Ηπείρου. Ανακτήθηκε 18 Μαρτίου 2020, από <http://apothetirio.teiep.gr/xmlui/handle/123456789/4648?show=full>

Ίσαρη, Φ. & Πουρκός, Μ. (2015). *Ποιοτική μεθοδολογία έρευνας*. [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Ανακτήθηκε 11 Απριλίου 2020 από: <https://repository.kallipos.gr/handle/11419/5826>

Καλλιβερετάκης, Λ. (1994) "Προβλήματα Ιστοριοποίησης του ροκ φαινομένου" Τόμος ενδέκατος Τεύχος 20 Εκδοτικός Οίκος Μέλισσα Ιούνιος 1994. Ανακτήθηκε 8 Μαρτίου 2020, από [file:///C:/Users/user1/Downloads/LK_1994_01_TEXT%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/user1/Downloads/LK_1994_01_TEXT%20(2).pdf)

Κατσάπης, Κ. (2004) *Ηχοι και Απώγχοι: Κοινωνική ιστορία του Ροκ εν Ρολ φαινομένου στην Ελλάδα 1956-1967*. Ιστορικό Αρχείο Ελληνικής νεολαίας Γενικής Γραμματείας Νέας Γενιάς. Ινστιτούτο Νεοελληνικών Ερευνών Ι.Ν.Ε Αθήνα 2007 Ανακτήθηκε 5 Μαρτίου 2020, από <file:///C:/Users/user1/Desktop/%CE%BA%CE%B1%CF%84%CF%83%CE%B1%CF%80%CE%B7%CF%82%20%CE%B7%CF%87%CE%BF%CE%B9%20%CE%BA%CE%B1%CE%B9%20%CE%B1%CF%80%CE%BF%CE%B7%CF%87%CE%BF%CE%B9.pdf>

Κολοκυθά, Κ. Συννεφάκης, Χ. Διπλωματική εργασία 2019, ανακτήθηκε 15 Απριλίου 2020 από

«Κακούρης Χρήστος, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού με τη μέθοδο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης με θέμα την μελέτη της Rock μουσικής στην Ευρώπη και την Αμερική

https://edivea.a2hosted.com/repo/sites/default/files/webform/ypoboli_diplomatikis_ergasias/23/kolokytha_synnefakis.pdf

Κουστουράκης, Γ. & Παναγιωτακόπουλος, Χ. (2000) *Η «Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση» στο σύγχρονο κόσμο: Ιστορική – Κοινωνιολογική Προσέγγιση, Νέα Παιδεία*, 94, 13-26.

Κώστας, Λ. Παράσχου, Β. Σοφός, Α. *Online Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση Από τη Θεωρία στην Πράξη*. Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά συγγράμματα και Βοηθήματα Αθήνα 2015. Ανακτήθηκε 12 Ιουνίου 2020 από:

file:///C:/Users/user1/Downloads/whole_book_final_pdf.pdf

Λιοναράκης Α., Λυκουργιώτης, Α. (1998). *Ανοικτή και Παραδοσιακή Εκπαίδευση*,. Στο Βεργίδης, Δ., Λιοναράκης, Α., Λυκουργιώτης, Α., Μακράκης, Β. & Ματραλής, Χ. (Επιμ.). *Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση*, Τόμος Α, σσ. 30. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Λιοναράκης, Α. (2005). *Ανοικτά Πανεπιστήμια και εξ Αποστάσεως Πανεπιστήμια στην Ευρώπη. Δύο διαφορετικές εκπαιδευτικές θεωρήσεις σε αναζήτηση ταυτότητας. Συγκριτική και Διεθνής Εκπαιδευτική Επιθεώρηση της Ελληνικής Εταιρείας Συγκριτικής Εκπαίδευσης*, Τεύχος 5ο, 91 – 115. Αθήνα ISSN 1109- 8678.

Λιοναράκης, Α. Σπανακά, Α. Χουλιάρα, Ξ. (2011) *Διεθνές Συνέδριο για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση 2011*, Ανακτήθηκε 25 Απριλίου 2020 από

<file:///C:/Users/user1/Downloads/767-1524-1-SM.pdf>

Μανούσου, Ε., Κοντογεωργάκου, Β., Γεωργιάδη, Ε., & Κόκκαλη, Α. (2017). *Παιδαγωγικό υλικό στην σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Μελέτη Περίπτωσης: το εξ αποστάσεως εκπαιδευτικό Κέντρο της Βικτώρια στην Αυστραλία*. *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 13(1), 5-25. Ανακτήθηκε στις 12/03/20, από

<https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/openjournal/article/view/13912>

«Κακούρης Χρήστος, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού με τη μέθοδο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης με θέμα την μελέτη της Rock μουσικής στην Ευρώπη και την Αμερική

Μίμινου, Α. & Σπανακά, Α. (2013). *Σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση: Καταγραφή και συζήτηση μιας βιβλιογραφικής επισκόπησης*. Πρακτικά του 7ου Διεθνούς Συνεδρίου για την Ανοικτή και Εξ Αποστάσεως εκπαίδευση, Αθήνα, Νοέμβριος 2013. Ανακτήθηκε στις 06/03/2020, από:

<https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/openedu/article/viewFile/580/560>

Μουζάκης, Χ. (2011). *Η Προσφορά των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση, τη διδασκαλία και τη μάθηση*. Στο Α.Μικρόπουλος (επιμ.) Αξιοποίηση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση (σσ.11-18). (n.p): Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Μουρατίδης,Θ.(2007) *Μουσική -Συλλογικό επιμ.* Κούρση Μαρία Εκδοτική Αθηνών 2007. Ανακτήθηκε 13 Μαρτίου 2020, από <https://www.politeianet.gr/books/9789602134337-sullogiko-ekdotiki-athinon-mousiki-130709>

Μπαλκίζας, Ν. *Εκπαιδευτικό Σενάριο (Οδηγίες Σύνταξης)*. Ανακτήθηκε 16 Απριλίου 2020 από <http://users.sch.gr/nikbalki>

Μπαρμπουνάκης,Χ.(1981) *Η ζωή του Elvis και τα τραγούδια του* Εκδόσεις Μπαρμπουνάκης Θεσσαλονίκη 1981

Μποζίνης,Ν.(2007) *Ροκ παγκοσμιότητα και ελληνική τοπικότητα*, Εκδόσεις Νεφέλη, 2007, σελ. 254-271. Ανακτήθηκε 2 Μαρτίου 2020, από <https://www.public.gr/product/books/greek-books/literature/essays/rok-pagkosmiotita-kai-elliniki-topikotita/prod334925/>

Νικολάκη, Ε., & Κουτσούμπα, Μ. (2013). *Η αυτο-ρυθμιζόμενη μάθηση στην εξΑΕ*. Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία, 9(1), 19-31. doi:<https://doi.org/10.12681/jode.9807> Ανακτήθηκε 3 Απριλίου 2020 από <file:///C:/Users/user1/Downloads/9807-18826-1-PB.pdf>

Νταλούκας,Μ.(2006) *Ελληνικό ροκ*, Εκδόσεις Άγκυρα 2006 Ανακτήθηκε 16 Μαρτίου 2020, από https://freedomgreece.blogspot.com/p/blog-page_22.html

Νταλούκας,Μ.(2016) Ανακτήθηκε 16 Μαρτίου 2020, από https://diskoryxeion.blogspot.com/2016/05/blog-post_12.html

«Κακούρης Χρήστος, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού με τη μέθοδο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης με θέμα την μελέτη της Rock μουσικής στην Ευρώπη και την Αμερική

Ξυθάλη, Ν. (2015) Άρθρο *Κι αν είμαι ροκ..* Ανακτήθηκε 8 Μαρτίου 2020, από

<https://www.pillowfights.gr/mallia-koyvaria/ki-an-eimai-rok-mi-me-fovasai/>

Παπαδοπούλου, Ζ. (2003) *Μουσική και ψυχοσωματική αγωγή στην Αρχαία Ελλάδα* Εκδόσεις Εκήβολο 2003 Ανακτήθηκε 12 Μαρτίου 2020, από

<http://www.ekivolos.gr/Mousikh%20kai%20psyxoswmatikh%20agwgh%20sthn%20arxaia%20Ellada.pdf>

Παπαφιλίππου, Ν., Τσιάτσος, Θ., Μανούσου, Ε., & Λιοναράκης, Α. (2016). *Διερεύνηση συμπληρωματικής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στο πλαίσιο ενισχυτικής διδασκαλίας μαθηματικών με την αξιοποίηση εκπαιδευτικού λογισμικού*. *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 12(2), 73-89. doi:<https://doi.org/10.12681/jode.10863>

Ράπτη, Α. (2006) *Ταξινομίες στόχων, Μαθησιακών αποτελεσμάτων και Επιπέδων Μάθησης*, EPIC T

Τζάνη, Μ. (2005) . *Μεθοδολογία Έρευνας Κοινωνικών Επιστημών* [πανεπιστημιακές σημειώσεις]. Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, χειμερινό εξάμηνο. Αθήνα.

Τσαχάκη, Κ. (2019) Διπλωματική εργασία. Ανακτήθηκε 20 Απριλίου 2020 από

https://edivea.a2hosted.com/repo/sites/default/files/webform/ypoboli_diplomatikis_ergasis/50/rethymnoy_tsahaki-popi.pdf

Ξενόγλωσση βιβλιογραφία

Bates, A.W. (2000b). *Managing Technological Change*. San Francisco : Jossey -

Bass Publishers. Boyce. Ανακτήθηκε 25 Απριλίου από <http://www.e-mentor.edu.pl/xml/wydania/3/34.pdf>

Carlin, R. (1988) *The world of music, Rock and Roll: 1955-1970* Facts On File Publications New York, New York, Oxford, England. Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Κρήτης Φ.Μ . 29639

«Κακούρης Χρήστος, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού με τη μέθοδο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης με θέμα την μελέτη της Rock μουσικής στην Ευρώπη και την Αμερική

Crotty, (1998) Ψηφιακό Διδακτικό βιβλίο. [eBook version] Ανακτήθηκε 15 Ιουνίου από https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/5818/3/02_chapter_01.pdf

Denzin, N., & Lincoln, Y. *The sage Handbook of Qualitative Research Third Edition*. Sage Publication. London. [eBook version]. Ανακτήθηκε 1 Ιουλίου 2020 από https://books.google.gr/books?hl=el&lr=&id=X85J8ipMpZEC&oi=fnd&pg=PR9&dq=denzin+%26+lincoln+2005&ots=D3S8OaL1gs&sig=mtVyM1mSs4lDHTXpAOV0mNJuhF4&redir_esc=y#v=onepage&q=denzin%20%26%20lincoln%202005&f=false

Ehrmann, S. (1998). *Using Technology to transform the college*. Ανακτήθηκε 29 Απριλίου από https://www.academia.edu/25126352/Using_Technology_to_Transform_the_College

Figg, C & Jamani, J. K. (2013). *Transforming classroom Practice: Technology Professional Development That Works! Teaching and Learning*, 8(1) pp 87-98 [eBook version]. Ανακτήθηκε 29 Απριλίου 2020 από <file:///C:/Users/user1/Downloads/TransformingClassroomPractice.TechPDthatworks.pdf>

Friedlander, P. (2006). *Rock And Roll: A Social History*. [eBook version] Ανακτήθηκε 8 Μαρτίου 2020, από https://www.amazon.com/Rock-Roll-History-Paul-Friedlander/dp/0813343062/ref=sr_1_6?dchild=1&qid=1593357212&refinements=p_27%3APaul+Friedlander&s=books&sr=1-6

Frith, S. (1988). *Music of Pleasure* page 172. [eBook version] Ανακτήθηκε 9 Μαρτίου 2020, από <https://archive.org/details/musicforpleasure0000frit/page/n247>

Frith, S. (1981). *Sound Effects: Youth, Leisure and the politics of Rock and Roll* [eBook version] Ανακτήθηκε 2 Μαρτίου 2020, από <https://archive.org/details/soundeffectsyout00frit/page/n5/mode/2up>

«Κακούρης Χρήστος, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού με τη μέθοδο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης με θέμα την μελέτη της Rock μουσικής στην Ευρώπη και την Αμερική

Greil, M. (1975). *Mystery train* [eBook version] Ανακτήθηκε 11 Μαρτίου 2020, από https://archive.org/details/mysterytrainimag00marc_0/page/n5

Holmberg, B. (1995). *Theory and Practice of Distance Education*, (2nd Ed.) London and New York: Routledge

Holmberg, B. (2002). *Εκπαίδευση εξ αποστάσεως. Θεωρία και Πράξη*. Αθήνα: Έλλην

Jacobs, P.(1990). *Rock and roll Heaven*. [eBook version] Ανακτήθηκε 12 Μαρτίου 2020, από <https://archive.org/details/rocknrollheaven00jaco>

Jahn, M. (1973). *The story of ROCK-from Elvis Presley to the Rolling Stones* Quadrangle/The New York Times Book Co. Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Κρήτης Φ.Μ. 30427

Johnstone, N. (2007). *A Brief History Of Rock And Roll*. [eBook version] Ανακτήθηκε 2 Μαρτίου 2020, από

<https://archive.org/stream/briefhistoryofro00john?ref=ol#page/78/mode/2up>

Mena, M. (1992). *New pedagogical approaches to improve production of materials in distance education*. International Journal of E- Learning & Distance Education/Revue international du e-learning et la formation a distance, 7(3), 131-140.

Rice, L. (2006). *A Comprehensive Look at Distance Education in K-12 Context*. Journal of Research on Technology in Education.38, 4, 425-448.

Scaduto, A. (1971). *Bob Dylan: An Intimate Biography*. [eBook version] Ανακτήθηκε 19 Απριλίου 2020 από <https://www.amazon.com/Bob-Dylan-Biography-Anthony-Scaduto/dp/0448020343>

Small, C. (1998). *Musicking: The Meanings of Performance and Listening*. [eBook version] Ανακτήθηκε 8 Μαρτίου 2020, από <https://www.amazon.com/Musicking-Meanings-Performing-Listening-Culture/dp/0819522570> 1998

5. https://www.google.gr/search?q=elvis+presley&tbm=isch&ved=2ahUKEwiEo7qL5fLpAhVMs6QKHXY3B5EQ2-cCegQIABAA&oq=elvis&gs_lcp=CgNpbWcQARgAMgclABCxAXBDMgIIADICCAAYAggAMgIIADICCAAYAggAMgIIADICCAAYAggAOgQIIXAnOgYIABAKEB46BgAEAOQGD0ECAAQZoFCAAQsQM6BwgjEOoCECc6BQgAEIMBUKznAliOmQNg7KYDaAFwAHgAgAHKAYgB3xCSAQYwLjEyLjGYAQCGAQGqAQtnD3Mtd2l6LWltZ7ABCg&scIent=img&ei=mHveXoT3KczmkGx17p2ICQ&bih=757&biw=1600
6. https://www.google.gr/search?q=chuck+berry&tbm=isch&ved=2ahUKEWjIIM6m5fLpAhWEkKQKHelfDSQQ2-cCegQIABAA&oq=chuck&gs_lcp=CgNpbWcQARgAMgQIABBDMgIIADICCAAYAggAMgIIADICCAAYAggAMgIIADICCAAYAggAOgQIIXAnOgUIABCxAZoFCAAQgwE6BwgjEOoCECc6BwgAELEDEENQ5OwBWJaYAmCNpwJoAXAAeACAAeABiAGwFplBBjAuMTYuMZgBAKABAaoBC2d3cy13aXotaW1nsAEK&scIent=img&ei=0XveXojoJoShkgXii7SgAg&bih=757&biw=1600
7. https://www.google.gr/search?q=bob+dylan&tbm=isch&ved=2ahUKEwiQmPW55fLpAhWS_6QKHYYhCdMqq2-cCegQIABAA&oq=bob&gs_lcp=CgNpbWcQARgAMgQIABBDMgclABCxAXBDMgIIADIFCAAQsQMyAggAMgIIADICCAAYAggAMgIIADICCA6BAgjECc6BAgAEB46BwgjEOoCECdQ3LIBWNDMAWdf3QFoAXAAeASAAcyBiAGdDJIBAZAuOZgBAKABAaoBC2d3cy13aXotaW1nsAEK&scIent=img&ei=-nveXpCzB5L_kwWlubmgBg&bih=757&biw=1600
8. https://www.google.gr/search?q=the+beatles&tbm=isch&ved=2ahUKEWjX5bbI5fLpAhWHP-wKHbYgDJEQ2-cCegQIABAA&oq=the+b&gs_lcp=CgNpbWcQARgAMgQIABBDMgQIABBDMgQIABBDMgIIADICCAAYAggAMgIIADICCAAYAggAMgIIADoECCMQJzoHCCMQ6gIQJzoFCAAQsQNQpZMDWNC1A2CoxANoAXAAeASAAYwCiAGDEJIBBTauOS4ymAEAOAEbqgELZ3dzLXdpei1pbWewAQo&scIent=img&ei=GHzeXtf5IYfsAe2wbCICQ&bih=757&biw=1600
9. https://www.google.gr/search?q=the+rolling+stones&tbm=isch&ved=2ahUKEWjms0PI5fLpAhXiMewKHWv5DOMQ2-cCegQIABAA&oq=the+rolling&gs_lcp=CgNpbWcQARgAMgQIABBDMgIIADICCAAYAggAMgIIADICCAAYAggAMgIIADICCAAYAggAOgQIIXAnOgUIABCxA1DOggJYgssCYMrWAmgAcAB4AIAB-wGIAC4RkgEGMC4xMy4xmAEAOAEbqgELZ3dzLXdpei1pbWc&scIent=img&ei=VHzeXua4IOLjsAfr8rOYDg&bih=757&biw=1600
10. https://www.google.gr/search?q=woodstock&tbm=isch&ved=2ahUKEwih14L75fLpAhVCkaQKHRoCvcQ2-cCegQIABAA&oq=woodstock&gs_lcp=CgNpbWcQAZIECCMQJzICCAAYAggAMgIIADICCAAYAggAMgIIA

«Κακούρης Χρήστος, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού με τη μέθοδο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης με θέμα την μελέτη της Rock μουσικής στην Ευρώπη και την Αμερική

[DICCAyAggAMgIIADoECAAQZoFCAAQsQM6BwgjEOoCECc6BwgAELEDEENQrM4BWMD8AWDJgwJ
oAXAAeAGAAakDiAGqH5IBCjAuMTkuMi4wLjGYAQcGAGqAQnd3Mtd2l6LWltZ7ABCg&scclient=img
&ei=gnzeXqGOKMKikgWa0Ku4Dw&bih=757&biw=1600](https://www.google.gr/search?q=foto+%CF%87%CE%BF%CF%81%CE%BF%CF%82+rock+and+roll+sthn+ellada&tbm=isch&ved=2ahUKEwj-uqqj5vLpAhXK0aQKHaiQBW0Q2-cCegQIABAA&oq=foto+%CF%87%CE%BF%CF%81%CE%BF%CF%82+rock+and+roll+sthn+ellada&gs_lcp=CgNpbWcQAzoECCMQJzoCCAA6BAGAEb46BQgAELEDOgYIABAIEB5QiA5YsLIBYlu1AWgBcAB4AIABnAalAbxCkgENMC4yMi4xNS41LTEuMZgBAKABAAoBC2d3cy13aXotaW1n&scclient=img&ei=13zeXr7zC8gjkWwoozboBg&bih=757&biw=1600#imgsrc=v08G5vgzqljoEM)

11. https://www.google.gr/search?q=foto+%CF%87%CE%BF%CF%81%CE%BF%CF%82+rock+and+roll+sthn+ellada&tbm=isch&ved=2ahUKEwj-uqqj5vLpAhXK0aQKHaiQBW0Q2-cCegQIABAA&oq=foto+%CF%87%CE%BF%CF%81%CE%BF%CF%82+rock+and+roll+sthn+ellada&gs_lcp=CgNpbWcQAzoECCMQJzoCCAA6BAGAEb46BQgAELEDOgYIABAIEB5QiA5YsLIBYlu1AWgBcAB4AIABnAalAbxCkgENMC4yMi4xNS41LTEuMZgBAKABAAoBC2d3cy13aXotaW1n&scclient=img&ei=13zeXr7zC8gjkWwoozboBg&bih=757&biw=1600#imgsrc=v08G5vgzqljoEM
12. https://www.google.gr/search?q=foto+eric+clapton+junior&tbm=isch&ved=2ahUKEwItg_2v5vLpAhVTgqQKHZTpBPQQ2-cCegQIABAA&oq=foto+eric+clapton+junior&gs_lcp=CgNpbWcQAzoECCMQJzoGCAAQCBAeOgIIADoECAAQEzoGCAAQHhATOGgIABAIEB4QEzoECAAQHID79gJYnAlEYLmkBGgEcAB4AIAB1wGIAa01kgEGMC40MS4xmAEAoAEBqgELZ3dzLXdpei1pbWc&scclient=img&ei=8XzeXu3uK9OEkgWU05OgDw&bih=757&biw=1600
13. https://www.google.gr/search?q=foto+rain+and+tears+efhmerida&tbm=isch&ved=2ahUKEwiejtPS5vLpAhVSyKQKHefOBfAQ2-cCegQIABAA&oq=foto+rain+and+tears+efhmerida&gs_lcp=CgNpbWcQAzoECCMQJzoECAAQEzoGCAAQHhATOGgIIADoECAAQHjoGCAAQCBAeUOK_AViotgJg57cCaABwAHgAgAHqAYgBzS6SAQYwLjM1LjGYAQcGAGqAQnd3Mtd2l6LWltZw&scclient=img&ei=On3eXp6JGtKQkwXhnZWADw&bih=757&biw=1600

Ιστότοποι- Πηγές

https://en.wikipedia.org/wiki/Alan_Freed

https://en.wikipedia.org/wiki/Bill_Haley_&_His_Comet

https://www.google.gr/search?xsrf=ALeKk02s5d2AhHHWqG09nNEmxFvUEvSULw%3A1587202159978&ei=b8iaXt6ZO42ZsAea-L3QCw&q=elvis+presley+foto&oq=elvis+presley+foto&gs_lcp=CgZwc3ktYWIQAzIEC

https://en.wikipedia.org/wiki/Little_Richard

«Κακούρης Χρήστος, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού με τη μέθοδο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης με θέμα την μελέτη της Rock μουσικής στην Ευρώπη και την Αμερική

https://en.wikipedia.org/wiki/Jerry_Lee_Lewis

https://en.wikipedia.org/wiki/Pat_Boone

https://en.wikipedia.org/wiki/Fats_Domino

https://en.wikipedia.org/wiki/Carl_Perkins

https://en.wikipedia.org/wiki/Chuck_Berry

https://en.wikipedia.org/wiki/Buddy_Holly

https://en.wikipedia.org/wiki/Tommy_Steele

https://en.wikipedia.org/wiki/Billy_Fury

https://www.google.gr/search?sxsrf=ALeKk01HCDfa8terEoYhoqA2xo1hXUgzVg%3A1587203163012&source=hp&ei=WsyaXuD2OpDSkgWon5ugBQ&q=cliff+richard+foto&oq=cliff&gs_lcp=CgZwc3ktYWlQARgAM

https://en.wikipedia.org/wiki/Cliff_Richard

<https://en.wikipedia.org/wiki/Skiffle>

<https://gr.pinterest.com/>

<https://www.youtube.com/watch?v=NmopYuF4BzY>

https://www.youtube.com/watch?v=aKyEmRRx_Vg

<https://www.youtube.com/?gl=GR>

*«Κακούρης Χρήστος, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
εκπαιδευτικού υλικού με τη μέθοδο της εξ αποστάσεως
εκπαίδευσης με θέμα την μελέτη της Rock μουσικής στην Ευρώπη
και την Αμερική*

<https://gr.pinterest.com/>

https://en.wikipedia.org/wiki/Bob_Dylan

https://en.wikipedia.org/wiki/Joan_Baez

https://en.wikipedia.org/wiki/Folk_rock

<https://www.youtube.com/watch?v=1ST9TZBb9v8>

<https://www.youtube.com/watch?v=-5fDg-VUxQ>

https://en.wikipedia.org/wiki/The_Beatles

https://el.wikipedia.org/wiki/The_Rolling_Stones

https://en.wikipedia.org/wiki/The_Animals

https://en.wikipedia.org/wiki/The_Kinks

https://el.wikipedia.org/wiki/The_Who

https://en.wikipedia.org/wiki/The_Yardbirds

<https://el.wikipedia.org/wiki/Cream>

https://en.wikipedia.org/wiki/Eric_Clapton

https://en.wikipedia.org/wiki/British_Invasion

https://en.wikipedia.org/wiki/The_Ed_Sullivan_Show

«Κακούρης Χρήστος, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού με τη μέθοδο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης με θέμα την μελέτη της Rock μουσικής στην Ευρώπη και την Αμερική

https://en.wikipedia.org/wiki/May_68

https://el.wikipedia.org/wiki/Rolling_Stone

https://en.wikipedia.org/wiki/Monterey_Pop_Festival

https://en.wikipedia.org/wiki/Jimi_Hendrix

<https://en.wikipedia.org/wiki/Woodstock>

https://www.google.gr/search?sxsrf=ALeKk01SVg5CgOxOGSuKpOPb_xHQiF5oxA:1587458963086&q=%CF%86%CF%89%CF%84%CE%BF+beatles&tbm=isch&source=univ&sa=X&ved=2ahUKEwiGg9y8kfnoAhWG2hQKHaeIB8wQ7Al6BAgKEDE

https://www.google.gr/search?sxsrf=ALeKk02AkVSQzWA66ld0Qjhp7F6_xjjqqg:1587459057088&q=rolling+stones+photo&tbm=isch&source=univ&sa=X&ved=2ahUKEwifusXpkfn0AhX3WRUIHcQ9CLkQ7Al6BAgKE

https://www.google.gr/search?q=monterey+pop+festival+1967+foto&tbm=isch&ved=2ahUKEwj5nvPrkfnoAhXMwYUKHZmrCZIQ2-cCegQIABAA&oq&gs_lcp=CgNpbWcQARgDMgcIIxDqAhAnMgcIIxDqAhAnMgcII

https://www.google.gr/search?q=woodstock&tbm=isch&ved=2ahUKEwjaxeeQkvnoAhWF34UKHfprB9QQ2-cCegQIABAA&oq=W&gs_lcp=CgNpbWcQARgAMgQIIxAnMgQIIxAnMgIIADICCAAYAggAMgIIADICCAAYA

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%B4%CE%B5%CE%BB%CF%86%CE%BF%CE%AF_%CE%9A%CE%B1%CF%84%CF%83%CE%B9%CE%BC%CE%AF%CF%87%CE%B1

«Κακούρης Χρήστος, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού με τη μέθοδο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης με θέμα την μελέτη της Rock μουσικής στην Ευρώπη και την Αμερική

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%92%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%BB%CE%B7%CF%82_%CE%A0%CE%B1%CF%80%CE%B1%CE%BA%CF%89%CE%BD%CF%83%CF%84%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%AF%CE%BD%CE%BF%CF%85

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CE%B1%CF%8D%CE%BB%CE%BF%CF%82_%CE%A3%CE%B9%CE%B4%CE%B7%CF%81%CF%8C%CF%80%

[enikos.gr](https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CE%B1%CF%8D%CE%BB%CE%BF%CF%82_%CE%A3%CE%B9%CE%B4%CE%B7%CF%81%CF%8C%CF%80%)

https://en.wikipedia.org/wiki/Jimi_Hendrix

https://en.wikipedia.org/wiki/Janis_Joplin

https://en.wikipedia.org/wiki/Jim_Morrison

https://en.wikipedia.org/wiki/Deep_Purple

https://en.wikipedia.org/wiki/Led_Zeppelin

https://en.wikipedia.org/wiki/Black_Sabbath

https://en.wikipedia.org/wiki/Pink_Floyd

https://el.wikipedia.org/wiki/Judas_Priest

<https://www.youtube.com/watch?v=UAKCR7kQMTQ>

<https://www.youtube.com/watch?v=xbhCPt6PZIU>

<https://www.youtube.com/watch?v=0qanF-91aJo>

https://www.youtube.com/watch?v=MYLD4Fh_9vI

[https://en.wikipedia.org/wiki/Queen_\(band\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Queen_(band))

<https://en.wikipedia.org/wiki/AC/DC>

*«Κακούρης Χρήστος, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
εκπαιδευτικού υλικού με τη μέθοδο της εξ αποστάσεως
εκπαίδευσης με θέμα την μελέτη της Rock μουσικής στην Ευρώπη
και την Αμερική*

https://en.wikipedia.org/wiki/Punk_rock

https://en.wikipedia.org/wiki/Heavy_metals

https://en.wikipedia.org/wiki/Heavy_metals

https://el.wikipedia.org/wiki/Judas_Priest

<https://el.wikipedia.org/wiki/YouTube>

https://en.wikipedia.org/wiki/Ronnie_James_Dio

https://en.wikipedia.org/wiki/Dire_Straits

[https://en.wikipedia.org/wiki/Uriah_Heep_\(band\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Uriah_Heep_(band))

[https://en.wikipedia.org/wiki/Rainbow_\(rock_band\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Rainbow_(rock_band))

https://en.wikipedia.org/wiki/Mark_Knopfler

<https://www.ogdoo.gr/>

<https://elliniko-greek-rock.blogspot.com/>

*«Κακούρης Χρήστος, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
εκπαιδευτικού υλικού με τη μέθοδο της εξ αποστάσεως
εκπαίδευσης με θέμα την μελέτη της Rock μουσικής στην Ευρώπη
και την Αμερική*

*«Κακούρης Χρήστος, Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση
εκπαιδευτικού υλικού με τη μέθοδο της εξ αποστάσεως
εκπαίδευσης με θέμα την μελέτη της Rock μουσικής στην Ευρώπη
και την Αμερική*